

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY DZIERŻONIÓW

AKTUALIZACJA

ZLECENIODAWCA:

GMINA DZIERŻONIÓW

ul. Piastowska nr 1
58-200 Dzierżoniów

tel. (74) 832-56-95, fax. (74) 832-56-94

e-mail: sekretariat@ug.dzierzoniow.pl, www.ug.dzierzoniow.pl

ZLECENIOBIORCA:

EKO – TEAM Sebastian Kulikowski,
ul. Poniatowskiego 20/14, 59-900 Zgorzelec

tel. 0691 015 026, fax. 75 613 81 34

e-mail: ekoteam.kulikowski@gmail.com, www.ekoteam.com.pl

Dzierżoniów, 2011

OPRACOWAŁ: Sebastian Kulikowski

Osoby i instytucje współpracujące przy opracowaniu niniejszego dokumentu:

Kamila Zawadzka – Urząd Gminy w Dzierżoniowie

Wodociągi i Kanalizację" Sp. z o. o. Dzierżoniów

Zakład Gospodarki Komunalnej w Dzierżoniowie

EnergiaPro S.A., Oddział w Wałbrzychu

Dolnośląska Spółka Gazownictwa, Oddział Wałbrzych

Zdjęcia na okładce: www.dzierzonow.pl

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	7
1.1. PODSTAWA OPRACOWANIA	7
1.2. METODOLOGIA OPRACOWANIA, ZAWARTOŚĆ DOKUMENTU I JEGO PODSTAWY PRAWNE	7
1.3. UWARUNKOWANIE ZEWNĘTRZNE	9
1.3.1. <i>Polityka ekologiczna państwa</i>	9
1.3.2. <i>Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020</i>	11
1.3.3. <i>Program zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska województwa dolnośląskiego</i>	12
1.3.4. <i>Strategia Trwałego i Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Dzierżoniowskiego</i>	14
1.3.5. <i>Strategia Rozwoju Gminy Dzierżoniów</i>	16
2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY DZIERŻONIÓW	19
2.1. POŁOŻENIE	19
2.2. KLIMAT	20
2.3. OTOCZENIE SPOŁECZNO - GOSPODARCZE	21
2.4. TURYSTYKA I REKREACJA	24
3. OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO	25
3.1. OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU	25
3.1.1. <i>Charakterystyka i ocena stanu aktualnego</i>	25
3.1.2. <i>Identyfikacja potrzeb</i>	37
3.1.3. <i>Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016</i>	39
3.1.4. <i>Harmonogram zadań w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu</i>	40
3.1.5. <i>Wnioski</i>	41
3.2. OCHRONA I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ LASÓW	41
3.2.1. <i>Charakterystyka i ocena stanu aktualnego</i>	41
3.2.2. <i>Racjonalne gospodarowanie zasobami leśnymi</i>	41
3.2.3. <i>Ustalenia w zakresie prognozowania zalesiania gruntów porolnych</i>	44
3.2.4. <i>Identyfikacja potrzeb</i>	45
3.2.5. <i>Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016</i>	47
3.2.6. <i>Harmonogram zadań w zakresie ochrony i zrównoważonego rozwoju lasów</i>	47
3.2.7. <i>Wnioski</i>	48
3.3. OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI	48
3.3.1. <i>Charakterystyka i ocena stanu aktualnego</i>	48
3.3.2. <i>Identyfikacja potrzeb</i>	50
3.3.3. <i>Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016</i>	52
3.3.4. <i>Harmonogram zadań w zakresie ochrony powierzchni ziemi</i>	53
3.3.5. <i>Wnioski</i>	54
3.4. OCHRONA ZASOBÓW KOPALIN	54
3.4.1. <i>Charakterystyka i ocena stanu aktualnego</i>	54
3.4.2. <i>Identyfikacja potrzeb</i>	55
3.4.3. <i>Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016</i>	56
3.4.4. <i>Harmonogram zadań w zakresie ochroną zasobów kopalin</i>	56
3.4.5. <i>Wnioski</i>	57
3.5. ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII	57
3.5.1. <i>Materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość produkcji</i>	57
3.5.2. <i>Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych</i>	58
3.5.3. <i>Podsumowanie</i>	61
3.6. KSZTAŁTOWANIE ZASOBÓW WODNYCH ORAZ OCHRONA PRZED POWODZIĄ I SKUTKAMI SUSZY	62
3.6.1. <i>Ochrona przed powodzią</i>	62
3.6.4. <i>Ochrona przed suszą</i>	66
3.6.5. <i>Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016</i>	68
3.6.6. <i>Harmonogram zadań w zakresie ochrony przed powodzią i suszą</i>	69
4. DALSZA POPRAWA, JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO NA OBSZARZE GMINY DZIERŻONIÓW	70
4.1. GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA	70

4.1.1.	Charakterystyka i ocena stanu aktualnego.....	70
4.1.2.	Identyfikacja potrzeb.....	80
4.1.3.	Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016.....	81
4.1.4.	Harmonogram zadań w zakresie gospodarki wodno – ściekowej.....	83
4.1.5.	Wnioski.....	85
4.2.	ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA	85
4.2.1.	Charakterystyka i ocena stanu aktualnego.....	86
4.2.2.	Bilans zapotrzebowania na energię w sektorze mieszkalnictwa.....	90
4.2.3.	Bilans emisji pyłowej i gazowej w Gminie Dzierżoniów.....	91
4.2.4.	Identyfikacja potrzeb.....	96
4.2.5.	Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016.....	98
4.2.6.	Harmonogram zadań w zakresie ochrony powietrza.....	99
4.2.7.	Wnioski.....	101
4.3.	GOSPODAROWANIE ODPADAMI	101
4.3.1.	Charakterystyka i ocena stanu aktualnego.....	101
4.3.2.	Identyfikacja potrzeb.....	107
4.3.3.	Harmonogram zadań w zakresie gospodarki odpadami do roku 2012 i do roku 2016.....	110
4.3.4.	Wnioski.....	112
4.4.	POWAŻNE AWARIE	112
4.4.1.	Bezpieczeństwo chemiczne.....	112
4.4.2.	Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016.....	114
4.4.3.	Harmonogram zadań w zakresie poważnych awarii.....	114
4.4.4.	Wnioski.....	115
4.5.	ODDZIAŁYWANIE HAŁASU	115
4.5.1.	Charakterystyka i ocena stanu aktualnego.....	118
4.5.2.	Identyfikacja potrzeb.....	120
4.5.3.	Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016.....	122
4.5.4.	Harmonogram zadań w zakresie ochrony przed hałasem	123
4.5.5.	Wnioski.....	124
4.6.	ODDZIAŁYWANIE PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH	124
4.6.1.	Charakterystyka i ocena stanu aktualnego.....	124
4.6.2.	Identyfikacja potrzeb.....	125
4.6.3.	Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016.....	126
4.6.4.	Harmonogram zadań w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym	126
4.6.5.	Wnioski.....	127
5.	ANALIZA FINANSOWA REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY DZIERŻONIÓW	127
5.1.	NAKŁADY NA REALIZACJĘ ZADAŃ.....	127
5.2.	PROPONOWANY MONTAŻ FINANSOWY DLA ZADAŃ WŁASNYCH	130
5.3.	OCENA MOŻLIWOŚCI BUDŻETOWYCH WDROŻENIA ZADAŃ WŁASNYCH PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	133
6.	NARZĘDZIA I INSTRUMENTY REALIZACJI PROGRAMU	134
6.1.	MECHANIZMY PRAWNE	134
6.2.	PRAWO OCHRONY ŚRODOWISKA I INNE AKTY NIEZBĘDNE DO REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	135
7.	DOSTĘP DO INFORMACJI, EDUKACJA EKOLOGICZNA, UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA	137
8.	POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PRZEDSIĘWZIĘĆ INWESTYCYJNYCH I POZAINWESTYCYJNYCH	140
9.	MONITORING I KONTROLA REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ ZAPISANYCH W PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY DZIERŻONIÓW.....	145
9.1.	MONITORING ŚRODOWISKA	145
10.	STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	146

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK 1 GMINY W POWIECIE DZIERŻONIOWSKIM	19
RYSUNEK 2 LICZBA MIESZKAŃCÓW GMINY DZIERŻONIÓW	21
RYSUNEK 3 IŁOŚĆ URODZEŃ, ZGONÓW I PRZYROST NATURALNY NA TERENIE GMINY DZIERŻONIÓW W LATACH 2001-2008	21
RYSUNEK 4 SALDO MIGRACJI NA OBSZARZE GMINY DZIERŻONIÓW 2001-2008	22
RYSUNEK 5 ZMIANY W IŁOŚCI PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH NA TERENIE GMINY DZIERŻONIÓW	22
RYSUNEK 6 MAPA PARKU KRAJOBRAZOWEGO "ŚLĘŻY"	27
RYSUNEK 7 MAPA PARKU KRAJOBRAZOWEGO "GÓR SOWICH"	28
RYSUNEK 8 MAPA PLH020021 WZGÓRZA KIEŁCZYŃSKIE	32
RYSUNEK 9 MAPA PLH020040 MASYW ŚLĘŻY	33
RYSUNEK 10 MAPA PLH020099 KIEŁCZYN	34
RYSUNEK 11 MAPA PLH020082 WZGÓRZA NIEMCZAŃSKIE	36
RYSUNEK 12 STRUKTURA GATUNKOWA DRZEWOSTANÓW WG GATUNKÓW RZECZYWISTYCH	42
RYSUNEK 13 STRUKTURA ZASIEWÓW W ROKU 2005	50
RYSUNEK 14 POTENCJAŁ I WYKORZYSTANIE BIOMASY NA DOLNYM ŚLĄSKU	59
RYSUNEK 15 POTENCJAŁ I WYKORZYSTANIE ENERGII BEZPOŚREDNIEGO PROMIENIOWANIA NA DOLNYM ŚLĄSKU.	60
RYSUNEK 16 POTENCJAŁ I WYKORZYSTANIE ENERGII WIATRU NA DOLNYM ŚLĄSKU.	61
RYSUNEK 17 MAPA ZASIĘGU DZIAŁANIA RZGW WE WROCŁAWIU	65
RYSUNEK 18 CZAS TRWANIA MAKSYMALNYCH NIŻÓWEK W LATACH 1966-2003	67
RYSUNEK 19 REGIONALIZACJA HYDROGEOLOGICZNA WÓD ZWYKŁYCH	73
RYSUNEK 20 ZUŻYCIE WODY W PRZELICZENIU NA JEDNEGO MIESZKAŃCĄ W GMINIE	77
RYSUNEK 21 STREFY DLA CELÓW OCENY JAKOŚCI POWIETRZA POD KĄTEM ZAWARTOŚCI SO ₂ , NO ₂ , NO _x	87
RYSUNEK 22 STREFY DLA CELÓW OCENY JAKOŚCI POWIETRZA POD KĄTEM ZAWARTOŚCI OZONU	87
RYSUNEK 23 RODZAJE ŹRÓDŁA CIEPŁA NA TERENIE GMINY DZIERŻONIÓW	91
RYSUNEK 24 ZAPOTRZEBOWANIE NA MOC CIEPLNĄ W GMINIE DZIERŻONIÓW	91
RYSUNEK 25 ZESTAWIENIE SKARG I WNIOSKÓW O PODJĘCIE INTERWENCJI ZA OKRES 2001-2007 R. NA TERENIE DOLNEGO ŚLĄSKA.	118
RYSUNEK 26 UKŁAD SIECI KOLEJOWYCH W OBSZARZE GMINY DZIERŻONIÓW	120

SPIS TABEL

TABELA 1 POWIERZCHNIA GRUNTÓW NA TERENIE GMINY DZIERŻONIÓW WG OBRĘBÓW	20
TABELA 2 STRUKTURA IŁOŚCI OSÓB BEZROBOTNYCH W LATACH 2007-2009	23
TABELA 3 POMNIKI PRZYRODY NA TERENIE GMINY DZIERŻONIÓW	29
TABELA 4 REJESTR ZABYTKÓW NA TERENIE GMINY DZIERŻONIÓW	36
TABELA 5 PRZYJĘTE RODZAJE RĘBNI W ODNIESIENIU DO POSZCZEGÓLNYCH TYPÓW SIEDLISKOWYCH ORAZ ZWIĄZANY Z NIMI OKRES ODNOWIENIA	42
TABELA 6 ZESTAWIENIE ZBIORCZE WSKAZAŃ GOSPODARCZYCH Z OPISÓW TAKSACYJNYCH W ZAKRESIE HODOWLI LASU	43
TABELA 7 LESISTOŚĆ AKTUALNA I PROGNOZOWANA	45
TABELA 8 UŻYTKOWANIE TERENU W GMINIE DZIERŻONIÓW	49
TABELA 9 WSKAŹNIK BONITACJI GRUNTÓW	49
TABELA 10 PRZEPŁYWY CHARAKTERYSTYCZNE ZLEWNI RZEK NA TERENIE GMINY DZIERŻONIÓW, ŚREDNIE Z LAT 1966-2003	63
TABELA 11 EWIDENCJA ZBIORNIKÓW MAŁEJ RETENCJI WODNEJ NA TERENIE GMINY DZIERŻONIÓW	64
TABELA 12 CZAS TRWANIA NIŻÓWEK (DNI) W POSZCZEGÓLNYCH ZLEWNIACH RZEK WOJ. DOLNOŚLĄSKIEGO DLA PRZEPŁYWU GRANICZNEGO NIŻÓWKI Q ₀	67
TABELA 13 OCENA, JAKOŚCI WÓD PODZIEMNYCH MONITORINGU DIAGNOSTYCZNEGO W 2009 ROKU	74
TABELA 14 OCENA, JAKOŚCI WÓD PODZIEMNYCH MONITORINGU OPERACYJNEGO W 2009 ROKU	74
TABELA 15 JAKOŚĆ ŚCIEKÓW Z OCZYSZCZALNI W MOŚCISKU	79
TABELA 16 PRZEPOMPOWNIE ŚCIEKÓW NA TERENIE GMINY DZIERŻONIÓW	79
TABELA 17 CZYNNIKI METEOROLOGICZNE WPŁYWAJĄCE NA STAN ZANIECZYSZCZENIA ATMOSFERY	86
TABELA 18 KLASY STREF I WYMAGANE DZIAŁANIA W ZALEŻNOŚCI OD POZIOMÓW STĘŻEŃ ZANIECZYSZCZENIA, UZYSKANYCH W ROCZNEJ OCENIE, JAKOŚCI POWIETRZA, DLA PRZYPADKÓW, GDY OKREŚLONY JEST MARGINES TOLERANCJI	88
TABELA 19 ZESTAWIENIE DANYCH DOTYCZĄCYCH INFRASTRUKTURY GAZOWNICZEJ W GMINIE DZIERŻONIÓW	89
TABELA 20 ELEKTRYFIKACJA GMINY DZIERŻONIÓW	90
TABELA 21 PROCESY UWZGLĘDNIONE W INWENTARYZACJI EMISJI POWIERZCHNIOWYCH	92
TABELA 22 PARAMETRY CHARAKTERYZUJĄCE AKTYWNOŚĆ ŹRÓDEŁ EMISJI POWIERZCHNIOWYCH	92

TABELA 23 WSKAŹNIKI EMISJI WYZNACZONO DLA OBLICZENIA EMISJI ZE ŹRÓDEŁ POWIERZCHNIOWYCH	92
TABELA 24 EMISJA Z EMITORÓW POWIERZCHNIOWYCH W GMINIE DZIERŻONIÓW	93
TABELA 25 ROCZNA EMISJA SUBSTANCJI SZKODLIWYCH DO ATMOSFERY ZE ŚRODKÓW TRANSPORTU NA TERENIE GMINY DZIERŻONIÓW W 2009 ROKU	95
TABELA 26 LISTA ZAKŁADÓW POSIADAJĄCYCH POZWOLENIA NA WPROWADZANIE GAZÓW I PYŁÓW DO POWIETRZA	96
TABELA 27 UDZIAŁ SKŁADNIKÓW MATERIAŁOWYCH W NIESEGREGOWANYCH ODPADACH KOMUNALNYCH WYTWARZANYCH NA OBSZARZE ZGPD7	102
TABELA 28 ILOŚĆ I SKŁAD ODPADÓW KOMUNALNYCH WYTWARZANYCH W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH W CIĄGU ROKU NA OBSZARZE ZGPD7	102
TABELA 29 ILOŚĆ WYTWORZONYCH W CIĄGU ROKU ODPADÓW KOMUNALNYCH POZA GOSPODARSTWAMI DOMOWYMI NA OBSZARZE ZGPD7	103
TABELA 30 ILOŚĆ ODPADÓW KOMUNALNYCH WYTWORZONYCH W CIĄGU ROKU NA OBSZARZE GMINY DZIERŻONIÓW	103
TABELA 31 ILOŚCI ODPADÓW PAPIERU, SZKŁA I TWORZYW SZTUCZNYCH ZEBRANYCH SELEKTYWNI NA TERENIE GMIN NALEŻĄCYCH DO ZWIĄZKU - DANE ZGPD7	104
TABELA 32 PUNKTY SELEKTYWNEGO ZBIERANIA ODPADÓW NA TERENIE GMINY DZIERŻONIÓW	104
TABELA 33 WYKAZ PODMIOTÓW POSIADAJĄCYCH POZWOLENIE NA ZBIERANIE, ODZYSK I UNIESZKODLIWIANIE ODPADÓW NA TERENIE GMINY DZIERŻONIÓW	105
TABELA 34 LICZBA MIESZKAŃCÓW GMIN NALEŻĄCYCH DO ZGPD7 W LATACH 2009-2020	107
TABELA 35 DOPUSZCZALNE POZIOMY HAŁASU W ŚRODOWISKU POWODOWANEGO PRZEZ POSZCZEGÓLNE GRUPY ŹRÓDEŁ, Z WYŁĄCZENIEM HAŁASU POWODOWANEGO PRZEZ STARTY, LĄDOWANIA I PRZELOTY STATKÓW POWIETRZNYCH ORAZ LINIE ELEKTROENERGETYCZNE, WYRAŻONE WSKAŹNIKAMI L_{AeqD} I L_{AeqN} , KTÓRE TO WSKAŹNIKI MAJĄ ZASTOSOWANIE DO USTALANIA I KONTROLI WARUNKÓW KORZYSTANIA ZE ŚRODOWISKA, W ODNIESIENIU DO JEDNEJ DOBY.....	116
TABELA 36 DOPUSZCZALNE POZIOMY HAŁASU W ŚRODOWISKU POWODOWANEGO PRZEZ POSZCZEGÓLNE GRUPY ŹRÓDEŁ HAŁASU, Z WYŁĄCZENIEM HAŁASU POWODOWANEGO PRZEZ STARTY, LĄDOWANIA I PRZELOTY STATKÓW POWIETRZNYCH ORAZ LINIE ELEKTROENERGETYCZNE, WYRAŻONE WSKAŹNIKAMI L_{AeqD} I L_{AeqN} , KTÓRE TO WSKAŹNIKI MAJĄ ZASTOSOWANIE DO PROWADZENIA DŁUGOOKRESOWEJ POLITYKI W ZAKRESIE OCHRONY PRZED HAŁASEM	117
TABELA 37 NAKŁADY FINANSOWE NA REALIZACJĘ ZADAŃ OKREŚLONYCH W POŚ GMINY	127
TABELA 38 PLAN WYDATKÓW INWESTYCYJNYCH I POZAINWESTYCYJNYCH W ZAKRESIE ZADAŃ WŁASNYCH [W TYS. ZŁ]	129
TABELA 39 STRUKTURA WYDATKÓW INWESTYCYJNYCH I POZAINWESTYCYJNYCH W ZAKRESIE ZADAŃ WŁASNYCH [%]	129
TABELA 40 PROPONOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA ZADAŃ WŁASNYCH OKREŚLONYCH W PROGRAMIE [W TYS. ZŁ]	132
TABELA 41 STRUKTURA ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA ZADAŃ WŁASNYCH [%]	132
TABELA 42 PROGNOZA KWOTY DŁUGU NA 2009R. I LATA NASTĘPNE (W ZŁ)	133
TABELA 43 LICZBA NIERUCHOMOŚCI Z TERENU GMINY DZIERŻONIÓW, KTÓRE SKORZYSTAŁY Z PROGRAMÓW KOORDYNOWANYCH PRZEZ POWIAT W LATACH 2002-2007.	138

1. Wstęp

1.1. Podstawa opracowania

Podstawę prawną niniejszego opracowania tworzy umowa zawarta w dniu 7 czerwca 2010 roku między Eko – Team Sebastian Kulikowski, a Gminą Dzierżoniów. Umowa dotyczy wykonania pracy pt. „**Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dzierżoniów na lata 2009 - 2012 z perspektywą na lata 2013 - 2016.**” Dla powstania niniejszego dokumentu niezbędne były dane pochodzące ze źródeł takich jak:

- Dokumenty udostępnione przez gminę:
 - o Plan Gospodarki Odpadami dla Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego aktualizacja na lata 2009-2012 i dalsze,
 - o Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terenie Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego ZGPD-7,
 - o Strategia rozwoju na lata 2007-2010 (wersja po ewaluacji w 2009 roku), Wodociągi i Kanalizacja Spółki z o.o.,
 - o Strategia Rozwoju Gminy Dzierżoniów na lata 2007 – 2013,
 - o Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dzierżoniów za okres 2006-2007,
 - o Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego,
 - o Plan urzędniowo – rolny Gminy Dzierżoniów,
- Dane zebrane przez zespół autorów opracowania,
- Opracowania i raporty instytucji takich jak:
 - o Ministerstwo Ochrony Środowiska,
 - o Dolnośląski Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska,
- Materiały konferencyjne,
- Specjalistyczna literatura.

1.2. Metodologia opracowania, zawartość dokumentu i jego podstawy prawne

Niniejszy Program stanowiący narzędzie prowadzenia polityki ekologicznej w Gminie Dzierżoniów został opracowany zgodnie z zapisami ustawy Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27.04.2001 (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 20 listopada 2009 r. o zmianie ustawy — Prawo ochrony Środowiska oraz niektórych innych ustaw, która weszła z dniem 1 stycznia 2010 r. Zmiana ta dotyczy głównie finansowania działalności związanej z ochroną środowiska oraz zmian w strukturze Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Zgodnie z art.16 ustawy likwidacji ulegają powiatowe i gminne fundusze, a uchwały budżetowe na rok 2010 muszą zostać dostosowane w ciągu 3 miesięcy do przepisów ustawy.

Art. 8 ustawy Prawo Ochrony Środowiska zwraca uwagę na to, aby wszystkie polityki, strategie i plany jednostek władzy uwzględniały zasady ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju. Ponadto ustawa ta nakłada na samorządowe organy wykonawcze obowiązek realizowania polityki ekologicznej państwa poprzez sporządzanie co 4 lata programów ochrony środowiska, zgodnie z poniższymi wymaganiami:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,
- poziomy celów długoterminowych,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno ekonomiczne i środki finansowe.

Należy jednak podkreślić, że powyższe wymagania mają charakter ogólnych. Natomiast szczegółowy sposób, zakres oraz forma uwzględniania polityki ekologicznej państwa w programach ochrony środowiska zawarte zostały w przyjętym przez Ministerstwo Środowiska 21 grudnia 2002 roku dokumencie „Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym”. „Wytyczne...” podkreślają, że struktura wojewódzkich powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska powinna nawiązywać do struktury „Polityki ekologicznej państwa”. Dlatego niniejsze opracowanie uwzględnia między innymi takie elementy jak:

- racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych,
- poprawa jakości środowiska,

- narzędzia i instrumenty realizacji programu,
- harmonogram realizacji i nakłady na realizację programu,
- kontrola realizacji programu.

Realizacja programu dąży do poprawy stanu środowiska naturalnego, zapewnienia skutecznych mechanizmów chroniących środowisko przed degradacją, a także stworzenia warunków dla wdrożenia wymagań prawa. Dla uzyskania założonych celów istotne jest fakt, że relacje między rozwojem gospodarczym województwa a jego środowiskiem przedstawiane są w ramach trzech współistniejących i współdziałających podsystemów o charakterze społecznym, przestrzennym i gospodarczym. Równowagę między nimi zachować można poprzez takie kształtowanie środowiska i gospodarowanie zasobami, które będą zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju. Ważne jest przy tym, aby planowane zmiany zachodzące w środowisku uwzględniały również dynamikę procesów oraz okoliczności mających wpływ na nie. Dlatego też niniejsze opracowanie stanowi fundament prognozowania tych zmian.

Zakłada się, że Program Ochrony Środowiska [dalej: POS] obejmuje prawne, techniczno-ekonomiczne i technologiczne sposoby ochrony poszczególnych elementów środowiska, które głównie dotyczą:

- ochrony wód powierzchniowych i podziemnych (jakościowej i ilościowej),
- ochrony gleb,
- gospodarki odpadami,
- ochrony środowiska przyrodniczego,
- ochrony zasobów surowców naturalnych,
- ochrony powietrza atmosferycznego,
- ochrony przed hałasem i wibracjami,
- ochrony przed nadzwyczajnymi zagrożeniami.

Zgodnie z wymogami zawartymi w dokumencie „*Polityka ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016*” głównymi elementami niniejszego opracowania będą:

- **POCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO**
 - o Ochrona przyrody i krajobrazu
 - o Ochrona i zrównoważony rozwój lasów
 - o Ochrona powierzchni ziemi
 - o Ochrona zasobów kopalin i wód podziemnych
 - o Biotechnologie i organizmy genetycznie zmodyfikowane
- **ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII**
 - o Materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość produkcji
 - o Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych
 - o Kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy
- **ŚRODOWISKO I ZDROWIE. DALSZA POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO**
 - o Jakość wód
 - o Zanieczyszczenie powietrza
 - o Gospodarka odpadami
 - o Substancje chemiczne w środowisku
 - o Poważne awarie przemysłowe
 - o Oddziaływanie hałasu
 - o Oddziaływanie pól elektromagnetycznych

Konstrukcja niniejszego opracowania opiera się na metodzie otwartego planowania rozumianej, jako akceptowana przez główne podmioty kształtowania polityki ochrony środowiska, które w swych działaniach kierują się ideą zrównoważonego rozwoju. W praktyce oznacza to wymianę informacji i konsultacje między podmiotami administracji samorządowej i centralnej szczebla wojewódzkiego oraz administracją samorządową szczebla powiatowego i gminnego. Ma to na celu wielostronne zaangażowanie w tworzenie programu, a przede wszystkim daje możliwość artykułowania własnych pomysłów odnośnie polityki ochrony środowiska,

opracowywania strategii czy rozwiązywania konkretnych problemów. Ponadto wobec generalnej zasady procesu opracowywania i wdrażania programu włączono do niego również społeczność lokalną.

Struktura programu składa się z dwóch głównych części. Pierwsza zawiera omówienie kierunków ochrony środowiska w Gminie w odniesieniu do racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych, w tym racjonalnego użytkowania lasów i zasobów przyrodniczych, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, ochrony gleb, ochrony powietrza, ochrony przed hałasem, ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych z podaniem ich stanu aktualnego. W drugiej natomiast przedstawiono ocenę stanu wyjściowego i stanu docelowego, co jednocześnie umożliwia identyfikację potrzeb w tym zakresie. Osiągnięcie stanu docelowego możliwe będzie po zrealizowaniu zaproponowanych zadań stanowiących zarówno zadania Gminy, powiatu dzierżoniowskiego a także instytucji i podmiotów działających na analizowanym terenie. Dowodów osiągania stanu docelowego dostarczać będzie ocena efektów działalności środowiskowej, dokonywana okresowo (według ustawy, co 2 lata).

W procesie planowania całości przedsięwzięć związanych z realizacją programu przydatny staje się podział zadań według podmiotów, które mają się podjąć ich realizacji. Wskazuje na to ścisłe powiązania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów, spośród których gmina odpowiedzialna jest za:

- zadania własne tzn. te przedsięwzięcia, które w całości lub częściowo będą finansowane ze środków będących w dyspozycji gminy,
- zadania koordynowane, tzn. finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, którymi dysponują organy i instytucje szczebla wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie powiatu, ale podległych bezpośrednio organom wojewódzkim, bądź centralnym.

W harmonogramie dla powyższych zadań określono termin i jednostkę odpowiedzialną za realizację zadania, planowane efekty ekologiczne oraz planowane szacunkowe koszty przedsięwzięć z propozycjami źródeł ich finansowania. Podsumowanie oraz wnioski, w których wyspecyfikowane zostały najważniejsze informacje i uwagi odnośnie zadań i potrzeb Gminy stanowią zamknięcie całości działań proekologicznych.

Ważnym elementem POŚ dla Gminy Dzierżoniów jest omówienie uwarunkowań finansowych Gminy. Scharakteryzowanie ogólnej sytuacji finansowej Gminy, przeprowadzenie prognozy budżetowej oraz zanalizowanie możliwości Gminy w zakresie realizacji wszystkich zadań przedstawione zostało na podstawie budżetów Gminy z ostatnich lat i budżetu na rok bieżący oraz szacunkowych kosztach nakreślonych zadań. Istotne jest to ze względu na fakt posiadania wiedzy przez Gminę odnośnie tego, jaki procent kosztów na realizację zadań powinien pochodzić z zewnątrz i czy można się starać o ich pozyskanie. Dlatego też w tej części opracowania przedstawiono źródła dofinansowania na realizację określonych zadań proekologicznych.

1.3. Uwarunkowanie zewnętrzne

1.3.1. Polityka ekologiczna państwa

Polityka ekologiczna państwa w postaci aktu normatywnego stanowi realizację obowiązku nałożonego na władze publiczne w zakresie ochrony środowiska. Art. 5 Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78 poz.483 zm. Dz.U. Nr 2006 poz.1471):

„Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.”

Ponadto art. 74 Konstytucji RP wskazuje, że ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych, które prowadzą politykę zapewniającą bezpieczeństwo ekologiczne współczesnym i przyszłym pokoleniom. Każda osoba fizyczna i prawna ma prawo do informacji o stanie środowiska, niezależnie od narodowości czy kraju pochodzenia. Równocześnie zobowiązując każdego (art. 86) do dbałości o stan środowiska oraz ponoszenia odpowiedzialności za spowodowane przez siebie pogorszenie stanu środowiska.

Polityka ekologiczna zawiera planowane działania w zakresie ochrony środowiska, które zgodne są z priorytetami Unii Europejskiej [dalej: UE] oraz celami 6 Wspólnotowego programu działań w zakresie środowiska naturalnego. W założeniu bieżącej wspólnotowej polityki ochrony środowiska przewiduje się podjęcie działań na rzecz zapewnienia realizacji zasady zrównoważonego rozwoju, przystosowania do zmian klimatu oraz ochrony różnorodności biologicznej.

Sejm RP podejmując uchwałę w sprawie "Polityki ekologicznej państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016" w odniesieniu do wyżej wspomnianych priorytetów, wskazał, że nadrzędnym celem polityki ekologicznej państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno –

gospodarczego. Realizacja tego celu osiągnana będzie poprzez niezbędne działania organizacyjne, inwestycyjne (w tym wdrażanie postanowień Traktatu Akcesyjnego), tworzenie regulacji dotyczących zakresu korzystania ze środowiska i reglamentowania poziomu tego wykorzystania w najważniejszych obszarach ochrony środowiska.

Struktura dokumentu przedstawia główne elementy polityki ekologicznej państwa, do których należą:

- Kierunki działań systemowych:
 - o Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych,
 - o Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska,
 - o Zarządzanie środowiskowe,
 - o Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska,
 - o Rozwój badań i postęp techniczny,
 - o Odpowiedzialność za szkody w środowisku,
 - o Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym,
- Ochrona zasobów naturalnych, czyli:
 - o Ochrona przyrody,
 - o Ochrona i zrównoważony rozwój lasów,
 - o Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi,
 - o Ochrona powierzchni ziemi,
 - o Gospodarowanie zasobami geologicznymi,
- Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego przy uwzględnieniu:
 - o Zależności między stanem środowiska a stanem zdrowia społeczeństwa,
 - o Jakości powietrza,
 - o Ochrony wód,
 - o Gospodarki odpadami,
 - o Oddziaływania hałasu i pól elektromagnetycznych,
 - o Substancji chemicznych w środowisku,
- Nakłady na realizację polityki ekologicznej, których wysokość na jej poszczególne kierunki przewiduje się:
 - o ochrona powietrza atmosferycznego – 19,3 mld zł,
 - o ochrona wód i gospodarka wodna – 36,1 mld zł,
 - o gospodarka odpadami – 6,7 mld zł,
 - o na inne cele polityki ekologicznej dotyczące przedsięwzięć w zakresie ochrony przed hałasem i polami elektromagnetycznymi, ochrony powierzchni ziemi, ochrony przyrody, różnorodności przyrodniczej i krajobrazu, działalność badawczo-rozwojową w ochronie środowiska, monitoring oraz pozostałą działalność w ochronie środowiska (poważne awarie, chemikalia, biotechnologie i GMO, promieniowanie jonizujące) - 4,1 mld zł.

Akcesja Polski do UE 1 maja 2004 roku przyniosła szereg nowych uwarunkowań dla społeczeństwa polskiego, władz państwowych i władz samorządowych, które ściśle związane są ze zobowiązaniami, jakie związane są z członkostwem w UE. Trwające do dziś procesy adaptowania i przekształcania prawnych podstaw funkcjonowania prowadzenia polityki państwowej obejmują nowe zasady i sposoby kształtowania i prowadzenia polityki państwa. Jednocześnie wymusiło to na jednostkach administracyjnych wszystkich szczebli (wojewódzkich, powiatowych i gminnych) podjęcie działań aktualizujących dotychczasową strategię realizacji polityki. Ponadto procesy uruchomione przez akcesję Polski do UE odpowiedzialne są za pojawienie się nowych obszarów problemowych w systemie polityki państwa, gdzie zmianie ulega jego charakter określony, jako bardziej otwarty i elastyczny.

Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 jako jeden z przykładów procesów adaptacyjnych, odnosi się do celów i priorytetowych działań podejmowanych na rzecz polepszenia sytuacji społeczno – gospodarczej kraju w aspekcie ochrony środowiska i zasobów naturalnych.

Działania państwa podejmowane na rzecz zrównoważonego rozwoju będą przynosić oczekiwane rezultaty jeżeli poprzedzone zostaną przyjęciem zasady równego dostępu do środowiska przyrodniczego, która rozpatrywana jest w trzech kategoriach takich jak:

- sprawiedliwość międzypokoleniowa, która oznacza zaspokajanie potrzeb materialnych i cywilizacyjnych obecnego pokolenia z równoczesnym tworzeniem i utrzymywaniem warunków do zaspokajania potrzeb przyszłych pokoleń,
- sprawiedliwość międzyregionalna i międzygrupowa, która dotyczy zaspokajania potrzeb materialnych i cywilizacyjnych społeczeństw, grup społecznych i jednostek ludzkich w ramach sprawiedliwego dostępu do ograniczonych zasobów i walorów środowiska, wraz z równoprawnym traktowaniem potrzeb ogólnospołecznych z potrzebami społeczności lokalnych i jednostek,
- wyrównywanie szans pomiędzy człowiekiem a przyrodą, poprzez zapewnienie zdrowego i bezpiecznego funkcjonowania (w sensie fizycznym, psychicznym, społecznym i ekonomicznym) jednostek ludzkich przy zachowaniu trwałości podstawowych procesów przyrodniczych wraz ze stałą ochroną różnorodności biologicznej.

Oparcie prośrodowiskowej działalności Państwa o powyższe zasady oraz zasadę zrównoważonego rozwoju pozwoli na stymulowanie w ramach nowej polityki ekologicznej państwa następujących procesów:

- rozszerzania i umacniania możliwości odtwarzania się zasobów odnawialnych oraz rewitalizacji i renaturalizacji zdegradowanych ekosystemów,
- racjonalnego korzystania z zasobów nieodnawialnych i dążenia do ich zastępowania dostępnymi substytutami,
- stopniowego eliminowania z użytkowania substancji niebezpiecznych i toksycznych (oraz również w tym przypadku - zastępowania ich mniej uciążliwymi dla środowiska substytutami),
- ograniczania skali uciążliwości działalności gospodarczej dla środowiska i nie przekraczania granic jego odporności,
- zwiększenia bezpieczeństwa prowadzenia procesów z udziałem materiałów niebezpiecznych i ograniczenia występowania oraz skutków zagrożeń środowiska o charakterze nadzwyczajnym,
- stałej ochrony i odtwarzania, w możliwym zakresie, różnorodności biologicznej na poziomie krajobrazowym, ekosystemowym, gatunkowym i genowym,
- tworzenia podmiotom gospodarczym warunków do uczciwej konkurencji w sferze dostępu do ograniczonych zasobów środowiska i możliwości odprowadzania zanieczyszczeń,
- usprawniania procesów podejmowania decyzji dotyczących środowiska, zwłaszcza na szczeblu lokalnym, w tym stymulowania udziału społecznego w tych procesach,
- dążenia do zapewnienia poczucia bezpieczeństwa ekologicznego poszczególnym jednostkom i grupom społecznym (tworzenia warunków sprzyjających zdrowiu fizycznemu, psychicznemu i społecznemu, w tym poprzez kultywowanie więzi lokalnych).

Realizacja polityki ekologicznej wiąże się szczególnie z powstaniem odpowiednich systemów zarządzania środowiskiem, których celem jest włączenie środowiska i jego ochrony do działalności podmiotów gospodarczych przyczyniającej się do jego jakichkolwiek zmian. Systemy te polegają na dobrowolnym przyjęciu zobowiązań przez przedsiębiorstwa i instytucje na rzecz podejmowania konkretnych działań zmniejszających ich oddziaływanie na środowisko. Rozpowszechnieniu zarządzania środowiskiem służą zwłaszcza przepisy zawarte w rozporządzeniu Wspólnot Europejskich nr 761/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 marca 2001 roku dopuszczającego dobrowolny udział organizacji w systemie zarządzania środowiskiem i audytu środowiskowego we Wspólnocie (EMAS). Międzynarodowe standardy w tworzeniu sprawnych systemów zarządzania środowiskiem znalazły się również w polskiej wersji prawnej w postaci ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o krajowym systemie ekozarządzania i audytu (EMAS) (Dz.U. Nr 70, poz. 631, z późn. zm.).

1.3.2. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020

Jednym z zadań ustawowo nałożonych na samorząd województwa jest programowanie rozwoju regionalnego. Kluczowym dokumentem w tym zakresie jest strategia, która ma za zadanie określać kierunki działań województwa oraz stanowić punkt odniesienia dla sektorowych dokumentów programowych a także determinować procesy rozwojowe regionu.

„Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku” została uchwalona przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego w dniu 30 listopada 2005 roku.

Celem „Strategii...” - zgodnie z zapisami w niej zawartymi - jest wskazanie niezbędnych dla obszaru Województwa Dolnośląskiego kierunków rozwoju gospodarczego i infrastrukturalnego. Dokument ten ma stanowić także narzędzie do poprawy warunków życia mieszkańców Dolnego Śląska, m.in. poprzez zwiększanie

ich zaangażowania w realizację zadań publicznych, a tym samym zwiększanie poczucia odpowiedzialności za harmonijny rozwój regionu.

Cel nadrzędny: Podniesienie poziomu życia mieszkańców Dolnego Śląska oraz poprawa konkurencyjności regionu przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

Cel „gospodarczy”: Zbudowanie konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki Dolnego Śląska.

Priorytet 1: Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Dolnego Śląska.

Priorytet 2: Budowa gospodarki opartej na wiedzy (GOW).

Priorytet 3: Wspieranie aktywności gospodarczej na Dolnym Śląsku.

Cel „przestrzenny”: Zwiększenie spójności przestrzennej i infrastrukturalnej regionu oraz jego integracja z europejskimi obszarami wzrostu.

„Strategia...” w ramach tak określonego celu zakłada stymulowanie i umacnianie integracji przestrzennej oraz infrastrukturalnej Dolnego Śląska z Polską i UE, a także wewnątrz regionu oraz, co ma szczególnie istotne znaczenie z punktu widzenia niniejszego Programu, aktywną ochronę wartości przyrodniczych i kulturowych oraz kształtowanie środowiska przyrodniczego Dolnego Śląska w oparciu o zasady ekorozwoju.

Priorytet 1: Poprawa spójności przestrzennej regionu.

Priorytet 2: Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.

Priorytet 3: Poprawa ładu przestrzennego, harmonijności struktur przestrzennych.

Priorytet 4: Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwa i gospodarki.

Priorytet 5: Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego regionu.

Cel „społeczny”: Rozwijanie solidarności społecznej oraz postaw obywatelskich twórczych i otwartych na świat.

Priorytet 1: Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Priorytet 2: Umacnianie społeczeństwa obywatelskiego, rozwój kultury.

Priorytet 3: Poprawa jakości i efektywności systemu edukacji i badań naukowych.

Priorytet 4: Stałe podnoszenie stanu bezpieczeństwa i zdrowia mieszkańców województwa.

Priorytet 5: Aktywna polityka rynku pracy oraz wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich.

1.3.3. Program zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska województwa dolnośląskiego

Uchwałą Sejmiku Województwa Dolnośląskiego Nr XLIV/842/2002 z dnia 26 kwietnia 2002 roku w sprawie Programu ochrony środowiska pod nazwą „Program Zrównoważonego Rozwoju i Ochrony Środowiska dla Województwa Dolnośląskiego” przyjęto Program Ochrony Środowiska dla Dolnego Śląska.

Długoterminowy cel programu uwzględniający kierunki rozwojowe w regionie brzmi:

Harmonijny, zrównoważony rozwój województwa, w którym wymagania ochrony środowiska nie tylko mają istotny wpływ na przyszły charakter regionu, ale również wspierają jego rozwój gospodarczy.

- Powietrze atmosferyczne

Generalny cel strategiczny do roku 2015:

Poprawa jakości powietrza atmosferycznego.

P.1. Dalsze ograniczanie emisji z zakładów przemysłowych.

P.2. Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza pochodzącego ze źródeł niskiej emisji.

P.3. Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza pochodzącego ze źródeł komunikacyjnych.

P.4. Wzmocnienie współpracy międzynarodowej w dziedzinie minimalizowania zanieczyszczeń transgranicznych.

- Hałas i wibracje

Generalny cel strategiczny do roku 2015:

Zmniejszenie uciążliwości hałasu.

H.1. Zmniejszenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego.

H.2. Zmniejszenie uciążliwości hałasu przemysłowego.

- Wody powierzchniowe i podziemne

Generalny cel strategiczny do roku 2015:

Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych i podziemnych i ich ochrona.

W.1. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej (w szczególności na terenach wiejskich).

W.2. Zmniejszenie zużycia wody.

W.3. Ograniczenie zanieczyszczenia spowodowanego niekontrolowanymi spływami powierzchniowymi.

W.4. Podniesienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego.

W.5. Zwiększenie małej retencji.

W.6. Rozwój współpracy regionalnej na wodach granicznych.

W.7. Ochrona zasobów wód podziemnych.

- Gospodarka odpadami

Generalny cel strategiczny do roku 2015:

Ograniczenie negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko.

O.1. Uporządkowanie gospodarki odpadami przemysłowymi.

O.2. Uporządkowanie gospodarki odpadami komunalnymi.

- Gleby

Generalny cel strategiczny do roku 2015:

Podniesienie jakości gleb.

G.1. Ograniczenie procesu degradacji gleb.

G.2. Rekultywacja gleb zdegradowanych.

- Surowce mineralne

Generalny cel strategiczny do roku 2015:

Ochrona zasobów złóż poprzez ich racjonalne wykorzystywanie.

S.1. Minimalizacja presji wywieranej na środowisko w procesie wykorzystania surowców mineralnych.

S.2. Zabezpieczenie złóż perspektywicznych i prognostycznych.

- Walory przyrodnicze i krajobrazowe

Generalny cel strategiczny do roku 2015:

Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej.

PK.1. Określenie zasobów przyrodniczych w województwie.

PK.2. Objęcie ochroną obszarów o wysokich walorach przyrodniczych.

PK.3. Podniesienie różnorodności biologicznej i krajobrazowej.

PK.4. Powiększenie zasobów leśnych i zapewnienie ich kompleksowej ochrony.

PK.5. Rozwój terenów zieleni w miastach i na terenach wiejskich.

- Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Generalny cel strategiczny do roku 2015:

Ograniczenie wystąpień nadzwyczajnych zagrożeń środowiska.

NZŚ.1. Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego związanego z działalnością produkcyjną przedsiębiorców.

NZŚ.2. Zapewnienie bezpieczeństwa przewozu drogowego i kolejowego materiałów niebezpiecznych.

- Edukacja ekologiczna

Generalny cel strategiczny do roku 2015:

Podniesienie świadomości ekologicznej w społeczeństwie.

E.1. Rozwój edukacji ekologicznej.

- Komunikacja społeczna

Generalny cel strategiczny do roku 2015:

Otwarta i dwustronna komunikacja pomiędzy wszystkimi stronami zaangażowanymi w ochronę środowiska.

K.1. Rozwój komunikacji społecznej.

- Monitoring

Generalny cel strategiczny do roku 2015:

Uzyskanie pełnej informacji o stanie środowiska.

M.1. Dalszy rozwój monitoringu wszystkich elementów środowiska zgodnie z wymogami prawa polskiego i przepisami Unii Europejskiej.

1.3.4. Strategia Trwałego i Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Dzierżoniowskiego

„Strategia Rozwoju Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2007-2013” jest dokumentem, który ustala na najbliższe siedem lat główne kierunki działania w sferze przestrzennej, gospodarczej oraz społecznej i jest kontynuacją Strategii przyjętej do realizacji w latach 2000 – 2006.

W wyniku przeprowadzonej diagnozy stanu powiatu oraz konsultacji społecznych i przyjętej wizji i misji Powiatu Dzierżoniowskiego wybrano następujące cele strategiczne:

- *Cel strategiczny I: Intensyfikacja rozwoju gospodarczego powiatu dzierżoniowskiego,*
- *Cel strategiczny II: Poprawa standardu życia mieszkańców.*

Każdemu z celów strategicznych przypisano po kilka celów operacyjnych, tym natomiast programy realizacyjne. Poniżej przedstawiono zestawienie celów i programów. W celu zrealizowania zamierzeń zawartych w niniejszym dokumencie konieczne jest uszczegółowienie każdego z programów zawartych w ramach danego celu operacyjnego poprzez przypisanie mu konkretnych zadań. Takie działanie jest niezbędne, aby można było faktycznie zrealizować cele zawarte w Strategii. Dla każdego zadania powinien zostać wskazany:

- podmiot odpowiedzialny za jego realizację,
- przedział czasowy, w którym zadanie ma być zrealizowane,
- wartość zadania,
- źródła finansowania zadania.

Poszczególne zadania mogą zostać dopisane do poszczególnych programów w ramach aktualizacji Strategii, bądź też mogą zostać ujęte w wieloletnich planach finansowych powiatu.

Cel strategiczny I: Intensyfikacja rozwoju gospodarczego powiatu dzierżoniowskiego

Cel operacyjny I: Poprawa stanu infrastruktury technicznej

- Program 1 : Modernizacja systemu dróg w powiecie;
- Program 2: Podjęcie działań na rzecz budowy obwodnic miast i innych miejscowości;
- Program 3: Realizacja zadań związanych z rozbudową i modernizacją sieci wodociągowych i kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków i składowisk odpadów, a także zadań dotyczących kompleksowej gospodarki odpadami zawartych w „Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego” oraz w „Planie Gospodarki Odpadami”;
- Program 4: Budowa Regionalnej Platformy Cyfrowej i rozbudowa szerokopasmowej sieci informatycznej;
- Program 5: Podjęcie działań w zakresie poprawy infrastruktury kolejowej;
- Program 6: Koordynacja działań powiatu i gmin w zakresie polityki energetycznej.

Cel operacyjny II: Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej powiatu

- Program 1: Przygotowanie terenów pod inwestycje;
- Program 2: Opracowanie i realizacja wspólnego programu powiatu i wszystkich gmin dotyczącego pozyskiwania inwestorów z różnych branż;
- Program 3: Stworzenie systemu preferencji dla potencjalnych inwestorów;
- Program 4: Wsparcie rozwoju Specjalnej Strefy Ekonomicznej;
- Program 5: Wsparcie sektora MŚP i mikroprzedsiębiorstw;
- Program 6: Zwiększenie współpracy władz samorządowych powiatu i gmin z lokalnymi przedsiębiorcami;
- Program 7: Tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości.

Cel operacyjny III: Rozwój turystyki wypoczynkowej i aktywnej

- Program 1: Przygotowanie kadry pracującej w turystyce opracowanie programu kształcenia branżowych i językowych;

- Program 2: Rozwój i tworzenie produktów turystycznych;
- Program 3: Rozbudowa szlaków turystycznych, w tym ścieżek rowerowych i dydaktyczno-przyrodniczych;
- Program 4: Opracowanie wspólnego powiatowego programu promocji i marketingu turystycznego;
- Program 5: Budowa atrakcyjnych, zróżnicowanych tematycznie pakietów turystycznych;
- Program 6: Utworzenie Powiatowego Centrum Informacji Turystycznej.

Cel operacyjny IV: Poprawa stanu środowiska

- Program 1: Stworzenie Ekologicznego Centrum Odzysku odpadów;
- Program 2: Racjonalna gospodarka zasobami naturalnymi;
- Program 3: Poprawa jakości wody, gleb i powietrza;
- Program 4: Działania na rzecz zwiększenia ilości alternatywnych źródeł energii;
- Program 5: Wyznaczanie nowych obszarów chronionych;
- Program 6: Edukacja ekologiczna.

Cel operacyjny V: Restrukturyzacja rolnictwa

- Program 1: Modernizacja i powiększanie arealów gospodarstw rolnych;
- Program 2: Wspieranie rozwoju agroturystyki;
- Program 3: Rozwój rolnictwa ekologicznego;
- Program 4: Wspieranie rozwoju przemysłu rolno-spożywczego;
- Program 5: Wsparcie powstawania nowych miejsc pracy na terenach wiejskich.

Cel operacyjny VI: Promocja powiatu dzierzoniowskiego

- Program 1: Opracowanie wspólnie z gminami spójnego programu promocji powiatu;
- Program 2: Przeprowadzenie akcji promującej powiat podczas imprez wystawienniczych o zasięgu regionalnym, krajowym i międzynarodowym, a także w czasopiśmie i portalach turystycznych oraz w mediach;
- Program 3: Opracowanie oferty inwestycyjnej w języku polskim i języku angielskim oraz niemieckim i jej rozpowszechnienie;
- Program 4: Kreowanie i promowanie powiatu dzierzoniowskiego jako prekursora wspólnej polityki w zakresie korzystania z alternatywnych źródeł energii;
- Program 5: Promocja osiągnięć edukacyjnych, kulturalnych i ekologicznych jednostek powiatu i gmin;
- Program 6: Podjęcie inicjatywy przygotowania w ramach działalności CIT portalu turystycznego Ziemi Dzierżoniowskiej;
- Program 7: Podjęcie działań promujących powiat we współpracy z władzami krajowymi i przedstawicielami krajów ościennych.

Cel operacyjny III: Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców powiatu

- Program 1: Objęcie monitoringiem wizyjnym zidentyfikowanych przez policję rejonów zwiększonego zagrożenia dla porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli w głównych miastach powiatu;
- Program 2: Realizacja programu zapobiegania przestępczości oraz ochrony obywateli i porządku publicznego „Bezpieczna Gmina – Bezpieczny Powiat”;
- Program 3: Zbudowanie lokalnego systemu monitoringu zjawisk pogodowych i hydrologicznych na bazie Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego;
- Program 4: Zbudowanie nowoczesnego elektronicznego systemu ostrzegania i alarmowania obejmującego swym zasięgiem cały powiat;
- Program 5: Wdrażanie programów wspomagających procesy zarządzania na szczeblu powiatu i na szczeblu gmin;
- Program 6: Poprawa współdziałania Powiatowego Zespołu Reagowania Kryzysowego z Gminnymi Zespołami Reagowania oraz Powiatowymi Służbami, Inspekcjami i Strażami poprzez szkolenia i praktyczne ćwiczenia;

- Program 7: Ciągłe doposażenie i utrzymywanie w gotowości sieci magazynów przeciwpowodziowych w gminach i w powiecie;
- Program 8: Wymiana i modernizacja sprzętu w jednostkach Państwowej Straży Pożarnej, jak i w Ochotniczej Straży Pożarnej oraz Policji;
- Program 9: Poprawa stanu infrastruktury technicznej budynków i pomieszczeń policji oraz jednostek straży pożarnej;
- Program 10: Wyposażenie Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego w nowoczesny sprzęt informatyczny oraz łączności.

Cel operacyjny IV: Promocja zdrowego trybu życia

- Program 1: Wykorzystanie walorów rekreacyjno-wypoczynkowych powiatu dzierżoniowskiego;
- Program 2: Rozwój sekcji narciarstwa biegowego, pływania, lekkoatletyki, piłki siatkowej oraz piłki nożnej i zapasów;
- Program 3: Wsparcie działań gmin w zakresie budowy i modernizacji obiektów sportowych i rekreacyjnych oraz budowy ścieżek zdrowia.

1.3.5. Strategia Rozwoju Gminy Dzierżoniów

Analiza sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej Gminy Dzierżoniów w kontekście uwarunkowań zewnętrznych pozwoliła na wypracowanie wizji Gminy Dzierżoniów. Wizja ta została wypracowana przez wszystkich członków Grupy Roboczej i wynika z dyskusji publicznej oraz z postulatów wniesionych przez społeczność lokalną.

„Odwiedź nas, a zostaniesz na całe życie”

Misją Gminy Dzierżoniów jest stwarzanie warunków do trwałego, zrównoważonego i wielofunkcyjnego rozwoju w poszanowaniu tradycji, przy wykorzystaniu walorów naturalnych, kulturowych oraz dogodnego położenia.

Cel strategiczny I - Wielofunkcyjny rozwój gminy w oparciu o rolnictwo i przedsiębiorczość

Cel operacyjny I.1. - Kształtowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Działania:

1. Remont i przebudowa dróg transportu rolnego
2. Odbudowa i konserwacja cieków wodnych i urządzeń melioracji szczegółowych
3. Przeprowadzanie prac scaleniowych
4. Zalesianie gruntów o niskiej wartości dla produkcji rolnej
5. Wspieranie powstawania i rozwoju gospodarstw agroturystycznych
6. Powiększanie powierzchni gospodarstw rolnych
7. Wspieranie organizowania się rolników w grupy producenckie i związki branżowe
8. Wspieranie gospodarstw rolnych w dostosowywaniu ich do standardów Unii Europejskiej

Cel operacyjny I.2. - Kształtowanie ładu przestrzennego

Działania:

1. Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem gospodarczego rozwoju Gminy
2. Wspieranie rozwoju budownictwa mieszkaniowego poprzez tworzenie planów zagospodarowania przestrzennego

Cel operacyjny I.3. - Wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości

Działania:

1. Zwiększenie udziałów gminy w Funduszu Poręczeń Kredytowych
2. Podnoszenie wskaźnika wydatków inwestycyjnych w budżecie Gminy
3. Kształtowanie polityki podatków lokalnych sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości

4. Współpraca z organizacjami gospodarczymi w zakresie wspierania przedsiębiorców
5. Tworzenie klimatu sprzyjającego pozyskiwaniu i wspieraniu inwestorów lokalnych

Cel strategiczny II - Zachowanie dziedzictwa kulturowego i rozwój turystyki

Cel operacyjny II.1. - Podejmowanie inicjatywy na rzecz rozwoju kultury

Działania:

1. Budowa i modernizacja placówek kulturalnych (w tym świetlic wiejskich)
2. Wspieranie działalności artystycznej gminnych twórców i producentów produktów lokalnych
3. Odbudowa, rekonstrukcja i rewitalizacja obiektów o znaczeniu kulturowo historycznym
4. Poprawa funkcjonowania Izby Historii Regionalnej
5. Kultywowanie tradycji gminy i regionu
6. Wzbogacenie przestrzeni kulturowej Gminy

Cel operacyjny II.2. - Rozbudowa potencjału turystycznego gminy

Działania:

1. Opracowanie strategii promocji gminy, w tym rozwoju turystyki
2. Współdziałanie z jednostkami samorządu terytorialnego, instytucjami i organizacjami pozarządowymi w zakresie turystyki
3. Rozwój istniejących i kreowanie nowych wydarzeń kulturalnych i produktów turystycznych Gminy
4. Opracowanie i wyznaczenie ścieżki edukacyjnej na terenie Wzgórz Kiełczyńskich
5. Wytyczenie i budowa tras rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą

Cel strategiczny III – Budowanie społeczeństwa obywatelskiego

Cel operacyjny III.1. - Wzmocnienie działalności sołectw

Działania:

1. Angażowanie sołtysów i rad sołeckich w proces rozwoju wsi
2. Stworzenie mechanizmu wspierania przez budżet gminy inicjatyw sołeckich
3. Integracja społeczności gminy

Cel operacyjny III.2. - Aktywizacja społeczności lokalnej

Działania:

1. Wspieranie powstawania lokalnych stowarzyszeń
2. Realizacja przejrzystego i motywującego systemu dotowania zadań realizowanych przez organizacje pozarządowe i inne organizacje
3. Pomoc w pozyskiwaniu dofinansowania zewnętrznego dla organizacji pozarządowych
4. Wspieranie pozostałych inicjatyw wpływających na rozwój gminy

Cel strategiczny IV - Kompleksowe działania na rzecz ochrony środowiska

Cel operacyjny IV.1. - Modernizacja i rozbudowa gospodarki wodno – ściekowej

Działania:

1. Budowa systemu kanalizacji sanitarnej
2. Modernizacja istniejącej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej
3. Przebudowa i modernizacja gminnej oczyszczalni ścieków w Mościsku
4. Budowa obiektów inżynierii wodnej

Cel operacyjny IV.2. - Pozostałe działania z zakresu ochrony środowiska

Działania:

1. Budowa systemu gospodarki odpadami komunalnymi
2. Rozwijanie systemu selektywnej zbiórki odpadów
3. Likwidacja nielegalnych składowisk odpadów
4. Opracowanie i wdrożenie programu dotyczącego usuwania i utylizacji odpadów niebezpiecznych zawierających azbest
5. Promocja i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii
6. Poszerzanie edukacji ekologicznej wśród mieszkańców

Cel strategiczny V - Poprawa jakości życia mieszkańców

Cel operacyjny V.2. - Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego

Działania:

1. Wspieranie działalności Ochotniczych Straży Pożarnych
2. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego
3. Edukacja dzieci w zakresie ruchu drogowego oraz innych dziedzin, dotyczących bezpieczeństwa

Cel operacyjny V.4. - Działania na rzecz edukacji i wyrównywania szans dzieci i młodzieży z terenów wiejskich

Działania:

1. Racjonalizacja organizacji systemu oświaty
2. Budowa środowiskowej sali sportowej w Tuszynie
3. Budowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej przy placówkach oświatowych
4. Poprawa stanu technicznego placówek oświatowych
5. Stworzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych
6. Stworzenie warunków edukacyjnych dla osób niepełnosprawnych
7. Edukacja regionalna dzieci i młodzieży

Cel operacyjny V.5. - Upowszechnianie sportu i rekreacji

Działania:

1. Budowa i modernizacja obiektów rekreacyjno-sportowych
2. Wspieranie działalności lokalnych stowarzyszeń sportowych
3. Wspieranie istniejących i upowszechnianie nowych dyscyplin sportowych
4. Wzbogacenie oferty w zakresie pozalekcyjnych oraz pozaszkolnych zajęć sportowych i rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży
5. Promocja zdrowego stylu życia wśród mieszkańców

Cel operacyjny V.6. - Modernizacja infrastruktury technicznej

Działania:

1. Przebudowa i remonty istniejących dróg
2. Podjęcie działań na rzecz budowy obwodnicy Dzierżoniowa oraz południowego obejścia Piławy Dolnej
3. Udział w przebudowie i modernizacji drogi wojewódzkiej Dzierżoniów-Łągowiki
4. Budowa chodników, parkingów i innych elementów infrastruktury drogowej
5. Rozbudowa i modernizacja oświetlenia ulicznego
6. Budowa sieci internetowej i tworzenie publicznych punktów dostępu do Internetu
7. Udział w tworzeniu systemu komunikacji publicznej na terenie powiatu.

2. Ogólna charakterystyka Gminy Dzierżoniów

2.1. Położenie

Gmina Dzierżoniów położona jest w południowej części województwa dolnośląskiego w malowniczej kotlinie obniżenia sudeckiego, u podnóża Gór Sowich. Od strony wschodniej otaczają ją Wzgórza Niemczańskie, natomiast od północy Wzgórza Kiełczyńskie i Masyw Ślęży. Gmina graniczy z następującymi jednostkami administracyjnymi województwa dolnośląskiego:

- powiat Dzierżoniów:
 - od zachodu z gminą miejską Pieszycę, miastem Dzierżoniów i miastem Bielawa
 - od północnego – wschodu z gminą Łagiewniki
 - od południowego – wschodu z gminą Piława Górna
 - od wschodu z gminą Niemcza
- powiat Świdnica:
 - od północnego – zachodu z gminą Świdnica
 - od północnego – wschodu z gminą Marcinowice
- powiat Ząbkowice Śląskie
 - od południa z gminą Stoszowice
- powiat Kłodzki
 - od południa z gminą Nowa Ruda

Rysunek 1 Gminy w powiecie dzierżoniowskim

Źródło: www.pow.dzierzonow.pl

Gmina Dzierżoniów charakteryzuje się największą powierzchnią spośród pozostałych gmin powiatu dzierżoniowskiego. Łączna jej powierzchnia stanowi 29,67 % powierzchni całkowitej powiatu.

Gmina Dzierżoniów usytuowana jest na szlaku ważnych dróg wojewódzkich łączących miasto Dzierżoniów z Wrocławiem, Świdnicą, Ząbkowicami Śląskimi i Nową Rudą. Ponadto gmina ma dogodny dostęp do ważnego szlaku międzynarodowego tj. autostrady A 4 (około 55 km). Przez Gminę przebiegają drogi wojewódzkie nr 382 Stanowice – Paczków i 384 Nowa Ruda – Łagiewniki. Gminę Dzierżoniów pokrywa gęsta sieć dróg powiatowych oraz gminnych.

Obszar gminy pod względem ukształtowania terenu jest terenem urozmaiconym i bogatym w walory przyrodnicze. Gmina ma charakter wiejski. W jej skład wchodzi 23 miejscowości zorganizowane w 15 sołectw. Administracyjnie wydziela się następujące wsie: Dobrocin, Jędrzejowice, Kiełczyn, Książnica, Mościsko, Nowizna, Ostroszowice, Jodłownik, Myśliszów, Owiesno, Piława Dolna, Roztocznik, Uciechów, Tuszyń, Włóki oraz przysiółki: Kołaczów, Dębowa Góra, Dobrocinek, Byszów, Marianówek, Józefówek, Wiatraczyn, Kietlice.

Tabela 1 Powierzchnia gruntów na terenie gminy Dzierżoniów wg obrębów

Lp.	Obręb	Powierzchnia [ar]	Udział
1.	Książnica	898,97	6%
2.	Kietczyn	529,45	4%
3.	Jędrzejowice	326,19	2%
4.	Tuszyn	520,84	4%
5.	Mościsko	1453,26	10%
6.	Włóki	768,88	5%
7.	Nowizna	790,59	6%
8.	Uciechów	1184,91	8%
9.	Dobrocin	1349,15	10%
10.	Roztocznik	1164,09	8%
11.	Piława Dolna	2042,85	14%
12.	Owiesno	1139,28	8%
13.	Ostroszowice*	1929,12	14%
Razem		14097,58	100 %

* obręb Ostroszowice obejmuje sołectwa: Ostroszowice, Jodłownik i Myśliszów

Źródło: dane z Urzędu Gminy Dzierżoniów, 2010

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż ponad 75% powierzchni gminy zajmują użytki rolne. Gmina Dzierżoniów jest gminą typowo rolniczą i posiada duży areal, na którym można prowadzić wysokotowarowe gospodarstwa rolne i kształtować odpowiednią strukturę agrarną. Nie wyklucza to również możliwości przekształcenia, z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, pewnych obszarów pod rozwój działalności produkcyjnej, usługowej czy przemysłowej nieuciążliwej dla środowiska.

2.2. Klimat

Przeważająca część Gminy położona jest w obszarze Przedgórze Sudeckiego. Obszar ten charakteryzuje się korzystnymi warunkami klimatycznymi oraz wysoką jakością gleb, co sprzyja rozwojowi rolnictwa. Południowy kraniec Gminy obejmuje fragment Gór Sowich, natomiast północny opiera się o Masyw Ślęży.

Według regionalizacji klimatycznej Schmucka na terenie Gminy Dzierżoniów można wydzielić dwa regiony klimatyczne: Podgórski i Wałbrzyski.

Region klimatyczny podgórski – obejmuje tereny położone do wysokości 350 – 400 m n.p.m., charakteryzujące się mało zróżnicowanymi warunkami klimatycznymi. Jest to region najcieplejszy o średniej rocznej temperaturze 7,5 – 8,0 °C, średnim okresie trwania zimy 50 – 70 dni, lata 50 – 75 dni. Opad roczny wynosi około 600 – 700 mm. Okres wegetacji trwa około 210 – 220 dni, a średnia temperatura okresu wynosi 14 °C. Długość pokrywy śnieżnej wynosi 60 – 80 dni, a dni przymrozkowych jest od 100 do 120.

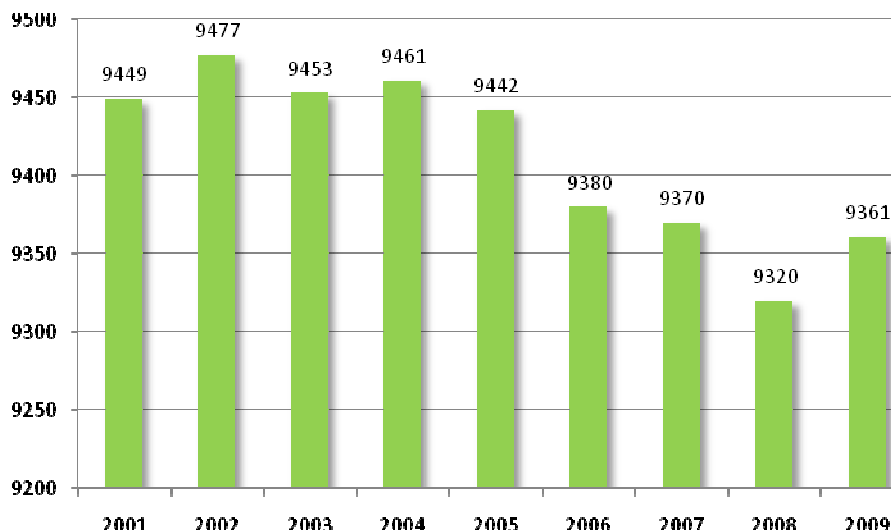
Rejon klimatyczny wałbrzyski – obejmuje Góry Sowie. Średnia roczna temperatura wynosi tu 4,5 – 6,6 °C (w zależności od wysokości), dni przymrozkowych jest średnio 200, mroźnych – 100 dni. Roczna suma opadów wynosi od 700 do 1200 mm. W zależności od wysokości zaznaczają się tu trzy piętra klimatyczne:

- piętro „b” – obejmuje fragmenty Gór Sowich do wysokości 600 m n.p.m. Średnia roczna temperatura wynosi 6,0 – 6,6 °C, a okresu wegetacyjnego 11 – 12,5 °C. Występuje tu także tzw. „lato termiczne”, tzn. okres z temperaturą powyżej 15 °C. Okres wegetacyjny zaczyna się w połowie kwietnia i trwa 200 dni. Suma rocznego opadu wynosi 700 – 850 mm. Liczba dni z pokrywą śnieżną wynosi 80 - 100 dni,
- piętro „c” – na wysokości 600 – 800 m n.p.m. o średnich rocznych temperaturach wynoszących 5,0 – 5,5 °C, a w okresie wegetacyjnym 10-11 °C. Suma rocznych opadów wynosi 850 – 1000 mm. Dni z pokrywą śnieżną to 100 – 120. Okres wegetacji zaczyna się od końca drugiej dekady kwietnia, lato termiczne nie występuje,
- piętro „d” – zostało wydzielone poprzez analogię do „regionu jeleniogórskiego”. Obejmuje ono tereny o wysokości 800 – 1000 m n.p.m. Średnia roczna temperatura wynosi tu 1,5 °C, a suma rocznych opadów 1200 mm. Pokrywa śnieżna utrzymuje się 120 - 130 dni.

Przebieg NW – SE pasma Gór Sowich powoduje wymuszenie kierunku wiatru. Wiatry północne i zachodnie, w zasadzie dominujące na tym terenie, przyjmują kierunek zgodny z przebiegiem Gór Sowich. Zróżnicowanie klimatu lokalnego powodowane jest rzeźbą terenu, ekspozycją stoków – warunkami wodnymi oraz występowaniem szaty roślinnej. Największe zróżnicowanie mikroklimatów widoczne jest w obrębie Gór Sowich. Ekspozycja stoków, ich spadki, rozcięcia dolinne oraz występowanie i charakter szaty roślinnej zasadniczo wpływają na zróżnicowanie stosunków termiczno – wilgotnościowych.

2.3. Otoczenie społeczno - gospodarcze

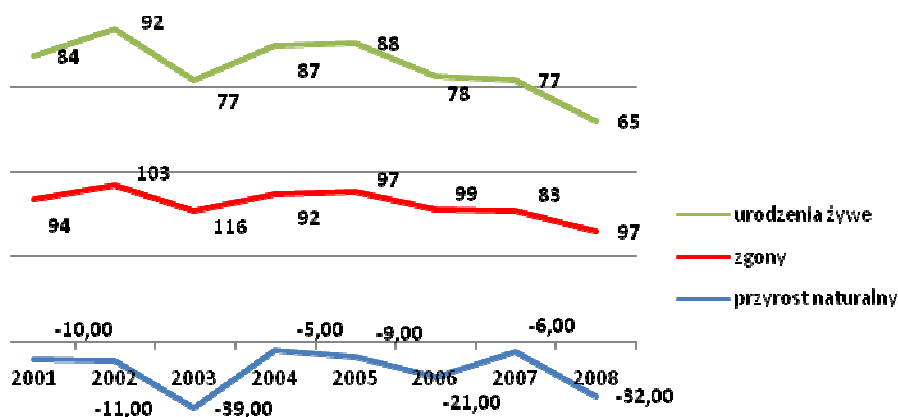
Według stanu na dzień 31 grudnia 2009 r. Gminę Dzierżoniów zamieszkiwało 9 361 osób co oznacza, że gęstość zaludnienia w Gminie wynosi 64 osoby na km². Z analizy poziomu liczby ludności na przestrzeni lat 2000 – 2009 wynika, że liczba mieszkańców Gminy wykazywała niewielką tendencję spadkową. W roku 2009, w porównaniu z rokiem 2000, liczba osób zamieszkujących teren Gminy zwiększyła się o 0,69%. Zmiany liczby ludności na przestrzeni ostatnich 8 lat przedstawia wykres poniżej.

Rysunek 2 Liczba mieszkańców Gminy Dzierżoniów

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.stat.gov.pl oraz danych z UG Dzierżoniów, 2010

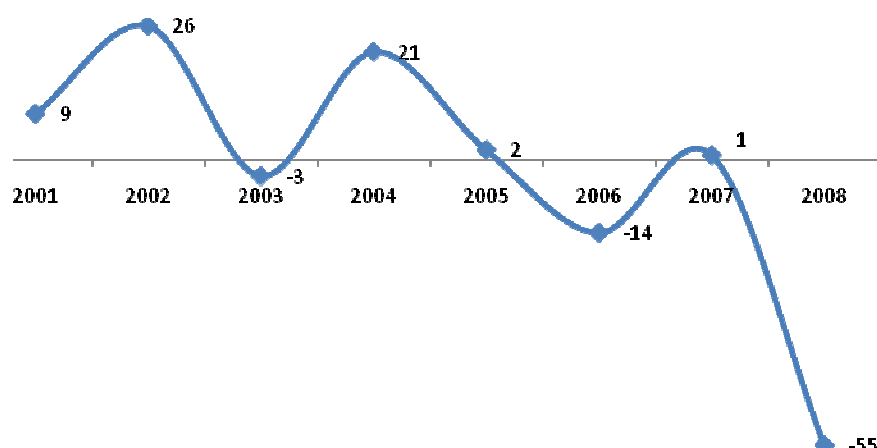
Spadek liczby ludności jest dodatkowo potęgowany przez ujemny przyrost naturalny. Na przestrzeni ostatnich kilku lat obserwuje się stosunkowo małą ilość urodzeń w stosunku do ilości zgonów, (średnio około 6-10% mniej), co przyczynia się do stałego, ujemnego przyrostu naturalnego wahającego się na przestrzeni lat 2000-2008 od -11 do -39.

Rysunek 3 Ilość urodzeń, zgonów i przyrost naturalny na terenie Gminy Dzierżoniów w latach 2001-2008

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.stat.gov.pl, 2010

Na spadek liczby ludności zamieszkującej Gminę Dzierżoniów mają wpływ migracje ludności, które są ujemne. Analizując migrację ludności zaobserwowano, że przybywa mieszkańców w sołectwach.

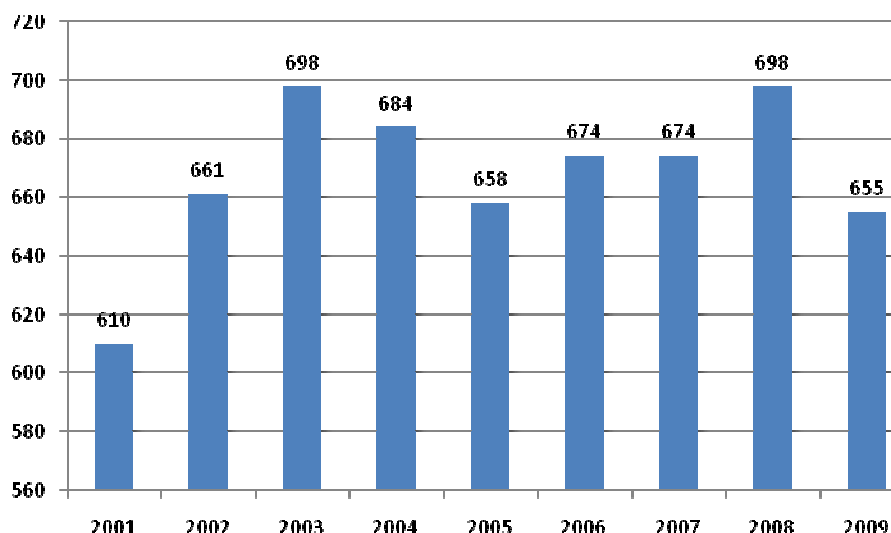

Rysunek 4 Saldo migracji na obszarze Gminy Dzierżonów 2001-2008

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.stat.gov.pl, 2010

Ludność w wieku produkcyjnym stanowi około 65% całej populacji mieszkańców Gminy, ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi około 20%, a w wieku poprodukcyjnym około 15%.

Na analizowanym terenie zarejestrowanych jest według z 30 czerwca 2009 roku zarejestrowanych jest 655 podmioty gospodarcze.

Rysunek 5 Zmiany w ilości podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Dzierżonów

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.stat.gov.pl, 2010

Działalność najważniejszych przedsiębiorców z terenu Gminy Dzierżonów jest skupiona w następujących branżach:

- kamieniarstwo: Piława Dolna,
- mechanika pojazdowa i blacharstwo: rozproszona na terenie całej Gminy,
- przemysł metalowy: Jodłownik (zakład w upadłości), Tuszyń,
- przetwórstwo drewna: Ostroszowice, Jodłownik, Roztocznik,
- przemysł wydobywczy (żwirownie, piaskownice, kamieniołomy): Książnica, Piława Dolna.

Przeważająca większość to zakłady prywatne. W czterech firmach z miejscowości Dobrocin, Jodłownik, Ostroszowice i Tuszyń prowadzona jest wymiana handlowa z zagranicą. Gmina sytuuje się na mapie gospodarczej regionu jako typowo wiejska, ze

stosunkowo dobrze rozwiniętą sferą produkcyjną. Państwowe zakłady zostały w całości sprywatyzowane. Baza rolno – spożywcza znajduje się w rękach prywatnych. Firmy znajdujące się na terenie gminy nie są uciążliwe dla środowiska

W całej Gminie Dzierżoniów w 2009 r. zarejestrowanych było 655 podmiotów gospodarczych i były to przede wszystkim podmioty prywatne – 641, natomiast podmiotów publicznych było 14. Z danych GUS wynika, że działalność gospodarcza gminie prowadzona jest głównie przez osoby fizyczne. Firmy, w zdecydowanej większości, zatrudniają mniej niż 5 pracowników i prowadzą działalność gospodarczą od kilku lat.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Dzierżoniowie na dzień 31.01.2010 roku liczba bezrobotnych na terenie Gminy Dzierżoniów wynosiła 696 osób, z czego 342 stanowią kobiety. Liczba osób bezrobotnych w Gminie stanowi 8,9 % ogółu bezrobotnych z terenu powiatu dzierżoniowskiego. W porównaniu do roku 2008 liczb ta wzrosła o 10%.

Tabela 2 Struktura ilości osób bezrobotnych w latach 2007-2009

2007		2008		2009	
ogółem	kobiety	Ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
776	346	640	341	720	356

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP Dzierżoniów, 2010

Największą grupę bezrobotnych w 2009 roku stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i poniżej, natomiast najmniej osób bez pracy miało wykształcenie wyższe i średnie.

Powiatowy Urząd Pracy w Dzierżoniowie w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki pozyskał środki z Europejskiego Funduszu Społecznego i realizuje projekt aktywizacji zawodowej "Światło w mroku" - PRIORYTET VI RYNEK PRACY OTWARTY DLA WSZYSTKICH działanie 6.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie poddziałanie 6.1.2 Wsparcie powiatowych i wojewódzkich urzędów pracy w realizacji zadań na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych w regionie. Celem realizowanego projektu jest wzmocnienie i rozwój publicznych służb zatrudnienia w regionie poprzez upowszechnienie pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego, m. in. za pomocą szkoleń oraz dofinansowania zatrudnienia doradców zawodowych i pośredników pracy.

- termin realizacji 1 lipca 2008 – 30 czerwca 2010,
- grupa docelowa doradcy zawodowi i pośrednicy pracy,
- ilość osób objętych projektem: 20 osób,
- wartość projektu 946 494,20 zł.

w tym:

- w 2008r. – 224 743,14 zł,
- w 2009r. – 465 875,20 zł,
- w 2010r. – 255 875,86 zł.

Powiatowy Urząd Pracy w Dzierżoniowie w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, korzystając ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, realizuje projekt aktywizacji zawodowej „Chwytaj dzień” koncentrując się głównie na bezrobotnych mających największe trudności związane z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy - PRIORYTET VI RYNEK PRACY OTWARTY DLA WSZYSTKICH działanie 6.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie poddziałanie 6.1.3 Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych

Celem realizowanego projektu jest poprawa poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo. Osiągnięcie tego celu będzie możliwe dzięki zastosowaniu instrumentów i usług rynku pracy tj.:

- szkoleń,
- staży,
- wyposażenia i doposażenia stanowisk pracy,
- przyznania jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, w tym: na pomoc prawną, konsultacje, i doradztwo związane z podjęciem działalności gospodarczej.

Termin realizacji 1 stycznia 2008r. - 31 grudnia 2010r., grupa docelowa osoby bezrobotne zarejestrowane w tutejszym urzędzie pracy:

- bezrobotni do 25 roku życia,
- kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka,
- bezrobotni powyżej 50 roku życia,
- bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego
- bezrobotni samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia,
- bezrobotni, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia,
- bezrobotni niepełnosprawni

Ilość osób objętych projektem 2355 osób, wartość projektu 18 087 580,79 zł w tym:

- w 2008r. – 5 112 930,79 zł
- w 2009r. – 4 957 400 zł
- w 2010r. – 8 017 250 zł

Gmina Dzierżoniów od 2003 podejmuje działania zmniejszające bezrobocie. W tym celu zatrudnia osoby bezrobotne w ramach aktywnych form zwalczania bezrobocia (np. roboty publiczne, prace interwencyjne itp.) organizowanych na podstawie zawieranych umów z PUP.

2.4. Turystyka i rekreacja

Na turystyczną atrakcyjność obszaru Gminy Dzierżoniów znaczącą rolę odgrywają przede wszystkim walory naturalne i antropologiczne (kulturowe), decydujące o charakterze i kierunkach rozwoju turystyki na tym obszarze. Nie mniej istotna jest także dostępność komunikacyjna, baza hotelowa oraz gastronomia.

W zakresie turystyki Gmina Dzierżoniów współpracuje ze Stowarzyszeniem Gmin Ślęzańskich, Stowarzyszeniem „Ślężanie - Lokalna Grupa Działania” oraz ze Stowarzyszeniem Turystycznym Gmin Gór Sowich. Wspólnie z dwiema pierwszymi organizacjami, na terenach gmin położonych wokół Masywu Ślęży, realizowany jest od 2005r. „Pilotażowy Program LEADER+”. Program ten realizowany w 100% ze środków Unii Europejskiej zakłada m.in. rozwój terenu w oparciu o walory turystyczne i kulturowe.

Na walory naturalne obszaru Gminy Dzierżoniów wpływają takie elementy jak: występowanie obszarów chronionych i wód powierzchniowych, złoża naturalne, bogate zalesienie terenu oraz struktura użytkowania gruntów. Obecnie północna część Gminy Dzierżoniów położona jest w obszarze Ślęzańskiego Parku Krajobrazowego oraz jego strefy ochronnej. Ponadto w obszarze Gminy znajduje się niewielki fragment Parku Krajobrazowego Gór Sowich.

Na opisywanym terenie istnieją bardzo dobre warunki do uprawiania turystyki rowerowej. Przez teren Gminy przebiega międzynarodowa trasa rowerowa EUROVELO 9, zwana Szlakiem Bursztynowym, łączącym Morze Śródziemne z Bałtykiem. Ponadto w ostatnim czasie została opracowana trasa rowerowa, która przebiega w pobliżu wielu atrakcji turystycznych terenu Gmin Ślęzańskich.

Przez teren Gminy Dzierżoniów przebiegają następujące ścieżki rowerowe:

- Planowana Trasa nr 4 Ząbkowice Śl., Srebrna Góra (trasa Sowiogórska łącząca się z trasami rowerowymi Masywu Ślęzańskiego), Bielawa, Pieszyce, Sobótka – przebiega przez Pieszyce Dolne, Bratoszów, Mościsko, Tuszyń, Jędrzejowice, Wiry, Tapadła, Sulistrowiczki, Sobótka, Sady, Mysłaków, Wiry, Jędrzejowice, Kiełczyn, Włóki, Dzierżoniów, Pieszyce, Bielawa OWW „Sudety”,
- Planowana Trasa nr 2 (trasa typowo kolarska) przebiega przez Dzierżoniów, Włóki, Tuszyń, Mościsko, Książnica, Boleścin (ok. 30 km).

Przez teren Gminy Dzierżoniów przebiegają następujące szlaki turystyczne:

- Żółty - „Masyw Ślęży” przebiega przez Wzgórza Kiełczyńskie (Szczytna 466m n.p.m.) - Kiełczyn - Jędrzejowice - Przetęcz Tapadła - Ślęza /ok. 6 godz./,
- Żółty - Szlak łączący Góry Sowie ze Wzgórzami Niemczańsko-Strzelińskie przebiega przez Wzgórza Bielawskie (Góra Parkowa 455m n.p.m.) - Myśliszów - Owiesno - Piława Dolna - Marianówek - obejście Zguby Gilów - wąwóz Piekietko - Niemcza /ok. 5 godz./,
- Czarny - „Wzgórza Niemczańsko-Strzelińskie” przebiega przez Piława Dolna - Piława Górna (Zbocza Grzybowca) - w poprzek Grzbietu Wzgórz Gumińskich - Przerzeczyn Zdrój - Podlesie - Ostra Góra - Ruszkowice /ok. 3 godz./.

3. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego

3.1. Ochrona przyrody i krajobrazu

3.1.1 Charakterystyka i ocena stanu aktualnego

3.1.1.1. Charakterystyczne elementy przyrody ożywionej w strukturze przestrzeni zagospodarowania Gminy Dzierżoniów

Gmina Dzierżoniów położona jest na obszarze dużej jednostki fizyczno – geograficznej Sudetów z Przedgórzem Sudeckim i znajduje się w obrębie jednostek mniejszego rzędu Masywu Głogów – Jordanów na północy, Obniżenia Podsudeckiego w centralnej i południowej części oraz Gór Sowich w południowo – zachodniej części. Na obszarze Gminy obserwuje się liczne wzgórza, które tworzą mikroregion Wzgórz Niemczańsko-Strzelińskich, są to::

- Wzgórze Bielawskie w południowej części gminy,
- Wzgórze Gilowskie w pasie Dobrocina – Piława Górna,
- Wzgórze Krzyżowe w rejonie Rostocznika i Kołaczowa,
- Wzgórze Krzczonowskie w rejonie Mościska.

Na przeważającym obszarze Gminy Dzierżoniów dominują formy pochodzenia lodowcowego wykształcone w formie wysoczyzn morenowych płaskiej i falistej. Wysoczyznom towarzyszą ostańce denudacyjne, powierzchnie zrównań oraz powierzchnie stożków sandrów marginalnych zaliczanych do form pochodzenia denudacyjnego. W północnej części gminy oprócz wyżej wymienionych form występują również równiny moreny dennej, formy pochodzenia wodnolodowcowego w postaci powierzchni pokryw akumulacji wodnolodowcowej oraz rumosze skalne, powierzchnie soliflukcyjne, stoki łagodne i grzbiety zaokrąglone Wzgórz Kiełczyńskich.

Sieć hydrologiczna jest typowa dla terenów górskich i podgórskich, przy czym lewobrzeżna część dorzecza jest bardziej rozwinięta, co wiąże się z przebiegiem pasma Gór Sowich.

Uzupełnieniem ww. dominujących form krajobrazu naturalnego i kulturowego są tereny upraw rolnych z rozdrobnioną zabudową zagrodową i mieszkaniową jednorodzinną oraz mozaiką zadrzewień śródpolnych i przywodnych. Obszar Gminy leży w zasięgu występowania prawie wszystkich rodzimych głównych gatunków leśnych. Rozmieszczenie poszczególnych gatunków i zespołów drzew leśnych uzależnione jest od charakteru gleb, wilgotności, wzniesienia nad poziomem morza oraz wystawy.

3.1.1.2. Siedliska przyrodnicze

Bogaty skład gatunkowy roślin w Gminie Dzierżoniów wynika głównie ze znajdującego się w pobliżu Parku Krajobrazowego Gór Sowich oraz Ślężańskiego Parku Krajobrazowego.

Obecnie istniejące zespoły roślinne, są przeważnie pochodzenia antropogenicznego. Ich skład uzależniony jest wyraźnie od pięter wysokościowych. W wyższych partiach, grzbietowych lasy są zbliżone do naturalnych, o ubogim, choć zmiennym składzie flory towarzyszącej, przeważnie borówki czarnej i śmiałka pogiętego. Typowy bór świerkowy regla górnego porasta Wielką Sowę. Najczęściej występuje w nim trzcinnik owłosiony. Na bardziej stromych zboczach powierzchniowych i licznych dolinek występuje często kwaśna buczyna z ubogą liczbą gatunków towarzyszących w dolnym piętrze lasu. Znacznie częstsza, choć tworząca na ogół małe skupienia, jest żyzna buczyna sudecka o bogatszym podszyciu i runie, co wynika z dużej zasobności gleb. Na zboczu Wielkiej Sowy sztucznie nasadzona kosodrzewina, w najwyższych fragmentach występuje bór świerkowy regla górnego. Występuje w nim najczęściej trzcinnik owłosiony. Sporadycznie zachowały się lasy dębowo-grabowe z urozmaiconym runem. Wzdłuż potoków rozwinęły się drzewostany typowe dla siedlisk łęgowych. Jest to przede wszystkim podgórski łęg jesionowy porastający teren nawet do wysokości 750 m n.p.m. Wśród bogatego drzewostanu dominuje tu głównie jesion wyniosły, częsty jest także klon zwyczajny, olsza i wiąz górski. Pod względem geograficznym roślinność jest znacznie zróżnicowana, choć przeważają wyraźnie gatunki holarktyczne, reprezentowane przede wszystkim przez elementy europejskie i euroszyberyjskie – przy braku atlantyckich i nielicznych subatlantyckich jak sit sztywny i mszak (*Scapania nemorosa*). Elementy subalpejskie obejmują m.in. arnikę górską, jaskier platanolistny i kosówkę. Typowe dla regla dolnego są: wymierająca jodła, buk, starzec Fuchsa, olsza szara, cis pospolity i przytulia okrągłolistna. Na kwaśnym podłożu rosną przeważnie: bliźniczka psia trawka, borówka czarna, turzyca pigułkowata i widłak wroniec. W dobrze naświetlonych miejscach pojawia się dzwonek brzoskwiolistny, jeżyna i lepnica (*Silene nutans*).

3.1.1.3. Chronione i ginące elementy flory i fauny

Występujące na terenie Gminy Dzierżoniów gatunki chronione to: cis pospolity, barwinek pospolity, bluszcz pospolity, wawrzynek wilczełyko, arnika górską, buławnik wielokwiatowy, dziewięciśń bezłodygowy, lilia złotogłów, naparstnica zwyczajna, storczyk plamisty, śnieżyca wiosenna, śnieżyczka przebiśnieg, widłaki, zimowit jesienny.

Na terenie Gminy Dzierżoniów w obrębie Wzgórz Kiełczyńskich występuję jedno z kilku najbogatszych stanowisk zanokcicy serpentynowej (*Asplenium adulterinum*) w Polsce, znajdujące się w szczelinach skał serpentynitowych. Należy również wymienić typy siedlisk wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG

- 6210 Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea*) - priorytetowe są tylko murawy z istotnymi stanowiskami storczyków
- 8220 Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandellii*
- 9190 Pomorski kwaśny las brzoźowo-dębowy (*Betulo-Quercetum*)

3.1.1.4. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Dzierżoniów

Spośród form ochrony przyrody ożywionej i nieożywionej, wymienionych w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. Nr 92 poz. 880 z późn. zm.), do chwili obecnej na terenie Gminy utworzono:

PARKI KRAJOBRAZOWE

Ślęzański Park Krajobrazowy

Położony jest na Przedgórzu Sudeckim. W jego granicach znajduje się: Masyw Ślęzy (z górami: Ślężą i Radunią oraz Wzgórzami Oleszeńskimi), Wzgórze Kiełczyńskie i Jańska Góra, otoczony wspólną otuliną. Najwyższym punktem parku jest Góra Ślęza (718 m n.p.m.) jest to zarazem najwyższy punkt Przedgórza Sudeckiego, najniższym punktem parku jest Sulistrowicki Potok - nieopodal wsi Świątniki - 150 m n.p.m. W części północno-wschodniej Masywu Ślęzy znajdują się wzniesienia: Gozdnicza (376 m n.p.m.) i Wieżyca (415 m n.p.m.), Radunia (577 m n.p.m.) wraz z Czernicą (487 m n.p.m.) Świerkową (376 m n.p.m.), Świerczyną (411 m n.p.m.) i Gozdnikiem (313 m n.p.m.) tworzą Wzgórze Oleszeńskie stanowiąc równoległą grupę wzniesień oddzielonych Doliną Sulistrowickiego Potoku. Na południowy zachód od Góry Ślęzy, położone są Wzgórze Kiełczyńskie z najwyższym punktem - Szczytną (480 m n.p.m.). Na południowym wschodzie znajduje się samotne wzniesienie Jańska Góra (255 m n.p.m.). Pod względem geologicznym obszar parku znajduje się w obrębie bloku przedsudeckiego.

Wzniesienia otaczające Ślężę od południowego wschodu zbudowane są z amfibolitów. Łukowato wygięte pasmo na południe od Ślęzy (Wzgórze Kiełczyńskie, Radunia i Wzgórze Oleszeńskie) budują serpentynity z żyłkami magnezytu, kwarcu, chalcedonu i opalu, a sporadycznie występuje tu także nefryt. Wymienione skały zasadowe dostarczają cennych informacji dotyczących głębszych warstw ziemi. Podnóże Masywu Ślęzy pokrywają osady trzecio- i czwartorzędowe. Rumowiska skalne głównie gabrowe pokrywające stoki Ślęzy od wysokości 300 m n.p.m. są pozostałością po dwóch zlodowaceniach skandynawskich, podczas których samotna Ślęza sterczała ponad lądolód jako nunatak. Z tego też okresu pochodzą osady i formy poglądalne stwierdzone na zboczach.

Ślęzański Park Krajobrazowy leży w zlewni Ślęzy i Czarnej Wody. Największym ciekim obszaru jest Czarna Woda o dł. 41,7 km - dopływ Bystrzycy. Na jej dopływie Sulistrowickim Potoku, w ramach przeprowadzonej w latach siedemdziesiątych regulacji, zbudowano zbiornik wodny o przeznaczeniu rekreacyjnym. Ciek w parku są mało zasobne w wodę, pomimo że stwierdzono ponad 100 źródeł i wypływów. Źródła na zboczach Ślęzy były wykorzystywane od wieków, początkowo jako źródła kultowe bądź rytualne a obecnie ze względu na walory smakowe jako źródła wody pitnej.

Źródło: Dolnośląski Zespół Parków Krajobrazowych

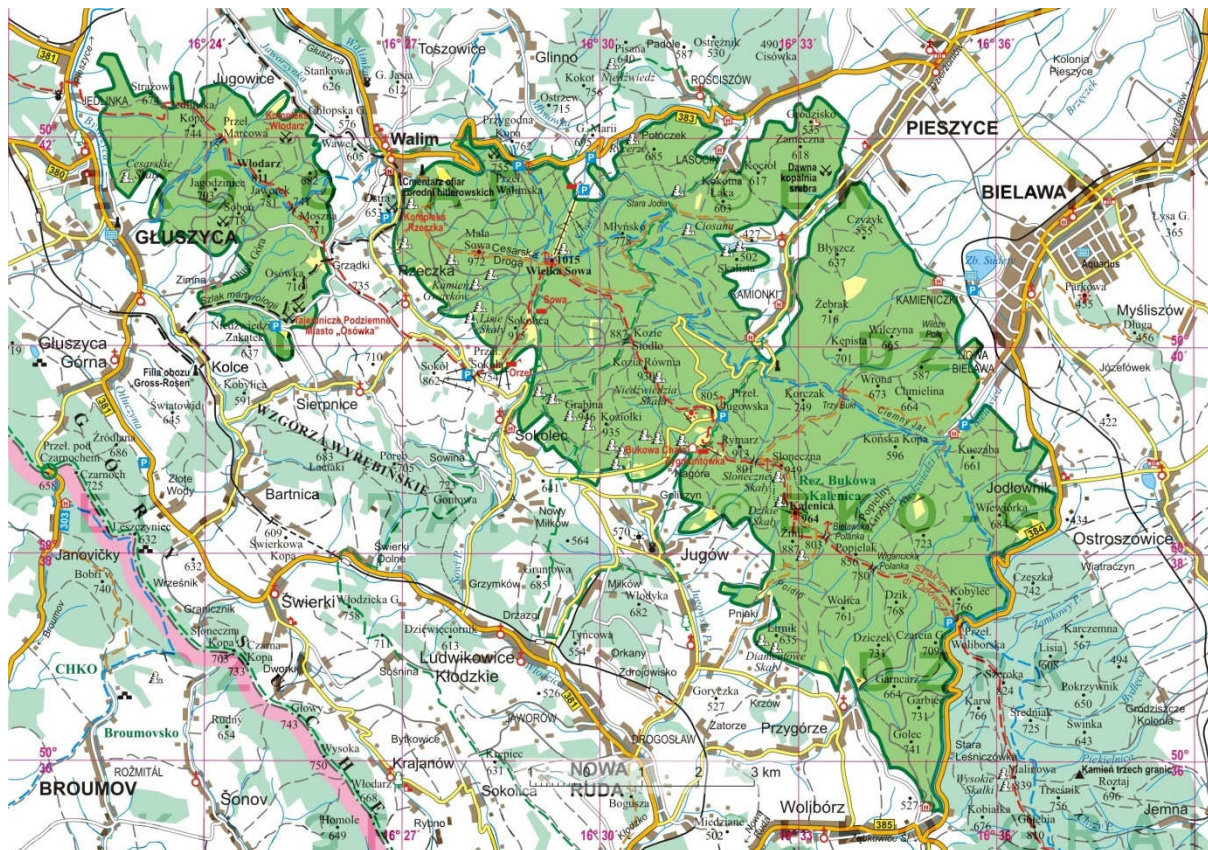
Gatunkowy skład awifauny jest charakterystyczny dla lasów pasma sudeckiego, większość ptaków występuje głównie w leśnej części parku. Stwierdzono tu obecność m.in. puchacza, orzechówki, sowy, kani rudej i kruka, sikor (bogotka, czarnogłówka), kukułki, trznadla, dzięcioła dużego i pełzacza leśnego. Z chronionych ssaków na uwagę zasługują: jeź zachodni, ryjówki, rzęsorek rzeczek, kret, kuna domowa, gronostaj, orzesznica, popielica i aż 7 gatunków nietoperzy (m.in. karlik malutki, nocek duży i gacek brunatny).

Park położony jest w Sudetach Środkowych. Obejmuje środkową część pasma Gór Sowich z najwyższą kulminacją Wielka Sowa (1015 m n.p.m) oraz odosobniony masyw Włodarza (811 m n.p.m.). Wierzchowina Gór Sowich jest wyrównana a stoki zwłaszcza północno - wschodnie strome, pocięte głębokimi i wąskimi dolinkami potoków. W wielu miejscach znajdują się malownicze skałki. Granice pn. - wsch. tworzy 400 - 500 m

wysokości Krawędź, wyznaczona przebiegiem sudeckiego uskoku brzeźnego. Najniższy punkt ok. 350 m.n.p.m. k/Pieszyce.

Góry Sowie leżą w całości w dorzeczu Odry, w obrębie zlewni jej lewobrzeżnych dopływów: Nysy Kłodzkiej i Bystrzycy. Cała sieć hydrograficzna, zdeterminowana jest strukturą geologiczną obszaru. Wszystkie potoki Gór Sowich mają charakter rzek górskich, płynących głębokimi, wąskimi dolinami o stromych a często także skalistych zboczach.

Głównym walorem obszaru jest duża lesistość. Są to głównie lasy dolnoreglowe oraz lasy mieszane. W najwyższej położonych partiach Wielkiej Sowy, Kalenicy i Słonecznej, występuje bór świerkowy regla górnego, z płatami sztucznie wprowadzonej kosodrzewiny.

Rysunek 7 Mapa Parku Krajobrazowego "Gór Sowich"

Źródło: Dolnośląski Zespół Parków Krajobrazowych

Pod względem faunistycznym teren parku nie różni się specjalnie od innych części Sudetów. Jego przynależność od okręgu zachodniosudeckiego wyraża się w fakcie występowania nielicznych już tylko gatunków karpackich, jakie przedostały się na zachód od Nysy Kłodzkiej. Dominują tu wyraźnie gatunki euro-syberyjskie m.in.: lis, kuna leśna. Liczne są także gatunki środkowoeuropejskie z typowym dla nich świdrzykiem dwufałdkowym. Z większych zwierząt mają tu siedliska: jeleń, sarna, dzik, oraz muflon sprowadzony na przełomie XIX i XX wieku ze Słowacji. Spośród ptaków występuje jarząbek, sowa włochata, pluszcz, krzyżodziób, a także coraz częściej spotykany bocian czarny.

Spośród gatunków chronionych należy wymienić m.in.: kreta, łasicę, tchórza, liczne gatunki nietoperzy, sowę włochatą, dzięcioła czarnego, sokoła wędrownego, pluszcza, gołębia grzywacza, pustułkę, myszołowa zwyczajnego, bociana białego i czarnego, z płazów i gadów - ropuchę szarą, kumaka górskiego, salamandrę, jaszczurkę zwinkę, padalca, zaskrońca.

UŻYTKI EKOLOGICZNE

Paprocie serpentynitowe w Masywie Ślęży stanowisko nr 2, 3 i 5, utworzone w 2003 r. na podstawie Rozporządzenia Wojewody Dolnośląskiego z 12.12.2003 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 236, poz. 3828 z 17.12.2003 r.), jako stanowisko rzadkich gatunków roślin - Stanowisko paproci

serpentytowych z przyległymi zbiorowiskami roślinnymi, w tym ze zbiorowiskami ciepłolubnymi. Łączna powierzchnia użytków wynosi 0,68 ha.

POMNIKI PRZYRODY

W tabeli poniżej przedstawiono pomniki przyrody występujące na terenie Gminy Dzierżonów.

Tabela 3 Pomniki przyrody na terenie Gminy Dzierżonów

Miejscowość	Powiat	Nazwa pomnika przyrody	Ilość sztuk	Organ powołujący: Wojewoda
Nowizna, na posesji Pana Nowaka	Dzierżonów	Topola biała (<i>Populus alba</i>) o obw. 420 cm,	1	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol.Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)
Roztocznik, w administracji GHZ Roztocznik	Dzierżonów	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) o obw. 367 cm,	1	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol.Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)
Roztocznik, w administracji GHZ Roztocznik	Dzierżonów	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) o obw. 422 cm,	1	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol.Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)
Roztocznik, w administracji GHZ Roztocznik	Dzierżonów	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) o obw. 385 cm,	1	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol.Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)
Roztocznik, w administracji GHZ Roztocznik	Dzierżonów	Dąb szypułkowy, (<i>Quercus robur</i>) o obw. 375 cm,	1	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol.Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)
Roztocznik, w administracji GHZ Roztocznik	Dzierżonów	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) o obw. 435 cm,	1	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol.Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)
Roztocznik, w administracji GHZ Roztocznik	Dzierżonów	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) o obw. 490 cm,	1	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol.Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)
Roztocznik, w administracji GHZ Roztocznik	Dzierżonów	Jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i>) o obw. 350 cm,	1	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol.Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)

Roztocznik, w administracji GHZ Roztocznik	Dzierżoniów	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) o obw. 367 cm,	1	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol.Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)
Tuszyn, Park wiejski	Dzierżoniów	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>) o obw. 540 cm,	1	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol.Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)
Ostroszowice Park wiejski	Dzierżoniów	Klon jawor (<i>Acer pseudoplatanus</i>) o obw. 397 cm,	1	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol.Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)
Ostroszowice Park wiejski	Dzierżoniów	Buk pospolity (<i>Fagus sylvatica</i>) o obw. 385 cm	1	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol.Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)
Dobrocin, w administracji GHZ Dobrocin	Dzierżoniów	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>) o obw. 332 cm,	1	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol.Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)
Dobrocin, Park POHZ	Dzierżoniów	Jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i>) o obw. 462 cm,	1	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol.Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)
Dobrocin, Park POHZ	Dzierżoniów	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>) o obw. 384 cm,	1	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol.Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)
Dobrocin, Park POHZ	Dzierżoniów	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) o obw. 380 cm,	1	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol.Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)
Roztocznik, w administracji ZSMP Roztocznik	Dzierżoniów	Grupa drzew Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) o obw. 300-420 cm,	10	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol.Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)

Roztocznik, w administracji ZSMP Roztocznik	Dzierżonów	Grupa drzew Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>) o obw. 332-333 cm,	2	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol.Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)
k/Dzierżonowa, na północ od miasta	Dzierżonów	„Gnejsy na Włókach” – gnejsy i skały wapienno- krzemianowe (inne)	1	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol.Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)

Źródło: Rejestr pomników przyrody, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu.

OBSZARY NATURA2000

PLH020021 Wzgórza Kiełczyńskie

Obszar obejmuje Pasma Wzgórz Kiełczyńskich, położone na Przedgórzu Sudeckim, na zachód od Masywu Ślęży, z wychodniami serpentynitów. Teren jest w znacznej części porośnięty lasem. Obszar stanowi enklawę Ślęzańskiego Parku Krajobrazowego (8 130 ha + 7 450 ha otuliny), utworzonego w 1988 r. Ponadto, stanowiska paproci serpentynitowych uznano za użytki ekologiczne.

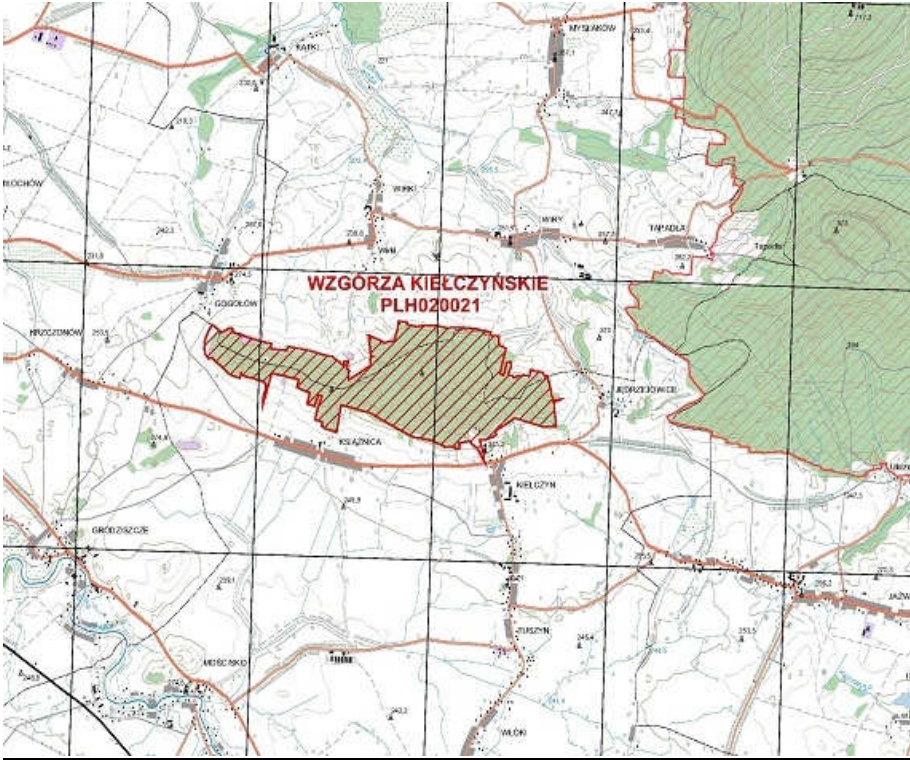
Siedliska wymienione w Załączniku I:

- 9190 Pomorski kwaśny las brzoźowo-dębowy (Betulo-Quercetum)
- 8220 Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z Androsacion vandellii
- 6210 Murawy kserotermiczne (Festuco-Brometea) - priorytetowe są tylko murawy z istotnymi stanowiskami storczyków

Ssaki wymienione w Załączniku II:

- 1324 nocek duży

Nadzór sprawują Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, natomiast Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska koordynują funkcjonowanie tego obszaru.

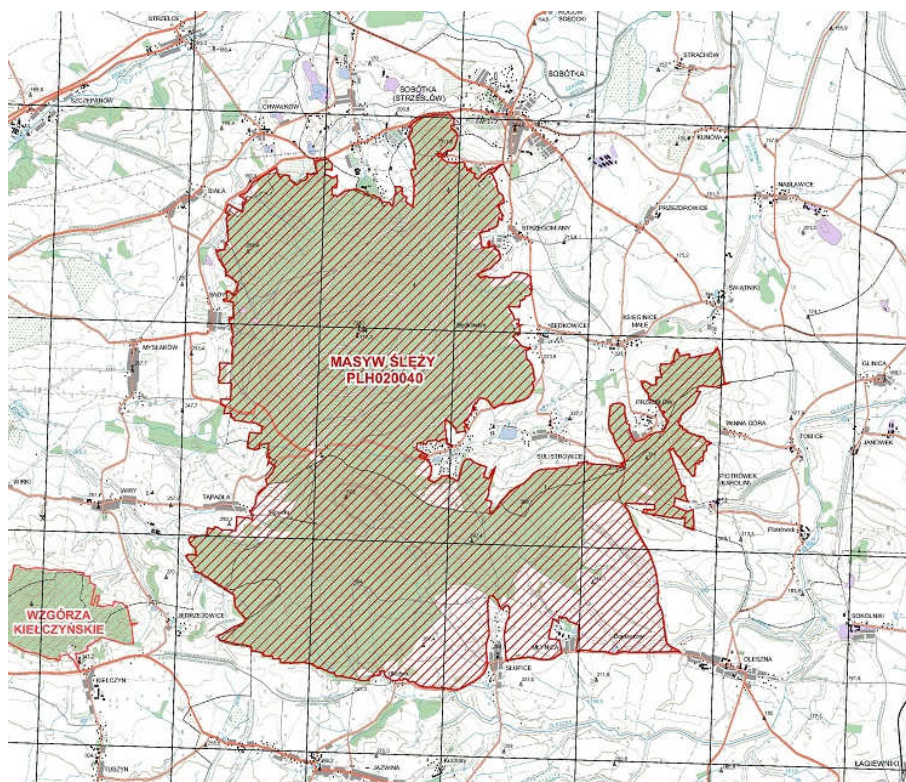

Źródło: www.natura2000.gov.pl

Рассуждая, как и раньше, о том,

Masyw Ślęży i przylegające wzgórza mają urozmaiconą budowę geologiczną. Występują tam: gabra, amfibolity, gnejsy, granity i serpentynyty. Gleby należą do inicjalnych, brunatnych i bielcowych. Tutejsze lasy to żyzna i kwaśna buczyna, acydofilne i ciepłolubne dąbrowy oraz fragmenty łągów i lasów stokowych rozrzucone wśród gospodarstw. Na serpentynitach Góry Raduni wykształciła się unikatowa roślinność. Dużą część ostoi zajmują łąki, miejscami zarastające w wyniku naturalnych procesów sukcesji i pola uprawne. Obszar obejmuje również Kamienny Grzbiet.

Na szczególną uwagę zasługują cenne miejsca zimowania nietoperzy w sztolniach dawnej kopalni chromitów "Tąpadła" w górze Czernica oraz podziemi nieczynnego browaru w Sobótce Górcze. Są one ważnymi zimowiskami wielu zagrożonych gatunków, w tym nocka dużego, nocka Bechsteina i mopka. Jest to również bardzo cenne miejsce ze względów kulturowych. Zachowały się tu zabytki archeologiczne: kręgi kamienne otaczające dawne miejsce kultu bóstwa słonecznego, wczesnośredniowieczne kurhany; na Górze Ślęży zespół rzeźb i kręgów kultowych z okresu kultury łużyckiej.

Rysunek 9 Mapa PLH020040 Masyw Ślęzy

Źródło: www.natura2000.gov.pl

PLH020071 Ostoja Nietoperzy Gór Sowich

Obszar obejmuje większość pasma Gór Sowich. Zawiera 16 cennych obiektów - miejsc zimowania nietoperzy w Górach Sowich. Głównie stare sztolnie: obiekty: Sokolec Sztolnia w Bystrzycy Górnej Jugowice I, II i III Włodarz Srebrna Sztolnia koło Walimia Rzeczka Soboń Osówka, Osówka II Rościszów - budynek komunalny Sztolnia za Domem Ani Sztonia w Podlesiu Augustyna w Kamionkach Sztolnia na Chałupą I i (II) w Kamionkach. Obszar obejmuje także siedliska przyrodnicze, m. in. kompleks cennych łąk Glinno-Zagórze i wyspowe stanowisko boru górnoreglowego na Wielkiej Sowie i rozproszone płaty innych siedlisk – tak wyznaczone granice obejmują również obszar żerowiskowy dla kolonii rozrodczej nietoperzy.

Zgodnie z Kryteriami wyboru schronień nietoperzy do ochrony w ramach polskiej części sieci Natura 2000, obszar uzyskał 82 punkty, co daje podstawy do włączenia go do sieci Natura 2000. Na terenie obszaru stwierdzono 3 gatunki nietoperzy z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Kolonia rozrodcza nocka dużego w Rościszowie to jedno z największych letnich znanych zgrupowań tego gatunku w Polsce. Obszar obejmuje również żerowisko nietoperzy.

Siedliska przyrodnicze: m. in. cenny kompleks łąk Glinno-Zagórze, wyspowe stanowisko boru górnoreglowego na Wielkiej Sowie, priorytetowe lasy zboczowe.

Zagrożeniem dla obszaru są włamania do zamkniętych obiektów, również w czasie zimy, penetracja i niepokojenie zimujących zwierząt, palenie ognisk wewnątrz obiektów, zmiany mikroklimatu podczas okresu hibernacji nietoperzy, turystyka w okresie hibernacji. Brak szczelin i zakamarków umożliwiających ukrycie się nietoperzom, remont dachu przeprowadzony w niewłaściwym terminie, likwidacja kolonii nietoperzy, uszczelnienie strychu.

PLH020099 Kiełczyn

W ramach sieci Natura 2000 obszar proponowany jest jako specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa). Jest to jedna z ważniejszych w Polsce południowo-zachodniej, znana kolonia rozrodcza nocka dużego. Obszar osiąga 10 punktów zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 maja 2005 r. w sprawie typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, wymagających ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000.

O atrakcyjności ostoji stanowią jej walory przyrodnicze i sąsiedztwo Ślęzańskiego Parku Krajobrazowego.

Źródło: www.natura2000.gov.pl

Powierzchnia : 3477.3 ha. Obszar obejmuje Wzgórza: Krzyżowe, Gilowskie, Gumińskie i enklawę Wzgórz Dębowych, południkowe pasma (do 418 m n.p.m.) w zachodniej części Wzgórz Niemczańsko-Strzelińskich. Wzgórza te mają bardzo skomplikowaną budowę geologiczną - generalnie tworzą je skały metamorficzne. Wzgórza rozcinają kilkudziesięciometrowe, stromościenne wąwozy skalne. Grzbiety są zalesione, a w dolinach występują miejscowości i użytki rolne - 23% powierzchni, łąki - 2%. Lasy iglaste zajmują 12% terenu, liściaste - 37%, a mieszane - 26% obszaru. Na zboczach i w części wierzchwinowej wzgórz rosną dąbrowy oraz grądy - młode drzewostany. W okolicy Niemczy, na Wzgórzach Dębowych występują starodrzewy buczyn. W dolinach cieków i wokół stawów wykształciły się łągi wiązowo-jesionowe i olszowo-jesionowe. Fragmenty ostoi o wybitnych wartościach przyrodniczych:

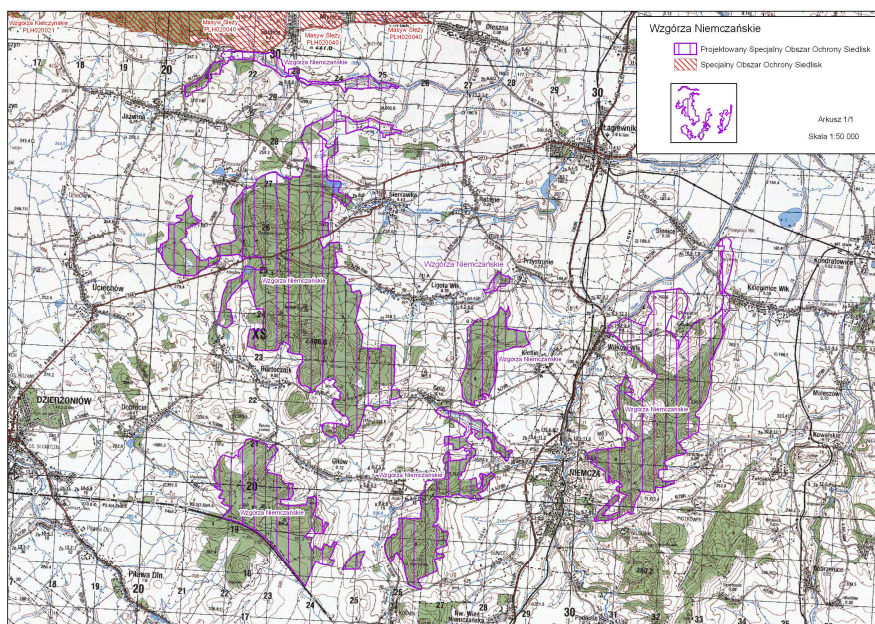
-
- 34

- nieczynna kopalnia wapienia w Gilowie - jedno z ważniejszych stanowisk nietoperzy w rejonie sudeckim : kolonia rozrodcza i zimowisko dwóch gatunków z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej, zimowisko 95 nietoperzy z, co najmniej, 8 gatunków. W miejscowościach bezpośrednio przylegających do proponowanego obszaru (Sieniawka, Ligota, Gilów, Rztocznik, Stosów, Jaźwina) zinwentaryzowano kolonie rozrodcze czterech gatunków, w tym 4 kolonie nocka dużego.

Ważne dla Europy gatunki zwierząt (z Zał. II Dyr. siedliskowej i z Zał. I Dyr. Ptasiej, w tym gatunki priorytetowe):

- bączek [ptak]
- bocian biały [ptak]
- bocian czarny [ptak]
- czapla biała [ptak]
- czerwończyk nieparek [bezkřęgowiec]
- dzięcioł czarny [ptak]
- dzięcioł średni [ptak]
- dzięcioł zielonosiwy [ptak]
- gąsiorek [ptak]
- jarzębatka [ptak]
- modraszek nausitous [bezkřęgowiec]
- mopek [ssak]
- muchołówka białoszyja [ptak]
- nocek Bechsteina [ssak]
- nocek duży [ssak]
- ortolan [ptak]
- piskorz [ryba]
- trzepla zielona [bezkřęgowiec]
- trzmielojad [ptak]
- wydra [ssak]
- zimorodek [ptak]

Do najpoważniejszych zagrożeń należą: - intensywna gospodarka leśna - utrzymywanie niskiego wieku rębności, całkowite usuwanie posuszu, wycinanie podszytu, likwidacja dziuplastych drzew, wprowadzanie gatunków obcych do drzewostanu (gł. Robinia pseudoacacia, Quercus rubra; - osuszanie lasów. Wskazane jest aktywne zatrzymywanie wód z roztopów wiosennych. - zaprzestanie użytkowania łąk lub ich zalesianie, - zanieczyszczenia wód ściekami komunalnymi, - dzikie wysypiska śmieci, - niekontrolowana turystyka, - niszczenie schronisk nietoperzy, likwidacja otworów wlotowych, niepokoienie nietoperzy w okresie rozrodu czy hibernacji, - zmiana koryt rzek, - zamiana użytków rolnych na działki budowlane i rekreacyjne.

Rysunek 11 Mapa PLH020082 Wzgórz Niemczańskie

Źródło: www.natura2000.gov.pl

3.1.1.5. Zieleń urządzona

Zieleń urządzona, w tym: parki, zieleńce, skwery, zieleń przyzagrodowa w zabudowie mieszkaniowej, izolacyjno – osłona wzdłuż ciągów komunikacyjnych i wokół zabudowy usługowo – przemysłowej, w tym – obiektów użyteczności publicznej oraz zabytkowe zespoły zieleni przydworskiej, przypałacowej i przykościelnej – to jeden z istotnych elementów Ekologicznego Sytemu Obszarów Chronionych (ESOCh) Gminy.

Szczególną rolę w strukturze zieleni urządzonej spełniają obiekty zabytkowe, objęte strefami ochrony konserwatorskiej Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków we Wrocławiu – szczegółowo wymienione w tabeli poniżej.

Tabela 4 Rejestr zabytków na terenie Gminy Dzierżonów

Miejscowość	Obiekt	Numer Rejestru
Dobrocin	kościół filialny p.w. Piotra i Pawła	635
Dobrocin	Pałac	799/Wł
Dobrocin	park pałacowy	836/Wł
Jodłownik	pałac, ob. nieużytkowany	935/Wł
Kielczyn	kościół parafialny p.w. Narodzenia NMP	802
Kielczyn	Plebania	987/Wł
Kielczyn	pałac, ob. dom mieszkalny	767
Kielczyn	park pałacowy	834/Wł
Kołaczów	wiatrak ob. w ruinie	749
Książnica	dwór, ob. dom mieszkalny cz. nieużytkowany	768
Książnica	otoczenie dworu	833/Wł
Mościsko	kościół parafialny p.w. św. Jana Chrzciciela	582
Nowizna	kościół filialny p.w. Najśw. Serca Pana Jezusa	767/Wł
Nowizna	pałac, ob. nieużytkowany	769/Wł
Nowizna	park pałacowy	832/Wł
Ostroszowice	kościół parafialny p.w. św. Jadwigi	890
Ostroszowice	pałac w stanie ruiny	1364
Ostroszowice	park pałacowy	835/Wł
Owiesno	kościół filialny p.w. św. Trójcy	803

Owiesno	zamek w stanie ruiny	461
Owiesno	oficyna mieszkalna w zespole zamkowym	984/Wł
Owiesno	brama wjazdowa w zespole zamkowym	983/Wł
Owiesno	park zamkowy	757/Wł
Piława Dolna	kościół parafialny p.w. św. Katarzyny	891
Piława Dolna	dwór, ob. nieużytkowany	463
Piława Dolna	park pałacowy	863/Wł
Roztocznik	kościół filialny p.w. św. Józefa	807
Roztocznik	pałac, ob. Szkoła Mechanizacji Rolnictwa	801/Wł
Roztocznik	park pałacowy	862/Wł
Tuszyn	kościół filialny p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa	985/Wł
Tuszyn	pałac, ob. w trakcie adaptacji na szkołę	1368
Tuszyn	park pałacowy	754/Wł
Uciechów	kościół filialny p.w. św. Bartłomieja	894
Uciechów	dwór, ob. dom mieszkalny	770
Uciechów	założenie ogrodowe	1172/Wł

Źródło: Dolnośląski Rejestr Zabytków, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu

Gmina Dzierżoniów w perspektywie działań krótko – i długoterminowych w sposób szczególny pragnie realizować tereny zieleni urządzonej wraz z infrastrukturą towarzyszącą, jako element zagospodarowania obiektów rekreacji, sportu i wypoczynku.

Zieleń przydrożna, rosnąca w pasie drogowym wszystkich kategorii dróg, poza aktualnie prowadzoną – w miarę potrzeb i dostępnych środków - bieżącą pielęgnacją, wymaga częściowej wymiany składu gatunkowego drzew oraz nowych nasadzeń.

Zadania Gminy w perspektywie krótko – i długoterminowej w zakresie wzbogacenia terenów zieleni urządzonej winny stanowić kontynuację dotychczasowych działań własnych oraz koordynowanych przez Powiat Dzierżoniowski.

Z uwagi na to, iż tereny zdegradowane wymagające rekultywacji trwale zostały wpisane w krajobraz Gminy, zaleca się ich zagospodarowanie w kierunku przyrodniczym, z uwzględnieniem gatunków zgodnych z siedliskiem oraz reintrodukcji gatunków szczególnie związanych z siedliskami wodnymi i podmokłymi.

3.1.2. Identyfikacja potrzeb

Wdrożenie sieci obszarów i obiektów chronionych na mocy przepisów ustawy o ochronie przyrody, zachowanie ciągłości lokalnych ponadlokalnych „korytarzy” i „węzłów” ekologicznych (kompleksy leśne, zabytkowe założenia zieleni parkowej i inne elementy krajobrazu kulturowego), ustalenie spójnej koncepcji zagospodarowania przeobrażonych i zdegradowanych terenów poeksploatacyjnych, wyznaczenie obszarów dla rozwoju funkcji rekreacyjno – wypoczynkowych nadleśnictw: Świdnica i Miękinia – to główne wskaźniki osiągnięcia stanu docelowego w dziedzinie ochrony przyrody i krajobrazu.

Do celów długoterminowych zaliczono następujące działania:

- dostosowanie terenów leśnych do pełnienia funkcji rekreacyjno – wypoczynkowej, w granicach Masywu Ślęży i Gór Sowich,
- wykreowaniem nowych produktów turystycznych np. ścieżki edukacyjnej na terenie Wzgórz Kiełczyńskich, wieży widokowej na Szczytnej, imprez o charakterze turystycznym m.in. Tajemnice Wzgórz Kiełczyńskich, Łatawcowa Sowiostrada,
- tworzenie innych terenów zieleni urządzonej (skwery, zieleńce); zagospodarowanie zielenią otoczenia gminnych obiektów użyteczności publicznej oraz rewitalizacja wybranych cennych zespołów i założeń zieleni w obiektach zabytkowych do celów rekreacyjno – wypoczynkowych,
- wspieranie proekologicznych działań lokalnych nadleśnictw, w realizacji obecnie obowiązujących planów urządzania lasu oraz „programów ochrony przyrody”,
- zachowanie różnorodności biologicznej ekstensywnie użytkowanych agrocenoz, kompleksów stawów – wdrażanie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych na obszarach wiejskich w ramach Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich: 2007 – 2013, promocja agroturystyki, kwalifikowanych form rekreacji (wędkarstwo), turystyki pieszej, rowerowej, ukierunkowanej na aktywny odbiór walorów

przyrodniczych i krajobrazowo – kulturowych (ścieżki przyrodniczo – dydaktyczne; punkty atrakcyjnych stanowisk roślin i siedlisk zwierząt),

- kontynuacja prac pielęgnacyjno-konserwatorskich na obiektach przyrodniczych - pomnikach przyrody ożywionej i potencjalnych pomnikach przyrody - drzewach o wymiarach pomnikowych,
- wsparcie działań organizacji ekologicznych, instytucji naukowych w zakresie ochrony czynnej wybranych gatunków fauny i flory (m.in. akcje edukacyjne w szkołach, promujące np. ideę „opiekunów przyrody”),
- przy współpracy ze Starostwem Powiatowym, Związkiem Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego 7 (ZGPD7) oraz organizacjami pozarządowymi będą realizowane działania polegające na: propagowaniu zasad zrównoważonego rozwoju, opracowaniu i realizacji programu edukacji ekologicznej z uwzględnieniem lokalnego i regionalnego stanu ochrony środowiska naturalnego, konkursy ekologiczne, wystawy prac plastycznych itp.

Dla osiągnięcia stanu docelowego w zakresie ochrony przyrody niezbędne staje się również stałe podnoszenie świadomości ekologicznej społeczności lokalnej: dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez programy zintegrowanej edukacji ekologicznej, polegającej na łączeniu edukacji z konkursami, zabawami i ochroną przyrody. Działania te powinny być koordynowane przez lokalne organizacje i stowarzyszenia lub własną aktywność Gminy w tym zakresie.

3.1.3. Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

Cel	Cele długoterminowe do roku 2016	Cel	Cele krótkoterminowe do roku 2012	Zadanie	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna
OPK.1	Kształtowanie i ochrona systemu obszarów chronionych oraz terenów zielonych	OPK.1.1	Dokładne rozeznanie walorów przyrodniczych Gminy Dzierżoniów oraz pielęgnacja już istniejących	OPK.1.1.1	Opracowanie bazy danych pomników przyrody i innych chronionych form przyrody w formule GIS oraz oznakowanie istniejących już pomników przyrody	Gmina Dzierżoniów, RDOŚ we Wrocławiu
				OPK.1.1.2	Aktualizacja inwentaryzacji przyrodniczej Gminy w tym także inwentaryzacja gatunków rzadkich, ginących, zagrożonych i siedlisk	Gmina Dzierżoniów, RDOŚ we Wrocławiu
				OPK.1.1.3	Opracowanie dokumentacji techniczno-przyrodniczych dla nowych form ochrony przyrody na terenie Gminy	Gmina Dzierżoniów, RDOŚ we Wrocławiu
				OPK.1.1.4	Zabiegi sanitarne i pielęgnacyjne istniejących pomników przyrody	Gmina Dzierżoniów, Wojewoda Dolnośląski, Nadleśnictwa: Świdnica - obręb Bielawa, Miękinia - obręb Sobótka
		OPK.1.2	Kształtowanie terenów zieleni urządzonej i nieurządzonej ; aktywna edukacja ekologiczna	OPK.1.2.1	Utrzymanie zieleni	Gmina Dzierżoniów
				OPK.1.2.2	Budowa nowych ścieżek dydaktycznych na terenie obszarów cennych przyrodniczo	Gmina Dzierżoniów, Stowarzyszenie Gmin Ślęzańskich, Stowarzyszenie „Ślężanie - Lokalna Grupa Działania”, Stowarzyszenie Turystyczne Gmin Gór Sowich
				OPK.1.2.3	Rewaloryzacja parków na terenie gminy	Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków, Gmina Dzierżoniów
				OPK.1.2.4	Edukacja ekologiczna i propagowanie działań proekologicznych (w tym sprzątanie świata)	Gmina Dzierżoniów

3.1.4. Harmonogram zadań w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane koszty ogółem (PLN) tys.	Partnerzy
ZADANIA WŁASNE						
OPK.1.2.4	Edukacja ekologiczna i propagowanie działań proekologicznych (w tym sprzątnięcie świata)	2009	2016	Gmina Dzierżoniów	40	Lokalne organizacje ekologiczne, WFOŚiGW
OPK.1.1.3	Opracowanie dokumentacji techniczno-przyrodniczych dla nowych form ochrony przyrody na terenie Gminy	2009	2012	Gmina Dzierżoniów	50	Lokalne organizacje ekologiczne, WFOŚiGW
OPK.1.2.1	Utrzymanie zieleni w Gminie	2009	2012	Gmina Dzierżoniów	80	GFOŚ
OPK.1.2.2	Budowa nowych ścieżek dydaktycznych na terenie obszarów cennych przyrodniczo	2009	2012	Gmina Dzierżoniów	20	Stowarzyszenie Gmin Ślęzańskich, Stowarzyszenie „Ślężanie - Lokalna Grupa Działania”, Stowarzyszenie Turystyczne Gmin Gór Sowich, Wojewoda Dolnośląski, Zarząd Parków Krajobrazowych, Lokalne organizacje ekologiczne, nadleśnictwa, WFOŚiGW
ZADANIA KOORDYNOWANE						
OPK.1.1.1	Opracowanie bazy danych pomników przyrody i innych chronionych form przyrody w formule GIS oraz oznakowanie istniejących już pomników przyrody	2009	2011	Gmina Dzierżoniów, RDOŚ	35	Lokalne organizacje ekologiczne, WFOŚiGW
OPK.1.1.2	Aktualizacja inwentaryzacji przyrodniczej gminy w tym także inwentaryzacja gatunków rzadkich, ginących, zagrożonych i siedlisk	2009	2011	Gmina Dzierżoniów, RDOŚ	35	Lokalne organizacje ekologiczne, WFOŚiGW
OPK.1.1.4	Zabiegi sanitarne i pielęgnacyjne istniejących pomników przyrody	2009	2016	Wojewoda Dolnośląski, Gmina Dzierżoniów	40	Lokalne organizacje ekologiczne, Nadleśnictwa Świdnica - obręb Bielawa, Miękinia - obręb Sobótka, WFOŚiGW
OPK.1.2.3	Rewaloryzacja parków na terenie Gminy	2009	2011	Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków	10	Gmina Dzierżoniów, lokalne organizacje ekologiczne,
RAZEM ZADANIA WŁASNE					190	
RAZEM ZADANIA KOORDYNOWANE					120	

3.1.5. Wnioski

Korzystne uwarunkowania w realizacji programu ochrony przyrody:

- Występowanie licznych obszarów i obiektów cennych pod względem przyrodniczo-krajobrazowym, kwalifikujących się do ochrony prawnej, duża podaż terenów otwartych – także, jako potencjał do zagospodarowania rekreacyjno – turystycznego,
- Charakterystyczny krajobraz kulturowy z pozostałościami zabytkowych założeń zieleni parkowej i ekspozycjami widokowymi,
- Potencjalne możliwości rozwoju rolnictwa ekologicznego i agroturystyki oraz różnych form kwalifikowanej turystyki przyrodniczej,
- Promocyjny aspekt lokalizacji Gminy Dzierżoniów w granicach parków krajobrazowych; wyznaczenie strefy „aktywności społeczno – ekonomicznej”, jako miejsca potencjalnych zamierzeń inwestycyjnych,
- Stosunkowo dobre rozpoznanie walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych terenu Gminy,
- Wykorzystanie wyrazistego rozpoznawalnego „elementu przyrodniczego” Gminy do wykorzystania w promocji ekologicznej np. w formie „logo” w wizualnych materiałach promocyjnych.

Ograniczenia w realizacji ww. programu (elementy ryzyka):

- Niski udział wydatków budżetu Gminy na przedsięwzięcia związane z ochroną przyrody i krajobrazu.
- Brak lokalnych partnerów w dziedzinie ochrony przyrody (współpraca z organizacjami i stowarzyszeniami ekologicznymi ma charakter okazjonalny).
- Znikome zainteresowanie programem rolno-środowiskowym, skierowanym do rolników w ramach PROW: 2007 – 2013

3.2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

3.2.1. Charakterystyka i ocena stanu aktualnego

Ogólna powierzchnia lasów na terenie Gminy Dzierżoniów – wg stanu na dzień: 31.12.2008r. - wynosi: 1 750,2 ha (gruntów leśnych, związanych z gospodarką leśną ogółem – 1 784,9 ha), co stanowi około 12 % jej powierzchni. Lesistość Gminy wynosi 12,40%. Lasy państwowe stanowią ok. 1 701,8 ha, w tym: 1 675,1ha – w administracji Lasów Państwowych (Nadleśnictwa Świdnica - obręb Bielawa oraz Nadleśnictwa Miękinia - obręb Sobótka). Lasy niepaństwowe zajmują powierzchnię ok. 54,2 ha – głównie, jako niewielkie rozproszone enklawy, z reguły przylegające do zwartych kompleksów Lasów Państwowych. Niewielki udział w powierzchni leśnej ma las komunalny, własność Gminy (28,90 ha, w tym 19,60 ha lasów ochronnych).

Obszar Gminy leży w zasięgu występowania prawie wszystkich rodzimych głównych gatunków leśnych. Rozmieszczenie poszczególnych gatunków i zespołów drzew leśnych uzależnione jest od ich charakteru gleb, wilgotności, wzniesienia nad poziomem morza oraz wystawy. W północnej, niższej części gminy główne tło drzewostanu stanowi dąb. Występuje on zarówno w formie drzewostanów litych, jednowiekowych, jak również z udziałem innych gatunków. Na siedliskach wilgotnych (świeżych) występuje świerk, buk, sosna, modrzew, brzoza i klon. Struktura drzewostanu jest najczęściej jednopiętrowa, niekiedy dwupiętrowa z bardzo licznymi podrostami i podszytem.

W południowej części gminy drzewostan obejmuje partie podgórskie i górskie Gór Sowich, gdzie głównym gatunkiem lasotwórczym jest świerk. Tworzy on przeważnie drzewostany lite, jednowiekowe z udziałem buku, dębu, sosny, modrzewia oraz nielicznie: jodły, lipy, jesiony, jawory i inne.

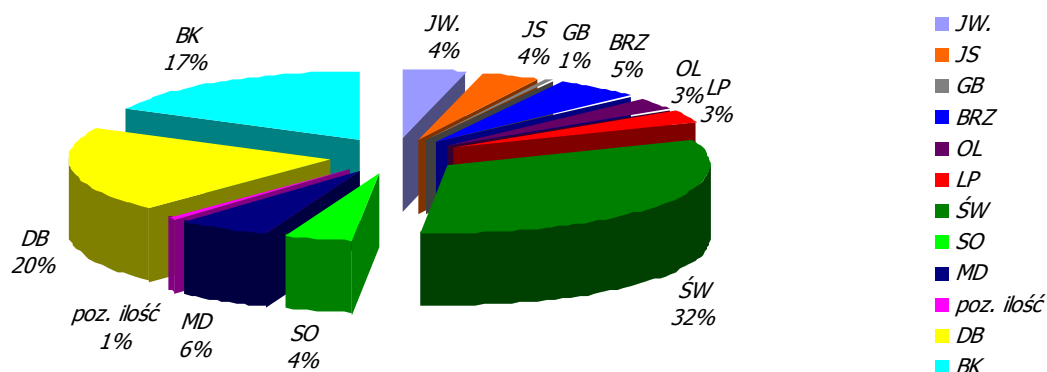
W niższych partiach górskich oraz podgórskich występują drzewostany dębowe. Pozostałe gatunki, takie jak modrzew, jodła, klon, jawor, wiąz, jesion, grab, olsza, jarzębina, topola, osika i lipa występują w niewielkiej ilości i nie mają większego znaczenia dla gospodarki leśnej, jedynie swoim udziałem wzbogacają skład drzewostanów mieszanych.

3.2.2. Racjonalne gospodarowanie zasobami leśnymi

NADLEŚNICTWO ŚWIDNICA

Aktualny operat urzędzeniowy dla lasów Nadleśnictwa Świdnica (okres obowiązywania: od 1 stycznia 2001 r. do 31 grudnia 2010 r.) określa skład gatunkowy drzewostanów oraz szereg parametrów taksacyjnych drzewostanów i ich zgodność ze strukturą typów siedliskowych.

Na terenie Nadleśnictwa wyodrębniono 11 typów siedliskowych lasu. Siedliska wyżynne zajmują 42% powierzchni (5 typów siedliskowych) a górskie 58% powierzchni (6 typów siedliskowych).

Rysunek 12 Struktura gatunkowa drzewostanów wg gatunków rzeczywistych

Źródło: Plan urządzania lasu Nadleśnictwa Świdnica na lata 2001 - 2010

Minister Środowiska Decyzją BOA – Iplo – 196/1756/2001 z dnia 26 lipca 2001 roku uznał 15857 ha powierzchni leśnej Nadleśnictwa jako lasy ochronne.

Kategorie ochronności z największym udziałem to:

- Lasy wodochronne - 15856,76 ha,
- Lasy położone w granicach miast i w odległości d 10 km - 11285,08 ha,
- Glebochronne - 4528,41 ha.

W planie urządzania lasu III rewizji wydzielono gospodarstwo specjalne o powierzchni 1089,12 ha oraz gospodarstwo przerębowo – zrębowe o powierzchni 14819,89 ha.

Tabela 5 Przyjęte rodzaje rębni w odniesieniu do poszczególnych typów siedliskowych oraz związany z nimi okres odnowienia

LP.	TYP SIEDLISKOWY LASU	RODZAJ RĘBNI	OKRES ODNOWIENIA
1	LMwyż	II, III	okres odnowienia do 20 lat, w przypadku stosowania rębni stopniowych zalecany okres odnowienia wynosi 30-40 lat
2	Lwyż	II, III	
3	Olwyż, OIlwyż, Lłwyż	I, II	okres odnowienia do 20 lat
4	BG, BMG, LMG, LG	II, III	okres odnowienia do 20 lat, w przypadku stosowania rębni stopniowych zalecany okres odnowienia wynosi 30-40 lat

Źródło: Plan urządzania lasu Nadleśnictwa Świdnica na lata 2001 - 2010

Rodzaj rębni oraz procent poboru masy został ustalony na gruncie przez taksatorów w zależności od rodzaju stanu siedliska oraz stanu drzewostanu - witalności drzewostanu panującego i istnienia młodego pokolenia, dostosowanego do warunków siedliskowych (obecność gatunków głównych i domieszkowych zgodnych z docelowym składem gatunkowym przyszłych odnowień) lub warunków środowiska zmienionych na skutek szkodliwego oddziaływania przemysłu.

W obu gospodarstwach projektowane użytkowanie rębne wynika ze stwierdzonych na gruncie potrzeb hodowlanych.

Tabela 6 Zestawienie zbiorcze wskaźników gospodarczych z opisów taksacyjnych w zakresie hodowli lasu

Zadania gospodarcze	Nadleśnictwo [ha]
I. Odnowienia i zalesienia, w tym:	
1. halizny, płazowiny, zręby zaległe	34,57
2. grunty nieleśne	45,59
II. Odnowienia pod osłoną, w tym:	
1. przy rębniach częściowych i stopniowych	1371,79
2. dolesienia luk i przerzedzeń	91,44
RAZEM I + II	1543,39
III. Poprawki i uzupełnienia, w tym:	
1. w uprawach i młodnikach	66,45
2. na gruntach proj.do odnowienia i zalesienia	20,06
RAZEM I + II +III	1629,90
IV. Pielęgnowanie, w tym:	
1. gleby	2197,16
2. upraw (CW)	2435,54
3. młodników (CP)	1202,61
RAZEM IV	5835,31
V Melioracje	
1. agrotechniczne	1609,84
2. wodne	2,00
RAZEM V	1611,84

Źródło: Plan urządzania lasu Nadleśnictwa Świdnica na lata 2001 - 2010

W ostatnim okresie gospodarczym nastąpił wzrost powierzchni nadleśnictwa z tytułu przejęcie przez nadleśnictwo użytków ekonomicznych przeznaczonych do zalesienia i ich zalesienia. Wzrost ten wynosi 775892m tj. 19,53%w stosunku do miąższości wg II rewizji ul. i jest on wynikiem poprawy kondycji drzewostanów, jak również wielkości pozyskania w drzewostanach rębnych.

Wzrost zasobności na 1ha jest wynikiem procesu kumulacji zapasu w drzewostanach, w wyniku przyjętych metod określania maksymalnej wielkości etatów użytkowania – etat użytkowania rębego wg potrzeb hodowlanych drzewostanów, z uwzględnieniem Zarządzania nr 11 A, etat użytkowania przedrębnego określony wg stanu drzewostanów z uwzględnieniem, iż jego wielkość nie może przekroczyć 50% wysokości spodziewanego bieżącego przyrostu miąższości, wg gatunków oraz klas i podklas wieku.

Wzrost wieku drzewostanów, o 4 lat w obr. Bielawa jest wynikiem: sposobu zagospodarowania - stosowania rębni częściowych i stopniowych co powoduje wydłużenie okresu odnowienia średnio od 30 - 40 lat, znaczny udział drzewostanów o strukturze KO i KDO. Powierzchnia tych drzewostanów w znaczny sposób rzutuje na wyliczenie przeciętnego wieku, gdyż do obliczenia przeciętnego wieku przyjmuje się wiek rębności gatunku panującego, ograniczenie użytkowania rębego.

NADLEŚNICTWO MIĘKINIA

Nadleśnictwo Miękinia obejmuje tereny leśne, które stanowi 537 kompleksów leśnych, w tym 453 nie przekracza 20 ha, a sześć z nich ma powierzchnię powyżej 500 ha. Jedynie masyw Ślęży charakteryzuje się zwartym kompleksem o łącznej powierzchni 4385 ha. Na terenie Nadleśnictwa utworzony został Ślężański Park Krajobrazowy oraz Park Krajobrazowy Doliny Bystrzycy. Znajdują się też cztery rezerваты przyrody: "Łąka Sulistrowicka", "Zabór", "Góra Radunia" i "Góra Ślęża".

W składzie gatunkowym Nadleśnictwa przeważają d-stany liściaste, które zajmują 63% powierzchni, w tym Dąb 29%, Jesion 11%, Olsza 9%, Buk 5%, Brzoza 4%, Grab 1% i 4% pozostałe. Drzewostany iglaste zajmują 37%, w tym Sosna 25%, Świerk 11% i Modrzew 1%. Struktura wiekowa drzewostanów jest bardzo zróżnicowana na korzyść drzewostanów starszych klas wieku, które zajmują 37% powierzchni, średnich klas wieku - 34%, najmłodsze zaś stanowią niecałe 29% powierzchni leśnej Nadleśnictwa.

Ze względu na położenie lasów w pobliżu aglomeracji miejskich i terenów przemysłowych (druga strefa zagrożeń przemysłowych) drzewostany te spełniają wielorakie funkcje społeczne. Najważniejszymi z nich są funkcje glebo- i wodochronne, następnie udostępnienie ich dla celów rekreacyjnych i turystycznych. Taki układ

warunków powoduje, że produkcja drewna pozostaje drugorzędna, natomiast na pierwszy plan wysuwają się zadania hodowlano-ochronne (ciągłość zalesienia, poprawa stanu zdrowotnego i sanitarnego lasu).

Nadleśnictwo posiada drzewostany charakteryzujące się wysoką jakością hodowlaną i techniczną, a wśród nich wyłączone drzewostany nasienne dębu szypułkowego (*Quercus robur*) oraz sosny pospolitej (*Pinus sylvestris*) o łącznej powierzchni 46,19 ha. Z drzewostanów tych pozyskuje się nasiona, które służą do zakładania upraw pochodnych w ramach realizacji programu nasiennictwa i selekcji drzew leśnych. Ponadto na terenie Nadleśnictwa występują:

- drzewostany nasienne gospodarcze - 122 obiekty na powierzchni 625,87 ha,
- uprawy pochodne - 15 rejestrowanych upraw pochodnych o łącznej powierzchni 83,65 ha (w tym: na powierzchni otwartej - 24,34 ha, pod okapem d-stanu - 59,31 ha).

Na terenie Nadleśnictwa nie występują rejestrowane drzewa doborowe, plantacje topolowe i leśne gatunki drzew szybko rosnących.

Lasy Nadleśnictwa położone są w dwóch makroregionach: Nizinie Śląskiej i Przedgórzu Sudeckim. Rzeźba terenu jest stosunkowo zróżnicowana, od terenów zupełnie płaskich, z wysokością 98 m n.p.m. w Dolinie Odry, poprzez tereny pagórkowate do górskich w Masywie Ślęży, ze szczytem 718 m n.p.m. Ze względu na urozmaiconą rzeźbę terenu, zróżnicowane warunki wilgotnościowe i glebowe w Nadleśnictwie występuje aż 15 typów siedliskowych lasu, wśród których wyróżnia się siedliska borowe, 16,4% oraz lasowe 83,6%. Dominującym typem jest Las Łęgowy, dalej Las Mieszany Wyżynny, Las Wilgotny i Las Świeży. W składzie gatunkowym przeważają drzewa liściaste, a wśród nich dąb, jesion, olsza oraz iglaste: sosna i świerk. Suma rocznych opadów największa jest w górach (Masyw Ślęży) najniższa zaś w okolicach Malczyc i miasta Wrocławia.

3.2.3. Ustalenia w zakresie prognozowania zalesiania gruntów porolnych

W celu uporządkowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej, optymalnego wykorzystania gruntów, zagospodarowania nieużytków i terenów odłogowanych oraz gruntów o najłabszych klasach bonitacyjnych, położonych na stokach o nachyleniu utrudniającym prace polowe, wyznaczono w Planie urządzeniowo rolnym dla Gminy Dzierżoniów, granicy rolno-leśnej, tereny proponowane do zalesienia. Tym samym określono rolniczy lub leśny sposób użytkowania gruntów.

Projekt granicy rolno – leśnej przewiduje możliwość zalesienia 112,75 ha gruntów. Planowane zalesienia obejmują wszystkie obręby za wyjątkiem Tuszyńa i Włók, a ich powierzchnia waha się od 0,63 ha w Nowiźnie do 26,75 ha w Ostroszowicach. Projekt zawiera szczegółowy wykaz działek do zalesienia oraz strukturę własnościową gruntów objętych projektem zalesień. Prognozowany stopień lesistości dla gminy wyniesie 16,1%, czyli wzrośnie o 0,8%. Największy przyrost lesistości, powyżej średniego przyrostu dla gminy, ale nie większy niż 2% będzie miał miejsce kolejno w Jędrzejowicach, Dobrocinie, Książnicy, Ostroszowicach, Owieśnie, Kiełczynie i Róztoczniku.

Obszary przedstawione w projekcie granicy rolno-leśnej, są najczęściej terenami o słabszych klasach bonitacyjnych, utrudnionym dojeździe, położonych na stokach i częściowo nieużytkowanych rolniczo. Projektowane zalesienia na gruntach porośniętych samosiewem stanowią 17,2%, a na gruntach odłogowanych 29,4% powierzchni przeznaczonych pod zalesienie. Analizując udział zaprojektowanych zalesień na gruntach podatnych na erozję to stanowią one 80,1% całości zalesień. Udział zalesień na gruntach V i VI klasy wynosi 63,9%.

Poza granicą rolno-leśną proponuje się również zalesianie kompleksów gleb nieprzydatnych rolniczo, których powierzchnia jest mniejsza niż 3,0 ha i w związku z tym pełnią one rolę zadrzewień śródpolnych, a nie zalesień. Miałyby one znaczenie przede wszystkim przyrodnicze. Typowanie terenów na remizy śródpolne oparte jest na tych samych kryteriach (za wyjątkiem kryterium powierzchni), co tereny pod zalesienia i przedstawione jest w podrozdziale „Zadrzewienia i zakrzewienia”.

Wsparcie procesu zalesiania gruntów rolnych nie stanowiących własności Skarbu Państwa, a także zapewnienie właściwej pielęgnacji nasadzeń, jest określone w działaniu „Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne” w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na 2007-2013 w ramach dwóch schematów: zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów nieuprawianych rolniczo. Przewidziano również wsparcie na zakładanie plantacji drzew szybko rosnących.

Tabela 7 Lesistość aktualna i prognozowana

Obręb	Powierzchnia ogólna obszaru	Aktualna lesistość		Powierzchnia użytków rolnych i nieużytków projektowana do zalesienia	Prognozowana lesistość	
		Grunty leśne oraz zakrzaczone	Stopień lesistości			
	ha	ha	%	ha	ha	%
Dobrocin	1349,11	160,36	11,9	26,02	186,38	13,8
Jędrzejowice	325,98	87,07	26,7	6,55	93,62	28,7
Kielczyn	529,59	170,52	32,2	5,56	176,08	33,2
Książnica	899,15	78,93	8,8	14,09	93,02	10,3
Mościsko	1435,26	12,80	0,9	4,39	17,19	1,2
Nowizna	790,58	20,46	2,6	0,63	21,09	2,7
Ostroszowice	1929,26	655,73	34,0	26,75	682,48	35,4
Owiesno	1138,47	272,87	24,0	10,99	283,86	24,9
Piława Dolna	2042,54	145,85	7,1	5,73	151,58	7,4
Roztocznik	1164,60	536,66	46,1	10,80	547,46	47
Tuszyn	520,81	1,7	0,3	-	1,7	0,3
Uciechów	1185,51	16,68	1,4	1,24	17,92	1,5
Włóki	768,91	1,39	0,2	-	1,39	0,2
Gmina	14097,77	2161,02	15,3	112,75	2273,77	16,1

Źródło: Plan urzędzeniowo rolny dla Gminy Dzierżoniów, 2006

3.2.4. Identyfikacja potrzeb

Lasy Nadleśnictw: Świdnica, Miękinia na terenie Gminy Dzierżoniów w przeważającej części ukierunkowuje działania administracji Lasów Państwowych do dążenia do uzyskania „proekologicznego modelu” gospodarki leśnej, tj. trwałego zachowania lub odtwarzania naturalnych walorów lasu metodami racjonalnej gospodarki leśnej. Praktycznie dotyczy to bieżącej realizacji zapisów planów zarządzania lasów nadleśnictw oraz „Programów ochrony przyrody”, zsynchronizowanych z cyklem 10-letniego okresu obowiązywania ww. planów. Wszystkie zadania gospodarcze, hodowlane i ochronne powinny być podporządkowane „ochronności” Lasów Państwowych, natomiast należy dążyć do uzyskania statusu „lasów ochronnych” w lasach niepaństwowych poprzez stosowne zapisy w operatach urzędzeniowych.

Ogólne zasady prowadzenia gospodarki leśnej określa „Polityka leśna państwa” przyjęta przez Radę Ministrów 27 kwietnia 1997 r. zakłada ona prowadzenie zrównoważonej wielofunkcyjnej gospodarki leśnej, to znaczy działalności zmierzającej do ukształtowania struktury leśnej i ich wykorzystanie w sposób i tempie zapewniającym trwałe zachowanie ich bogactwa biologicznego, wysokiej produktywności, oraz potencjału retencyjnego, żywotności i zdolności do wypełnienia teraz i w przyszłości wszystkich ważnych ochronnych, ekologicznych, gospodarczych, produkcyjnych i socjalnych funkcji na poziomie lokalnym, narodowym i globalnym, bez szkody dla innych ekosystemów.

W związku z powyższym opracowany został program "Polskiej Polityki Kompleksowej Ochrony Zasobów Leśnych" a także opracowano kryteria i indykatory trwałego i zrównoważonego rozwoju lasów dostosowane do specyfiki polskiego leśnictwa. Polityka ta obejmuje trzy główne komponenty: technologiczny, edukacyjny i badawczy.

Komponent technologiczny obejmuje działania na rzecz ochrony różnorodności biologicznej (ochrony przyrody) oraz promocji bezpieczniejszych niż dotąd technik prac leśnych.

Komponent edukacyjny uznaje się za priorytetowy, a to z uwagi na potrzebę przygotowania służb leśnych Lasów Państwowych i Parków Narodowych do podjęcia nowych zadań i przyrodniczego doskonalenia zadań już wykonanych.

Program badawczy miałby za zadanie wspieranie programu bezpiecznych środowiskowo technologii i tworzenia podstaw prosozologicznego modelu gospodarki leśnej w warunkach niepewności i zmian w środowisku globalnym.

Podstawowe wytyczne i zasady dotyczące gospodarowania w lasach można ująć w następujących punktach:

- zachowanie całej naturalnej zmienności przyrody leśnej i funkcjonowania ekosystemów leśnych w stanie zbliżonym do naturalnego z uwzględnieniem kierunków ewolucji w przyrodzie,
- odtworzenie zbiorowisk zdegradowanych i zniekształconych metodami hodowli i ochrony lasu przy wykorzystaniu, w miarę możliwości, sukcesji naturalnej,
- utrzymanie i wzmocnienie produkcyjnych funkcji lasów (użytkowanie główne i uboczne),
- ochrona i zachowanie różnorodności biologicznej oraz bogactwa genetycznego zbiorowisk dziko żyjących roślin, zwierząt i mikroorganizmów,
- utrzymanie i wzmocnienie funkcji ochronnych w zagospodarowaniu lasów (zwłaszcza ochrony gleby i wody),
- utrzymanie zdrowotności i witalności ekosystemów leśnych.

Gospodarka leśna na terenie Nadleśnictw powinna uwzględniać powyższe postulaty.

3.2.5. Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

Cel	Cele długoterminowe do roku 2016	Cel	Cele krótkoterminowe do roku 2012	Zadanie	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna
ZRL.1	Ochrona bioróżnorodności	ZRL.1.1	Wdrażanie proekologicznego modelu gospodarki leśnej	ZRL.1.1.1	Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planami urządzania lasów państwowych	Nadleśnictwa: Świdnica - obręb Bielawa, Miękinia - obręb Sobótka
				ZRL.1.1.2	Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planami urządzania lasów prywatnych	Nadleśnictwa: Świdnica - obręb Bielawa, Miękinia - obręb Sobótka
				ZRL.1.1.3	Realizacja wytycznych „Programu ochrony przyrody” nadleśnictw oraz planu ochrony obszarów cennych przyrodniczo (przebudowa drzewostanów, ochrona cennych ekosystemów nieleśnych, itp.)	Nadleśnictwa: Świdnica - obręb Bielawa, Miękinia - obręb Sobótka, Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Dolnośląskiego

3.2.6. Harmonogram zadań w zakresie ochrony i zrównoważonego rozwoju lasów

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane koszty ogółem (PLN) tys.	Partnerzy
ZADANIA KOORDYNOWANE						
ZRL.1.1.1	Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planami urządzania lasów państwowych	2009	2016	Nadleśnictwa: Świdnica - obręb Bielawa, Miękinia - obręb Sobótka	2000	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych we Wrocławiu
ZRL.1.1.2.	Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planami urządzania lasów prywatnych	2009	2016	Nadleśnictwa: Świdnica - obręb Bielawa, Miękinia - obręb Sobótka	200	-
ZRL.1.1.3	Realizacja wytycznych „Programu ochrony przyrody” nadleśnictw oraz planu ochrony obszarów cennych przyrodniczo (przebudowa drzewostanów, ochrona cennych ekosystemów nieleśnych, itp.)	2009	2016	Nadleśnictwa: Świdnica - obręb Bielawa, Miękinia - obręb Sobótka	1500	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych we Wrocławiu;
RAZEM ZADANIA KOORDYNOWANE					3700	

3.2.7. Wnioski

Korzystne uwarunkowania w realizacji ochrony i zrównoważonego rozwoju lasów:

- Proekologiczny model gospodarki leśnej nadleśnictw,
- Łatwa dostępność przeważającej części obszarów leśnych, administrowanych przez Lasy Państwowe,
- Aktualny plan zarządzania lasu nadleśnictw.

Ograniczenia w realizacji ochrony i zrównoważonego rozwoju lasów (elementy ryzyka):

- Konieczność szczegółowych uzgodnień ze służbą ochrony przyrody, dotyczących planów prowadzenia edukacji ekologicznej, urządzania ścieżek przyrodniczo - dydaktycznych i kwalifikowanej turystyki rowerowej na obszarach leśnych – wynikająca z istnienia obszarów prawnie chronionych,
- Niska świadomość właścicieli lasów prywatnych w zakresie prowadzenia racjonalnej gospodarki leśnej,

3.3. Ochrona powierzchni ziemi

Gleby charakteryzują się określonymi właściwościami fizycznymi, chemicznymi i biologicznymi kształtowanymi pod wpływem działania naturalnych procesów glebotwórczych oraz rolniczej i pozarolniczej działalności człowieka. Właściwości te znajdują się w stanie określonej równowagi, która może ulegać zmianom pod wpływem tej działalności. Nieprzemysłowa działalność człowieka prowadzić może do całkowitej degradacji bardzo często niemożliwej do usunięcia.

Gleba jest układem dynamicznym, a związki mineralne znajdujące się w niej ulegają ciągłym przemianom, co prowadzi do ich zwiększenia lub do ubytków, aż do całkowitego zubożenia gleby. Ubytki związków mineralnych w glebach powodowane są głównie przez pobieranie składników pokarmowych przez rośliny, wypłukiwanie rozpuszczalnych składników do głębszych warstw gleby, tworzenia się pod wpływem różnych czynników związków nierozpuszczalnych, niedostępnych dla roślin.

Urodzajność gleb zależy również od odczynu gleby. Kwaśny odczyn gleby obniża jej żyzność prowadząc do obniżenia urodzajności. Ze względu na różną reakcję roślin na odczyn gleb, przemiany pH mają znaczenie wskaźnikowo – porównawcze. Łatwo na tej podstawie określić potrzebę uregulowania odczynu, trudniej jednak ocenić przyczynę i stopień degradacji gleby. Jedyną metodą, która przynosi rezultaty są pomiary odczynu pH prowadzone systematycznie w ciągu odpowiednio długiego czasu. Znaczną rolę w procesie zanieczyszczenia i degradacji środowiska odgrywają metale ciężkie. Zaliczamy do nich pierwiastki, wśród których najczęściej wymienia się kadm, miedź, nikiel, ołów, cynk. Ich cechą charakterystyczną jest zdolność do ciągłego nagromadzania się w środowisku, co zwiększa intensywność oddziaływania.

Jako zasadniczy element litosfery gleba jest jednym z najważniejszych komponentów ekosystemów lądowych. Znajomość gleb niezbędna jest w planowaniu właściwego ich wykorzystania dla potrzeb człowieka, przy założeniu zrównoważonego rozwoju. Jest ona również potrzebna dla racjonalnego użytkowania przestrzeni produkcyjnej, rejonizacji roślin uprawnych, opracowywania planów gospodarczych, układania płodozmianów i ustalania sposobu uprawy roli.

3.3.1. Charakterystyka i ocena stanu aktualnego

Według „Strategii rozwoju obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego” Gmina Dzierżonów zaliczona została do I regionu funkcjonalnego czyli intensywnego rolnictwa. Warunki klimatyczno-glebowe sprzyjają prowadzeniu działalności rolniczej.

Największy udział gruntów na terenie Gminy mają grunty orne (69%). Udział użytków zielonych, tj. łąk, pastwisk, w strukturze gruntów wynosi około 8,3%, co stanowi 1 178 ha. Ponadto, lasy i grunty leśne zajmują 2 072 ha.

Tabela 8 Użytkowanie terenu w Gminie Dzierżoniów

Użytkowanie terenu	Powierzchnia w ha	Udział procentowy
grunty orne	9 023	64,01%
sady	106	0,75%
łąki	802	5,69%
pastwiska	803	5,70%
grunty rolne zabudowane	396	2,81%
grunty pod stawami	26	0,18%
rowy	127	0,90%
las i grunty leśne	2 168	15,38%
pozostałe grunty i nieużytki	645	4,58%
Razem	14 096	100,00%

Źródło: Urząd Gminy Dzierżoniów, stan na 30 września 2009 r.

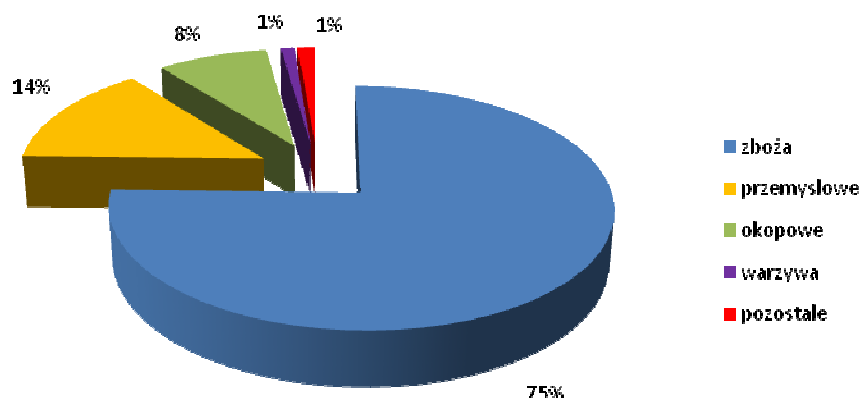
Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy, opracowany przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach, wynosi 78,8 pkt. i jest wyższy od wskaźnika województwa dolnośląskiego, który wynosi 73,6pkt. Gleby dobrej jakości stanowią 64% gruntów ornych i użytków zielonych. Wskaźnik bonitacji gleb dla całej gminy wynosi 66,0 pkt., co wskazuje na wysokie możliwości produkcyjne. Gorsze warunki do produkcji rolnej występują w obrębach geodezyjnych Ostroszowice i Owiesno. Z tego powodu obszar te zaliczony został do obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania. Rolnicy prowadzący działalność w tych obrębach mogą korzystać z pomocy finansowej, mającej na celu wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania.

Tabela 9 Wskaźnik bonitacji gruntów

Obręb	wartość szacunkowa 1 ha		ogólny wskaźnik bonitacji w punktach
	grunty orne	użytki zielone	
Dobrocin	60,7	52,7	59,1
Jędrzejowice	74,3	54,2	69,5
Kielczyn	77,5	59,3	74,1
Książnica	70,8	59,7	69,9
Mościsko	75,9	57,9	73,5
Nowizna	71	60,2	69,9
Ostroszowice	58	55,4	57,3
Owiesno	66,2	56,5	64,3
Piława Dolna	73,5	57,0	70,9
Roztocznik	61,9	52,5	60,2
Tuszyn	69,8	61,6	68,8
Uciechów	59,8	59,5	59,7
Włóki	65,7	58,1	65,3
Gmina	67,7	56,6	66,0

Źródło: Plan Urzędzeniowo-Rolny Gminy Dzierżoniów (kwiecień 2007)

W strukturze zasiewów największą pozycję zajmują zboża. W roku 2005 stanowiły one 75,4% ogólnej powierzchni zasiewów. Na największym areale uprawiana była pszenica (5272 ha), następnie kukurydza (1122 ha), jęczmień, żyto i mieszanki zbożowe. Ponadto na terenie gminy uprawiane są rośliny przemysłowe (przede wszystkim rzepak), okopowe, warzywa i owoce. Średni stan inwentarza żywego w sztukach dużych jest niski i wynosi 10,7SD/100 ha użytków rolnych.

Rysunek 13 Struktura zasiewów w roku 2005

Źródło: Plan Urzędniowo-Rolny Gminy Dzierżoniów (kwiecień 2007)

W Gminie przeważają grunty stanowiące własność prywatną. W sektorze publicznym dominują grunty Agencji Nieruchomości Rolnych i Państwowych Gospodarstw Leśnych. Według stanu na październik 2005r. na terenie Gminy było 1052 gospodarstwa rolne, które gospodarowały na powierzchni 9.255,9 ha. Średnia powierzchnia gospodarstwa w przedziale do 100 ha wynosiła 7,76 ha. Największą grupę ilościową stanowią gospodarstwa o powierzchni od 1,00 do 1.99 ha (37,5% ogółu gospodarstw) ze średnią powierzchnią 1,42 ha. Gospodarstw powyżej 15 ha było 141, stanowiły 13,4% ogółu gospodarstw. Powierzchniowo zajmują one 60,2% powierzchni ogólnej wszystkich gospodarstw. Obserwowane jest dość duże rozdrobnienie. Przeciętnie w gminie na 1 gospodarstwo indywidualne przypadają 3,7 działki o średniej powierzchni 1,8 ha. Część obrębów Gminy wymaga więc przeprowadzenia prac scaleniowych.

Wyposażenie gospodarstw w ciągniki i maszyny rolnicze jest niewystarczające. W ostatnich 2 latach obserwuje się tendencję do stopniowej wymiany sprzętu rolniczego na maszyny, oparte na nowoczesnych rozwiązaniach technologicznych. Zakup nowego sprzętu odbywa się najczęściej przy dofinansowaniu ze środków Unii Europejskiej.

Na terenie Gminy są punkty skupu produktów rolnych, natomiast niewystarczająca jest ilość zakładów przemysłu rolno-spożywczego oraz punktów zaopatrzenia w środki służące do produkcji rolnej. Część rolników z Gminy Dzierżoniów należy do Dzierżoniowskiej Grupy Producentów Nasion Zboż.

W celu zinventaryzowania elementów rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz określenia kierunków i działań służących jej poprawie opracowano w latach 2005-2007 Plan Urzędniowo-Rolny Gminy Dzierżoniów. Realizacja planu powinna polegać na wykonaniu określonego w nim zestawu prac oraz zabiegów urzędniowo-rolnych. Propozycje zawarte w planie urzędniowo-rolnym stanowią podstawę do opracowania szczegółowych projektów i rozwiązań. Ustalenia planu powinny znaleźć swoje odzwierciedlenie w planach zagospodarowania przestrzennego Gminy. Realizacja określonych w planie zabiegów urzędniowo-rolnych uzależniona będzie od możliwości budżetu własnego gminy oraz od pozyskania odpowiednich środków finansowych z zewnątrz, w tym przede wszystkim z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

3.3.2. Identyfikacja potrzeb

Prowadzone działania w zakresie edukacji ekologicznej wśród rolników, mają na celu uświadomienie konsekwencji intensywnej gospodarki rolnej i wskazują alternatywne rozwiązania. Realizowany Kodeks Dobrych Praktyk Rolniczych, opracowany i przyjęty w 2001 roku, czyli programu działań, który zawiera cykl szkoleń i działań edukacyjnych dla rolników i producentów żywności obejmujących również praktyki. Wprowadzane będzie rolnictwo ekologiczne, przede wszystkim na obszarach o szczególnych walorach przyrodniczych i w bezpośrednim sąsiedztwie tych obszarów. Wprowadzona zostanie integrowana produkcja i obowiązek atestacji sprzętu ochrony roślin oraz kontrola stosowanych nawozów i środków ochrony roślin.

Ważnym zadaniem w zakresie ochrony powierzchni ziemi i gleb jest coroczna kontrola stosowanych nawozów i środków ochrony roślin przez samych rolników. Realizacja tych zadań przyczyni się do ograniczenia zanieczyszczenia i niepotrzebnej degradacji środowiska glebowego na terenie gminy.

Szczególną uwagę należy zwrócić na rekultywację gleb i ziemi zdegradowanej. W tym celu powinno się wykonywać zabiegi fitomelioracyjne, przywrócić rangę zabiegom agrotechnicznym, rozwinąć biologiczne metody ochrony roślin, stosować metody integrowane, tj. łączące zabiegi agrotechniczne, biologiczne i chemiczne. Występowanie do Starosty Powiatowego o nakazywanie rekultywacji terenów zdegradowanych przez jego użytkowników.

Właściwa ochrona gruntów rolnych powinna również uwzględniać działania zapobiegawcze polegające na odpowiednim zagospodarowaniu wąwozów i skarp i wzniesień, stosowaniu odpowiednich płodozmianów, stosowanie zadrzewień i zakrzewień, a także stałe utrzymywanie gleby pod pokrywą roślinną.

Zakłada się ekonomiczną i ekologiczną racjonalizację wykorzystania gleb i gruntów - stymulowanie rozwoju takiej gospodarki gruntami, która pozwoli na zachowanie jakości, a w przypadku terenów zdegradowanych i poddanych rekultywacji na podnoszenie lub przywrócenie jakości. W tym celu dążyć się będzie do ograniczania wykorzystania gleb w sposób niezgodny z ich walorami przyrodniczymi, dostosowania formy zagospodarowania do naturalnego potencjału gleb, eliminacji produkcji rolniczej lub odpowiedniej zmiany upraw na glebach zanieczyszczonych. Na cele nierolnicze i nieleśne można przeznaczać przede wszystkim grunty oznaczone w ewidencji gruntów jako nieużytki, a w razie ich braku – inne grunty o najniższej przydatności rolniczej. Przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne można dokonać jedynie w planach zagospodarowania przestrzennego.

W Gminie Dzierżoniów 553,03 ha gruntów jest odłogowanych. Są to zarówno grunty orne (333,65 ha), jak i użytki zielone (219,38 ha). W projekcie granicy rolno – leśnej 52,17 ha gruntów obecnie odłogowanych o niskiej przydatności dla rolnictwa przeznaczono pod zalesienia. Projektowane remizy śródpolne zagospodarują 15,26 ha odłogów. Również planowane inwestycje pomniejszą o 51,34 ha areał gruntów odłogowanych. W sumie zostanie zagospodarowane 118,77 ha odłogów (21,5%). Grunty orne wymagające zagospodarowania rolniczego zajmują powierzchnię 273,17 ha, natomiast użytki zielone 161,09 ha. Wśród gruntów odłogowanych 214,69 ha gruntów (49,4%) stanowią grunty klasy II oraz III.

Grunty powyższe stanowią w większości własność Agencji Nieruchomości Rolnych. Przywrócenie gruntów odłogowanych do stanu pierwotnego pozwoli wraz z planowanymi zalesieniami i inwestycjami na uporządkowanie i właściwe zagospodarowanie gruntów, co korzystnie wpłynie na walory krajobrazowe, a ponadto zwiększy możliwość gospodarowania rolników na większym areale. Obręby Ostroszowice, Owiesno należą do obszaru ONW o specyficznych utrudnieniach, co umożliwi rolnikom z tych terenów uzyskanie pomocy finansowej na prowadzenie produkcji rolniczej. Powinno to przyczynić się do zagospodarowania gruntów obecnie odłogowanych.

3.3.3. Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

Cel	Cele długoterminowe do roku 2016	Cel	Cele krótkoterminowe do roku 2012	Zadanie	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna
OG.1	Racjonalne wykorzystanie zasobów glebowych	OG.1.1.	Zagospodarowanie terenu w sposób racjonalny	OG.1.1.1	Modernizacja i poprawa struktury towarowych gospodarstw rolnych	Gmina Dzierżoniów
				OG.1.1.2	Organizacja wychowania ekologicznego dla dzieci i dorosłych w zakresie gospodarowania zasobami glebowymi	Gmina Dzierżoniów, organizacje ekologiczne
				OG.1.1.3	Promocja agroturystyki i rolnictwa ekologicznego	Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Powiatowy Zespół Doradców w Dzierżoniowie
		OG.1.2	Przywrócenie wartości biologicznych gleb	OG1.2.1	Okresowa kontrola zawartości metali ciężkich oraz poziomu pH gruntów użytkowanych rolniczo	Gmina Dzierżoniów, rolnicy

3.3.4. Harmonogram zadań w zakresie ochrony powierzchni ziemi

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane koszty ogółem (PLN) tys.	Partnerzy
ZADANIA WŁASNE						
OG.1.1.1	Modernizacja i poprawa struktury towarowych gospodarstw rolnych	2009	2012	Gmina Dzierżoniów	50	Właściciele gospodarstw rolnych, Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
OG.1.2.1	Okresowa kontrola zawartości metali ciężkich oraz poziomu pH gruntów użytkowanych rolniczo	2009	2016	Gmina Dzierżoniów	45	Właściciele terenów rolniczych
OG.1.1.2	Organizowanie wychowania ekologicznego dla dzieci i dorosłych w zakresie gospodarowania zasobami glebowymi	2009	2016	Gmina Dzierżoniów, organizacje ekologiczne	80	Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
ZADANIA KOORDYNOWANE						
OG.1.1.3	Promocja agroturystyki i rolnictwa ekologicznego	2009	2016	Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego	20	Gmina Dzierżoniów
RAZEM ZADANIA WŁASNE					175	
RAZEM ZADANIA KOORDYNOWANE					20	

3.3.5. Wnioski

Stan gleb wywiera bezpośredni wpływ na inne elementy środowiska jak stan wód, przydatność rolniczą, różnorodność florystyczną i architekturę krajobrazu, a także na zdrowotność jej mieszkańców szczególnie na obszarze gminy, która ma z jednej strony korzystne warunki do produkcji rolniczo – hodowlanej, a z drugiej strony zanieczyszczenia gleb pochodzące z przemysłu górniczego, dlatego też, ochrona gruntów jest bardzo istotnym elementem ochrony środowiska.

W ramach ochrony gruntów rolnych należy:

- Kształtować właściwy odczyn gleb. Istnieje potrzeba monitoringu stanu gleb pod względem kwasowości periodycznie, co 3-5 lat.
- Zwiększać lesistość. Przedsięwzięcie to wpływa zarówno na pogorszenie, jakości gleb, jak również na walory, jakości powietrza i krajobrazu.
- Ograniczać powierzchnię nieużytków i gruntów zdegradowanych poprzez zwiększenie udziału roślin energetycznych, która podczas spalania wnosi znacznie mniej zanieczyszczeń gazowych i pyłowych do atmosfery, w związku, z czym ograniczania zanieczyszczenie środowiska.
- Promować restrukturyzację rolnictwa z uwzględnieniem kierunku ekologizacji.

3.4. Ochrona zasobów kopalin

Zasady poszukiwania, dokumentowania oraz korzystania z kopalin regulowane są przepisami ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. - prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. 1994, nr 27, poz. 96 z późn. zm.). W ustawie tej rozstrzygnięto sprawę własności złóż kopalin oraz uregulowano problem ochrony zasobów złóż poprzez wymóg ujmowania ich w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz obowiązek kompleksowego i racjonalnego wykorzystania kopalin.

Dla prawidłowego gospodarowania zasobami przyrody (tj., między innymi, kopalinami) ustala się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego szczególne warunki zagospodarowania terenów. Również podjęcie działalności w zakresie wydobywania kopalin jest uzależnione, przez możliwość odpowiednich zapisów w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, od Rady Gminy, która podejmuje uchwały o zmianie planu oraz od społeczności lokalnej, która na tym etapie może wносить uwagi i protesty.

3.4.1. Charakterystyka i ocena stanu aktualnego

Przeważająca część Gminy Dzierżonów znajduje się na obszarze bloku przedsudeckiego. Jedynie niewielki fragment w południowo-zachodniej części w rejonie Jodłownika znajduje się na obszarze Sudetów Środkowych i zaliczany jest do jednostki geologicznej Metamorfiku Gór Sowich. Skały budujące Metamorfik Gór Sowich, zaliczone zostały do utworów proterozoicznostaropaleozoicznych i zbudowane są z migmatytów oraz gnejsów warstewkowych, warstewkowo-oczkowych. Również podłoże bloku przedsudeckiego w obrębie Gminy Dzierżonów zbudowane jest z utworów proterozoiczno-staropaleozoicznych reprezentowanych przez migmatyty i gnejsy warstewkowe smużyste z lokalnymi soczewami amfibolitów droбноziarnistych laminowanych i średnioziarnistych masywnych. Na obszarze Gminy obserwuje się liczne wychodnie tych utworów tworzące Wzgórza Bielawskie w południowej części gminy, Wzgórza Gilowskie w pasie Dobrocin – Piława Górna, Wzgórza Krzyżowe w rejonie Roztocznika i Kołaczowa i Wzgórza Krzczonowskie w rejonie Mościska. W północnej części Gminy gnejsy i migmatyty sąsiadują z serpentynitami Masywu Gogołów – Jordanów pochodzącymi również z okresu proterozoik-starszy paleozoik.

Na powierzchni utworów krystalicznych (migmatytów) lokalnie w południowej części Gminy oraz na północy w rejonie Kiełczyna stwierdzono występowanie regolitów, czyli trzeciorzędowych zwietrzelin ilastych. W centralnej i północnej części Gminy na regolitach zalegają neogeńskie iły zawierające wkładki węgla brunatnego oraz w części północnej gliny kaolinowe i żwiry serii Gozdnicy. Miąższość utworów trzeciorzędowych wynosi od kilku metrów w części południowej do około 90 m w rejonie Kiełczyna.

Powyżej zalegają utwory czwartorzędowe przykrywające znaczną powierzchnię Gminy Dzierżonów. Profil utworów czwartorzędowych rozpoczynają plejstocenijskie gliny zwałowe pochodzące ze zlodowacenia południowopolskiego osiągające maksymalną miąższość około 50 m. Ich występowanie stwierdzono w centralnej części Gminy oraz w rynnach erozyjnych w rejonie Uciechowa i Kiełczyna. Na nich zalegają żwiry i piaski rzeczne stanowiące osad płaskich stożków napływowych rzeki Piławy dominujące w północnej części Gminy oraz piaski i żwiry wodnolodowcowe. Lokalnie na utworach piaszczysto-żwirowych występują gliny zwałowe, zlodowacenia środkowopolskiego oraz mułki zastoiskowe.

Najmłodszymi utworami zalegającymi na obszarze Gminy Dzierżoniów są holocenijskie piaski, żwiry oraz gliny dolin rzecznych towarzyszące współczesnym ciekom powierzchniowym. Lokalnie na obszarze Gminy obserwuje się również występowanie namułów wypełniających zagłębienia bezodpływowe oraz mały napływowy.

W roku 2007 rozpoczęto eksploatację złóż migmatytów i amfibolitów (materiał budowlany pod budowę dróg). Złoża te położone są na obszarze Gminy Dzierżoniów, w obrębie geodezyjnym Piława Dolna oraz gminy Piława Górna. Działalność tę prowadzi firma Dolnośląskie Surowce Skalne Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie. Szacunkowe wydobycie surowca planuje się w latach 2007-2010 na poziomie 2,8 mln ton łącznie. Skały pochodzące ze złoża Piława Górna należą do skał przeobrażonych ze skał magmowych. Złoże tworzy mieszanka przeplatających się ze sobą warstw amfibolitu i migmatytu, o bardzo zbliżonych właściwościach w proporcjach 30:70. Niewątpliwą zaletą kruszyw migmatytowych i amfibolitowych jest wysoki wskaźnik odporności na polerowanie (PSV - 57), niska nasiąkliwość i wysoka mrozoodporność, a także znakomita przyczepność do bitumu. Kruszywo wydobywane w należącej do DSS kopalni w Piławie Górnej spełnia najwyższe wymagania norm polskich i europejskich. Dzięki temu jest doskonałym materiałem do budowy wszystkich warstw drogi.

Poza złożami kamienia na terenie Gminy występują również złoża piasków i żwirów w Książnicy oraz Dobrocinie. Wydobycie prowadzone jest jedynie w złożu Książnica Wschód.

3.4.2. Identyfikacja potrzeb

W zakresie ochrony zasobów kopalni główną potrzebą jest wykorzystanie zasobów surowców w granicach udokumentowania, a po zakończonej eksploatacji skuteczne zagospodarowanie lub rekultywacja terenów. Obowiązki te w ciążą na użytkowniku złoża, firmie posiadającej koncesję na eksploatację złoża.

W przypadku złóż nieeksploatowanych, które zostały udokumentowane złoże zabezpiecza się, jako zaplecze surowcowe.

Ochrona taka na szczeblu gminnym powinna polegać na uwzględnieniu tych terenów w studiach uwarunkowań i planach zagospodarowania przestrzennego w postaci zapisów uniemożliwiających zagospodarowanie tych terenów w sposób trwały, wykluczający potencjalną eksploatację surowców.

Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych jest przeprowadzana w zależności od charakteru wyrobiska w kierunku wodnym lub leśnym.

Występowanie na terenie Gminy Dzierżoniów zasobów surowców kopalnych jest pozytywnym zjawiskiem, ale jest to też obowiązek w postaci kontroli użytkującego złoże i dokładania wszelkich starań, aby eksploatacja i późniejsza rekultywacja zostały przeprowadzone zgodnie z obowiązującymi przepisami w zakresie ochrony zasobów naturalnych.

Odkrywkowa eksploatacja kopalni prowadzi do deformacji powierzchni ziemi i powstawania nieużytków. Celowe jest racjonalne gospodarowanie zasobami oraz rekultywacja terenów poeksploatacyjnych, Gmina Dzierżoniów ustaliła kierunki rekultywacji w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, są to m.in.:

- dla wyrobiska kopalni wraz z ociosami skalnymi jako teren nieprzydatny do rekultywacji, pozostawienie w stanie poeksploatacyjnym jako element krajobrazu, przewidując jego ogrodzenie,
- dla wierzchowiny i skarp nadkładów oraz terenów przyległych kierunek leśny.
- dla zakładów przeróbczych w tym osadników technologicznych kierunek rolny.
- na terenie zakładu i obiektów przeróbczych dopuszcza się po zakończeniu eksploatacji przeznaczenie obiektów i terenu pod inną działalność przemysłową.
- przedsiębiorca zobowiązany jest do opracowania dokumentacji rekultywacyjnej.
- glebę z gruntów zakładów górniczych należy zdejmować sukcesywnie, składując w miejscach wyznaczonych projektem zagospodarowania złoża. Po zakończeniu eksploatacji, wykorzystać ją do rekultywacji wyrobiska i zwałowiska zewnętrznego.
- ustala się obowiązek nasycenia terenu zielenią wysoką izolacyjną poprzez wprowadzenie nasadzeń na terenach przyległych do zakładów górniczych i wyrobisk oraz poprzez wprowadzanie pasa zieleni izolacyjnej wzdłuż granic zakładów przeróbczych o szerokości min. 5 m.

3.4.3. Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

Cel	Cele długoterminowe do roku 2016	Cel	Cele krótkoterminowe do roku 2012	Zadanie	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna
OZK.1	Racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin w zakresie ich rozpoznania, wydobycia i rekultywacji terenów poeksploatacyjnych	OZK.1.1	Racjonalne wykorzystanie zasobów kopalin w granicach udokumentowania	OZK.1.1.1	Właściwe zagospodarowanie terenów dokumentowych kopalin	Gmina Dzierżoniów
				OZK.1.1.2	Prawidłowa eksploatacja złóż surowców mineralnych	podmioty gospodarcze odpowiedzialne za eksploatację
		OZK1.1	Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych	OZK1.2.1	Zagospodarowanie i rekultywacja wyrobisk oraz terenów poeksploatacyjnych	podmioty odpowiedzialne za rekultywację,
				OZK1.2.2	Prowadzenie rekultywacji terenów górniczych równoległe lub natychmiast po zakończeniu działalności wydobywczej	podmioty odpowiedzialne za rekultywację,

3.4.4. Harmonogram zadań w zakresie ochroną zasobów kopalin

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane koszty ogółem (PLN) tys.	Partnerzy
ZADANIA WŁASNE						
OZK1.1.1	Właściwe zagospodarowanie terenów dokumentowych kopalin	2009	2012	Gmina Dzierżoniów	10	Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego
ZADANIA KOORDYNOWANE						
OZK1.1.2	Prawidłowa eksploatacja złóż surowców mineralnych	2009	2016	podmioty gospodarcze odpowiedzialne za eksploatację	b.d	Gmina Dzierżoniów
OZK.1.2.1	Zagospodarowanie i rekultywacja wyrobisk oraz terenów poeksploatacyjnych	2009	2016	podmioty odpowiedzialne za rekultywację,	b.d.	Gmina Dzierżoniów
OZK1.2.2	Prowadzenie rekultywacji terenów górniczych równoległe lub natychmiast po zakończeniu działalności wydobywczej	2009	2016	podmioty odpowiedzialne za rekultywację,	b.d	Gmina Dzierżoniów
RAZEM ZADANIA WŁASNE					10	
RAZEM ZADANIA KOORDYNOWANE					-	

3.4.5. Wnioski

Obecność kopalin na terenie Gminy wynika głównie z budowy geologicznej struktur budujących podłoże tego obszaru.

Występują tutaj złoża migmatytów i amfibolitów oraz złoża piasków i żwirów. Lokalizacja złóż kopalin jest trwałym elementem obrazu przestrzennego każdego regionu w związku z tym obiekty te powinny stanowić repery dla sporządzania planów zagospodarowania przestrzennego. Podejmując eksploatację należy mieć na uwadze, iż kopaliny są szczególnym zasobem przyrodniczym, który jest nieodnawialny, a jego występowanie jest związane z określonym miejscem. Zatem ochrona udokumentowanych złóż kopalin, jak i stwierdzonych obszarów perspektywicznych ich wystąpień jest szczególnie ważna.

W przypadku złóż kopalin istotna jest racjonalna gospodarka ich zasobami także zagospodarowanie kopaliny towarzyszącej. Tereny zasobów perspektywicznych obejmowane będą ochroną – uwzględniając te tereny w planach zagospodarowania przestrzennego w postaci zapisów uniemożliwiających zagospodarowanie tych terenów w sposób trwały, wykluczający eksploatację. Ponadto wydobywanie kopalin regulowane jest poprzez warunki koncesji w oparciu, o które działają zakłady górnicze.

W ramach ochrony przed powstawaniem osuwisk należy na bieżąco kontrolować osuwanie i ruch mas ziemnych by w porę zapobiec szkodom na mieszkańcach, a także budynkach i infrastrukturze drogowej.

3.5. Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii

Dokumentami, które wyznaczają kierunki w opracowywaniu Programów Ochrony Środowiska są Polityka ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2016 oraz Wytyczne do sporządzania Programów ochrony środowiska zatwierdzone przez Ministerstwo Środowiska w grudniu 2002 roku.

Zapisy w obu tych dokumentach sugerują, iż struktura POŚ powinna nawiązywać do układu zawartego w Polityce Ekologicznej. Proponuje umieszczenie w Programie, jako jeden z elementów zrównoważonego wykorzystania materiałów, wody i energii oraz w tym zakresie umieszczone zostaną podrozdziały:

- materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość produkcji,
- wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych,
- kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy.

3.5.1. Materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość produkcji

Działania przyczyniające się do zmniejszenia materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności powinny zapewnić wzrost efektywności wykorzystania surowców, wody i energii poprzez zmniejszenie ich zużycia na jednostkę produktu, jednostkową wartość usługi statystycznego konsumenta bez pogarszania standardu życiowego ludności i perspektyw rozwojowych gospodarki. Oszczędność dóbr powinna dotyczyć wszystkich sektorów, ale koncentrować się głównie w sektorze przemysłowym, energetycznym oraz budownictwie i gospodarce komunalnej.

Działania dla racjonalizowania użytkowania wód powinny objąć wszystkie dziedziny gospodarki korzystające z zasobów wód przede wszystkim poprzez zastosowanie najlepszych dostępnych technik produkcji przemysłowej i praktyk rolniczych, aby doprowadzić do zmniejszenia zapotrzebowania na wodę i do ograniczenia ładunków odprowadzanych do odbiorników zanieczyszczeń.

Powinno się unikać nieuzasadnionego wykorzystywania wód podziemnych na cele przemysłowe. Zmniejszenie wodochłonności w działaniach związanych z gospodarką wodno-ściekową realizowane jest przez zmniejszenie strat wody, poprzez modernizację ujęć, modernizację sieci wodociągowej oraz edukację ekologiczną. Racjonalizacja zużycia wody w gospodarstwach domowych powinna polegać przede wszystkim na:

- ograniczeniu marnotrawstwa wody,
- stosowania wodooszczędnej aparatury czerpalnej i sprzętu gospodarstwa domowego,
- dalszego rozwoju pomiaru zużycia wody,
- podjęcia działań w celu ograniczenia strat w systemach rozprowadzania wody.

Głównym kierunkiem działań nieinwestycyjnych jest wprowadzenie normatywów zużycia wody, do pozwoleń zintegrowanych dla wodochłonnych dziedzin produkcji.

W zakresie działań inwestycyjnych zakłada się wprowadzenie zamkniętych obiegów wody w przemyśle, wodoszczędnych technologii produkcji i przedsięwzięcia modernizacyjne w systemach zaopatrzenia w wodę ukierunkowane na zmniejszenie strat wody.

Materiałochłonność to wielkość nakładów materiałowych poniesionych na wytworzenie określonych dóbr użytkowych, wyznaczana przez ilość materiału zużytego na wytworzenie określonej wartości użytkowej. Zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości, a co za tym idzie likwidacji zanieczyszczeń uciążliwości i zagrożeń u źródła pozwoli na uzyskanie większych korzyści gospodarczych poprzez zmniejszenie nakładów na produkcję a w konsekwencji poprawę, jakości życia mieszkańców poprzez ograniczenie wykorzystania zasobów naturalnych i ochrony środowiska.

Bardzo istotnym elementem jest zagospodarowywanie wycofanych z użytkowania substancji i materiałów niebezpiecznych oraz stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT) zmniejszających materiałochłonność i odpadowość produkcji i poprawiających efektywność ekonomiczną procesów wytwórczych.

Energochłonność ujemuje się, jako relację wielkości zużycia energii w procesie produkcyjnym w przemyśle czy gospodarce w odniesieniu do odpowiedniej wielkości produkcji, w której uczestniczy ta energia, czyli inaczej, jako relację nakładów do efektów. O poziomie energochłonności decydują głównie: struktura gałęziowa przemysłu, stosowane technologie wytwarzania, ceny energii, jakość produkcji.

Działaniom w zakresie zmniejszenia energochłonności powinno towarzyszyć kontynuowanie przedsięwzięć zmieniających sposób zaspokajania istniejących potrzeb energetycznych. Zmianom powinna podlegać przede wszystkim struktura wykorzystania nośników energii w kierunku zwiększenia udziału energii elektrycznej w ogólnym zużyciu energii. Zwiększenie udziału produkcji energii z gazu w miejsce węgla, poprawy, jakości węgla i innych paliw, a także wzrostu udziału w produkcji energii elektrycznej i ciepłej z energetycznych nośników odnawialnych (energia wody i wiatru, energia geotermalna, energia słoneczna, energia z biomasy) oraz pochodzących z odpadów. Dla zmniejszenia energochłonności niezbędna jest wymiana urządzeń o niskiej sprawności na nowe zużywające mniej energii elektrycznej.

W zakresie zaopatrzenia w wodę temu celowi służą modernizacje: ujęć wody, stacji uzdatniania, pompowni i hydroforni oraz pośrednio wymiana odcinków sieci wodociągowej znajdujących się w złym stanie technicznym, która będzie wpływać na zmniejszenie ilości tłoczonej wody.

Realizowane w ramach modernizacji obiektów termomodernizacje, polegające na ociepleniu ścian obiektów kubaturowych i wymianie stolarki również przyczynia się do zmniejszenia energochłonności przez zmniejszenie zapotrzebowania na energię cieplną. W zakresie odprowadzenia i oczyszczania ścieków korzystnie wpłynie budowa kolektora kanalizacyjnego i pompowni sieciowych a także budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach o rozproszonej zabudowie.

3.5.2. Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych

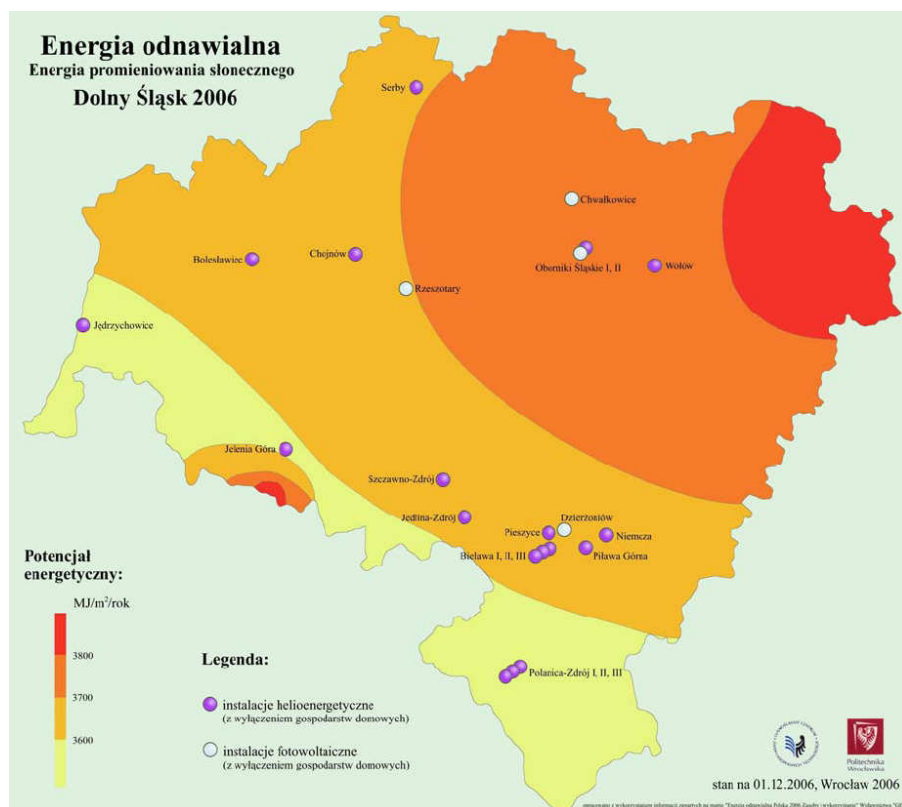
Użytkowanie odnawialnych źródeł energii umożliwia osiągnięcie korzyści ekologicznych, gospodarczych i społecznych. Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych powinien stać się integralnym elementem zrównoważonego rozwoju gminy.

Działania w zakresie zrównoważonego rozwoju przynoszące efekty ekologiczne – energetyczne powinny być kierowane na produkcję energii „ekologicznie czystej” ze źródeł odnawialnych, to jest wykorzystujących naturalne źródła, jakimi są energia śpiętrzeń wodnych, promieniowania słonecznego, wód geotermalnych, biomasy i wiatru.

Potencjał energetyczny Gminy Dzierżoniów dotyczy odnawialnych źródeł energii wykorzystujących głównie: energię chemiczną biomasy, energię bezpośredniego promieniowania słonecznego oraz energię wiatru.

Rozważając potencjał energetyczny pod kątem biomasy, należy przede wszystkim skoncentrować się na biomase roślinnej (rośliny energetyczne, drewno, słoma, siano itp.), biomase odpadowej (odpady produkcji rolnej, przemysłowej, gastronomii itp.) oraz odpadach hodowlanych (w szczególności gnojowicy) i komunalnych (osady ściekowe).

Wśród roślin energetycznych należy wyróżnić: rzepak, kukurydzę, buraki cukrowe, ziemniaki, drzewiaste rośliny energetyczne (wierzbę krzewiastą oraz topolę) oraz pozostałe rośliny energetyczne, takie jak: ślazier pensylwański, topinambur i inne. W przypadku biomasy odpadowej szacowanie potencjału energetycznego jest niezwykle trudnym zadaniem, zarówno jeśli chodzi o ilość surowca możliwego do pozyskania jak i jego kaloryczność. Odpadowa biomasa to biomasa ze składowisk odpadów i oczyszczalni ścieków, odpady gastronomiczne, odpady medyczne, czy też odpady komunalne i przemysłowe. Biomasa pochodzenia zwierzęcego traktowana jako odpady hodowlane oraz ścieki komunalne traktowane jako odpady komunalne

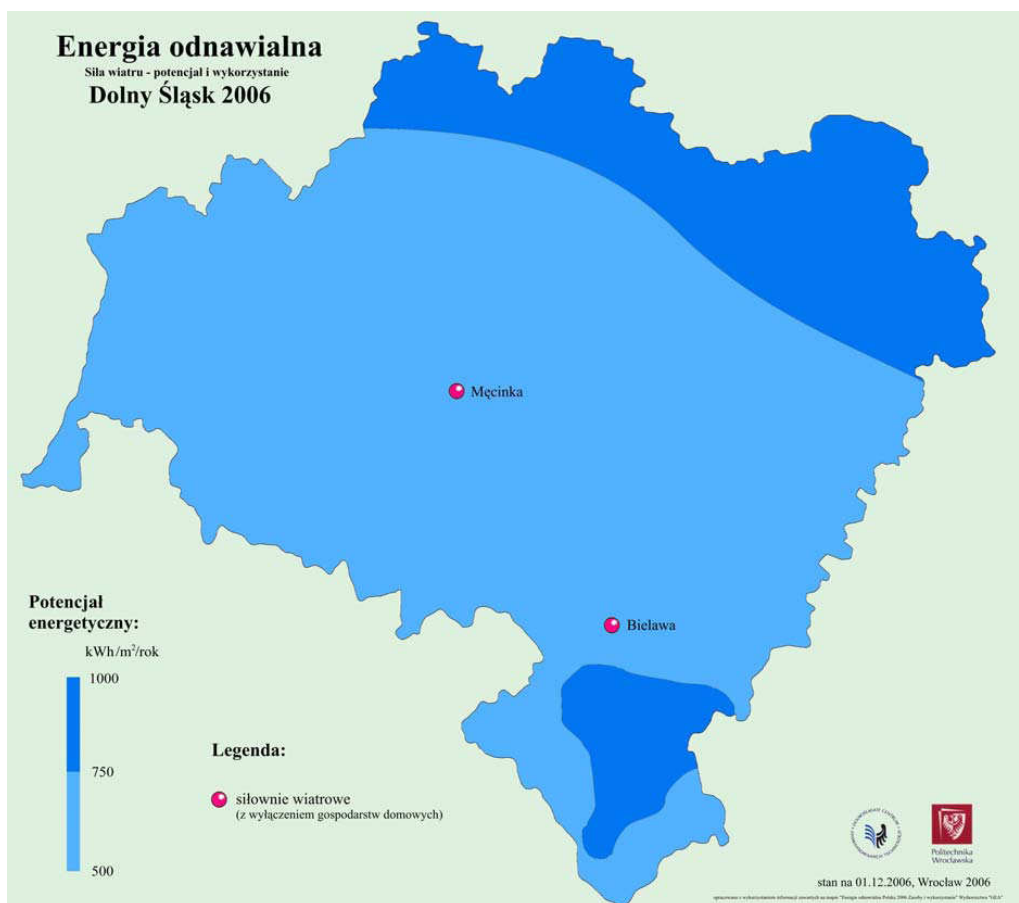

Rysunek 15 Potencjał i wykorzystanie energii bezpośredniego promieniowania na Dolnym Śląsku.

Źródło: "Potencjał Dolnego Śląska w zakresie rozwoju alternatywnych źródeł energii", Dolnośląskie Centrum Zaawansowanych Technologii 2006

Zgodnie ze Strategią rozwoju województwa dolnośląskiego na terenie powiatu dzierżoniowskiego realizowano w roku 2009 Program Wykorzystania Energii Słonecznej w Celu Uzupełnienia Lokalnego Bilansu Energetycznego „Słoneczny Kolektorek”. W ramach pierwszej edycji dofinansowano 15 inwestycji, co dało ok. 75 m² czynnej powierzchni kolektorów słonecznych. W ramach drugiej edycji dofinansowano 9 inwestycji, co dało ok. 45 m² czynnej powierzchni kolektorów słonecznych. W ramach trzeciej edycji dofinansowano 13 inwestycji, co dało 65 m² czynnej powierzchni kolektorów słonecznych. W ramach czwartej edycji dofinansowano 14 inwestycji, co dało 70 m² czynnej powierzchni kolektorów słonecznych. W ramach piątej edycji dofinansowano 18 inwestycji, co dało 90 m² czynnej powierzchni kolektorów słonecznych. W sumie w ramach programu „Słoneczny Kolektorek” dofinansowano 69 inwestycji o czynnej powierzchni kolektorów słonecznych równej 345 m².

Możliwości rozwoju energetyki wiatrowej na Dolnym Śląsku ocenia się nisko. W skali kraju najkorzystniejsze warunki obserwuje się na nabrzeżu Morza Bałtyckiego. Dolny Śląsk nie jest według przeprowadzonych badań odpowiednim do stawiania farm wiatrowych ze względu na średnią roczną prędkość wiatru poniżej 4 [m/s]. Podstawowym warunkiem przy ocenie ekonomicznie uzasadnionego wykorzystania elektrowni wiatrowych jest właśnie średnioroczna prędkość wiatru. Możliwy do wykorzystania potencjał regionu został przedstawiony na poniższym rysunku.

Rysunek 16 Potencjał i wykorzystanie energii wiatru na Dolnym Śląsku.

Źródło: "Potencjał Dolnego Śląska w zakresie rozwoju alternatywnych źródeł energii", Dolnośląskie Centrum Zaawansowanych Technologii 2006

W chwili obecnej MPZP nie przewidują lokalizacji na terenie Gminy Dzierżoniów siłowni wiatrowych.

3.5.3. Podsumowanie

Mając na uwadze priorytety i zadania nakreślone w dokumentach planistycznych wyższego szczebla zaproponowano plan realizacji Programu Ochrony środowiska dla Gminy Dzierżoniów w zakresie racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych określając cele krótkoterminowe i wynikające z nich działania zmierzające do osiągnięcia celu długoterminowego.

Założone zadanie zostanie osiągnięte poprzez następujące kierunki działań ekologicznych:

- racjonalizacja użytkowania wody,
- wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.

Osiągnięcie określonego celu za pomocą wyznaczonych kierunków działań powinno być realizowane przez konkretne zadania ekologiczne.

Zadania ekologiczne w zakresie racjonalizacji zużycia wody prowadzące do realizacji tego kierunku działań to:

- ograniczenie wykorzystywania zasobów wód podziemnych do celów przemysłowych (poza przemysłem spożywczym i niektórymi specjalnymi działami produkcji rolnej),
- wspieranie działań mających na celu zagospodarowanie wód opadowych w gospodarstwach domowych;
- realizacja przez zakłady planów racjonalnego gospodarowania wodą (np. wprowadzających zamknięte obiegi wody).

Realizacji kierunku działania, jakim jest zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii i ze źródeł odnawialnych nastąpi poprzez następujące zadania ekologiczne:

- zmniejszenie strat energii cieplnej w systemach przesyłowych poprzez uszczelnienie rurociągów oraz ich właściwą eksploatację,

- poprawa parametrów energetycznych budynków – termomodernizacja,
- zwiększenie udziału energii otrzymywanej z surowców odnawialnych w całkowitym zużyciu energii.

Spełnienie tych celów i zadań przez gminę powinno koncentrować się na realizacji następujących zadań:

- Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie korzystania z zasobów naturalnych oraz odnawialnych źródeł energii (OZE),
- Ograniczenie zużycia wody i zapobieganie przenikaniu zanieczyszczeń do gleb i wód

Takie działania jak zmniejszenie zużycia wody, materiałów i energii oraz wykorzystywanie surowców wtórnych nie tylko przyczynia się do zmniejszenia presji na środowisko, ale również jest bardzo racjonalnym podejściem w dziedzinie ekonomiki produkcji.

Zmniejszenie energochłonności wodochłonności i odpadowości produkcji zależy przede wszystkim od działań podejmowanych przez przemysł i energetykę zawodową a także przez sferę komunalną. Dlatego wskazane jest uczestnictwo gminy i jej mieszkańców w doskonaleniu organizacji rynku energii, promowanie energooszczędnych urządzeń, rozszerzenie działań w zakresie inwestycji termomodernizacyjnych.

Harmonogram działań w tym zakresie znajduje się w rozdziałach gospodarka wodna oraz ochrona powietrza.

3.6. Kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy

Polska, w porównaniu z innymi krajami europejskimi, jest krajem o małych zasobach wody i dużych wahaniami rocznego odpływu. Powoduje to występowanie zagrożenia powodziowego oraz pojawianie się okresów suszy hydrologicznej, jako wyniku głębokiego niedoboru wody gruntowej. Ocieplenie klimatu i prawdopodobnie związane z tym zjawiskiem częste występowanie anomalii pogodowych powoduje zwiększenie częstotliwości pojawiania się zjawisk ekstremalnych.

3.6.1. Ochrona przed powodzią

Prawo wodne (ustawa z dnia 18 lipca 2001 r.), które weszło w życie 1 stycznia 2002 r., reguluje zagadnienia dotyczące ochrony przeciwpowodziowej. Uregulowania obejmują m.in.: zachowanie i tworzenie systemów retencji wód, racjonalne retencjonowanie wód i użytkowanie budowli przeciwpowodziowych, funkcjonowanie systemu ostrzegania przed niebezpiecznymi zjawiskami oraz kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych i terenów zalewowych. Ustawa zawiera również zapisy dotyczące prac ratowniczych i zabezpieczających oraz kompetencji i obowiązków urzędów i instytucji zajmujących się ochroną przeciwpowodziową oraz zarządzających ciekami wodnymi.

Z kolei ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej (Dz.U. Nr 62, poz. 558) definiuje stan klęski żywiołowej, katastrofy naturalnej i awarii technicznej, określa warunki jego wprowadzenia i obszar, na którym może zostać wprowadzony oraz prawa i obowiązki organów władz oraz obywateli.

Znaczne opady w postaci deszczów nawalnych o wysokim natężeniu, występujących w krótkim czasie, zimowe roztopy oraz specyfika zlewni sprawiają, iż jest to obszar o pewnym potencjale zagrożenia powodziowego (dochodzi do wylewów, co prowadzi do lokalnych podtopień dróg i pól uprawnych), ale nie jest ono poważne.

Wody powierzchniowe na terenie Gminy Dzierżonów należą do zlewni dwóch rzek: Bystrzycy i Ślęzy.

Zlewnia Bystrzycy o powierzchni $A_{z1} = 1781 \text{ km}^2$. Średni spadek zlewni wynosi ok. 1,37%. Tereny użytkowane rolniczo zajmują ok. 69% powierzchni zlewni, natomiast obszary leśne ok. 20%. Zlewnia źródłowa leży w obszarze Gór Sowich o strukturze rzeźby charakterystycznej dla gór średnich oraz Gór Wałbrzyskich o strukturze gór niskich, należących do makroregionu Sudetów Środkowych oraz Pogórza Świebodzińskiego o strukturze wysoczyzny morenowej należącego do Pogórza Zachodniosudeckiego. W Górach Sowich dominują wśród utworów plejstocentrycznych głównie gliny stokowe i eluwialne na wychodniach metamorficznych, zaś w Górach Wałbrzyskich na wychodniach osadowych. W środkowym biegu rzeki zlewnia obejmuje: Obniżenie Podsudeckie o strukturze wysoczyzny morenowej, Kotlinę Dzierżonowską, Równinę Świdnicką i Masyw Ślęzy o strukturze grzbietów i wzgórz wyspowych oraz przedgórz o cechach twardzieli i ostańców. Obszar ten wchodzi w skład makroregionu Przedgórze Sudeckiego. Na Obniżeniu Podsudeckim przeważają głównie gliny zwałowe. W Kotlinie Dzierżonowskiej większą część zlewni pokrywają plejstocentryczne piaski i żwiry lodowcowe oraz gliny stokowe i eluwialne na wychodniach metamorficznych. Równinę Świdnicką pokrywają przede wszystkim plejstocentryczne gliny zwałowe oraz piaski i żwiry lodowcowe, a w Masywie Ślęzy plejstocentryczne gliny stokowe i eluwialne na wychodniach skał magmowych oraz piaski i żwiry polodowcowe. Zlewnia dolnego biegu Bystrzycy należy do Równiny Kąckiej i Kostomłockiej o strukturze rzeźby charakterystycznej dla wysoczyzn morenowych, równin sandrowych i teras kemowych. Należą one do mezoregionu Równiny Wrocławskiej i makroregionu

Niziny Śląskiej z przeważającą pokrywą głównie plejstocęńskich piasków i żwirów lodowcowych oraz glin zwałowych.

Zlewnia Ślęzy o powierzchni $A_{z1} = 972 \text{ km}^2$ i średnim spadku zlewni 1,04%. W zlewni Ślęzy grunty orne stanowią 88%, natomiast lasy zaledwie 6%. Zlewnia górnego biegu rzeki leży w obszarze Wzgórz Niemczańsko-Strzelińskich, które tworzą: Wzgórza Szklarskie, Krzyżowe, Gumińskie, Dębowe, Łagiewnickie, Olszańskie. Należą one do makroregionu Przedgórze Sudeckie. Wzgórza mają charakterystyczną strukturę dla grzbietów i wzgórz wyspowych oraz przedgórz o cechach twardzieli i ostańców. W utworach czwartorzędowych przeważają plejstocęńskie lessy, utwory lessopodobne, plejstocęńskie piaski i żwiry lodowcowe oraz gliny zwałowe. Pozostała część zlewni położona jest na obszarze Równiny Kąckiej o strukturze zbliżonej do moreny zdenudowanej. Wchodzi w skład Równiny Wrocławskiej pokrytej głównie plejstocęńskimi glinami zwałowymi; należy do makroregionu Niziny Śląskiej. Dolina rzeki ma charakterystyczną strukturę dla holocęńskiego dna doliny, równin sandrowych i form kemowych. Poziom zwierciadła pierwszego poziomu wód gruntowych w dolinie rzeki Ślęzy wynosi od 0 do 2 m, zaś na obszarze Wzgórz Niemczańsko-Strzelińskich waha się od 2 do 10 m, miejscami poniżej 20 m.

Charakterystyczne przepływy w przekrojach wodowskazowych zamieszczono w tabeli poniżej. Są to wartości obejmujące okres obserwacji od 1966 do 2003 i obejmują następujące charakterystyki:

- SSQ – przepływ średni,
- SNQ – średni niski przepływ
- NNQ – najniższy niski przepływ
- SWQ – średnia wielka woda
- WWQ – najwyższa wielka woda

Tabela 10 Przepływy charakterystyczne zlewni rzek na terenie Gminy Dzierżoniów, średnie z lat 1966-2003

Posterunek wodowskazowy	Rzeka	SSQ	SNQ	NNQ	Data wystąpienia NNQ	SWQ	WWQ	Data wystąpienia WWQ
		m^3/s	m^3/s	m^3/s		m^3/s	m^3/s	
Jarnołów	Bystrzyca	9,16	1,906	0,760	27 VIII 2003	78,5	475	21 VII 1997
Bystrzyca Kłodzka	Bystrzyca	0,68	0,356	0,140	28 XII 1993	9,62	46,1	7 VII 1997
Mościsko	Piława	1,52	0,296	0,040	12 VIII 1969	28,6	88,3	20 VII 1997
Białobrzegie	Ślęza	0,53	0,126	0,004	24 VIII 1995	8,46	22,2	10 VII 1980
Borów	Ślęza	-	0,295	0,040	21 VII, 9 VIII, 13-31 VIII 1993	14,7	39,7	22 VII 1997

Źródło: PROGRAM MAŁEJ RETENCJI WODNEJ W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM, 2006

Sieć hydrologiczna jest typowa dla terenów górskich i podgórskich, przy czym lewobrzeżna część dorzecza jest bardziej rozwinięta, co wiąże się z przebiegiem pasma Gór Sowich. Górski reżim cieków gminy przejawia się głównie w zmienności przepływów i wodostanów. Charakterystyczne dla tych cieków są wiosenne wezbrania związane z topnieniem śniegów. Stany wysokie ponadto związane są z nawałnymi deszczami typowymi dla obszarów górskich. Rzeki Gór Sowich mają charakter górskich potoków, w większości płynących głęboko wciętymi, wąskimi i niekiedy skalistymi dolinami. Ze względu na niską na ogół przepuszczalność utworów powierzchniowych, ich małe miąższości, niską pojemność retencyjną uszczelnionego podłoża skalnego oraz odprowadzanie wód atmosferycznych w płytkich strefach zwietrzelin, reżim odpływu rzeczny cechuje na tym obszarze znaczna zmienność. Przy podwyższonych sumach opadów atmosferycznych, wymuszonych przez barierę górską, powoduje to występowanie gwałtownych wezbrań, które mogą stanowić niekiedy zagrożenie powodziowe, zwłaszcza na obszarze przedgórskim. Typowym dla rzek tego obszaru jest także występowanie bardzo niskich stanów niżówkowych, wówczas w części potoków przepływ może całkowicie zanikać.

Na terenie Gminy Dzierżoniów występują jedynie obiekty małej retencji w postaci stawów rybnych o pow. > 1,0 ha i poj. do 5,0 mln m^3 , które szczegółowo wymienione w tabeli.

Tabela 11 Ewidencja zbiorników małej retencji wodnej na terenie Gminy Dzierżoniów

Lokalizacja administracyjna	Lokalizacja hydrologiczna	Przeznaczenie zbiornika - stawy rybne >1,0 ha (szt.)	Powierzchnia zalewu (ha)	Pojemność zbiornikowa (tys. m ³)	Stan techniczny
Owiesno	Potok Rogoźnica	7	9,36	113	Sprawny dostateczny
Piława Dolna	Rów	2	1,94	24	Dobry
Owiesno	Potok Rogoźnica	1	10	150	Dobry
Uciechów	Rów	1	2,68	34,80	Dobry
Roztocznik	Potok Krzywula	1	3,41	51,20	Do modernizacji
Dobrocin	Rów	1	2,13	27,70	Dobry
Mościsko	potok Miła	3	1,01	0,010	
Uciechów	Wyrobisko	-	-	-	-
Mościsko	potok Miła	1	-	-	-
Mościsko	-	1	-	-	-
Ostroszowiec	Węza (Jadkowa)	1 - wielofunkcyjny, rekreacyjny, p.powodziowy, p.poż. itp.	-	-	-
Kołaczów	Krzywula	1	-	-	-

Źródło: PROGRAM MAŁEJ RETENCJI WODNEJ W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM, 2006

W tym kierunku, we współpracy z administratorami cieków wodnych i rzeki Piława (Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej) zostaną wzmożone działania nad zabezpieczeniem obszaru gminy, ze szczególnym uwzględnieniem wsi Piława Dolna, Nowizna i Mościsko przed powodzią i lokalnymi podtopieniami. Obecnie trwają prace nad dokumentem „Studium ochrony przed powodzią zlewni rzeki Bystrzycy - koncepcja zabezpieczenia przed powodzią zlewni rzeki Bystrzycy doliny rzek: Bystrzyca, Strzegomka, Piława, Pełcznica, Czarna Woda”. Dokument ten będzie obejmować również ogólny program przedsięwzięć modernizacyjno-inwestycyjnych dla pozostałych większych cieków z uwzględnieniem hierarchii ich pilności.

Kontynuowane będą również działania nad zabezpieczeniem części osadniczej wsi Ostroszowice, ze względu na niszczący charakter potoku Jadkowa. Gmina będzie współuczestniczyć i wspomagać administratora cieku Jadkowa w zakresie kompleksowego rozwiązania problemu podtapiania nieruchomości zabudowanych i gruntów rolnych. Istotnym elementem wpływającym na poprawę stanu bezpieczeństwa będzie kontynuacja prac przy udrażnianiu mostków, przepustów oraz regulacja rowów przydrożnych, szczególnie w pasach dróg gminnych przebiegających przez tereny zabudowane.

Gmina dąży do zmiany niekorzystnego bilansu wodnego jak i ograniczenia zagrożenia powodziowego poprzez zwiększenie retencji wód powierzchniowych. Pod pojęciem małej retencji kryją się zabiegi i inwestycje zmierzające do poprawy bilansu wodnego gospodarki wodnej, zwłaszcza w sektorze rolnictwa. Rozumie się przez to inwestycje polegające na zwiększeniu zasobów wodnych zlewni poprzez budowę zbiorników wodnych, stawów, zastawek, nasadzeń drzew. Możliwości retencji wody istnieją również w innych formach. Należy wykorzystać do tego celu tereny podmokłe, obszary bagienne, oczka wodne oraz stosować odpowiednie zabiegi agrotechniczne. Mała retencja odgrywa niezwykle istotną rolę w kształtowaniu się warunków mikroklimatycznych, ma duże znaczenie w rolnictwie, wpływa na kształtowanie się krajobrazu gminy. Rozwój retencji na terenie całej zlewni ma niebagatelny wpływ na ochronę przeciwpowodziową a także na regulację (zmniejszenie) odpływu ze zlewni, co pozwala na pokrycie niedoborów wody pojawiające się w okresie niżówek. Rozwój małej retencji powoduje również wzrost ilości fauny wodnej i awifauny na tych terenach.

Warunki topograficzne na terenie gminy nie są sprzyjające dla lokalizacji większych obiektów małej retencji. Istnieją dobre warunki do budowy stawów, oczek wodnych i zastawek na rowach melioracyjnych. Należy dążyć do zwiększania retencji na ciekach gminy poprzez wykonanie takich obiektów jak stopnie, przepusty z piętrzeniem, jazy itp. Należy wzmocnić działania zmierzające do zwiększenia ilości magazynowanej wody

stwarzając różnego rodzaju zachęty dla inwestowania w zbiorniki i stawy. Na ciekach o nizinnym charakterze należy stosować biologiczną regulację cieków.

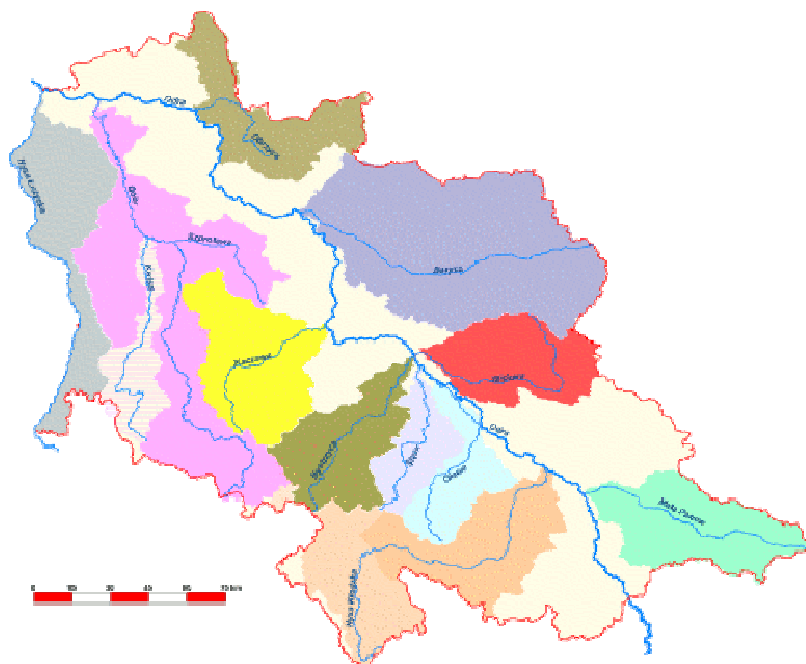
Utrzymanie systemu przeciwpowodziowego wymaga:

- systematycznej regulacji cieków wodnych i konserwacji obiektów regulacyjnych
- przystosowania obiektów hydrotechnicznych do warunków zagrożenia powodziowego
- doskonalenia systemu szybkiego ostrzegania i reagowania w przypadku zagrożenia powodzią

Inwestycje w zakresie przeciwdziałania skutkom powodzi wykraczają znacznie poza możliwości gminy, możliwe jest jednak zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego mieszkańców poprzez działania niezwiązane bezpośrednio z inwestowaniem w urządzenia przeciwpowodziowe. W zasadzie wszystkie przedsięwzięcia można podzielić na czynne i bierne. Bardzo często ich rodzaj wymuszony jest własnością. W przypadku ochrony przeciwpowodziowej jest to również pewnego rodzaju wyróżnikiem, chociaż własność nie czyni tych działań determinującym. Na terenie Gminy Dzierżonów zadania inwestycyjne ochrony przeciwpowodziowej przedstawiono w tabeli poniżej.

Za działania związane z ochroną przeciwpowodziową odpowiada, zgodnie z ustawą Prawo wodne, dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej (RZGW). Z jego inicjatywy powstaje opracowanie projekt planu ochrony przeciwpowodziowej w regionie wodnym. RZGW są również odpowiedzialne za prowadzenie działań informacyjnych i koordynację w razie powodzi lub suszy na podległym terenie.

Zasięg działania RZGW we Wrocławiu przedstawiono na poniższym rysunku.

Rysunek 17 Mapa zasięgu działania RZGW we Wrocławiu

Źródło: www.rzgwwroclaw.pl

Ochronę przed powodzią prowadzi się zgodnie z planami ochrony przeciwpowodziowej na obszarze kraju, planami ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego, a w szczególności przez:

- zachowanie i tworzenie wszelkich systemów retencji wód, budowę i rozbudowę zbiorników retencyjnych, suchych zbiorników przeciwpowodziowych oraz polderów przeciwpowodziowych;
- racjonalne retencjonowanie wód oraz użytkowanie budowli przeciwpowodziowych, a także sterowanie przepływami wód;
- funkcjonowanie systemu ostrzegania przed niebezpiecznymi zjawiskami zachodzącymi w atmosferze oraz hydrosferze;
- kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych lub terenów zalewowych, budowanie oraz utrzymywanie wałów przeciwpowodziowych, a także kanałów ulgi.

Dla potrzeb planowania ochrony przed powodzią oraz prowadzenia działań operacyjnych funkcjonuje w RZGW we Wrocławiu Ośrodek Koordynacyjno-Informacyjny Ochrony Przeciwpowodziowej, który odpowiada m.in. za:

- sporządzanie studiów ochrony przed powodzią dla wydzielonych zlewni w regionie wodnym, które w oparciu o dane geodezyjne, hydrologiczne, inwentaryzację infrastruktury komunikacyjnej i hydrotechnicznej, ocenę zagrożenia powodziowego uwzględniają przede wszystkim granice zasięgu wód powodziowych o określonym prawdopodobieństwie występowania, kierunki ochrony biernej i czynnej przed powodzią, propozycje niezbędnych przedsięwzięć modernizacyjno - inwestycyjnych wraz z szacunkiem kosztów oraz wytyczne dla planowania przestrzennego;
- prowadzenie postępowań administracyjnych dotyczących ograniczania działalności na obszarach bezpośredniego zagrożenia powodziowego;
- koordynację koncepcji i planów z zakresu ochrony przeciwpowodziowej;
- koordynację działań operacyjnych na obiektach ochrony przed powodzią;
- zgłaszanie wniosków, opiniowanie i uzgadnianie planów, studiów i kierunków
- zagospodarowania przestrzennego, projektów decyzji o warunkach i zagospodarowaniu terenu, decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego w odniesieniu do ochrony przed powodzią;
- prowadzenie prac studialnych, wdrożeniowych, ekspertyz i projektów z zakresu ochrony przed powodzią oraz wyznaczania obszarów zagrożonych powodzią;
- prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej dla jednostek samorządowych, rządowych oraz społeczeństwa

W administracji Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu znajduje się 1 ciek naturalny: Piława. Koryto rzeki jest częściowo uregulowane i ubezpieczone narzutem kamiennym, a w Mościsku murami oporowymi. Długość rzeki na terenie gminy wynosi 12,33 km. Konieczna jest konserwacja koryta rzeki ze względu na zanieczyszczone koryto w obrębach Piława Dolna, Nowizna, Mościsko, a ponadto uzupełnienie obwałowań. W administracji Dolnośląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu znajdują się cieki naturalne, które wymagają konserwacji. Gmina Dzierżonów wykonuje na bieżąco prace melioracyjne na rowach stanowiących własność gminy w ramach organizowanych aktywnych form zwalczania bezrobocia (roboty publiczne)

Melioracje szczegółowe obejmują rowy oraz sieć drenarską z budowlami. Powierzchnia gruntów zdrenowanych na terenie gminy wynosi 4911 ha, co stanowi 45,7 % powierzchni użytków rolnych (tabela nr 34). Największy procent zmeliorowanych użytków rolnych jest w Kiełczynie (73,3%), Książnicy (66,9%) i Nowiznie (62,5%). Utrzymanie urządzeń melioracji wodnych należy do właścicieli gruntów lub Spółki Wodnej, działającej w ich imieniu. Od roku 2000 Miejsko – Gminna Spółka Wodna w Dzierżonowie zaprzestała działalności. Istniejąca sieć drenarska wymaga na dzień dzisiejszy odbudowy oraz szczegółowej inwentaryzacji stanu technicznego.

Długość rowów melioracyjnych wynosi 258,58 km. Ich stan techniczny jest zły, są porośnięte trawami, krzakami i nie spełniają prawidłowo swojej funkcji. Również stan przepustów jest niezadowalający, są stare a ponadto w niektórych miejscach są położone wyżej niż urządzenia drenarskie, co sprawia że woda nie ma możliwości odpływu. W latach 2003 do 2006 przeprowadzono konserwację rowów na długości 116,54 km w ramach aktywnych form zwalczania bezrobocia. W 2007 r. przeprowadzono konserwację rowów na długości 177,87 km, a w 2008 r. – 140,82 km

3.6.4. Ochrona przed suszą

Susze spowodowane są długotrwałym ograniczeniem opadów. Jeśli w Polsce, w okresie wegetacyjnym, przez 20 dni nie ma opadów, uznaje się, że nastąpił początek suszy atmosferycznej. Dalszy brak opadów powoduje suszę glebową, która wpływa niekorzystnie na wzrost roślin. Nawet, jeśli w tym czasie opady są minimalne, efekty suszy glebowej mogą zostać złagodzone, lecz mimo to susza może przejść w stan suszy hydrologicznej. Susze atmosferyczna i glebowa zanikają stosunkowo szybko, natomiast susza hydrologiczna, której efektem jest niżówka hydrologiczna, (czyli obniżenie się poziomu wód powierzchniowych i podziemnych) trwa na ogół długo, nawet kilka sezonów, bowiem odbudowa zasobów wodnych wymaga obfitych oraz długotrwałych opadów deszczu i śniegu. Rozpatrując zjawisko suszy w kategoriach poza przyrodniczych, możemy mówić również o suszy społeczno-ekonomicznej. Brak wody w rzekach i obniżenie się poziomu wód gruntowych, będące skutkiem suszy, mają bardzo poważne konsekwencje dla całej gospodarki, szczególnie tych gałęzi przemysłu, które potrzebują większych ilości wody. Konieczne jest uwzględnianie wystąpienia suszy w planach reagowania kryzysowego, opracowywanych na wszystkich szczeblach administracji. Jednym z ważnych elementów takiego planu jest rozwiązanie sposobów reglamentowania wody dla różnych stopni zagrożenia suszą.

3.6.5. Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

Cel	Cele długoterminowe do roku 2016	Cel	Cele krótkoterminowe do roku 2012	Zadanie	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna
PS.1	Zmniejszenie zagrożenia powodzią i suszą	PS.1.1	Zmniejszenie ryzyka wystąpienia powodzi i suszy	PS.1.1.1	Rozpoznanie dalszych potrzeb w zakresie zabezpieczenia przeciwpowodziowego i ochrony przed suszą i ewentualne zmiany w PZP	Gmina Dzierżonów
				PS.1.1.2	Inwentaryzacja, odbudowa i regulacja oraz prawidłowa eksploatacja urządzeń melioracji cieków	RZGW we Wrocławiu, Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych, Gmina Dzierżonów
				PS.1.1.3	Budowa powiatowego systemu monitoringu środowiska i zagrożeń powodziowych opartego na sieci systemu ostrzegania i monitorowania z wizualizacją danych pomiarowych	Powiat Dzierżonowski
				PS.1.1.4	Bieżąca konserwacja i remonty urządzeń melioracji szczegółowych	Gmina Dzierżonów
				PS.1.1.5	Budowa rowu melioracyjnego zabezpieczającego mieszkańców ul. Polnej w Ostroszowicach	Gmina Dzierżonów

3.6.6. Harmonogram zadań w zakresie ochrony przed powodzią i suszą

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane koszty ogółem (PLN) tys.	Partnerzy
ZADANIA WŁASNE						
PS 1.1.1	Rozpoznanie dalszych potrzeb w zakresie zabezpieczenia przeciwpowodziowego i ochrony przed suszą i ewentualne zmiany w PZP	2009	2012	Gmina Dzierżoniów	45	
PS.1.1.4	Bieżąca konserwacja i remonty urządzeń melioracji szczegółowych	2009	2012	Gmina Dzierżoniów	80 (20 tys. na rok)	
PS..1.1.5	Budowa rowu melioracyjnego zabezpieczającego mieszkańców ul. Polnej w Ostroszowicach	2009	2010	Gmina Dzierżoniów	81	
ZADANIA KOORDYNOWANE						
PS.1.1.2	Inwentaryzacja, odbudowa i regulacja oraz prawidłowa eksploatacja urządzeń melioracji na rzece Piława	2009	2012	RZGW we Wrocławiu, Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych	100	Gmina Dzierżoniów
PS.1.1.3	Budowa powiatowego systemu monitoringu środowiska i zagrożeń powodziowych opartego na sieci systemu ostrzegania i monitorowania z wizualizacją danych pomiarowych	2010	2013	Powiat Dzierżoniowski	b.d.	Gmina Dzierżoniów
RAZEM ZADANIA WŁASNE					206	
RAZEM ZADANIA KOORDYNOWANE					100	

4. Dalsza poprawa, jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego na obszarze Gminy Dzierżoniów

4.1. Gospodarka wodno – ściekowa

4.1.1. Charakterystyka i ocena stanu aktualnego

4.1.1.1. Hydrografia

WODY POWIERZCHNIOWE

Teren Gminy Dzierżoniów w przeważającej części odwadniany jest przez rzekę Piławę należącą do zlewni Bystrzycy. Stanowi ona oś hydrologiczną gminy o przebiegu SE - NW. Niewielkie fragmenty gminy (wieś Ostroszowice) odwadniane są przez potok Jądkowa należący do zlewni Nysy Kłodzkiej, potok Krzywula (wieś Rostocznik) należący do zlewni rzeki Ślęzy oraz potok Czarna Woda (wieś Jędrzejowice) należący również do zlewni rzeki Bystrzycy (okolice Kątów Wrocławskich).

MONITORING JAKOŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH

Podstawowym dokumentem określającym zasady racjonalnej polityki wodnej oraz wynikający z niej sposób gospodarowania wodami jest Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (Ramowa Dyrektywa Wodna), której zasadniczym celem jest osiągnięcie dobrego stanu wód do roku 2015. Najważniejszym instrumentem realizacji tego celu są plany gospodarowania wodami dorzeczy i zlewni. Monitoring wód jest narzędziem mającym umożliwić ocenę skuteczności realizacji celów założonych w programach gospodarowania wodami.

Klasyfikacji elementów fizykochemicznych i biologicznych oraz oceny stanu chemicznego i ekologicznego oraz oceny ogólnej dokonano na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz.U. 2008. 162.1008).

Sieć monitoringowa wód powierzchniowych została zaprojektowana zgodnie z wymogami „Programu Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2007-2009”, implementującego założenia Ramowej Dyrektywy Wodnej. Badania monitoringowe jakości wód powierzchniowych realizowane były na terenie powiatu dzierżoniowskiego w 2009 r., zgodnie z programem monitoringu, w trzech punktach pomiarowo-badawczych, wyznaczonych na następujący ciekach wodnych:

- Bielawica, powyżej Nowej Bielawy, 9,0 km,
- Pieszycki Potok, powyżej Pieszyc, 10,5 km,
- Kłomnica, ujście do Piławy, 0,6 km.

Wszystkie trzy wyżej wymienione potoki należą do zlewni rzeki Piławy. Bielawica i Pieszycki Potok badane były w ramach monitoringu jakości wód powierzchniowych, które są wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia, z częstotliwością 6 razy w roku, dostosowana do wymagań związanych m.in. z liczbą zaopatrywanych z tego ujęcia mieszkańców.

Kłomnica objęta była monitoringiem jakości wód powierzchniowych przeznaczonych do bytowania ryb w warunkach naturalnych. Zgodnie z wymogami badana była 12 razy w roku.

Ocena wyników monitoringu jakości wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia

Monitoring jakości wód powierzchniowych zasilających ujęcia wodociągowe, obejmujący Bielawice oraz Pieszycki Potok, prowadzony był w celu określenia przydatności tych wód do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia. Badania dotyczyły wody surowej przed uzdatnieniem. Ocena jakości wód przeznaczonych do spożycia przeprowadzona została na podstawie przepisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz. U. Nr 204, poz. 1728). Wyniki badań porównano do określonych w Załączniku nr 1 ww. Rozporządzenia dopuszczalnych wartości granicznych dla poszczególnych kategorii wody, których należy bezwzględnie przestrzegać.

Zgodnie z rozporządzeniem, ustala się, w zależności od wartości granicznych wskaźników jakości wody, trzy kategorie jakości wody, które z uwagi na ich zanieczyszczenie muszą być poddane standardowym procesom uzdatniania, w celu uzyskania wody przeznaczonej do spożycia.

Wynik klasyfikacji podaje się w postaci trzech kategorii:

- kategoria „A1” oznacza wodę wymagającą prostego uzdatniania fizycznego,

- kategoria „A2” oznacza wodę wymagającą typowego uzdatniania fizycznego i chemicznego,
- kategoria „A3” oznacza wodę wymagającą wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego,
- „non” (nie odpowiada normom) oznacza wodę powierzchniową gorszej jakości niż jakość określona dla kategorii A3, która nie może być ujmowana w celu przeznaczenia do spożycia.

Potok Bielawica, ujęcie Góry Sowie

Omawiane ujęcie wody pitnej utworzone zostało na potoku Bielawica, który jest lewobrzeżnym dopływem Piławy. Bielawica zasilana jest wodami cieków spływających z terenu Gór Sowich. Ujęcie to położone jest powyżej Nowej Bielawy i jest jednym z ujęć zaopatrujących w wodę ok. 30000 mieszkańców Bielawy.

Analizy przeprowadzone w potoku Bielawica powyżej ujęcia wodociągowego (9,0 km) wykazały, że zdecydowana większość badanych wskaźników fizykochemicznych odpowiadała kategorii A1, a tylko niektóre z nich kategorii A2. Pogorszenie jakości wody w zakresie nielicznych parametrów fizykochemicznych, np. zawiesin i ogólnego węgla organicznego (OWO), miało miejsce jedynie podczas wiosennego przyboru wód. Wskaźniki bakteriologiczne jakości wody nie budziły zastrzeżeń.

Pieszycki Potok, ujęcie Kamionki

Pieszycki Potok, na którym zlokalizowane jest omawiane ujęcie wodociągowe, jest lewobrzeżnym dopływem Piławy. Potok ten w górnej, źródłiskowej części zbiera wody z terenu Gór Sowich. Z ujęcia wód pitnych na Pieszyckim Potoku, znajdującego się powyżej wsi Kamionki, korzystają głównie mieszkańcy Dzierżoniowa i Pieszczy (łącznie ok. 50000 osób zamieszkujących te miejscowości i okolice zaopatrywanych jest w wodę pochodzącą również z innych ujęć wodociągowych).

Zdecydowana większość badanych w Pieszyckim Potoku, powyżej ujęcia wodociągowego (10,5 km), parametrów fizykochemicznych i bakteriologicznych (łącznie 92,5 %) odpowiadała kategorii A1. Niewielkie podwyższenie stężeń nielicznych wskaźników fizykochemicznych (np. barwy) do poziomu kategorii A2 obserwowano sporadycznie i głównie po wezbraniach wód.

Ocena wyników monitoringu jakości wód powierzchniowych przeznaczonych do bytowania ryb

Lokalizacja punktów pomiarowo-kontrolnych, objętych tym monitoringiem, została wytypowana na podstawie przygotowanych przez RZGW we Wrocławiu zweryfikowanych wykazów wód powierzchniowych przeznaczonych m.in. do bytowania ryb w warunkach naturalnych oraz umożliwiających ich migrację. Na terenie powiatu dzierżoniowskiego do takich badań wyznaczony został potok Kłomnica w przekroju ujściowym do Piławy, 0,6 km.

Kłomnica jest lewobrzeżnym dopływem rzeki Piławy. Tereny źródłiskowe tego cieku znajdują się w Górach Sowich. Potok ten uchodzi do Piławy w jej 23,8 km, na terenie miejscowości Mościsko.

Ocena jakości wód pod kątem bytowania ryb w potoku Kłomnica przeprowadzona została na podstawie przepisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 4 października 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych (Dz.U. Nr 176, poz. 1455). Wyniki badań porównane zostały do określonych w załączniku ww. Zgodnie z tym rozporządzeniem, ustalono, w zależności od wartości granicznych wskaźników jakości wody, dwie kategorie (rodzaje) wód:

- wody dla ryb łososiowatych
- wody dla ryb karpiowatych

Jednocześnie określono gatunki, rodzaje lub rodziny populacji ryb, dla których wody ww. dwóch kategorii stanowią lub mogą stanowić środowisko życia. Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, że jakość wód w badanym przekroju ujściowym Kłomnicy nie spełniała wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb łososiowatych i karpiowatych. Zdecydowała o tym wyłącznie zawartość azotynów, należących do grupy związków biogennych. Wskaźnik BZT₅, charakteryzujący poziom substancji organicznych, odpowiadał wymaganiom określonym dla ryb karpiowatych. Pozostałe badane parametry (np. odczyn, tlen rozpuszczony, zawiesiny, cynk i miedź) nie przekraczały granic określonych dla wód śródlądowych będących środowiskiem życia ryb łososiowatych.

WODY PODZIEMNE

Na obszarze Gminy Dzierżoniów wyróżnia się następujące piętra wodonośne wód podziemnych: czwartorzędowe, trzeciorzędowe i proterozoiczne, na których bazują wszystkie ujęcia wód podziemnych zaopatrujące mieszkańców Gminy w wodę pitną. Wody podziemne piętra proterozoicznego występujące na obszarze Gminy, dzielą się na dwie jednostki w obrębie:

- gnejsów sowiogórskich na obszarze Sudetów (południowo-zachodnia część Gminy)
- gnejsów sowiogórskich na obszarze Bloku Przedsudeckiego (centralnej części Gminy).

Piętro trzeciorzędowe występuje w północnej części gminy w rejonie Tuszyńa i współwystępuje z wodami piętra czwartorzędowego występującymi na zachód i północ od Dzierżoniowa w pasie Dobrocina - Uciechów – Borowica – Tuszyń – Kiełczyn. Pozostały obszar gminy pozbawiony jest występowania użytkowych poziomów wodonośnych.

Piętro czwartorzędowe

Główne zasoby wód podziemnych gminy wiążą się z utworami czwartorzędowymi, z których korzysta większość ujęć. Występują tutaj dwa główne poziomy wodonośne: górny poziom wodonośny piasków i żwirów wodnolodowcowych i dolny poziom wodonośny struktury kopalnej.

Ze względu na niewielkie wydajności studni nie przekraczające $10 \text{ m}^3/\text{h}$ oraz podatność na zanieczyszczenia, pierwszy użytkowy poziom wodonośny nie posiada na ogół istotnego znaczenia. W rejonie Dobrocina - Uciechowa układ ciśnień hydrostatycznych obu poziomów wykazuje łączność hydrauliczną. Głębokość występowania waha się w granicach od 1 dla poziomu górnego do 24 m ppt dla poziomu dolnego - struktury kopalnej, (średnio na głębokości 11 m). Zwierciadło wody ma charakter swobodny bądź napięty pod przykryciem utworów izolujących, a miąższość utworów wodonośnych kształtuje się od 2 m na skraju piętra czwartorzędowego do 26,5 w osi struktury kopalnej. W tym rejonie wydajność pojedynczych studni ujmujących wody poziomów czwartorzędowych mieści się w przedziale od poniżej 10 do $30 \text{ m}^3/\text{h}$.

Znacznie bardziej zasobna jest część struktury kopalnej (drugi poziom wodonośny) pomiędzy Uciechowem - Borowicą – Tuszyńem – Kiełczynem. Występuje on na średniej głębokości 20 m ppt. Zwierciadło wody jest pod ciśnieniem a tylko lokalnie posiada charakter swobodny. Potencjalne wydajności tego poziomu kształtują się w zakresie od 10 do $50 \text{ m}^3/\text{h}$, a lokalnie w rejonie Borowicy, Tuszyńa i Kiełczyna osiągają ponad $70 \text{ m}^3/\text{h}$.

Piętro trzeciorzędowe

Znaczenie użytkowe piętro trzeciorzędowe posiada w rejonie Tuszyńa, gdzie współwystępuje z wodami piętra czwartorzędowego struktur kopalnych, w połączeniu hydraulicznym z czwartorzędowym piętrem wodonośnym. W obrębie wodonośnych utworów trzeciorzędowych wyróżnia się dwa poziomy górny na głębokościach od 3 do 24 m i dolny na głębokościach od 36 do 44 m. Wody te występują pod ciśnieniem przy czym zwierciadło wody poziomu dolnego stabilizuje się powyżej powierzchni terenu, dając samowypływ. Potencjalne wydajności tego poziomu kształtują się w zakresie od poniżej 10 do $30 \text{ m}^3/\text{h}$.

Piętro proterozoiczne

Wody podziemne piętra proterozoicznego obszaru gminy związane są z gnejsami sówio górkimi obszaru Gór Sowich (Sudetów) w południowo-zachodniej części gminy oraz Bloku Przedsudeckiego w centralnej części Gminy. Piętro proterozoiczne o znaczeniu użytkowym na obszarze Bloku Przedsudeckiego występuje od granic miasta Dzierżoniowa na północy przez Piławę Dolną do Owiesna na południu.

Wody omawianego piętra związane są z systemem szczelin i spękań skał krystalicznych. Głębokość występowania stref wodonośnych zawiera się w przedziale od 15 do 50 m ppt. Są to najczęściej wody pod ciśnieniem, znajdujące się pod naporem zwięzłych skał krystalicznych. Ze względu na szczelinowy charakter skał przyjęto izolację mieszaną – brak izolacji i izolację słabą.

Wydajność pojedynczych studni ujmujących wody proterozoiczne nie przekracza $10 \text{ m}^3/\text{h}$. Natomiast piętro proterozoiczne w południowo-zachodniej części gminy na obszarze Gór Sowich charakteryzuje się występowaniem dwóch użytkowych stref wodonośnych. Strefa górna w przedziale głębokości od 5 do 10 m ppt występuje w rozluźnionych zwietrzałych skałach, natomiast strefa dolna w przedziale głębokości od 15 do 150 m występuje w obrębie szczelin i spękań skalnych. Ze względu na obecność połączeń hydraulicznych między wymienionymi strefami przyjęto izolację mieszaną – brak izolacji i izolację słabą. Omawiany obszar ze względu na brak głębiny ujęć wód podziemnych, scharakteryzowano na podstawie korelacji z sąsiadującymi obszarami gminy Bielawa. Wydajność potencjalna studni tego rejonu zawiera się w przedziale od poniżej $10 \text{ m}^3/\text{h}$ do $30 \text{ m}^3/\text{h}$ w sąsiedztwie uskoku sudeckiego brzeźnego.

Na obszarze gminy Dzierżoniów nie występują Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP) i związane z nimi strefy ochronne – najwyższej i wysokiej ochrony wód podziemnych (ONO i OWO).

MONITORING JAKOŚCI WÓD PODZIEMNYCH

Program Państwowego Monitoringu Środowiska dla województwa dolnośląskiego na lata 2007-2009 w zakresie wód podziemnych realizowany jest przez Oddział Dolnośląski PIG we Wrocławiu oraz przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu. PIG prowadzi monitoring diagnostyczny w punktach

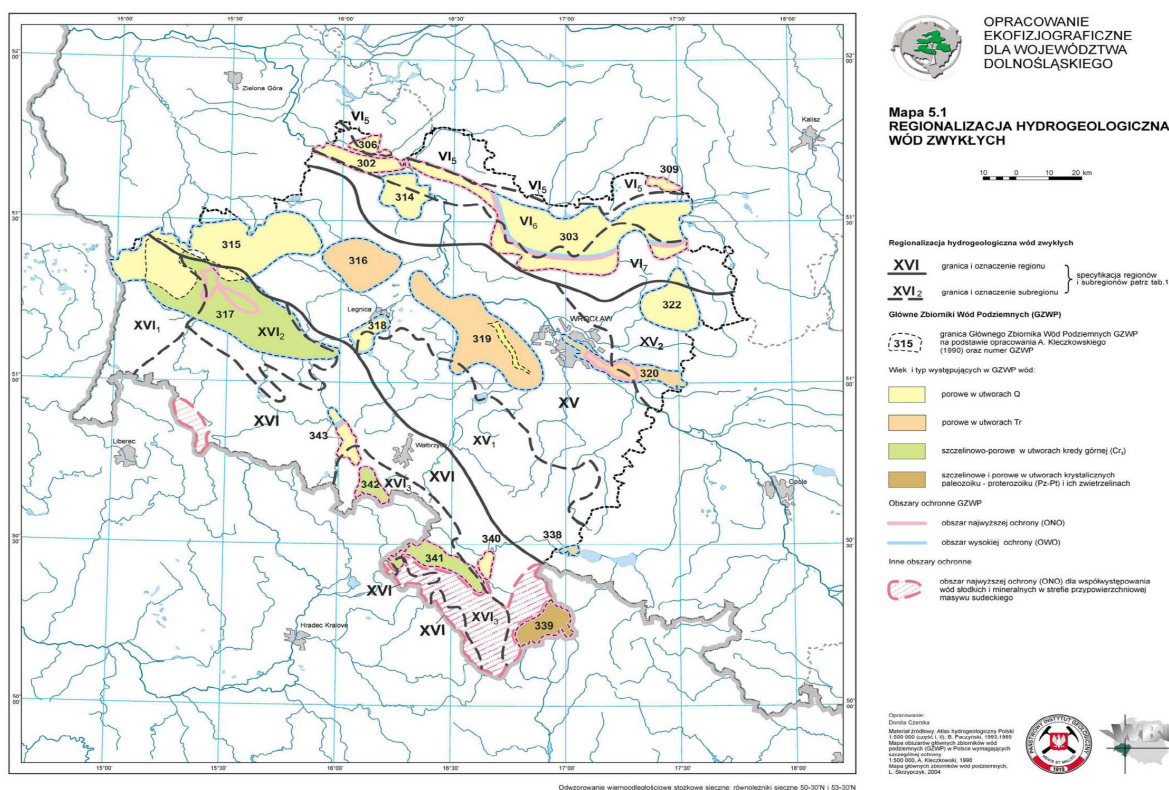
pomiarowych raz w roku, obejmuje wszystkie jednolite części wód podziemnych i monitoring operacyjny obejmujący jednolite części wód zagrożone nie osiągnięciem dobrego stanu.

Każdemu z punktów zostaną przypisane określone zakresy pomiarowe stanowiące wypełnianie wymagań dyrektyw unijnych, w tym „azotanowej”. Zakłada się, że sieć pomiarowa w latach 2007–2009 będzie liczyła około 800 punktów w monitoringu diagnostycznym i 300 w monitoringu operacyjnym.

Poza badaniami na poziomie krajowym w województwie dolnośląskim będą wykonywane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu uzupełniające badania wód podziemnych w zakresie elementów fizyko-chemicznych. W ramach monitoringu diagnostycznego i operacyjnego badania obejmują wody podziemne Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, wykorzystywane do zapotrzebowania ludzi w wodę do picia oraz zagrożone azotanami pochodzącymi z rolnictwa.

Celem wykonywania badań jest dostarczenie informacji o stanie chemicznym wód podziemnych, śledzenie jego zmian oraz sygnalizacja zagrożeń w skali kraju, na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych.¹

Poniższy rysunek przedstawia lokalizację Głównych Zbiorników Wód Podziemnych na terenie województwa dolnośląskiego

Rysunek 19 Regionalizacja hydrogeologiczna wód zwykłych

Źródło: Opracowanie Ekofizjograficzne dla Województwa Dolnośląskiego

Monitoring wód podziemnych prowadzony był w 3 punktach, które stanowiły studnie wiercone w Niemczy, Nowym Uciechowie i Jodłowniku. Badania przeprowadzone zostały tak, jak zakładał program monitoringu, w Niemczy i w Nowym Uciechowie w ramach monitoringu diagnostycznego wód podziemnych oraz w Jodłowniku, w zakresie monitoringu operacyjnego. Ocena jakości wód podziemnych została opracowana zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz.U. Nr 143, poz. 896), które określa pięć klas jakości wód podziemnych. Klasy jakości wód podziemnych I, II, III wskazują dobry stan chemiczny, a klasy jakości wód podziemnych IV i V oznaczają słaby stan chemiczny.

¹ Program Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2007-2009, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Wrocław, grudzień 2007

Monitoring diagnostyczny

Wytypowane do badań w ramach tego monitoringu studnie rozmieszczone są na obszarze jednolitych części wód podziemnych, a także głównych zbiorników wód podziemnych oraz użytkowych poziomów wodonośnych. Na terenie powiatu dzierzoniowskiego monitoring ten obejmował 2 studnie: w Niemczy i w Nowym Uciechowie. Badania wykonywane były 1 raz w roku.

Tabela 13 Ocena, jakości wód podziemnych monitoringu diagnostycznego w 2009 roku

L.p.	Nazwa punktu GZWP	JCWPd Rodzaj monitoringu Stratygrafia ujętej warstwy	Typ wody	Klasa, jakości wód w 2009r.	Wskaźniki występujące w II, III i IV klasie, jakości wód w 2009 roku		
					III klasa	IV klasa	V klasa
1	Niemcza	JCWPd 114 MD C	HCO ₃ -Ca-Mg	II	temp. wody		
2	Nowy Uciechów	JCWPd 113 MD Q	SO ₄ -HCO ₃ -Ca	IV	Ca, Fe	SO ₄	Mn

Źródło: OCENA JAKOŚCI WÓD PODZIEMNYCH WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO W 2009 R., WIOŚ we Wrocławiu

W studni zlokalizowanej w Niemczy stwierdzono wody dobrej jakości, II klasy, wskazującej na dobry stan chemiczny wód. Natomiast w Nowym Uciechowie wystąpiły wody niezadowolającej jakości, w ocenie końcowej IV klasy, oznaczającej słaby stan chemiczny.

Monitoring operacyjny

Monitoring operacyjny wód podziemnych, które w 2004 r. reprezentowały słaby stan chemiczny, realizowany był w 2009 r. na terenie omawianego powiatu w 1 punkcie zlokalizowanym w Jodłowniku. Badania wykonywane były 2 razy w roku. Zakres badań w tego rodzaju monitoringu obejmował wskaźniki indykatywne dla rodzaju presji występującej na obszarze danej jednolitej części wód podziemnych oraz wskaźniki, których wartości stwierdzone na podstawie monitoringu diagnostycznego przekraczały wartości graniczne przyjęte dla dobrego stanu chemicznego wód podziemnych.

Tabela 14 Ocena, jakości wód podziemnych monitoringu operacyjnego w 2009 roku

L.p.	Nazwa punktu GZWP	JCWPd Rodzaj monitoringu Stratygrafia ujętej warstwy	Azotany	Klasa, jakości wód w 2009r.	Wskaźniki występujące w III, IV,V klasie, jakości wód w 2009 roku		
					III klasa	IV klasa	V klasa
I półrocze 2009 roku							
1	Jodłownik	JCWPd 113 MO pCm	4,34	II	Mn		
II półrocze 2009 roku							
2	Jodłownik	JCWPd 113 MO pCm	1,67	II	Mn		

Źródło: OCENA JAKOŚCI WÓD PODZIEMNYCH WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO W 2009 R., WIOŚ we Wrocławiu

Badania przeprowadzone zarówno w I jak i w II półroczu 2009 r. w studni w Jodłowniku wykazały wody dobrej jakości, II klasy, odpowiadającej dobremu stanowi chemicznemu wód, co nie potwierdziło poprzednio uzyskanej negatywnej oceny.

4.1.1.2. Główne źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych

Głównymi zagrożeniami dla wód powierzchniowych i podziemnych prowadzących wody nieodpowiadające normom są skażenia komunalne i związane z chemicznymi środkami do produkcji rolnej.

Ścieki socjalno-bytowe, pochodzące z zabudowy mieszkaniowej, odprowadzane są często do nieszczelnych osadników przydomowych bądź też lokalnie budowanymi przez mieszkańców kanałami bezpośrednio do przydrożnych rowów melioracyjnych lub cieków wodnych. Ścieki te są źródłem zanieczyszczeń wyrażającym się w związkach takich jak BZT₅, ChZT, azot amonowy i fosforany.

Dodatkowo istotnym zagrożeniem, dla jakości wód są substancje ropopochodne splukiwane podczas opadów deszczu z nawierzchni dróg, parkingów czy placów stacji paliw.

Poważne źródło zanieczyszczeń wód podziemnych i powierzchniowych stanowią też związki biogenne pochodzące z gnojowicy, gnojówki i z soków kiszonkowych, spływające z pól uprawnych w okresach po nawożeniu gruntów rolnych. Rolnictwo należy do najbardziej znaczących gałęzi aktywności gospodarczej w Gminie Dzierżoniów, dlatego ochrona wód będzie najistotniejszym problemem ochrony środowiska związana z intensywną produkcją rolniczą.

4.1.1.3. Zaopatrzenie w wodę

ŹRÓDŁA ZAOPATRZENIA W WODĘ GMINY DZIERŻONIÓW

Stopień zwodociągowania terenu Gminy Dzierżoniów wynosi 99,85 % ogólnej liczby mieszkańców. Brak wodociągu w przysiółku Wiatraczyn, gdzie mieszka 14 osób, co stanowi 0,15 % ogólnej liczby mieszkańców.

Rejon Dzierżoniów zaopatrywany jest z wodociągu grupowego administrowanego przez „Wodociągi i Kanalizację” Sp z o. o. Dzierżoniów o łącznej długości 81,8 km i łącznych zasobach eksploatacyjnych $Q_e = 462,64 \text{ m}^3/\text{h}$ zatwierdzonych decyzjami Oś.IV-6210/169/98, Oś.IV-6210/168/98, Oś.IV-6210/74b/98, Oś.IV-6210/172/98. Rejon Bielawa zaopatrywany jest z wodociągu grupowego o łącznej długości 12,2 km i łącznych zasobach eksploatacyjnych $Q_e = 47,5 \text{ m}^3/\text{h}$ zatwierdzonych decyzjami Oś.IV-6210/50/93 Oś.IV-6210/74/98. Woda dla Gminy Dzierżoniów pochodzi z sieci miejskiej Dzierżoniowa, Bielawy, Piławy Górnej. Zapewniają ją następujące ujęcia głębinowe i powierzchniowe:

- Grupa studni głębinowych zlokalizowanych w Uciechowie, Tuszynie, Borowicy, Kiełczynie oraz przy ul. Relaksowej w Dzierżoniowie – 16 studni,
- Ujęcia wody powierzchniowej w Kamionkach i Lasocinie – 5 ujęć,
- Studnia głębinowa przy ul. Chrobrego 1 w Piławie Górnej,
- Studnia głębinowa przy ul. Okrzei w Piławie Górnej.
- Studnia głębinowa w Jodłowniku.
- Studnia głębinowa w Bielawie przy ul. 1-go Maja.

Poza tym na terenie Gminy Dzierżoniów zlokalizowane są indywidualne ujęcia wody, które pokrywają zapotrzebowanie niżej wymienionych jednostek:

- Ostroszowska Fabryka Mebli w Ostroszowicach pobiera wodę w ilości $Q_{\max h} = 6,0 \text{ m}^3/\text{h}$;
- FTC Jodłownik pobiera wodę w ilości $Q_{\max h} = 6,0 \text{ m}^3/\text{h}$

Dyspozycyjna wydajność powyższych ujęć jest wystarczająca do pokrycia zapotrzebowania na wodę. Woda surowa pobrana z powyższych ujęć, uzdatniana jest w Zakładach Uzdatniania Wody:

- Zakładzie Uzdatniania Wody „Cicha” przy ul. Relaksowej w Dzierżoniowie, który uzdatnia wodę głębinową, pochodzącą z ujęć w rejonie Uciechowa, Tuszyń, Borowiny i Kiełczyna oraz ujęć przy ul. Relaksowej.
- Zakładzie Uzdatniania Wody w Kamionkach, który uzdatnia wodę z ujęć powierzchniowych (ujęcia na potokach górskich) w rejonie Kamionek i Lasocina.
- Zakładzie Uzdatniania Wody „NOWAR” przy ul. B. Chrobrego 1 w Piławie Górnej, który uzdatnia wodę ze studni przy ul. Okrzei i przy ul. B. Chrobrego w Piławie Górnej.
- Zakładzie Uzdatniania Wody w Jodłowniku, który uzdatnia wodę pochodzącą ze studni głębinowej w Jodłowniku.
- Zakładzie Uzdatniania Wody przy ul. 1-go Maja w Bielawie, który uzdatnia wodę ze zlokalizowanej obok, studni głębinowej.
- Zakładzie Uzdatniania Wody w Lubachowie, który uzdatnia wodę ze zbiornika retencyjnego.

Wszystkie obiekty wodociągowe mają uregulowane sprawy formalno-prawne i własnościowe. W celu zachowania właściwego ciśnienia oraz zapewnienia ciągłości dostawy wody na sieci wodociągowej funkcjonują:

- zbiorniki wyrównawcze wody: w Rostoczniku oraz Piławie Górnej (ul. Szkolna),
- dwa zbiorniki wody w Tuszynie,
- przepompownia wody ze zbiornikami w Dobrocinie – 2 przepompownie, Rostoczniku, Byszowie, Tuszynie,
- hydrofornia w Kiełczynie.

Przepompownia wody ze zbiornikami w Tuszynie, hydrofornia w Kiełczynie oraz przepompownia wody ze zbiornikami w Dobrocinie, Rostoczniku i Byszowie mają nieuregulowane sprawy własnościowe.

Ogólna liczba połączeń do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkiwania z siecią wynosi 885 sztuk.

Stacja uzdatniania wody w Kamionkach

Została wybudowana w latach 1958-1960 dla potrzeb uzdatniania wody pochodzącej z pięciu ujęć powierzchniowych, zlokalizowanych na górskich potokach spływających z północnych stoków Gór Sowich oraz jednej studni wierconej o głębokości 124m. Woda z potoków ujmowana jest systemem drenów, które wraz z pokrywającą je warstwą żwiru stanowią doskonały filtr wstępny, usuwający z wody znaczną część zanieczyszczeń. W Stacji, do której woda jest doprowadzana - z uwagi na sprzyjające ukształtowanie terenu - grawitacyjnie, poddaje się ją procesowi uzdatniania (dawkowanie siarczanu glinowego), korekcie pH (dawkowanie roztworu wodorotlenku wapnia) i filtracji w czterech komorach filtrów pospiesznych otwartych o łącznej pow. 48m³. Po dezynfekcji podchlorynem sodu woda - również grawitacyjnie - odprowadzana jest do zbiornika wyrównawczego o pojemności 280 m³. Rurociągiem o średnicy 300 mm trafia wprost do sieci wodociągowej, a za jej pośrednictwem do wszystkich odbiorców

Zakład Uzdatniania Wody "Relaksowa" w Dzierżoniowie

Do Zakładu Uzdatniania woda doprowadzana jest za pomocą pomp głębinowych. Ujmowana jest z poziomu wodonośnego czwarto - i trzeciorzędowego osiemnastoma studniami o głębokości 18-57m, z których 8 ma charakter źródeł zasilania rezerwowego. Na filtrach pospiesznych - poza procesem filtracji - odbywa się również proces odmanganiania wody, co jest wynikiem katalitycznego działania tlenków manganu, którym pokryte są ziarna materiału filtracyjnego. Oczyszczona w ten sposób woda spływa do zbiornika wody czystej o pojemności 800 m³.

Aktualna wydajność Zakładu to 6.000 m³/dobę. Woda surowa z ujęć poddawana jest procesowi napowietrzania w 3 wysokosprawnych aeratonach kaskadowo - rurowych, a następnie dopływa do komory reakcji, gdzie następuje utlenianie żelaza oraz flokulacja żelaza i manganu. W kolejnym etapie woda poddawana jest procesowi filtracji na 6 filtrach pospiesznych grawitacyjnych o powierzchni całkowitej 109,8 m², gdzie jest filtrowana przez złoża żwirowe wysokości 1,5m.

W procesie uzdatniania woda zostaje dwukrotnie poddana dezynfekcji podchlorynem sodu. Wstępne chlorowanie ma już miejsce przed podaniem wody do rurociągu przesyłowego kierującego ją do Zakładu. Ułatwić to może późniejsze wytrącanie się z niej substancji szkodliwych. Po raz drugi chlor dawkowy jest przed procesem napowietrzania. Dodatkowo, celem korekty odczynu pH- do wody na odżelaziaczu podawany jest roztwór wodorotlenku wapnia.

Zakład Uzdatniania Wody "Lubachów" w Zagórzu Śl.

Położony jest w dolinie rzeki Bystrzycy, u podnóża Gór Stołowych i Wałbrzyskich.

Źródłem wody surowej dla potrzeb wodociągu lubachowskiego jest zaporowy Zbiornik Lubachowski wybudowany w 1918 roku. Parametry zbiornika: - pojemność: 8 mln m³ - powierzchnia: 60 ha - maksymalna głębokość: 35 m. Gromadzone są w nim czyste wody rzeki Bystrzycy oraz okolicznych, niezliczonych potoków górskich. Budowa Zakładu realizowana była w dwóch etapach w latach 1968 - 1978. W ówczesnych warunkach był to obiekt, w którym stosowano najnowocześniejsze technologie w zakresie produkcji wody.

Projektowana jego wydajność to 15.000 m³/dobę, co stanowi blisko 37% możliwości produkcyjnych wszystkich, pozostających w dyspozycji "WiK" Sp. z o.o. w Dzierżoniowie ujęć, a co za tym idzie zakładów uzdatniania wody.

Woda ze Zbiornika Lubachowskiego doprowadzana jest do Zakładu Uzdatniania , gdzie poddawana jest procesom koagulacji (dawkowanie siarczanu glinowego), korekty pH (dawkowanie roztworu wodorotlenku

wapnia), filtracji na filtrach pospiesznych (12 komór filtracyjnych o łącznej pow. 270 m²) oraz dezynfekcji podchlorynem sodu. Za pośrednictwem rurociągu magistralnego o łącznej długości 25 km i średnicy 600 mm.

Stacja Uzdatniania Wody w Niemczy przy ul. Wiejskiej i ul. Sienkiewicza

Sieć wodociągowa miasta Niemcza zasilana jest w wodę, źródłem której są utwory czwartorzędowe i prekambryjskie. Woda pozyskiwana jest z trzech ujęć: studni kopanych położonych koło wsi Gunice, studni przy ul. Wiejskiej oraz głębinowej przy ul. Sienkiewicza.

Woda pozyskiwana z ujęć doprowadzana jest do Stacji Uzdatniania Wody przy ul. Sienkiewicza i ul. Wiejskiej, gdzie poddawana jest zabiegowi uzdatniania (odżelazowanie i odmanganienie na filtrach pospiesznych zamkniętych) oraz dezynfekcji (podchlorynem sodu). Dobowa produkcja ujęć niemczańskich wynosi 350 m³.

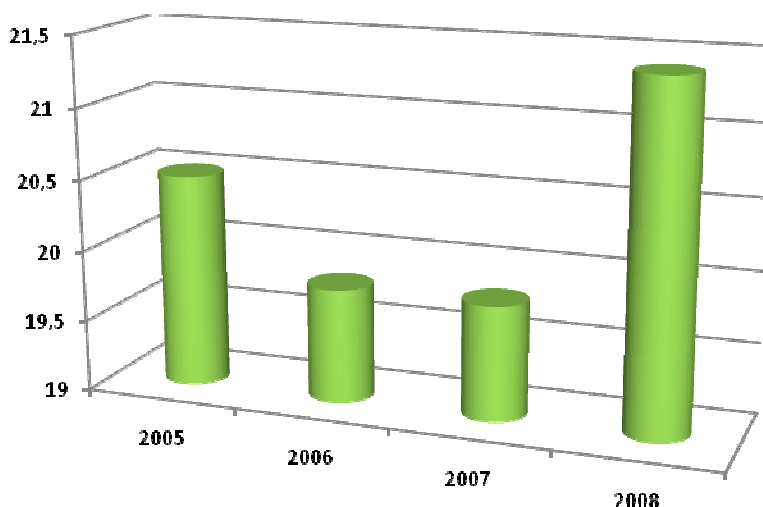
Stacja Uzdatniania Wody w Piławie Górnej

Woda pozyskiwana z głębinowych studni zlokalizowanych przy ulicach Chrobrego oraz Okrzei w Piławie Górnej, tłoczona jest do Stacji Uzdatniania Wody położonej na ulicy Chrobrego.

W pierwszej kolejności poddawana jest procesowi utleniania wstępnego, polegającemu na dawkowaniu podchlorynu sodu. Kolejnym etapem na drodze do pozyskania wody odpowiadającej najwyższym normom jest jej napowietrzanie w areatorach wodno-powietrznych. Wreszcie filtracja za złożach piaskowych w czterech komorach filtrów pospiesznych zamkniętych w łącznej powierzchni 18 m², celem której jest odmanganienie i odżelazanie wody.

ZUŻYCIE WODY W GMINIE DZIERŻONIÓW

Poniżej przedstawiono zużycie wody w przeliczeniu na jednego mieszkańca w Gminie w ostatnich latach.

Rysunek 20 Zużycie wody w przeliczeniu na jednego mieszkańca w Gminie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z WiK Dzierżonów Sp. z o.o.

Na przełomie lat 2005-2008 zaobserwowano stosunkowo stabilną wartość rocznego zużycia wody.

4.1.1.4. Odprowadzanie ścieków

CHARAKTERYSTYKA GOSPODARKI ŚCIEKOWEJ PROWADZONEJ NA TERENIE GMINY DZIERŻONIÓW

Odprowadzanie ścieków z Gminy Dzierżonów realizowane jest za pośrednictwem sieci kanalizacji sanitarnej Zakładu Gospodarki Komunalnej w Dzierżonowie.

Siecią kanalizacji zbiorczej jest objętych 5 miejscowości: Książnica, Kielczyn, Tuszyń, Włóki i Uciechów. Utrzymana jest w stanie technicznym dobrym. Na bieżąco wykonywane są drobne naprawy i udrażnianie sieci. Gmina Dzierżonów, z uwagi na brak możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania na realizację

zbiorczej sieci kanalizacji sanitarnej (nie spełnia wskaźników, m.in. wskaźnika koncentracji), przyjęła systemowe rozwiązanie – budowa kanalizacji zagrodowej, w ramach którego budowane są przydomowe oczyszczalnie ścieków. Przy realizacji tego rozwiązania istnieje możliwość pozyskania środków w ramach PROW na lata 2007-2013 działanie „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”.

Na odbiór ścieków zawarto 635 umów z klientami indywidualnymi. Istniejąca sieć kanalizacyjna charakteryzując się następującymi parametrami:

- Długość sieci kanalizacyjnej ogółem – 51,9 km
- Długość sieci kanalizacyjnej grawitacyjnej – 39,8 km
- Średnice i materiał wykonania- kanalizacja grawitacyjna – 160, 200 PCV
- Średnice i materiał wykonania- kanalizacja tłoczna – 63, 80, 110 PCV
- Rok budowy sieci - 1996 – 1999

Ścieki kierowane są na Mechaniczno-Biologiczną Oczyszczalnię Ścieków typu „OBRA” w Mościsku, na którą składają się następujące elementy:

- Krata koszowa dla ochrony pomp przed uszkodzeniami mechanicznymi - zastosowano kratę o prześwicie oczek 10 mm do wychwytywania grubszych zanieczyszczeń takich jak szmaty, patyczki do uszu, chusteczki higieniczne, włosy, artykuły higieny osobistej itp. Zainstalowana krata typu SKK-600 produkcji Zakładu budownictwa ogólnego ATA WSCHOWA. Krata wyposażona jest w napęd elektryczny o mocy 0,6 kW. Okresowo, co 2 miesiące kratę jest czyszczony, a skratki posypywane wapnem chlorowanym, osuszane i składowane na terenie oczyszczalni.
- Piaskownik z czasowym przetrzymaniem ścieków 180s przeznaczony do usuwania frakcji ziarnistych. Wykonany z żelbetu 1,7x1,7m i głębokości czynnej 1m (pojemność czynna 2,9m³). Okresowo, co 2 miesiące piaskownik jest czyszczony, a zawartość osuszana i składowana na terenie oczyszczalni.
- Punkt zlewny ścieków dowożonych ze zbiornikiem do odświeżania. Zbiornik do odświeżania przeznaczony do zmagazynowania przywożonych ścieków i pozbycia się gazów gnilnych. Komora żelbetowa o średnicy 6000 mm i głębokości czynnej 1,5m i pojemności 40 m³. Do odgazowania zamontowano mieszadło EMU nr. 240318 1995r. TR 22.95-6/8 n=950 obr/min N=1,7kW G=48 kg.
- Pompownia ścieków z zadaniem
 - o odbioru ścieków z kolektora
 - o retencjonowanie (przetrzymanie) przez okres 1,5 h
 - o podanie ścieków do reaktorów
- Komora czynna wykonana z żelbetu 6000 mm (powierzchnia 28,27m²) wysokość 2,7 m i pojemności 76,5 m³. Komora czerpna posiada stałą wentylację mechaniczną. Wyposażono w 3 wysokowydajne pompy zatapialne SARLIN o wysokości podnoszenia 16m. Typ SV 074B, wydajność 25,5 m³/h, moc 7,0 kW, obroty 1423.
- Komora osadu czynnego

Zasadniczy proces oczyszczania prowadzony jest w 2 reaktorach typu OBRA. Do natleniania zastosowano sprężone powietrze wtłaczane na głębokości 8m (przy max wypełnieniu komory). Powietrze miesza równocześnie zawartość komory i utrzymuje osad czynny w stanie równomiernie zawieszonym. Do prowadzenia beztlenowych faz procesu denitryfikacji służy mieszadło wolnoobrotowe (przy stężeniu powyżej 5 mg O₂/dm³). Zbudowane 2 reaktory SBR typu OBRA na bazie zbiorników betonowych o wysokości czynnej 9 m (h całkowita 9,5m) i średnicy 6m. Reaktory mogą przyjąć do 500 m³ ścieków na dobę w trzech cyklach dla każdej komory. W jednym cyklu można oczyścić do 84 m³ ścieku w jednej komorze.

Dopływające ścieki są pompowane do jednej z komór (druga jest przygotowywana do spustu) przewodem wewnątrz komory na wysokości max wypełnienia. Każda komora posiada wbudowaną kierownicę strug cieczy usytuowaną współosiowo w pobliżu dna. W części wewnętrznej pomiędzy kierownicą a ścianą komory zainstalowany jest ruszt napowietrzający. W reaktorach zamontowano sięgające 0,5m poniżej górnej krawędzi kierownicy strug cieczy 2 mieszadła wolnoobrotowe AQUATECH o mocy 2,2 kW i średnicy wirnika 1,5m. Do spustu cieczy służy pionowy przewód kończący się 3,0 m poniżej max roboczego napełnienia komory (6,0m od dna komory).
- Po max czasie napowietrzania ok. 4h zatrzymana zostaje dmuchawa i następuje proces beztlenowy (1h) i w kolejności sedymentacja ok. 1.5h
- Stacja dmuchaw wyposażona w 3 dmuchawy AERZERNER Typ gma 11,2 , wydajność 4,09 m³/min (245,4 m³/h) , spręż 900 mbar (0,09 mPa) moc 9,6/11 kW każda, tm powietrza na wylocie 130 °C.

- Zbiornik retencyjno odpływowy 15x28x0,5m o pojemności czynnej 200 m³ przeznaczony do uśrednienia i ustabilizowania oczyszczonego ścieku. Następnie w sposób grawitacyjny ściek oczyszczony odprowadzany jest do potoku GNIŁY.

Na terenie oczyszczalni wybudowano 15 poletek osadowych o wymiarach 21 – 6,6 m do osuszania i odwadniania osadów.

Podstawą do działalności Oczyszczalni ścieków jest Decyzja Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie (RL.V.6223-15/06) wydana na podstawie opracowanego Operatu Wodnoprawnego z 2006 roku.

Decyzja udziela pozwolenia na korzystanie z wód w zakresie odprowadzania ścieków komunalnych w ilości:

- Q_{srh} - 10 m³/h
- Q_{srd} - 240 m³/d
- Q_{maxd} - 350 m³/d

oraz dopuszczalnych wskaźników:

- BZT₅ - 40 mg O₂/l
- CHZT - 150 mg O₂/l
- Zawiesina ogólna - 50 mg/l

Nieczystości ciekłe dowożone ze zbiorników bezodpływowych zawierają poniżej 1 % całości ścieków (tylko z budynków gminnych). Dowóz realizuje Zakład Usług Komunalnych ul. Bielawska 6 58-250 Pieszyce.

Jakość ścieki oczyszczonych w latach 2007-2009 mieściły się w granicach pozwolenia wodnoprawnego.

Tabela 15 Jakość ścieków z oczyszczalni w Mościsku

Cecha ścieku	Ściek surowy	Ściek oczyszczony
BZT 5	468	18
CHZT	1382	80
Zawiesina ogólna	813	16

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ZUK w Dzierżoniowie, 2010

Tabela 16 Przepompownie ścieków na terenie Gminy Dzierżoniów

LP	MIJSCOWOŚĆ	NR
1.	KSIĄŻNICA	P-19
2.	WŁÓKI (os.Zielone)	P-3
3.	TUSZYN	P-7
4.	TUSZYN GŁ.	P-1
5.	WŁÓKI	P-4
6.	WŁÓKI	P-5
7.	WŁÓKI	P-6
8.	WŁÓKI	P-17
9.	KIEŁCZYN	P-8
10.	WŁÓKI	P-2'
11.	WŁÓKI	P-18
12.	WŁÓKI	P-15
13.	WŁÓKI	P-16
14.	U- Główna	P-9
15.	U- Kwiatowa	P-11
16.	U- Wylotowa	P-10
17.	U- Kwiatowa II	P-12
18.	TUSZYN	P-20
19.	TUSZYN	P-21
20.	U- Piastowska	P-14
21.	U- Kościelna	P-22
22.	U- Zielona	P-13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ZGK w Dzierżoniowie, 2010

4.1.2. Identyfikacja potrzeb

W oparciu o analizę stanu istniejącego gospodarki wodno-ściekowej Gminy Dzierżoniów zdefiniowano podstawowe potrzeby inwestycyjne i koncepcyjne w tym zakresie. Konieczne jest podjęcie następujących działań:

- Sukcesywna wymiana i modernizacja istniejącej na terenie Gminy Dzierżoniów sieci wodociągowej wraz z przyłączami,
- Budowa wodociągu w Jodłowniku,
- Budowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenach nieskanalizowanych,
- Rozbudowa istniejącego systemu odwodnienia dróg i placów w systemie grawitacyjnym, z odprowadzeniem do lokalnych cieków oraz uwzględnieniem zastosowania odpowiednich urządzeń podczyszczających,
- Dalsza edukacja ekologiczna przedsiębiorców, rolników i mieszkańców Gminy w zakresie ochrony, jakości i zasobów wód powierzchniowych i podziemnych,
- Wzmożenie skuteczności działań organów samorządowych w zakresie egzekwowania Regulaminu Utrzymania Czystości i Porządku,
- Współfinansowanie przez Gminę inwestycji proekologicznych mieszkańców w zakresie gospodarki wod.-kan. oraz pomoc w pozyskiwaniu środków pomocowych na ich realizację.

4.1.3. Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

Cel	Cele długoterminowe do roku 2016	Cel	Cele krótkoterminowe do roku 2012	Zadanie	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna
WŚ.1	Osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego i chemicznego wód, zapewnienie wszystkim mieszkańcom miasta odpowiedniej, jakości wody do picia	WŚ.1.1	Ograniczenie zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego nieoczyszczonymi ściekami	WŚ.1.1.1	Organizacja cyklu spotkań z mieszkańcami Gminy w zakresie egzekwowania „Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w Gminach” (w tym obowiązku opróżniania bezodpływowych osadników ścieków)	Gmina Dzierżonów
				WŚ.1.1.2	Organizacja cyklu spotkań z rolnikami w zakresie propagowania tzw. dobrych praktyk rolniczych w celu zmniejszenia zanieczyszczeń obszarowych przez związki biogenne	Gmina Dzierżonów
				WŚ.1.1.3	Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej	Gmina Dzierżonów
		WŚ.1.2	Ograniczenie ilości ścieków nieoczyszczonych	WŚ.1.2.1	Prowadzenie ewidencji oczyszczalni przydomowych oraz zbiorników bezodpływowych i zintensyfikowanie ich kontroli technicznej oraz częstotliwości opróżniania	Gmina Dzierżonów
				WŚ.1.2.2	Budowa oczyszczalni przydomowych (w szczególności na terenach zabudowy rozproszonej)	Właściciele posesji, Gmina Dzierżonów
		WŚ.1.3	Ograniczenie strat wody związanych z przesyłem i poprawa zaopatrzenia ludności w wodę	WŚ.1.3.1	Organizacja cyklu spotkań z mieszkańcami Gminy na temat racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi na poziomie gospodarstwa domowego (propagowanie postaw i zachowań motywujących ludność do oszczędzania wody)	WiK Sp. z o.o., Gmina Dzierżonów
				WŚ.1.3.2	Wymiana i modernizacja sieci wodociągowej i przyłączy w ramach projektu „Modernizacja i Rozbudowa Gospodarki Wodno-Ściekowej na terenie Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego”	WiK Sp. z o.o.
				WŚ.1.3.3	Realizacja przez zakłady produkcyjne planów racjonalnego gospodarowania wodą (np. wprowadzenie zamkniętych obiegów wody)	Przedsiębiorstwa

				WŚ.1.3.4	Budowa wodociągu przesyłowego dla wsi Jodłownik	Gmina Dzierżonów
--	--	--	--	----------	--	------------------

4.1.4. Harmonogram zadań w zakresie gospodarki wodno – ściekowej

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	Partnerzy
ZADANIA WŁASNE							
WŚ1.1.1	Organizacja cyklu spotkań z mieszkańcami Gminy i Miasta w zakresie egzekwowania „Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w Gminach” (w tym obowiązku opróżniania bezodpływowych osadników ścieków)	2009	2012	Gmina Dzierżoniów	Wysoka świadomość ekologiczna poprawa, jakości wód podziemnych i powierzchniowych	10	Organizacje ekologiczne
WŚ.1.1.2	Organizacja cyklu spotkań z rolnikami w zakresie propagowania tzw. dobrych praktyk rolniczych w celu zmniejszenia zanieczyszczeń obszarowych przez związki biogenne	2009	2012	Gmina Dzierżoniów	Wysoka świadomość ekologiczna, poprawa, jakości wód podziemnych i powierzchniowych	30	Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
WŚ.1.2.1	Prowadzenie ewidencji oczyszczalni przydomowych oraz zbiorników bezodpływowych i zintensyfikowanie ich kontroli technicznej oraz częstotliwości opróżniania	2009	2016	Gmina Dzierżoniów	Poprawa, jakości wód podziemnych i powierzchniowych	koszty administracyjne	
ZADANIA KOORDYNOWANE							
WŚ.1.1.3	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w ramach projektu „Modernizacja i Rozbudowa Gospodarki Wodno-Ściekowej na terenie Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego”	2009	2016	WiK Sp. z o.o.	Poprawa, jakości wód podziemnych i powierzchniowych	-	Gmina Dzierżoniów
WŚ.1.3.1	Organizacja cyklu spotkań z mieszkańcami Gminy na temat racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi na poziomie gospodarstwa domowego (propagowanie postaw i zachowań motywujących ludność do oszczędzania wody)	2009	2012	WiK Sp. z o.o.	Wysoka świadomość ekologiczna, zmniejszenie zużycia wody	10	Gmina Dzierżoniów
WŚ.1.3.2	Wymiana i modernizacja sieci wodociągowej i przyłączy w ramach projektu „Modernizacja i Rozbudowa Gospodarki Wodno-Ściekowej na terenie Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego”	2009	2016	WiK Sp. z o.o.	Minimalizacja strat wody oraz poprawa, jakości wody do picia	3 000	Gmina Dzierżoniów
WŚ.1.3.3	Realizacja przez zakłady produkcyjne planów racjonalnego gospodarowania wodą (np. wprowadzenie zamkniętych obiegów wody)	2009	2016	Przedsiębiorstwa	Minimalizacja strat wody	Brak danych kosztowych	Gmina Dzierżoniów

WŚ.1.3.4	Budowa wodociągu przesyłowego dla wsi Jodłownik	2009	2010	Gmina Dzierżoniów	Poprawa zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia	850	WiK Sp. z o.o.
WŚ.1.2.2	Budowa oczyszczalni przydomowych (w szczególności na terenach zabudowy rozproszonej)	2009	2016	Właściciele posesji	Wyeliminowanie skażenia wód podziemnych i powierzchniowych ściekami sanitarnymi	2 000	Gmina Dzierżoniów
RAZEM ZADANIA WŁASNE						40	
RAZEM ZADANIA KOORDYNOWANE						4860	

4.1.5. Wnioski

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dzierżoniów” w zakresie gospodarki wodno-ściekowej wskazuje jednoznacznie na konieczność kontynuacji rozpoczętych już działań oraz podejmowania dalszych w celu ochrony, poprawy, jakości oraz racjonalnego wykorzystania zasobów wód powierzchniowych i podziemnych. Wytyczone cele i zadania środowiskowe winny być realizowane we współpracy z innymi jednostkami samorządowymi, mieszkańcami oraz przedsiębiorcami, z wykorzystaniem środków własnych Gminy i pozyskanych środków zewnętrznych.

Podsumowując ocenę istniejącego stanu gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Dzierżoniów oraz analizę potrzeb inwestycyjnych w tym zakresie sformułowano następujące wnioski.

Mocnymi stronami Gminy Dzierżoniów jest konsekwentna realizacja projektu pn. „Modernizacja i Rozbudowa Gospodarki Wodno-Ściekowej na terenie Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego”. Projekt ten ma być współfinansowany w ramach Funduszu Spójności. W ramach realizacji projektu w październiku 2007 r. zostało przygotowane i przedstawione gminom Wstępne Studium Wykonalności dla tego przedsięwzięcia. Działania dotyczące współfinansowania inwestycji zarówno z zakresu poprawy jakości wody jak i z zakresu kanalizowania powiatu dzierżoniowskiego będą podejmowane wspólnie z przedsiębiorstwem Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. w Dzierżoniowie, które jest dostawcą wody pitnej we wszystkich gminach powiatu dzierżoniowskiego (z wyłączeniem Gminy Łagiewniki).

W związku z tym, że uznanie sieci kanalizacyjnej jako aglomeracji może przynieść pozytywne skutki przy ubieganiu się o zewnętrzne środki finansowe na przykład na modernizację zarówno sieci jak i oczyszczalni Gmina Dzierżoniów zwróciła się z wnioskiem do Wojewody o wyznaczenie obszarów i granic aglomeracji w gminie. Dotychczas zostały wyznaczone dwie aglomeracje Mościsko i Bielawa. Wojewoda Dolnośląski rozporządzeniem z dnia 22.11.2006 r. wyznaczył aglomerację Mościsko, na którą składa się sieć kanalizacji sanitarnej, obejmującej wsie: Włóki, Tuszyn, Kiełczyn, Książnica, Uciechów wraz z oczyszczalnią ścieków Mościsko. Natomiast rozporządzeniem z dnia 07.05.2007 r. Wojewoda Dolnośląski zmienił obszar aglomeracji bielawskiej, do której została również przypisana Piława Dolna. Nadal nie uzyskano zgody na włączenie wsi Nowina i Mościsko do aglomeracji Dzierżoniów.

Szansami na poprawę, jakości wód jest wspieranie inicjatyw podmiotów gospodarczych oraz organizacji i instytucji zmierzających do uzyskania dofinansowania inwestycji eliminujących zagrożenia dla środowiska i wspierających rozwój zrównoważony ze środków krajowych i zagranicznych, wzrost społecznienia procesów podejmowania decyzji mających wpływ na stan środowiska, a także prawny nakaz opracowywania programów ochrony środowiska przez jednostki administracji samorządowej oraz planów ochrony obszarów chronionych.

Nie mniej jednak Gmina powinna starać się o wyeliminowanie utrzymującego się zanieczyszczenia i eutrofizacji wód, niezadowalającego stanu czystości naturalnych zbiorników wodnych, w tym dewastacji drobnych zbiorników wodnych na obszarach użytkowanych rolniczo, niedostatecznej infrastruktury kanalizacyjnej oraz ograniczonego dostępu do środków na rozbudowę i modernizację infrastruktury służącej ochronie środowiska.

4.2. Zanieczyszczenie powietrza

Według ustawy Prawo ochrony środowiska (art. 85) ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego, jakości, w szczególności przez utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach oraz zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu, co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Na stan powietrza na terenie Gminy Dzierżoniów mają wpływ następujące czynniki:

- emisja zorganizowana pochodząca ze źródeł punktowych i powierzchniowych oraz niska emisja,
- emisja ze środków transportu i komunikacji,
- emisja niezorganizowana.

Zazwyczaj głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja substancji toksycznych pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w celach energetycznych i technologicznych. W kolejnych podrozdziałach opisano systemy energetyczne znajdujące się na terenie Gminy i określono ich wpływ na stan powietrza atmosferycznego.

Podstawową masę zanieczyszczeń odprowadzanych do atmosfery stanowi dwutlenek węgla. Jednak najbardziej uciążliwe składniki spalin to przede wszystkim dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla i pył. W mniejszych ilościach emitowane są również chlorowodór, różnego rodzaju węglowodory aromatyczne i alifatyczne.

Wraz z pyłem emitowane są również metale ciężkie, pierwiastki promieniotwórcze i wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, a wśród nich benzo(a)piren, uznawany za jedną z bardziej znaczących substancji kancerogennych. W pyłe zawieszonym ze względu na zdolność wnikania do układu oddechowego, wyróżnia się frakcje o ziarnach: powyżej 10 mikrometrów i pył drobny poniżej 10 mikrometrów (PM10). Ta druga frakcja jest szczególnie niebezpieczna dla człowieka, gdyż jej cząstki są już zbyt małe, by mogły zostać zatrzymane w naturalnym procesie filtracji oddechowej.

Przy spalaniu odpadów z produkcji tworzyw sztucznych opartych na polichlorku winylu do atmosfery mogą dostawać się substancje chlorowcopochodne, a wśród nich dioksyny i furany.

O wystąpieniu zanieczyszczeń powietrza decyduje ich emisja do atmosfery, natomiast o poziomie w znacznym stopniu występujące warunki meteorologiczne. Przy stałej emisji, zmiany stężeń zanieczyszczeń są głównie efektem przemieszczania, transformacji i usuwania ich z atmosfery. Stężenie zanieczyszczeń zależy również od pory roku. I tak:

- sezon zimowy, charakteryzuje się zwiększonym zanieczyszczeniem atmosfery, głównie przez niskie źródła emisji,
- sezon letni, charakteryzuje się zwiększonym zanieczyszczeniem atmosfery przez skażenia wtórne powstałe w reakcjach fotochemicznych.

Czynniki meteorologiczne wpływające na stan zanieczyszczenia atmosfery w zależności od pory roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 17 Czynniki meteorologiczne wpływające na stan zanieczyszczenia atmosfery

Zmiany stężeń zanieczyszczenia	Główne zanieczyszczenia	
	Zimą: SO ₂ , pył zawieszony, CO	Latem: O ₃
Wzrost stężeń zanieczyszczeń	Sytuacja wyżowa: • wysokie ciśnienie, • spadek temperatury poniżej 0 °C, • spadek prędkości wiatru poniżej 2 m/s, • brak opadów, • inwersja termiczna, • mgła.	Sytuacja wyżowa: • wysokie ciśnienie, • wzrost temperatury powyżej 25 °C, • spadek prędkości wiatru poniżej 2 m/s, • brak opadów, • promieniowanie bezpośrednie powyżej 500 W/m².
Spadek stężeń zanieczyszczeń	Sytuacja niżowa: • niskie ciśnienie, • wzrost temperatury powyżej 0 °C, • wzrost prędkości wiatru powyżej 5 m/s, • opady.	Sytuacja niżowa: • niskie ciśnienie, • spadek temperatury, • wzrost prędkości wiatru powyżej 5 m/s, • opady.

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie dolnośląskim w 2008 roku

4.2.1. Charakterystyka i ocena stanu aktualnego

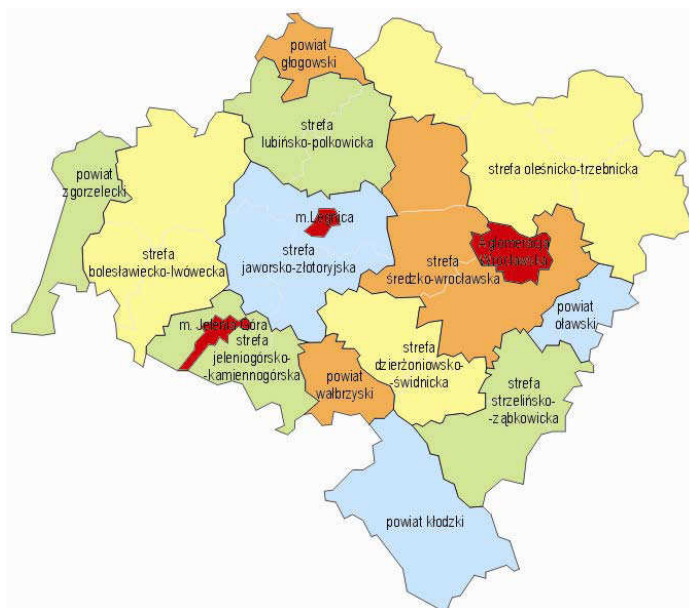
Ocenę stanu powietrza atmosferycznego przeprowadzono w oparciu o dane z 2009 pochodzące z opracowania Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska we Wrocławiu pt.: „Ocena poziomów substancji w powietrzu oraz wyniki klasyfikacji stref województwa dolnośląskiego za 2009 rok”.

Ocenę poziomów substancji w powietrzu i klasyfikację stref województwa dolnośląskiego za 2009 rok sporządzono w oparciu o ustawę Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. Nr.25, poz. 150) oraz akty wykonawcze do ww. ustawy.

Oceny i wynikające z nich działania odnoszone są do jednostek terytorialnych nazywanych strefami, obejmujących obszar całego kraju. Podział kraju na strefy został wprowadzony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 6 marca 2008 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz. U. Nr 52, poz.310).

Dla celów oceny jakości powietrza pod kątem zawartości dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, tlenku węgla, benzenu, pyłu zawieszonego PM10, ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu zaliczono Gminę Dzierżoniów do strefy dzierżoniowsko – świdnickiej (PL.02.10.z.02). Strefa ta obejmuje zasięgiem dwa

powiaty położone w województwie dolnośląskim: dzierżoniowski oraz świdnicki. Powierzchnia strefy wynosi 1 220 km², a zamieszkują ją 264 097 osób.

Rysunek 21 Strefy dla celów oceny jakości powietrza pod kątem zawartości SO₂, NO₂, NO_x, CO, C₆H₆, pyłu PM₁₀ oraz zawartego w tym pyłu ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu
Źródło: „Ocena poziomów substancji w powietrzu oraz wyniki klasyfikacji stref województwa dolnośląskiego za 2009 rok”

Dla celów oceny jakości powietrza pod kątem zawartości ozonu na terenie Gminy Dzierżonów strefę stanowi obszar województwa dolnośląskiego nie wchodzący w skład aglomeracji wrocławskiej.

Rysunek 22 Strefy dla celów oceny jakości powietrza pod kątem zawartości ozonu
Źródło: „Ocena poziomów substancji w powietrzu oraz wyniki klasyfikacji stref województwa dolnośląskiego za 2009 rok”

Ocena obejmuje wszystkie substancje, dla których w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. Nr 47, poz. 281) określono poziomy dopuszczalny, docelowy lub poziomy celów długoterminowych w powietrzu.

Lista zanieczyszczeń uwzględnionych w ocenie rocznej dokonywanej pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia obejmuje:

- benzen C₆H₆,
- dwutlenek azotu NO₂,
- dwutlenek siarki SO₂,

- tlenek węgla CO,
- ozon O₃,
- pył zawieszony PM10
- ołów Pb w pyłe PM10,
- arsen As w pyłe PM10,
- nikiel Ni w pyłe PM10,
- kadm Cd w pyłe PM10,
- benzo(a)piren w pyłe PM10.

Do zanieczyszczeń uwzględnionych w ocenie rocznej dokonywanej pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony roślin zalicza się:

- dwutlenek siarki SO₂,
- tlenki azotu NO_x,
- ozon O₃.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, do 31 marca każdego roku, Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska dokonuje oceny poziomu substancji w powietrzu w danej strefie, a następnie dokonuje klasyfikacji stref, w których poziom odpowiednio:

1. przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji,
2. mieści się pomiędzy poziomem dopuszczalnym a poziomem dopuszczalnym powiększonym o margines tolerancji,
3. nie przekracza poziomu dopuszczalnego,
4. przekracza poziom docelowy,
5. nie przekracza poziomu docelowego,
6. przekracza poziom celu długoterminowego,
7. nie przekracza poziomu celu długoterminowego.

Klasyfikacji stref dokonuje się dla każdego zanieczyszczenia oddzielnie, na podstawie najwyższych stężeń na obszarze każdej strefy.

Tabela 18 Klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia, uzyskanych w rocznej ocenie, jakości powietrza, dla przypadków, gdy określony jest margines tolerancji

Poziomy stężenie	Klasa strefy	Wymagane działania
nie przekraczający odpowiednio: poziomu dopuszczalnego* lub poziomu docelowego	A	- utrzymanie jakości powietrza w strefie na tym samym lub lepszym poziomie
nie przekraczający poziomu celów długoterminowych	D ₁	
powyżej poziomu dopuszczalnego* lecz nie przekraczający poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji*	B	- określenie obszarów przekroczeń poziomów dopuszczalnych
powyżej odpowiednio: poziomu dopuszczalnego**, poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji* lub poziomu docelowego	C	- określenie obszarów przekroczeń poziomów dopuszczalnych oraz poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji, poziomów docelowych lub poziomów celów długoterminowych, - opracowanie programu ochrony powietrza POP
powyżej poziomu celów długoterminowych	D ₂	

* z uwzględnieniem dozwolonych częstości przekroczeń

** gdy margines tolerancji nie jest określony

Źródło: „Ocena poziomów substancji w powietrzu oraz wyniki klasyfikacji stref województwa dolnośląskiego za 2009 rok”

Klasyfikacja według kryterium ochrony zdrowia na terenie strefy dzierżoniowsko – świdnickiej wykazała klasę C w odniesieniu do poziomów docelowych dla pyłu zawieszonego PM 10, ozonu (O₃). Przeprowadzona klasyfikacja dla pozostałych zanieczyszczeń takich jak: tlenki azotu (NO_x), ołów (Pb), tlenek węgla (CO), dwutlenek siarki (SO₂), arsen (As), nikiel (Ni), benzo(a)pirenu B(a)P, kadmu (Cd) oraz benzen (C₆H₆) wykazała klasę A.

Poniżej przedstawiono pozostałe klasyfikacje:

- Klasyfikacja strefy dolnośląskiej w odniesieniu do poziomów celów długoterminowych ustanowionych w celu ochrony zdrowia dla ozonu wykazała klasę D₂.

- Klasyfikacja strefy dzierzoniowsko - świdnickiej w odniesieniu do poziomów dopuszczalnych ustanowionych w celu ochrony roślin dla dwutlenku siarki i tlenków azotu wykazała klasę A.
- Klasyfikacja stref w odniesieniu do poziomu docelowego określonego w celu ochrony roślin dla ozonu wykazała klasę C.
- Klasyfikacja stref w odniesieniu do poziomu celów długoterminowych określonego w celu ochrony roślin dla ozonu wykazała klasę D₂.

W związku z klasyfikacją strefy dzierzoniowsko – świdnickiej jako klasy C w odniesieniu do poziomów docelowych dla pyłu zawieszonego PM 10, stwierdzono potrzebę opracowywania programów ochrony powietrza ze względu na ochronę zdrowia ludzi.

4.2.1.1. System gazowniczy

Gmina Dzierżonów jest w niewielkim stopniu zgazyfikowana. Częściowo zgazyfikowane są tylko miejscowości: Jodłownik, Ostroszowice i Piława Dolna.

Przez teren Gminy przebiega gazociąg DN 300 n/c z kierunku północno-zachodniego na południowy wschód. Częściowo zgazyfikowane są miejscowości Piława Dolna, Jodłownik i Ostroszowice. W miejscowościach, gdzie brak jest dostępu do sieci gazowej większość mieszkańców korzysta z gazu płynnego propan – butan.

Tabela 19 Zestawienie danych dotyczących infrastruktury gazowniczej w Gminie Dzierżonów

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009
długość czynnej sieci ogółem w km	83	83,6	88,3	92,7
długość czynnej sieci przesyłowej w km	0	0	4,3	4,3
długość czynnej sieci rozdzielczej w km	83	83,6	84	88,4
czynne połączenia gazu do budynków mieszkalnych	2861	2886	2907	2932

Źródło: Dolnośląska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o., Oddział Gazowniczy Wałbrzych – 2010

4.2.1.2. System elektroenergetyczny

Operatorem elektroenergetycznego systemu dystrybucyjnego na terenie Gminy Dzierżoniów jest EnergiaPro S.A., Oddział w Wałbrzychu.

Gmina Dzierżoniów zaopatrywana jest w energię przez sieci napowietrzne średniego napięcia 40 kV i 20 kV oraz system trafostacji. Obecnie na terenie gminy jest 61 stacji transformatorowych o zainstalowanej mocy 7381 kVA. Energia elektryczna doprowadzana jest do wszystkich miejscowości gminy. Średnia zainstalowana moc na 1 mieszkańca wynosi 0,77 kVA, a na 1 budynek mieszkalny 4,02 kVA. Główne Punkty Zasilania znajdują się na terenach miasta Dzierżoniów i Bielawa. Przez Gminę przebiega linia Ząbkowice - Świebodzice 220 kV, planuje się zwiększyć jej moc do 400 kV. Ponadto planuje się budowę linii energetycznych 110 kV relacji Uciechów – Jagodnik oraz Uciechów – Ząbkowice.

Tabela 20 Elektryfikacja Gminy Dzierżoniów

Obręb	Zainstalowana moc w kVA ogółem	Zainstalowana moc w kVA na jednego mieszkańca	Zainstalowana moc w kVA na jeden budynek mieszkalny
Dobrocin	576	0,78	5,82
Jędrzejowice	286	3,40	13,62
Kiełczyn	193	0,66	3,33
Książnica	160	0,35	2,11
Mościsko	100	0,09	0,49
Nowizna	450	1,16	4,41
Ostroszowice	1310	0,68	4,19
Owiesno	360	0,66	2,43
Piława Dolna	2016	1,27	6,83
Roztocznik	263	0,50	2,92
Tuszyn	398	1,09	4,91
Uciechów	945	0,90	4,01
Włóki	323	0,63	2,91
Gmina	7381	0,77	4,02

Źródło: EnergiaPro Wałbrzych. Stan na dzień 10.06.2010 r.

4.2.1.3. System ciepłowniczy

Na obszarze Gminy nie występuje scentralizowana gospodarka ciepła. Ogrzewanie obiektów i produkcja ciepłej wody użytkowej odbywa się indywidualnie w oparciu o różne źródła energii (węgiel, drewno, w niewielkiej ilości gaz ziemny, gaz płynny, olej opałowy, energia elektryczna oraz kolektory słoneczne). Obiekty nowo wznoszone w otulinie Ślęzańskiego Parku Krajobrazowego oraz Parku Krajobrazowego Gór Sowich są ogrzewane paliwami ekologicznymi, takimi jak gaz, olej itp. Podobne rozwiązania zarysowują się również na pozostałym obszarze Gminy.

4.2.2. Bilans zapotrzebowania na energię w sektorze mieszkalnictwa

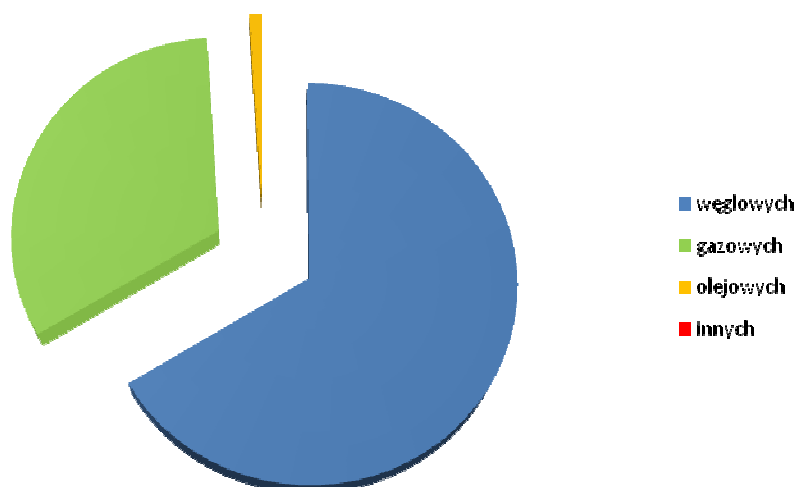
Bilans energetyczny stanowi przegląd potrzeb energetycznych odbiorców wraz ze sposobem ich pokrywania oraz strukturę użytkowania poszczególnych nośników energii i paliw.

Obliczenia szacunkowe dotyczące bilansu energetycznego oparto na:

- informacjach udostępnionych przez Gminę Dzierżoniów,
- danych z Powszechnego Spisu Narodowego przeprowadzonego w 2002r.,
- informacjach Głównego Urzędu Statystycznego zawartych w Banku Danych Regionalnych,
- analizach wykonawcy opracowania.

Gmina Dzierżoniów charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem źródeł ciepłych, pracujących na cele grzewcze i przygotowanie ciepłej wody użytkowej.

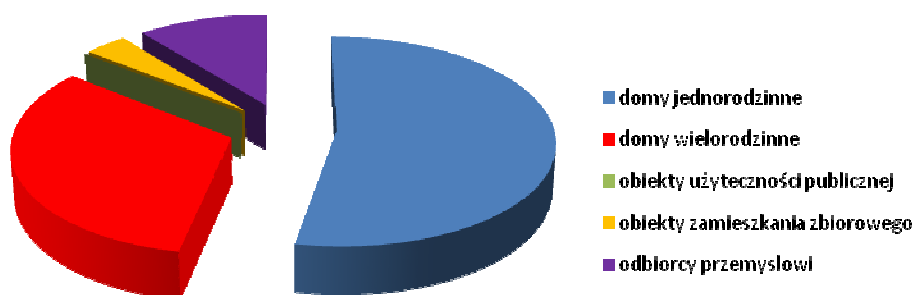
Zarówno Gmina jak i miasto nie posiadają dużych centralnych źródeł ciepła dla celów grzewczych i przygotowania c.w.p. Potrzeby odbiorców pokrywane są z lokalnych bądź indywidualnych źródeł. W ogólnej produkcji ciepła w Gminie bardzo duży udział mają również źródła zakładów przemysłowych, co wynika głównie z ich potrzeb na cele technologiczne.

Rysunek 23 Rodzaje źródła ciepła na terenie Gminy Dzierżoniów

Źródło: Bank Danych Regionalnych

Jak widać zapotrzebowanie na energię cieplną pokrywane jest głównie przez kotłownie węglowe a w dalszej kolejności z systemu ciepłowniczego. Szacuje się, że na terenie Gminy w indywidualnych kotłowniach spalane jest rocznie ok. 33 tys. Mg węgla. W mniejszym zakresie wykorzystywane są takie paliwa jak: gaz ziemny, olej opałowy, energia elektryczna, propan – butan i biomasa drzewna.

Rysunek 24 Zapotrzebowanie na moc cieplną w Gminie Dzierżoniów

Źródło: Bank Danych Regionalnych

4.2.3. Bilans emisji pyłowej i gazowej w Gminie Dzierżoniów

EMISJA Z EMITORÓW POWIERZCHNIOWYCH

Źródłem emisji z emitorów powierzchniowych są obszary zwartej zabudowy mieszkaniowej jedno – wielorodzinnej z indywidualnymi źródłami ciepła, obszary na których zlokalizowano małe zakłady rzemieślnicze bądź usługowe oraz obszary o charakterze rolnym. Do emitorów powierzchniowych można zaliczyć również obszary ulic i dróg o małym natężeniu ruchu, których emisja nie wpływa w sposób istotny na wielkość występujących stężeń zanieczyszczeń.

Dla szerszego zobrazowania emisji ze źródeł powierzchniowych wykorzystano dane statystyczne, znajdujące się na stronie internetowej GUS, które obejmowały:

- liczbę mieszkań wyposażonych w indywidualne systemy centralnego ogrzewania,
- liczbę mieszkań wyposażonych w piece,
- powierzchnię użytków rolnych,
- pogłowie zwierząt hodowlanych,
- liczbę zarejestrowanych pojazdów, w tym ciągników rolniczych.

Podstawę do wyznaczenia wielkości emisji z tej grupy źródeł stanowiły wskaźniki emisji, wykorzystywane w inwentaryzacji emisji zanieczyszczeń powietrza na poziomie krajowym (Krajowa inwentaryzacja emisji TZO do powietrza i analiza uwolnień do pozostałych komponentów środowiska). Oszacowanie emisji zanieczyszczeń do powietrza zostało opracowane w układzie klasyfikacji źródeł emisji SNAP.

Tabela 21 Procesy uwzględnione w inwentaryzacji emisji powierzchniowych

Źródło emisji powierzchniowej	Kod SNAP
Procesy spalania w gospodarstwach domowych	0202
Procesy spalania w rolnictwie	0203
Transport drogowy	07
Inny transport	0806,0808,0810
Hodowla zwierząt	1004,1005

Źródło: Krajowa inwentaryzacja emisji TZO do powietrza i analiza uwolnień do pozostałych komponentów środowiska, 2006

Emisję obliczono mnożąc wskaźnik emisji oraz wskaźnik odpowiedniej aktywności generującej emisję, dla każdego z wymienionych wyżej procesów, które określono na podstawie danych z inwentaryzacji na poziomie kraju. Wskaźnik emisji to uśredniona emisja krajowa przypadająca na przyjętą jednostkę aktywności charakteryzującej dany proces. Charakterystykę tych aktywności przedstawiono poniżej.

Tabela 22 Parametry charakteryzujące aktywność źródeł emisji powierzchniowych

Źródło emisji powierzchniowej	Parametr charakteryzujący aktywność
Procesy spalania w gospodarstwach domowych	Ilość gospodarstw wyposażonych we własne źródło ciepła (kocioł c.o. lub piec na paliwo stałe)
Procesy spalania w rolnictwie	Powierzchnia budynków gospodarczych (z wyłączeniem budynków nie ogrzewanych – wiat, garaży, stodół itp.)
Transport drogowy	Liczba zarejestrowanych samochodów ogółem
Inny transport	Liczba zarejestrowanych ciągników rolniczych
Hodowla zwierząt	Pogłowie bydła

Źródło: Krajowa inwentaryzacja emisji TZO do powietrza i analiza uwolnień do pozostałych komponentów środowiska, 2006

Tak określone wskaźniki emisji zanieczyszczeń dla poszczególnych procesów zestawiono w tabeli.

Tabela 23 Wskaźniki emisji wyznaczone dla obliczenia emisji ze źródeł powierzchniowych

Źródło emisji powierzchniowej	Kod SNAP	SO ₂ [Mg/ja***]	NO _x [Mg/ja]	CO [Mg/ja]	PM10 [Mg/ja]	LZO [Mg/ja]	Benzen** [Mg/ja]	Pb [kg/ja]
Procesy spalania w gospodarstwach domowych	0202	35	11,76	284,17	21,64	17,63	1,41	22,07
Procesy spalania w rolnictwie	0203	0,18	0,05	1,56	0,12	0,09	0,01	0,12
Transport *drogowy	07	0,06	14,56	42,84	1,15	6,38	0,38	1,09
Inny transport	0806	0,16	85,82	74,99	8,40	13,70	0,82	0,21
Hodowla zwierząt	1005	0	0	0	2,73	0	0	0

*całkowita emisja z transportu (w tym emisja z dróg traktowanych jako źródła typu liniowego, obejmującą procesy ścierania powierzchni)

**obliczono w stosunku do emisji LZO – 8% procesy spalania paliw stałych, 6% procesy spalania paliw płynnych

*** „ja” oznacza jednostkę aktywności

Źródło: Inwentaryzacja emisji zanieczyszczeń do powietrza z obszaru województwa dolnośląskiego w latach 2005-2007, 2008

Korzystając z wyznaczonych emisji jednostkowych oraz poziomów aktywności w Gminie Dzierżoniów wyznaczono wielkości emisji poszczególnych zanieczyszczeń.

Tabela 24 Emisja z emitorów powierzchniowych w Gminie Dzierżoniów

Źródło emisji powierzchniowej	Emisje [Mg/rok]						
	SO ₂	NO _x	CO	PM10	LZO	Benzen	Pb
Procesy spalania w gospodarstwach domowych	71,8900	24,1550	583,6852	44,4486	36,2120	2,8961	45,3318
Procesy spalania w rolnictwie	0,0072	0,0020	0,0624	0,0048	0,0036	0,0004	0,0048
Transport drogowy	0,0224	5,4454	20,5204	0,4301	2,3861	0,1421	0,4077
Inny transport	0,0598	4,5485	28,0463	0,4452	0,7261	0,0435	0,0111
Hodowla zwierząt	0,0000	0,0000	0,0000	1,3077	0,0000	0,0000	0,0000
RAZEM	71,9795	34,1509	632,3142	46,6363	39,3278	3,0821	45,7554

Źródło: opracowanie własne na podstawie - Inwentaryzacja emisji zanieczyszczeń do powietrza z obszaru województwa dolnośląskiego w latach 2005-2007, 2008

Z porównania danych z Programu Ochrony Środowiska z 2004 r. oraz powyższych analiz można stwierdzić, że pomimo znacznego przyrostu powierzchni użytkowej mieszkań na terenie gminy emisja zanieczyszczeń nie rośnie znacząco. Świadczy to o tym, że budynki te budowane są w standardzie budowlanym zapewniającym zmniejszone zapotrzebowanie na energię oraz, że w budynkach tych stosowane są w większości paliwa ekologiczne. Ponadto coraz więcej budynków oddanych do użytkowania przed 2002 rokiem poddawane są termomodernizacji.

EMISJA Z EMITORÓW LINIOWYCH

Źródłem emisji zanieczyszczeń tego typu jest spalanie paliw płynnych w silnikach spalinowych pojazdów samochodowych, w maszynach rolniczych oraz w kolejnictwie. Elementem emisji w tym zakresie jest również emisja powstająca w obrocie paliwami występująca głównie w czasie tankowania oraz przeładunku. Charakterystycznymi cechami zanieczyszczeń komunikacyjnych są:

- stosunkowo duże stężenie tlenu węgla, tlenków azotu i węglowodorów lotnych;
- koncentracja zanieczyszczeń wzdłuż dróg;
- nierównomierność w okresach dobowych i sezonowych związana ze zmianami natężenia ruchu.

Na wielkość emisji komunikacyjnej mają wpływ:

- stan nawierzchni;
- konstrukcja i stan techniczny silników pojazdów, warunki pracy silników;
- rodzaj paliwa;
- płynność ruchu.

Sumaryczna długość dróg publicznych na terenie Gminy Dzierżoniów wynosi 127,605 km. Zajmuje się nimi trzech zarządców:

- Dolnośląska Służba Dróg i Kolei zarządza następującymi drogami wojewódzkimi o łącznej długości 15,97 km:
 - o drogą wojewódzką nr 382: Ząbkowice Śl. – Piława Górna – Piława Dolna – Dzierżoniów – Świdnica (do Strzegomia razem z drogą nr 374) stanowiącą odcinek Drogi Podsudeckiej zapewniającej ruch drogowy na obszarze Dolnego Śląska pomiędzy Sudetami a autostradą A 4 i drogą nr 4. Droga ta przebiega przez teren Gminy w dwóch odcinkach: Piława Dolna – Dzierżoniów oraz Dzierżoniów – Mościsko, o łącznej długości 10,47 km,
 - o drogą wojewódzką nr 384: Jodłownik – Bielawa - Dzierżoniów – Uciechów – Łagiewniki, stanowiącą główne połączenie Gminy Dzierżoniów z Wrocławiem oraz autostradą A 4. Na obszarze Gminy droga ta przebiega na odcinkach: Dzierżoniów – Uciechów – Kofaczów oraz Jodłownik - Bielawa o łącznej długości 5,5 km
- Zarząd Dróg Powiatowych w Dzierżoniowie zarządza drogami powiatowymi o łącznej długości 71,5 km:
 - o droga powiatowa nr 3004 D: Ostroszowice – Kietlice - Owiesno
 - o droga powiatowa nr 3005 D: Dobrocin – Gilów,
 - o droga powiatowa nr 3006 D: Józefówek – Ostroszowice,

- o droga powiatowa nr 3007 D: Myśliszów – Kietlice – Owiesno,
- o droga powiatowa nr 3008 D: Piława Dolna – Owiesno,
- o droga powiatowa nr 3009 D: Kiełczyn – Włóki – Tuszy,
- o droga powiatowa nr 3010 D: Kołaczów; Roztocznik; Byszów,
- o droga powiatowa nr 3011 D: Dobrocin-Roztocznik; Dobrocinek,
- o droga powiatowa nr 3012 D: Uciechów; Dobrocin,
- o droga powiatowa nr 3017 D: Piława Dolna,
- o droga powiatowa nr 3018 D: Mościsko,
- o droga powiatowa nr 3019 D: Mościsko – Tuszyn,
- o droga powiatowa nr 3029 D: Owiesno,
- o droga powiatowa nr 2878 D: Książnica; Kiełczyn,
- Wójt Gminy Dzierżoniów zarządza drogami gminnymi o łącznej długości 40,135 km z czego 24,22 km posiada nawierzchnię bitumiczną, 12,515 km jest utwardzona w inny sposób, 3,4 km jest drogami gruntowymi. Powierzchnie utwardzonych jezdni to około 127 tys. m².

Utrzymanie dróg we właściwym stanie technicznym, daje możliwość szybkiego i dogodnego komunikowania się. Stanowiąc podstawę do podnoszenia atrakcyjności terenu Gminy, wymaga ciągłego utrzymywania wszystkich dróg na odpowiednim poziomie technicznym oraz podnoszenia ich parametrów technicznych i dostosowywania do standardów europejskich.

Procentowy udział pojazdów na drodze:

- dla dróg wojewódzkich: osobowe 85,8%, dostawcze 10,8%, ciężarowe 1,6%, autobusy 1,7%, motocykle 0,1%,
- dla dróg powiatowych i gminnych: osobowe 82,6%, dostawcze 13,3%, ciężarowe 2,6%, autobusy 1,3%, motocykle 0,2%,

Przyjęte natężenie ruchu dla dróg:

- krajowych – 8244 [poj/dobę],
- wojewódzkich – 12064 [poj/dobę],
- powiatowych - 5988 [poj/dobę],
- gminnych – 724 [poj/dobę].

Na podstawie danych dotyczących natężenia ruchu oraz udziału poszczególnych typów pojazdów w tym ruchu (raport „Generalny pomiar ruchu 2005 – Synteza wyników” na zlecenie Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad oraz opracowania Ministerstwa Środowiska „Wskazówki dla wojewódzkich inwentaryzacji emisji na potrzeby ocen bieżących i programów ochrony powietrza” oszacowano wielkość emisji komunikacyjnej. Wyniki przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 25 Roczna emisja substancji szkodliwych do atmosfery ze środków transportu na terenie Gminy Dzierżoniów w 2009 roku

Nazwa emitora	Nazwa zanieczyszczenia	Emis.max. mg/s	Emisja Mg/rok	Emisja śr. mg/s
drogi wojewódzkie	tlenek węgla	651,1	20533,203	6,51E+05
	benzen	5,853	184,592	5853,361
	węglowodory alifatyczne	99,467	3136,796	99467,137
	węglowodory aromatyczne	29,84	941,039	29840,141
	tlenki azotu	393,44	12407,49	3,93E+05
	pył ogółem	22,655	714,455	22655,225
	dwutlenek siarki	30,797	971,211	30796,91
drogi powiatowe	tlenek węgla	62495,206	1970,849	62495,206
	benzen	562,627	17,743	562,627
	węglowodory alifatyczne	9620,528	303,393	9620,528
	węglowodory aromatyczne	2886,158	91,018	2886,158
	tlenki azotu	38060,662	1200,281	38060,662
	pył ogółem	2201,843	69,437	2201,843
	dwutlenek siarki	2972,533	93,742	2972,533
drogi gminne	tlenek węgla	11754,899	370,702	11754,899
	benzen	105,826	3,337	105,826
	węglowodory alifatyczne	1809,552	57,066	1809,552
	węglowodory aromatyczne	542,866	17,12	542,866
	tlenki azotu	7158,937	225,764	7158,937
	pył ogółem	414,151	13,061	414,151
	dwutlenek siarki	559,112	17,632	559,112

Źródło: opracowanie własne, do obliczeń użyto Programu OPERAT2000

EMISJA Z ŹRÓDEŁ PRZEMYSŁOWYCH

Na terenie Gminy Dzierżoniów znajdują się zakłady przemysłowe przedstawione w tabeli poniżej, które znajdują się w wykazie podmiotów gospodarczych posiadających aktualne pozwolenie na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza w Starostwie Powiatowym w Dzierżoniowie.

Tabela 26 Lista zakładów posiadających pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza

Nazwa zakładu/źródło emisji	Nazwa substancji	Emisja roczna [Mg]
Ostroszowska Fabryka Mebli S.A. ul. Jodłownicka 4 58-262 Ostroszowice	Pył ogółem	4,348
	w tym pył zawieszony PM-10	0,601
	Aceton	2,029
	Izobutanol	0,985*
	2-etoksyetanol-1	1,623*
	Etanol	3,302*
	2-(2-Butoksyetoksy)etanol	0,323*
	Izocyjaniany	0,004*
	Ksilen	0,036*
	1-metoksy-2-octan propylu	0,072
	Octan butylu	4,059
	Octan etylu	1,651
	Toluen	0,348
„Przetwórstwo Mięsa PIŁAWA”, Piotr Juraszek, ul. Krótka 9 w Piławie Dolnej	Pył zawieszony PM 10	0,028*
	Dwutlenek azotu	0,007*
	Aceton	0,011*
	Fenol	0,0004*
	Formaldehyd	0,006*
"STOLMARK" Krzysztof Świdorski Jodłownik 11A 58-262 Ostroszowice	Alkohol butylowy	0,024
	Ksilen	0,024
	Octan etylenu	0,072
	Toluen	0,072
	Octan butylu	0,072
	Pył całkowity	0,504

* substancja dla której wielkość emisji nie przekracza 10% dopuszczalnych poziomów tej substancji w powietrzu.

Źródło: dane z Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie, 2010

4.2.4. Identyfikacja potrzeb

Jakość powietrza na terenie Gminy Dzierżoniów kształtują przede wszystkim:

- źródła komunalno-bytowe, w głównej mierze odpowiedzialne za podwyższone stężenia zanieczyszczeń, szczególnie pyłu zawieszonego, benzo(a)piranu i dwutlenku siarki, w sezonie zimowym. Stosowanie w lokalnych kotłowniach i domowych piecach grzewczych niskosprawnych urządzeń i instalacji kotłowych, ich zły stan techniczny i nieprawidłowa eksploatacja oraz spalanie złej jakości paliw (zasiarczonych, zapozielonych i niskokalorycznych węgla, a także wszelkich odpadów z gospodarstw domowych), są głównym powodem tzw. niskiej emisji. Duża ilość źródeł wprowadzających zanieczyszczenia z kominów o niewielkiej wysokości sprawia, że zjawisko to jest bardzo uciążliwe, gdyż zanieczyszczenia gromadzą się wokół miejsca powstawania, a są to najczęściej obszary o zwartej zabudowie mieszkaniowej.
- transport drogowy, który wpływa na całoroczny wysoki poziom tlenków azotów w powietrzu oraz podwyższony poziom pyłu zawieszonego PM10. Duże zanieczyszczenie występuję na skrzyżowaniach głównych ulic i dróg, przy trasach komunikacyjnych.

Klasyfikacja prowadzona przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska wykazała na terenie strefy dzierżoniowsko - świdnickiej w 2009 roku przekraczanie dopuszczalnego stężenia 24 godzinnego i rocznego dla pyłu zawieszonego PM 10 oraz ozonu. Wartości średnioroczne stężeń pyłu PM10 w strefie dzierżoniowsko - świdnickiej wynosiły od 43 do 58 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ przy wartości dopuszczalnej 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Na podstawie identyfikacji stanu istniejącego, zmian ustawodawstwa unijnego i krajowego podejmowane działania w zakresie ochrony powietrza na terenie Gminy Dzierżoniów powinny być realizowane poprzez:

- prowadzenie edukacji w zakresie ochrony powietrza:
 - o podnoszenie społecznej świadomości proekologicznej w zakresie ochrony powietrza i przedstawienie szkodliwego oddziaływania zanieczyszczeń pyłowych i gazowych dla zdrowia i kosztów społeczno-ekonomicznych spowodowanych zanieczyszczeniem atmosfery
 - o śledzenie zmian prawnych w zakresie ochrony środowiska, energetyki, budownictwa i informowanie mieszkańców, osoby prawne z terenu Gminy np.: nowelizacja Ustawy Prawo budowlane wprowadzająca przepisy dotyczące nadawania certyfikatów energetycznych budynków (przepisy weszły w życie na początku 2009r.), planowana do wprowadzenia Ustawa o efektywności energetycznej;

- o przyjmowanie i propagowanie dobrych praktyk, standardów np.: w zakresie kompleksowych rozwiązań związanych z obniżeniem energochłonności, stosowania odnawialnych i niekonwencjonalnych źródeł energii dla obiektów gminnych lub obiektów, które Gmina oddaje do użytku w drodze zamówień publicznych lub w zakresie realizacji procedur zamówień publicznych z wykorzystaniem kryterium tzw. zielonych zamówień publicznych - katalog kryteriów środowiskowych dla produktów zużywających energię możliwych do wykorzystania przy formułowaniu specyfikacji na potrzeby tego typu zamówień można znaleźć na stronach Urzędu Zamówień Publicznych. pod adresem: <http://www.uzp.gov.pl/zagadnienia-merytoryczne/zielone-zamowienia/kryteria-srodowiskowe>
- opracowanie „Założeń do planu zaopatrzenia Gminy Dzierżoniów w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe” m.in. w celu oceny aktualnego zapotrzebowania na energię na terenie Gminy, określenia prognozy zapotrzebowania na nośniki energii do roku 2025, określenia przedsięwzięć racjonalizujących wykorzystanie energii na terenie Gminy, oceny możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
- intensyfikację działań związanych z modernizacją dróg gminnych;
- podjęcie dalszych działań związanych z ograniczaniem niskiej emisji;

4.2.5. Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

Cel	Cele długoterminowe do roku 2016	Cel	Cele krótkoterminowe do roku 2012	Zadanie	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna
OA.1	Poprawa jakości Powietrza i obniżenie poziomu substancji szkodliwych w powietrzu oraz utrzymanie tego stanu	OA.1.1	Poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji z procesów spalania paliw do celów grzewczych, ograniczenie niskiej emisji, zmniejszenie zapotrzebowania na energię:	OA.1.1.1	Opracowanie „Założeń do planu zaopatrzenia Gminy Dzierżoniów w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe” z uwzględnieniem inwentaryzacji potencjału pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych	Gmina Dzierżoniów
				OA.1.1.2	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej	Gmina Dzierżoniów
				OA.1.1.3	Systematyczne prowadzenie kontroli podmiotów dotyczącej przestrzegania zasad ochrony środowiska	WIOŚ
		OA.1.2	Poprawa jakości powietrza poprzez poprawienie warunków ruchu drogowego na terenie Gminy	OA.1.2.1	Modernizacja układu drogowego w Gminie	Zarząd Dróg Powiatowych w Dzierżoniowie, Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu, Gmina Dzierżoniów
		OA.1.3	Prowadzenie edukacji w zakresie ochrony powietrza	OA.1.3.1	Przyjmowanie i propagowanie dobrych praktyk, standardów np.: Wdrażanie przez Gminę w procedurze zamówień publicznych kryterium tzw. zielonych zamówień publicznych (stosowanie w przetargach, które organizuje Gmina kryteriów środowiskowych) Propagowanie dobrych praktyk w zakresie termomodernizacji budynków na przykładach zrealizowanych inwestycji w obiektach gminnych (w miarę możliwości)	Gmina Dzierżoniów
				OA.1.3.2	Informowanie mieszkańców o stanie środowiska na terenie gminy, zmianach prawnych z dziedziny ochrony środowiska i działaniach podejmowanych na rzecz ochrony środowiska.	Gmina Dzierżoniów
				OA.1.3.3	Wspieranie działań edukacji szkolnej np.: prowadzenie działań z zakresu edukacji ekologicznej dla młodzieży na terenach cennych przyrodniczo	Gmina Dzierżoniów

4.2.6. Harmonogram zadań w zakresie ochrony powietrza

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	Partnerzy
ZAFDANIA WŁASNE						
OA.1.1.1	Opracowanie „Założeń do planu zaopatrzenia Gminy Dzierżoniów w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe” z uwzględnieniem inwentaryzacji potencjału pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych	2009	2012	Gmina Dzierżoniów	40	
OA.1.1.2	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, w tym: wymiana kotła c.o. w Gimnazjum Gminnym w Dzierżoniowie	2009	2010	Gmina Dzierżoniów	25	
OA.1.2.1	Modernizacja układu drogowego w Gminie, w tym: - Przebudowa ul. Stawowej, stanowiącej drogę dojazdową do pól i gospodarstw rolnych w miejscowości Piława Dolna - Budowa drogi transportu rolnego Dzierżoniów - Uciechów (dokumentacja projektowa)	2009	2012	Gmina Dzierżoniów	570	
OA.1.3.1	Przyjmowanie i propagowanie dobrych praktyk, standardów np.: Wdrażanie przez Gminę w procedurze zamówień publicznych kryterium tzw. zielonych zamówień publicznych (stosowanie w przetargach, które organizuje Gmina kryteriów środowiskowych) Propagowanie dobrych praktyk w zakresie termomodernizacji budynków na przykładach zrealizowanych inwestycji w obiektach gminnych	2009	2016	Gmina Dzierżoniów	50	
OA.1.3.2	Informowanie mieszkańców o stanie środowiska na terenie gminy, zmianach prawnych z dziedziny ochrony środowiska i działaniach podejmowanych na rzecz ochrony środowiska.	2009	2016	Gmina Dzierżoniów		
OA.1.3.3	Wspieranie działań edukacji szkolnej np.: prowadzenie działań z zakresu edukacji ekologicznej dla młodzieży na terenach cennych przyrodniczo	2009	2016	Gmina Dzierżoniów		
ZADANIA KOORYNOWANE						
OA.1.2.1	Modernizacja układu drogowego w Gminie, w tym: Drogi wojewódzkie Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 384 na odcinku Dzierżoniów – Łagiewniki	2009	2012	Dolnośląska Służba Dróg i Kolej we Wrocławiu, Zarząd Dróg Powiatowych	9 500 (w tym udział Gminy 88 tys.)	Gmina Dzierżoniów
	Drogi powiatowe - Dotacje na remont i budowę dróg powiatowych - Budowa chodnika w Dobrocinie przy ul. Kościuszki w ciągu				500	

	drogi powiatowej nr 3005D					
OA.1.1.3	Systematyczne prowadzenie kontroli podmiotów dotyczącej przestrzegania zasad ochrony środowiska	2009	2016	WIOŚ	80	WSSE
RAZEM ZADANIA WŁASNE					685	
RAZEM ZADANIA KOORDYNOWANE					668	

4.2.7. Wnioski

Ochrona powietrza związana jest z przeznaczeniem znaczących kwot na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych, w szczególności dotyczy to przedsięwzięć związanych z modernizacją układu komunikacyjnego, ograniczeniem emisji z indywidualnych palenisk domowych, dlatego ważnym elementem działalności Gminy powinna być tu maksymalizacja absorpcji środków zewnętrznych, z funduszy ekologicznych i pomocowych, krajowych i zagranicznych. Jest to bardzo istotny aspekt działalności, ponieważ umocowany prawem samorząd może uzyskać najkorzystniejszy z dostępnych sposób finansowania zadań ochrony środowiska. Pozyskanie dodatkowych środków na inwestycje pozwala odciążyć ograniczony budżet Gminy, racjonalnie rozłożyć wydatki w czasie, wpływa na przyspieszenie rozwoju gospodarczego. Ponadto Gmina dla realizacji przyjętych w zakresie ochrony powietrza celów, może stwarzać inwestorom odpowiednie warunki np. zachęty ekonomiczne.

Zakres działań, które powinny zapewnić jak najlepszą, jakość powietrza i doprowadzić do obniżenia stanu zanieczyszczenia powietrza obejmuje zadania krótkoterminowe i długoterminowe.

W ramach realizacji zadań krótkoterminowych, w zakresie ochrony powietrza na terenie Gminy należy przyjąć realizację następujących działań:

- kontynuację wdrażania działań zmierzających do ograniczenia niskiej emisji na terenie Gminy,
- wykonanie „Projektu założeń zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Dzierżoniów” z uwzględnieniem inwentaryzacji potencjału pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych.

W ramach realizacji zadań długoterminowych, w zakresie ochrony powietrza na terenie Gminy Dzierżoniów należy przyjąć następujący cel długoterminowy: „Trwała poprawa jakości powietrza poprzez obniżenie poziomu substancji szkodliwych w powietrzu” poprzez wdrażanie następujących zadań:

- termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej będących własnością gminy,
- modernizacja układu drogowego w Gminie,
- systematyczne prowadzenie kontroli podmiotów dotyczącej przestrzegania zasad ochrony środowiska,
- prowadzenie edukacji w zakresie ochrony środowiska

Ponadto opracowane Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe zgodnie z Ustawą z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. nr 54, poz. 348 wraz z późniejszymi zmianami) przypisuje Gminie szereg zadań koordynowanych w tym:

- ocena planów rozwojowych przedsiębiorstw energetycznych i egzekwowanie wpisania zadań wynikających z planu inwestycyjnego Gminy w tych planach zgodnie z Założeniami do planu zaopatrzenia Gminy w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe,
- współpraca między Gminami w zakresie poszczególnych systemów energetycznych,
- racjonalizacja użytkowania energii.

4.3. Gospodarowanie odpadami

4.3.1. Charakterystyka i ocena stanu aktualnego

Gmina Dzierżoniów należy do Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego „ZGPD7”, dlatego niniejszy dział został opracowany na podstawie projektu Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego aktualizacja na lata 2009-2012 i dalsze.

NIESEGREGOWANE (ZMIESZANE) ODPADY KOMUNALNE

Na terenie gmin należących do ZGPD7 przeprowadzone zostały przez OBREM badania morfologii odpadów². Badania wykonano czterokrotnie na reprezentatywnym terenie gmin należących do Związku w okresie od października 2007 do lipca 2008 r. W wyniku analizy uzyskanych danych określono następujące wskaźniki dla Gminy Dzierżoniów:

- Gmina wytwarza w ciągu roku:
 - o 185,2 kg odpadów o gęstości 190,8 kg/m³ (zbieranych do pojemników/worków),
 - o 10,0 kg odpadów budowlano-remontowych (zbieranych poza pojemnikami),
 - o kg odpadów wielkogabarytowych (zbieranych poza pojemnikami).

² Szczegółowy opis zawiera opracowanie „Badanie morfologii odpadów na terenie Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego ZGPD7 w Dzierżoniowie. Raport końcowy” OBREM, sierpień 2008

Procentowy udział składników materiałowych wytworzonych odpadów komunalnych zbieranych do pojemników/worków w gminach miejskich i wiejskich przedstawiono w tabeli.

Tabela 27 Udział składników materiałowych w niesegregowanych odpadach komunalnych wytwarzanych na obszarze ZGPD7

Rodzaj frakcji/ składnika materiałowego	Udział - % wag.	
	Gminy miejskie	Gminy wiejskie
1	2	3
Frakcje:		
< 20 mm	20,7	26,0
20 – 100 mm	42,6	41,3
> 100 mm	36,7	32,7
Razem	100,0	100,0
Składniki materiałowe:		
– papier	13,6	7,0
• nieopakowani owy	6,8	4,1
• opakowaniowy	5,0	1,8
• opakowania wielomateriałowe	1,8	1,1
– tekstylia	3,5	1,5
– tworzywa sztuczne	12,4	12,4
• nieopakowaniowe	2,0	3,6
• opakowaniowe PET	2,2	1,7
• opakowaniowe PE, PP	3,5	2,8
• folia opakowaniowa	4,7	4,3
– szkło	15,4	22,2
• nieopakowaniowe	0,8	2,0
• opakowaniowe bezbarwne	9,4	13,1
• opakowaniowe kolorowe	5,2	7,1
– metale	3,9	3,8
• nieopakowaniowe	0,1	0,7
• opakowaniowe aluminiowe	1,2	0,9
• opakowaniowe stalowe	2,6	2,2
– ulegające biodegradacji	24,3	20,5
• roślinne spożywcze	18,0	16,0
• zwierzęce spożywcze	1,1	0,6
• pozostałe	5,2	3,9
– pozostałe mineralne	2,5	3,1
– drobna frakcja	20,7	26,0
– niebezpieczne	3,7	3,6
Razem	100,0	100,0

Źródło: projekt Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego aktualizacja na lata 2009-2012 i dalsze

Ilość i skład odpadów komunalnych wytworzonych w gospodarstwach domowych oszacowana na podstawie wyników uzyskanych z badań odpadów.

Tabela 28 Ilość i skład odpadów komunalnych wytwarzanych w gospodarstwach domowych w ciągu roku na obszarze ZGPD7

Frakcje/składniki materiałowe	Ilość odpadów powstających w gospodarstwach domowych – Mg/rok		
	w gminach miejskich	w gminach wiejskich	Ogółem
1. Odpady komunalne zbierane do pojemników (worków)	21470	2271	23684
Frakcje:			
< 20 mm	4444	590	5034
20 – 100 mm	9146	938	10084
> 100 mm	7880	743	8623
Składniki materiałowe:			
– papier	2920	158	3078
• nieopakowani owy	1460	93	1553
• opakowaniowy	1074	40	1114
• opakowania wielomateriałowe	386	25	411
– tekstylia	752	35	787
– tworzywa sztuczne	2662	279	2941

Frakcje/składniki materiałowe	Ilość odpadów powstających w gospodarstwach domowych – Mg/rok		
	w gminach miejskich	w gminach wiejskich	Ogółem
• nieopakowaniowe	429	81	510
• opakowaniowe PET	471	38	509
• opakowaniowe PE, PP	753	63	816
• folia opakowaniowa	1009	97	1 106
– szkło	3306	503	3809
• nieopakowaniowe	172	45	217
• opakowaniowe bezbarwne	2018	297	2 315
• opakowaniowe kolorowe	1116	161	1277
– metale	837	86	923
• nieopakowaniowe	22	15	37
• opakowaniowe aluminiowe	257	21	278
• opakowaniowe stalowe	558	50	608
– ulegające biodegradacji	5217	465	5682
• roślinne spożywcze	3865	363	4228
• zwierzęce spożywcze	236	13	249
• pozostałe	1116	89	1205
– pozostałe mineralne	537	71	608
– drobna frakcja	4444	590	5034
– niebezpieczne	795	84	879
2. Odpady komunalne zbierane poza pojemnikami (workami)	2126	184	2309
– budowlano-remontowe	1275	123	1397
– wielkogabarytowe	851	61	912
Razem odpady komunalne z gospodarstw domowych	23596	2455	26051

Źródło: projekt Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego aktualizacja na lata 2009-2012 i dalsze

Ilość odpadów komunalnych wytworzonych poza gospodarstwami domowymi.

Tabela 29 Ilość wytworzonych w ciągu roku odpadów komunalnych poza gospodarstwami domowymi na obszarze ZGPD7

Odpady	Ilość wytworzonych odpadów komunalnych poza gospodarstwami domowymi na terenie ZGPD7				
	Tereny miejskie		Tereny wiejskie		Ogółem
	Mg/M/rok	Mg/rok	Mg/M/rok	Mg/rok	Mg/rok
Odpady zielone	0,006	510,4	0,002	24,5	534,9
Odpady komunalne ze źródeł innych niż gospodarstwa domowe	0,038	3232,3	0,009	110,4	3342,7
Razem	0,044	3742,7	0,011	134,9	3877,6

Źródło: projekt Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego aktualizacja na lata 2009-2012 i dalsze

Tabela 30 Ilość odpadów komunalnych wytworzonych w ciągu roku na obszarze Gminy Dzierżoniów

Gmina	Ilość wytworzonych odpadów komunalnych w Mg		
	w gospodarstwach domowych	w innych źródłach	Razem
Dzierżoniów gmina wiejska	1877,9	103,2	1981,1

Źródło: projekt Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego aktualizacja na lata 2009-2012 i dalsze

Do gromadzenia odpadów stosowane są: pojemniki, kontenery i worki. W zabudowie jednorodzinnej najczęściej wykorzystuje się pojemniki o różnych pojemnościach (od 55 l do 240 l), przy zwiększonej ilości odpadów stosowane są worki, w zabudowie wielorodzinnej najczęściej korzysta się z pojemników 1100 l, rzadziej z większych kontenerów o pojemności > 5 m³. Częstotliwość odbioru jest również zróżnicowana w zależności od potrzeb mieszkańców.

Według informacji zawartych w Sprawozdaniu z Planu Gospodarki Odpadami dla Powiatu Dzierżoniowskiego ok. 92% mieszkańców tego terenu objętych jest zorganizowanym systemem odbioru odpadów komunalnych. W Gminie Dzierżoniów – 93,1 %. właścicieli posiadania umowy z firmą wywozową .

ODPADY ZBIERANE SELEKTYWNIE

Zgodnie z przepisami zawartymi w regulaminach utrzymania czystości i porządku na terenie poszczególnych gmin, właściciele nieruchomości zobowiązani są do prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Od kilku lat prowadzona jest na obszarze ZGPD7 selektywna zbiórka szkła, papieru i tworzyw sztucznych w punktach selektywnego zbierania odpadów składających się z zestawów pojemników o poj. 1100 l. Obecnie wdrażany jest system workowy selektywnej zbiórki odpadów „u źródła”. Zbiórka workowa jest prowadzona od 2008r. na terenach z zabudową jednorodzinną gminy Dzierżoniów.

Brak jest szczegółowych danych nt. ilości i rodzajów odpadów zebranych w sposób selektywny poza punktami selektywnego zbierania odpadów.

Informacje o ilościach i rodzajach odpadów zebranych w latach 2006-2007 w punktach zbierania selektywnego odpadów przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 31 Ilości odpadów papieru, szkła i tworzyw sztucznych zebranych selektywnie na terenie gmin należących do Związku - dane ZGPD7

Gmina	Ilość zebranych selektywnie odpadów – Mg							
	2006 r.				2007 r.			
	Szkło białe	Szkło kolor.	Tworzywa szt.	Papier	Szkło białe	Szkło kolor.	Tworzywa szt.	Papier
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dzierżoniów gmina wiejska	17,85	11,20	6,62	–	26,20	11,02	9,98	1,9

Źródło: projekt Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego aktualizacja na lata 2009-2012 i dalsze

Punkty selektywnego zbierania odpadów stanowią:

- pojemniki: na: szkło białe, szkło kolorowe, makulaturę i tworzywa sztuczne na terenach miejskich
- 3 pojemniki: na: szkło białe, szkło kolorowe, tworzywa sztuczne na terenach wiejskich.

Tabela 32 Punkty selektywnego zbierania odpadów na terenie Gminy Dzierżoniów

Gmina	Liczba i rodzaj zestawów/pojemników obsługiwanych przez:			Ogólna liczba pojemników			
	Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Dzierżoniowie	Zakład Usług Komunalnych Pieszyce, Tadeusz Drozdowski	Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Bielawie	szkło białe	szkło kolor.	papier	Plastik
1	2	3	4	5	6	7	8
Dzierżoniów	16 zestawów, w tym: 14 zestawów 3 poj. i 2 zestawy 4 poj., dodatkowo pojemnik na tworz. sztuczne.	9 zestawów, w tym: 7 zestawów 3 poj. i 2 zestawy 4 poj.	3 zestawy 4 poj.	28	28	7	29

* miejsca, w których pojemniki powinny być ustawione okresowo, tj. od 15 kwietnia do 15 października

Źródło: projekt Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego aktualizacja na lata 2009-2012 i dalsze

Brak informacji o ilościach poszczególnych rodzajów zebranych selektywnie odpadów przekazanych do odzysku i recyklingu, oraz miejscach, do których zostały przekazane oraz poniesionych wydatkach. Wykorzystując szacunkową ocenę ilości powstających odpadów (tabela 8) można przyjąć, że potencjalna zawartość odpadów opakowaniowych w odpadach komunalnych w 2007 r. wynosiła ok. 10,1 tys. Mg.

Przyjmując, że wszystkie zebrane selektywnie odpady zostały przetworzone, to w 2007 r. procesom odzysku i recyklingu poddano ok. 2 % wszystkich wytworzonych odpadów komunalnych.

GOSPODARKA KOMUNALNYMI ODPADAMI NIEBEZPIECZNYMI

Na terenie Gminy podjęto działania mające na celu selektywne zbieranie odpadów niebezpiecznych wytwarzanych przez mieszkańców. Są to:

- selektywna zbiórka baterii i akumulatorów małogabarytowych we wszystkich 6 szkołach oraz w Urzędzie Gminy Dzierżoniów,

- od kwietnia 2005 r. do czerwca 2006 r. zebrano 92 kg odpadów, które przekazano firmie Wastes Service,
- od listopada 2006 r. do czerwca 2007 r. zebrano 109,5 kg, od września 2007 r. do czerwca 2008 r. zebrano 183,4 kg, 2008-2009 -254,50kg i 2009-2010 – 196,80 kg zużytych baterii;

GOSPODARKA KOMUNALNYMI ODPADAMI WIELKOGABARYTOWYMI

Zorganizowana zbiórka odpadów wielkogabarytowych odbywa się regularnie. Prowadzone są akcje zbierania odpadów wielkogabarytowych zgodnie z ustalonym harmonogramem. Mieszkańcy informowani są o terminie akcji, sposobie oraz warunkach, w jakich zbierane są odpady (zwykle odpady wielkogabarytowe gromadzone są w formie wystawki przy pojemnikach na odpady komunalne). Potencjalna zawartość odpadów wielkogabarytowych w odpadach komunalnych oszacowana na podstawie przyjętych wskaźników wyniosła w 2007 r. ok. 912 Mg

4.3.1.1. Firmy odbierające odpady i miejsca ich składowania

Składowisko Byszów-Gilów, zlokalizowane w wyeksploatowanym wyrobisku po kamieniołomie bazaltu, zaliczane do składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne (IN) rozpoczęło działalność w 1987 r. Obiekt położony jest na terenie będącym własnością gminy wiejskiej Dzierżoniów (59% zajmowanej powierzchni) i gminy miejsko-wiejskiej Niemcza (41% zajmowanej powierzchni). Pojemność całkowita wynosi 603 174 m³, pojemność wypełniona – 271 183 m³, pojemność pozostała do wypełnienia – 331 991 m³. Posiada ono 4 kwatery, w tym dwie eksploatowane. Składowisko wypełnione jest w ok. 45 % (według stanu na dzień 31.12.2007 r.). Ocieki gromadzone w dwóch zbiornikach wywożone są do oczyszczalni ścieków. Budowa instalacji do odprowadzania gazu składowiskowego jest na etapie realizacji. Przeprowadzono odbiór częściowy, inwestor oczekuje na wpięcie do sieci. Obiekt jest ogrodzony, wyposażony w wagę, urządzenie do mycia i dezynfekcji, prowadzona jest rejestracja wjazdów oraz ewidencja odpadów. Do wykonywania warstw przekrywających odpady wykorzystywane są różne rodzaje odpadów, w tym m. in.: żużle odlewnicze, popioły paleniskowe, komunalne osady ściekowe, odpady z budowy i remontów oraz gleba i ziemia (o kodach: 10 09 03, 10 01 01, 19 08 05, 17 01 02, 17 01 01, 17 01 07, 20 02 02). Prowadzony jest monitoring opadu atmosferycznego, wód odciekowych i podziemnych, osiadania powierzchni składowiska. Zarządzającym składowiskiem Byszów-Gilów jest Zakład Usług Komunalnych Tadeusz Drozdowski, 58-250 Pieszyce, ul. Bielawska 6. Składowisko uzyskało pozwolenie zintegrowane na prowadzenie instalacji w październiku 2007 r. ważne do dnia 30 kwietnia 2013 r. – Decyzja z dnia 17.10.2008r.; znak SR.IV.6619/W99-4/06/07.

Na terenie Gminy Dzierżoniów firmy posiadające pozwolenie na zbieranie, odzysk i unieszkodliwianie odpadów przedstawiono w tabeli poniżej. Zostały one udzielone w 2007 r. lub 2008 r. na okres 10 lat od daty przyznania decyzji. Dostępne dane nie pozwalają na określenie udziału poszczególnych przedsiębiorstw w rynku.

Tabela 33 Wykaz podmiotów posiadających pozwolenie na zbieranie, odzysk i unieszkodliwianie odpadów na terenie Gminy Dzierżoniów

Lp	Podmiot	Numer i data decyzji	Czas obowiązywania
1	Zakład Gospodarki Komunalnej, Sp. z o.o. w Bielawie, ul. Dzierżoniowska 31	ZKS. 7050/5/2007 z dnia 14. 08. 2007 r.	14. 08. 2017 r.
		DO. 7050-45/06/07 z dnia 29. 01. 2007 r.	28. 01. 2017 r.
		RRiOŚ – 7062/07/07 z dnia 05. 06. 2007 r.	04. 06. 2017 r.
		ZK-7050/4/07 z dnia 02. 05. 2007 r.	01. 05. 2017 r.
2	Zakład Usług Komunalnych Tadeusz Drozdowski, Pieszyce, ul. Bielawska 6	ZKS. 7050/3/2007 z dnia 25. 05. 2007 r.	25. 05. 2017 r.
		DO. 7050-15/07 z dnia 24. 08. 2007 r.	26. 08. 2017 r.
		WGGiR.7661/2/2008 z dnia 22. 07. 2008 r.	10 lat od dnia doręczenia decyzji
		RRiOŚ – 7062/09/07 z dnia 22. 06. 2007 r.	22. 06. 2017 r.
		ZK-7050/8/07 z dnia 04. 07. 2007 r.	03. 07. 2017 r.
		RNG 7062/2/2008 z dnia 30. 06. 2008 r.	30. 06. 2018 r.

Lp	Podmiot	Numer i data decyzji	Czas obowiązywania
3	Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Dzierżoniowie, ul. Bielawska 15 B	ZKS. 7050/1/2007 z dnia 25. 04. 2007 r.	25. 04. 2017 r.
		DO. 7050-14/07 z dnia 20. 04. 2007 r.	19. 04. 2017 r.
		WGGiR.7661/1/2007 z dnia 28.03. 2007 r.	28. 03. 2017 r.
		RRiOŚ – 7062/4/07 z dnia 11. 04. 2007 r.	10. 04. 2017 r.
		ZK-7050/5/07 z dnia 10. 05. 2007 r.	09. 05. 2017 r.
4	SULO Polska Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie ul. Młódzka 10, oddział w Krapkowicach ul. Piastowska 38 (nie prowadzi działalności na terenie Związku)	WGGiR.7661/1/2008 z dnia 26. 05. 2008 r.	10 lat od dnia doręczenia decyzji
		DO. 7050-16/08 z dnia 10. 09. 2008 r.	09. 09. 2018 r.
		ZKS. 7050/1/2008 z dnia 02.08.2008 r.	02. 08. 2018 r.
		RNG 7062/1/2008 z dnia 30. 06. 2008 r.	30. 06. 2018 r.
		MK-7062/07/08 z dnia 24.06.2008r.	24.06.2018 r.
5	Wrocławskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania ALBA S.A. Wrocław, ul. Aleksandra Ostrowskiego 7 (nie prowadzi działalności na terenie Związku)	MK/RRiOŚ-7062/12/07 z dnia 19. 07. 2007 r.	19. 07. 2017 r.
		ZK-7050/7/07 z dnia 18. 05. 2007 r.	17. 05. 2017 r.
6	Zakład Usług Komunalnych w Żarowie ul. Słowińska 16, 58-130 Żarów (prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów komunalnych)	MK-7062-1/10-2 z dnia 12.05.2010 r.	12.05.2020 r.

Źródło: projekt Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego aktualizacja na lata 2009-2012 i dalsze oraz dane z UG Dzierżoniów

Miejsca przekazywania poszczególnych rodzajów odpadów wskazane w decyzjach zezwalających na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów komunalnych:

- Odpady komunalne zmieszane.
 - o Składowisko Byszów-Gilów (Pow. Dzierżoniowski),
 - o Składowisko Zawiszów, Zawiszów 5, 58-100 Zawiszów (Pow. Świdnicki),
 - o Zakład Gospodarowania Odpadami Sp. z o.o., Gać 90, 55-200 Oława (Pow. Oławski),
 - o Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o, ul. Wiosenna 7, 55-011 Siechnice (Pow. Wrocławski),
 - o Składowisko w Rudnej Wielkiej (gmina Wąsosz) zarządzane przez Chemeko -System Sp. z o.o. we Wrocławiu (Pow. Górowski),
 - o Lubin – składowisko zarządzane przez MUNDO-MPO Sp. z o.o. Lubin (Pow. Lubinowski),
 - o Składowisko w Legnicy, ul. Nowodworska 48, 59-220 Legnica (Pow. Legnicki).
- Odpady ulegające biodegradacji.
 Obecnie na terenie Gminy nie jest prowadzona selektywna zbiórka odpadów ulegających biodegradacji. Nie mniej w decyzjach udzielających zezwolenie na prowadzenie działalności zaznaczone zostały miejsca przekazywania tego rodzaju odpadów są to:
 - o Kompostownia w Trzebieniu (gmina Bolesławiec, Pow. Bolesławiecki),
 - o Kompostownia w Łądku Zdroju, Zarząd Budynków Komunalnych – Kompostownia Odpadów Komunalnych (Pow. Kłodzki),
 - o PAPER-METRECYKLING we Wrocławiu,
 - o Zakład Gospodarowania Odpadami Sp. z o.o., Gać 90, gmina Oława (Pow. Oławski),
 - o Kompostownia w Sulęcinie (gmina Św. Katarzyna, Pow. Wrocławski) VKN Polska Sp. z o.o. Wrocław.
- Inne odpady zbierane selektywnie (w tym opakowaniowe).
 W zezwoleniach często zaznaczono, że odpady zbierane selektywnie należy przekazywać przedsiębiorstwom:
 - o Biosystem w Krakowie,
 - o IMP POLWAT w Bielsku-Białej,
 - o PPHU „Karaś” w Oławie,
 - o Ekologiczne Centrum Utylizacji – Jarosław,

- o Firma „Mo-Bruk” Korzenna 214,
- o Składowisko Odpadów Przemysłowych, Wałbrzych,
- o SYNERGIS - Grodzisk Maz.
- o Huta Szkła „Jedlicze”,
- o ZŁOMREX – Poraj,
- o SULO Recykling – Gliwice i SULO Polska Oddz. w Krapkowicach.

4.3.1.2. Prognoza wytwarzania odpadów

Podstawowe znaczenie dla ilości wytwarzanych odpadów i przewidywanych zmian będą miały zmiany demograficzne, przede wszystkim zmiany liczby mieszkańców oraz rozwój gospodarczy. Oszacowanie liczby mieszkańców w kolejnych okresach w przyszłości przygotowano w oparciu o prognozę ludności dla lat 2010–2030 dla Powiatu Dzierżoniowskiego opracowaną przez GUS (Urząd Statystyczny we Wrocławiu). Uwzględniając zanalizowane dane przyjęto, że w okresie od 2009 do 2020 r. liczba ludności będzie nieznacznie spadać. Wyniki obliczeń przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 34 Liczba mieszkańców gmin należących do ZGPD7 w latach 2009-2020

2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
96025	95382	94743	94108	93477	92851	92229	91611	90997	90388	89782	89181

Źródło: projekt Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego aktualizacja na lata 2009-2012 i dalsze

Długoterminowe prognozy wskazują na wzrost ilości odpadów wytwarzanych w gospodarstwach domowych. Prognoza zmian ilości i składu odpadów komunalnych powstających na obszarze Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego uwzględnia założenia przyjęte w Krajowym Planie Gospodarki Odpadami 2010, zgodnie z którymi:

- nie będą następować zmiany składu morfologicznego wytwarzanych odpadów komunalnych;
- wzrost jednostkowego wskaźnika wytwarzania odpadów przez statystycznego mieszkańca będzie się kształtować na poziomie 5% w okresach 5 letnich (1% w skali roku).

Jednostkowe wskaźniki wytwarzania odpadów komunalnych dla ZGPD7, obliczone przy uwzględnieniu: wartości tego wskaźnika w 2007 roku (307 kg/M/rok) oraz rocznych zmian na poziomie 1% dla mieszkańca (wg KPGO 2010), wynoszą:

W prognozie przyjęto, że wzrost wskaźnika wytwarzania w gospodarstwach domowych odpadów z budowy i remontów będzie utrzymywał się na takim samym poziomie jak dla innych strumieni odpadów komunalnych tj. 1% w skali roku.

W prognozie przedstawiono ilości odpadów komunalnych, wytwarzanych ogółem w okresie od 2009 do 2020 r., zarówno tych zbieranych do pojemników/worków jak i poza nimi. Przewiduje się, że w 2009 r. zostanie wytworzonych ok. 30123,4 Mg odpadów komunalnych, natomiast w 2020 r. – ok. 31212,2 Mg.

Ilości wytwarzanych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji na terenie obszaru ZGPD7:

- w 2010 r. ok. 9,53 tys. Mg (75% ilości bazowej z roku 1995) odpadów komunalnych ulegających biodegradacji będzie dopuszczona do składowania,
- w 2013 r. ok. 6,35 tys. Mg (50% ilości bazowej),
- w 2020 r. ok. 4,44 tys. Mg (35% ilości bazowej).

W Krajowym Planie Gospodarki Odpadami 2010 przedstawione zostały szacunkowe dane o przewidywanej ilości wytwarzanych poszczególnych rodzajów materiałów opakowaniowych na terenie kraju w perspektywie lat 2010–2018. Wynika z nich, że w okresie tym całkowita masa odpadów opakowaniowych będzie się zwiększać.

4.3.2. Identyfikacja potrzeb

System gospodarki odpadami komunalnymi dla gmin należących do Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego (ZGPD7) integruje działania dotyczące zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych określone i przyjęte w dokumencie pt. „Założenia Techniczno Eksploatacyjne Zakładu Gospodarki Odpadami – Ekologiczne Centrum Odzysku w Bielawie” (ZTE). Planowany termin opracowania projektu budowlanego i uzyskania pozwolenia na budowę – pierwszy kwartał 2010r., a termin uruchomienia i oddania

do eksploatacji w 2011 r. Zgodnie z ZTE do Ekologicznego Centrum Odzysku (ECO) w Bielawie będą dowożone odpady komunalne wytwarzane na obszarze gmin należących do ZGPD7, w podziale na następujące rodzaje (strumienie):

- zmieszane – ok. 25 tys. Mg/rok,
- niebezpieczne – ok. 0,8 tys. Mg/rok,
- zebrane selektywnie w miejscu wytworzenia:
 - o ok. 1,2 tys. Mg/rok do odzysku i recyklingu,
 - o ok. 3,5 tys. Mg/rok ulegające biodegradacji,
- wielkogabarytowe – ok. 1 tys. Mg/rok,
- budowlano remontowe z gospodarstw domowych – ok. 0,5 tys. Mg/rok.

Szacunkowy koszt wybudowania ECO w Bielawie to 14,4 mln zł (wariant I) lub 15,8 mln zł (wariant II), a szacunkowe koszty funkcjonowania (koszty eksploatacyjne) 1749757 zł/rok (wariant I) lub 859 280 zł/rok (wariantu II).

Dla przyjętej docelowej ilości odpadów trafiającej do ECO wynoszącej 30 tys. Mg, szacunkowy średni koszt unieszkodliwiania 1 Mg odpadów wyniesie 58,32 zł (wariant I) lub 61,98 zł (wariant II). Szacunkowy całkowity koszt przyjęcia do unieszkodliwiania 1 Mg nieprzetworzonych odpadów w ECO wyniesie, w zależności od wariantu kształtu Zakładu i miejsca składowania odpadów po przetworzeniu, od 180,00 zł do 190,00 zł.

Analiza kosztów nie uwzględnia kosztów: zarządzania, energii prac dodatkowych jak rozbiórka odpadów wielkogabarytowych, sortowania ręcznego odpadów remontowo – budowlanych i używania do tego celu narzędzi mechanicznych i elektronarzędzi, podatków i odsetek bankowych, energii na oświetlenie terenu i na inne nieuwzględnione na etapie założeń przedsięwzięcia, pielęgnacji zieleni i prac porządkowych (podlewanie, spłukiwanie dróg technologicznych) szkoleń bhp pracowników. Przy analizie kosztów przyjęto średnie ceny brutto dostawy mediów w oparciu o dane od gestorów sieci wodociągowej i energetycznej.

Zakłada się:

- Powiększenie obszaru działania ECO (zgodne z zaleceniami zawartymi w KPGO 2010 i WPGO), poprzez przystąpienie kolejnych gmin do ZGPD7, w celu pełniejszego wykorzystania ECO oraz stworzenia dodatkowych możliwości uzyskania środków finansowych na budowę, utrzymanie i eksploatację obiektu.
- Funkcjonowanie systemu gospodarki odpadami komunalnymi, do czasu uruchomienia ECO w Bielawie, w oparciu o następujące działania:
 - o Zbieranie odpadów.
 - selektywnie „u źródła”:
 - papier i tektura, szkło opakowaniowe, tworzywa sztuczne i inne nadające się do odzysku i recyklingu,
 - ulegające biodegradacji,
 - niebezpieczne,
 - pozostałe zmieszane,
 - wielkogabarytowe,
 - z budowy i remontów;
 - w punktach selektywnego zbierania odpadów:
 - papier i tektura,
 - szkło opakowaniowe,
 - opakowaniowe tworzywa sztuczne i metale;
 - w Punktach Dobrowolnego Gromadzenia Odpadów (PDGO):
 - odpady komunalne nie objęte regularnym zbieraniem: zielone, wielkogabarytowe, z budowy i remontów, niebezpieczne.
 - o Odzysk odebranych odpadów w następujących zakładach:
 - kompostownia w Trzebieniu (gmina Bolesławiec),
 - kompostownia w Łądku Zdroju (Zarząd Budynków Komunalnych – Kompostownia Odpadów Komunalnych),
 - PAPER-METRECYKLING we Wrocławiu,
 - Zakład Gospodarowania Odpadami Sp. z o.o., Gać 90, (gmina Oława) – kompostowanie,
 - Kompostownia w Sulęcinie (gmina Św. Katarzyna) VKN polska Sp. z o.o. Wrocław,
 - Biosystem w Krakowie,

- IMP POLWAT w Bielsku-Białej,
 - PPHU "Karaś" w Oławie,
 - Ekologiczne Centrum Utylizacji – Jaroszków,
 - Firma "Mo-Bruk" Korzenna 214,
 - Składowisko Odpadów Przemysłowych, Wałbrzych,
 - SYNERGIS - Grodzisk Maz.,
 - Huta Szkła „Jedlicze,
 - ZŁOMREX – Poraj,
 - SULO Recykling – Gliwice i SULO Polska Oddz. w Krapkowicach.
- o Unieszkodliwianie odebranych odpadów i balastu po sortowaniu poprzez składowanie:
- Składowisko Byszów-Gilów;
 - Składowisko Zawiszów, Przedsiębiorstwo Utylizacji Odpadów Sp. z o.o., Zawiszów 5, 58-100 Świdnica (Powiat Świdnicki);
 - Składowisko Stary Jaworów, Zakład Gospodarki Komunalnej, ul. Strzegomska 30, 58-160 Świebodzice (Powiat Świdnicki);
 - Ekologiczne Centrum Utylizacji Sp. z o.o., Rusko 66, 58-120 Jaroszków (Powiat Świdnicki);
 - Składowisko Stary Wiązów, Zakład Gospodarki Komunalnej w Wiązowie, ul. Daszyńskiego 35, 57-120 Wiązów (Powiat Strzeliński)
 - Zakład Gospodarowania Odpadami Sp. z o.o., Gać 90, 55-200 Oława (Powiat Oławski);
 - Składowisko Sulęcín, Zakład Usług Komunalnych, ul. Wiosenna 7, 55-011 Siechnice (Gm. Święta Katarzyna, Powiat Wrocławski);
 - Składowisko w Legnicy, Legnickie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Legnicy, ul. Nowodworska 60, 59-220 Legnica (Powiat Legnicki)
 - Składowisko Lubin, Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami MUNDO sp. z o.o., ul. Zielona 1, 59-300 Lubin (Powiat Lubiński)

Obecnie na składowisko Byszów-Gilów trafia ok. 85% odpadów, a na składowisko w Zawiszowie ok. 15% odpadów. Po uruchomieniu ECO odpady w nim przetworzone, przeznaczone do składowania, planuje się deponować na składowisku Byszów-Gilów aż do 2013 r., a po 2013 r. możliwa jest realizacja dwóch wariantów:

- transportowanie i składowanie balastu na składowisku: PUO w Zawiszowie koło Świdnicy (odległe o ok. 27 km) lub Ekologiczne Centrum Utylizacji Sp. z o.o. w Jaroszkowie (odległe o ok. 50 km),
- wcześniejsza budowa i składowanie odpadów po przetworzeniu na składowisku przy ECO w Bielawie lub w innej lokalizacji na terenie Pow. Dzierżoniowskiego.

Odzysk lub unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych wydzielonych z odpadów w instalacjach/obiektach wskazanych w WPGO.

Dopuszcza się także budowę Zakładu Zagospodarowania Odpadów dla terenu Związku przez podmioty prywatne. Chęć budowy zakładu gospodarki odpadami dla ZGPD-7 zgłosił Zakład Usług Komunalnych - Tadeusz Drozdowski, w Pieszycach. Planowany Zakład wykonany zostanie według deklaracji ZUK Pieszycy zgodnie z dokumentacją ZTE opracowaną przez ZGPD-7.

4.3.3. Harmonogram zadań w zakresie gospodarki odpadami do roku 2012 i do roku 2016

Lp.	Zadanie	Realizacja			
		Jednostka odpowiedzialna	Termin	Koszt zł	Źródła finansowania
1	Wykonanie raportu z badań ilości i składu morfologicznego odpadów z terenu ZGPD7	Zarząd ZGPD7, urzędy gmin ZGPD7	Zadanie zrealizowane w 2008 r.	47 tys. zł	Budżety gmin ZGPD7
2	Opracowanie dwuwariantowych złożów techniczno-eksploatacyjnych ECO w Bielawie	Zarząd ZGPD7, urzędy gmin ZGPD7	Zadanie zrealizowane w 2008 r.	25 tys. zł	Budżety gmin ZGPD7
3	Opracowanie i realizacja Planu gospodarki odpadami wraz z programem usuwania azbestu z terenu ZGPD-7	Zarząd ZGPD7, urzędy gmin ZGPD7	2010 r.	12,2 tys. zł	Budżety gmin ZGPD7
4	Dostosowanie regulaminów utrzymania czystości i porządku obowiązujących na terenie poszczególnych gmin ZGPD7 do zaktualizowanego PGO	Organy gmin ZGPD7	3 miesiące od daty chwalenia aktualizacji planu		Budżet gmin ZGPD7
5	Dostosowanie wymagań stawianych przedsiębiorcom ubiegającym się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów komunalnych i regulaminów do zaktualizowanego GPGO oraz aktualizacja wydanych decyzji	Organy gmin ZGPD7	Nie później niż 6 m-cy od daty wejścia w życie uchwał Rad Gmin ZGPD7 w sprawie Regulaminu		Budżet gmin ZGPD7
6	Sporządzenie pełnej ewidencji nieruchomości, których właściciele są zobowiązani do zawarcia umowy na odbieranie odpadów komunalnych. uwzględniającej: liczbę mieszkańców/pracowników, zawarte umowy z przedsiębiorcami odbierającymi odpady z nieruchomości	Urzędy gmin ZGPD7	2010 r.		Budżety gmin ZGPD7
7	Opracowanie projektu budowlanego ECO i uzyskanie pozwolenia na budowę	Organy gmin i Zarząd ZGPD7	2010 r.	200 tys. zł	Budżety gmin ZGPD7
8	Budowa ECO w Bielawie	Zarząd ZGPD7, urzędy gmin ZGPD7, podmiot prywatny	2010 r.	14,4 mln zł lub 15,8 mln zł	Budżety gmin ZGPD7, środki pomocowe UE, RPO WD**, FOŚ, środki prywatne
9	Uruchomienie i oddanie do eksploatacji ECO w Bielawie	Zarząd ZGPD7, urzędy gmin ZGPD7, podmiot prywatny	2011 r.	1,7 mln zł/rok lub 1,9 mln zł/rok	Budżety gmin ZGPD7, środki prywatne
10	Rozwój selektywnego zbierania odpadów w zakresie optymalnym dla funkcjonowania ECO w Bielawie	Przedsiębiorcy odbierający odpady, Zarząd ZGPD7, Urzędy gmin ZGPD7	2009-2012		Przedsiębiorcy odbierający odpady, FOŚ*
11	Prowadzenie stałej kontroli i egzekwowanie realizacji zapisów zawartych w wydawanych decyzjach i innych aktach prawnych dot. gospodarki odpadami	Urzędy gmin ZGPD7	2009-2016		Budżety gmin ZGPD7, FOŚ*
12	Opracowanie sprawozdania z realizacji GPGO dla ZGPD7	Zarząd ZGPD7, organy gmin ZGPD7	co dwa lata		Budżety gmin ZGPD7
13	Opracowanie i przyjęcie w drodze uchwały przez organy gmin należących do Związku aktualizacji planu gospodarowania odpadami dla ZGPD7 na lata 2013-2016 i dalsze	Zarząd ZGPD7, organy gmin ZGPD7	Nie później niż 4 lata od daty uchwalenia poprzedniej aktualizacji	12 tys. zł	Budżety gmin ZGPD7
14	Budowa i oddanie do użytkowania Punktów Dobrowolnego Gromadzenia Odpadów	Przedsiębiorcy odbierający odpady	2009-2012	300 tys. zł	Przedsiębiorcy odbierający odpady
15	Zakończenie eksploatacji składowiska Byszów-Gilów i rozpoczęcie rekultywacji obiektu	Zarządzający składowiskiem	2014 r.	1,0 mln zł	Środki zgromadzone w funduszu rekultywacyjnym, FOŚ*, RPO**

Lp.	Zadanie	Realizacja			
		Jednostka odpowiedzialna	Termin	Koszt zł	Źródła finansowania
16	Przeprowadzenie rekultywacji składowiska Byszów-Gilów	Zarządzający składowiskiem, Związek ZGPD7	2016	3 mln zł	Środki zgromadzone w funduszu rekultywacyjnym, FOŚ*, RPO**, Budżety gmin ZGPD7
17	Likwidacja nielegalnych składowisk	Urzędy gmin ZGPD7	2009–2016	500 tys. zł	Budżety gmin ZGPD7
18	Prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie gospodarki odpadami	Związek ZGPD7, Urzędy gmin ZGPD7	2009–2016	300 tys. zł	Budżet gmin ZGPD7, FOŚ

4.3.4. Wnioski

Realizacja opracowanego planu gospodarki odpadami przyczyni się do istotnego ograniczenia negatywnego wpływu odpadów na środowisko:

1. Budowa Ekologicznego Centrum Odzysku w Bielawie ograniczy do minimum negatywne oddziaływanie odpadów na stan środowiska w rejonie zapewniając zagospodarowanie lub unieszkodliwienie odpadów w sposób inny niż składowanie.
2. Wdrożenie i rozwój selektywnej zbiórki i odzysku odpadów ulegających biodegradacji w procesie kompostowania zmniejszy zagrożenie związane z ich składowaniem (nastąpi zmniejszenie: emisji gazów, ilości deponowanych odpadów).
3. Rozwój selektywnej zbiórki odpadów: opakowaniowych, wielkogabarytowych, z budowy i remontów, niebezpiecznych z odpadów komunalnych przyczyni się do poprawy stanu środowiska poprzez:
 - stworzenie możliwości ponownego wykorzystania odpadów, co przyczyni się do traktowania składowania jako ostatecznej formy unieszkodliwiania odpadów,
 - redukcję ilości odpadów niebezpiecznych trafiających na składowiska.
4. Zmniejszenie lub nawet eliminację działań polegających na nielegalnym porzucaniu odpadów w miejscach niedozwolonych - stanowiących źródła zanieczyszczenia gleby i wód.

Projekt Planu nie zawiera rozwiązań, które mogłyby prowadzić do transgranicznych oddziaływań emisji zanieczyszczeń z projektowanych instalacji gospodarki odpadami.

4.4. Poważne awarie

Działania w zakresie ochrony ludności i ochrony zdrowia na poziomie Gminy Dzierżoniów prowadzone są przez Gminny Zespół Reagowania Kryzysowego, służby inspekcje i straże oraz Ratownictwo Medyczne w ramach posiadanych kompetencji.

Obowiązki związane z awariami przemysłowymi spoczywają głównie na prowadzącym zakład o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku wystąpienia awarii oraz na organach Państwowej Straży Pożarnej, a także Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska działającego w imieniu wojewody. Na terenie Gminy istnieją Jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych w Mościsku, Ostroszowicach, Roztoczniku oraz Tuszynie, które posiadają samochody strażackie oraz motopompy, przy czym jednostka w Mościsku wchodzi w skład krajowego systemu ratowniczo – gaśniczego.

Poza poważnymi awariami przemysłowymi potencjalne zagrożenie dla środowiska stwarza również załadunek, transport i rozładunek materiałów niebezpiecznych. Pojazdy służące do przewozu tych materiałów powinny być przystosowane do takich przewozów, a trasy przewozu tych materiałów powinny być wyznaczane tak, by zapewnić maksymalne bezpieczeństwo dla mieszkańców i środowiska. Ważnym aspektem jest opracowanie programu informowania społeczeństwa o wystąpieniu zagrożenia dla środowiska i edukacji w tym zakresie, obejmującego działania na szczeblu lokalnym, regionalnym i centralnym. W Programie Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego „Ograniczenie ryzyka wystąpienia zagrożeń środowiska spowodowanych przez potencjalne źródła awarii przemysłowych i zagrożeń naturalnych dla ochrony ludności przed ich skutkami” jest jednym z zadań długoterminowych do roku 2015.

W celu ograniczenia ryzyka wystąpienia zagrożeń środowiska powodowanych funkcjonowaniem podmiotów, będących potencjalnym źródłem awarii przemysłowych WIOŚ oraz Komendant Wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej powinien wyegzekwować:

- od wszystkich podmiotów, będących potencjalnymi sprawcami awarii posiadania raportu o bezpieczeństwie i wewnętrznego planu operacyjnego
- dostarczenia Komendantowi Wojewódzkiemu Państwowej Straży Pożarnej informacji niezbędnych do opracowania zewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego
- w odniesieniu do zakładów o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia awarii - opracowania "programu zapobiegania awariom".

4.4.1. Bezpieczeństwo chemiczne

Skutkiem realizacji bezpieczeństwa chemicznego powinno być minimalizowanie skutków poważnych awarii i klęsk żywiołowych, a przede wszystkim zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego w skali gminy i powiatu.

Według Polityki ekologicznej Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 zarządzanie chemikaliami i substancjami chemicznymi w Polsce obejmuje dwa podstawowe kierunki działań:

- dotyczy prac mających na celu zmniejszanie ryzyka środowiskowego związanego z produkcją, obrotem i wykorzystaniem substancji, które już znajdują się na rynku.
- analizy bezpieczeństwa związane z wprowadzaniem na rynek nowych chemikaliów.

W związku z tym w nadchodzących latach działania powinny skupić się nad stworzeniem sprawnego systemu egzekucji przepisów w zakresie wprowadzania na rynek substancji chemicznych. Należy kontynuować wycofywanie chemikaliów ze środowiska, usuwanie azbestu, likwidacja mogiłników zawierających odpady ze środków ochrony roślin.

Jako, że dużą powierzchnię zajmują tereny rolne duża ilość zanieczyszczeń pochodzi ze źródeł rolniczych. Istotnym czynnikiem wpływającym na stan wody i gleby są fermy bydła i trzody chlewnej gdzie występuje niebezpieczeństwo niewłaściwego przechowywania kiszzonek, magazynowania i stosowania nawozów i środków ochrony roślin. Zagrożenie dla środowiska w tym przypadku zależy od rozpuszczalności środków w wodzie i stopnia ich toksyczności.

Lokalnym zagrożeniem dla chemizmu wód i gleb jest likwidacja dzikich składowisk odpadów, co ograniczy niekorzystne ich oddziaływanie na środowisko.

Należy także zwrócić uwagę na inne źródło uwagi na zanieczyszczenia wód jakim są magazyny i stacje paliw. Związki te są niebezpieczne głównie z powodu ich właściwości ropopochodnych, gdyż nawet śladowe ilości tych związków rozpuszczone w wodzie sprawiają, że jest ona nieprzydatna do picia dla ludzi i zwierząt.

4.4.2. Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

Cel	Cele długoterminowe do roku 2016	Cel	Cele krótkoterminowe do roku 2012	Zadanie	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna
PA.1	Eliminowanie i zmniejszanie skutków dla środowiska z tytułu awarii	PA.1.1	Zmniejszenie zagrożenia awariami poprzez system monitoringu	PA.1.1.1	Opracowanie i wdrożenie wspólnego systemu wymiany informacji o ochronie środowiska	Gmina Dzierżonów, Wojewoda Dolnośląski
				PA.1.1.2	Doposażenie Ochotniczych Straży Pożarnych	Gmina Dzierżonów

4.4.3. Harmonogram zadań w zakresie poważnych awarii

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane koszty ogółem (PLN) tys.	Partnerzy
ZADANIA WŁASNE						
PA.1.1.1	Opracowanie i wdrożenie wspólnego systemu wymiany informacji o ochronie środowiska	2009	2012	Gmina Dzierżonów	55	Powiat Dzierżonów, Wojewoda Dolnośląski
PA.1.1.2	Doposażenie Ochotniczych Straży Pożarnych, w tym przebudowa remizy OSP w Piławie Dolnej	2009	2012	Gmina Dzierżonów	520	
RAZEM ZADANIA WŁASNE					575	

4.4.4. Wnioski

W oparciu o zasadę przeczności konieczne jest podejmowanie niezbędnych działań profilaktycznych, włączając w to zakazy i ograniczenia dotyczące produkcji i użytkowania. Niezbędny jest także monitoring, ocena ryzyka i raporty bezpieczeństwa oraz inne procedury, które powinny doprowadzić do wyeliminowania bądź minimalizacji zagrożeń chemicznych dla życia i zdrowia ludzi oraz dla środowiska. Narzędziem do minimalizacji zagrożeń jest wyposażenie jednostek Straży Pożarnej w sprzęt ratujący ludzkie życie i mienie.

Cel wojewódzki w zakresie awarii i zagrożeń na poziomie gminy może być realizowany także poprzez przystosowanie pojazdów do przewozu materiałów niebezpiecznych i wyznaczaniu tras przewozu w taki sposób, aby zapewnić maksymalne bezpieczeństwo mieszkańców i środowiska.

4.5. Oddziaływanie hałasu

Hałasem nazywa się wszystkie niepożądane, nieprzyjemne, dokuczliwe lub szkodliwe drgania mechaniczne ośrodka sprężystego oddziałujące na organizm ludzki. Hałas uważany jest za czynnik zanieczyszczający środowisko.

Hałas wywołuje zmęczenie, złe samopoczucie, utrudnia wypoczynek, może prowadzić do częściowej lub całkowitej utraty słuchu. Ponadto powoduje poważne zmiany psychosomatyczne, jak zagrożenie nadciśnieniem, zaburzenia nerwowe, zaburzenia w układzie kostno-naczyniowym.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 25 z 2008, poz. 150, jednolity tekst) definiuje podstawowe pojęcia z zakresu ochrony przed hałasem jak:

- emisja, przez którą rozumie się wprowadzane bezpośrednio lub pośrednio, w wyniku działalności człowieka, do powietrza, wody, lub ziemi energii, takie jak hałas czy wibracje,
- hałas, przez który rozumie się dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16.000 Hz,
- poziom hałasu, przez który rozumie się równoważny poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB).

Obiekty przemysłowe, ruch drogowy, kolejowy stanowią główne źródła emisji hałasu do środowiska, a tym samym kształtują klimat akustyczny w rejonie ich oddziaływania.

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub, co najmniej na tym poziomie jak i na zmniejszaniu poziomu hałasu, co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Wskaźnikiem oceny hałasu w środowisku jest poziom równoważny dla przedziału czasu odniesienia. Równoważny poziom dźwięku określa się w decybelach (dB). Dopuszczalne wartości równoważnego poziomu dźwięku podano w załącznikach do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. Nr 120, poz.826).

Poziomy dopuszczalne dotyczą emisji hałasu na danym terenie. Na terenach niewyszczególnionych w załączniku do ww. rozporządzenia, dopuszczalny poziom hałasu określa się, przyjmując wartości dopuszczalne dla rodzaju terenu o zbliżonym przeznaczeniu. Dopuszczalny poziom hałasu w środowisku na terenie podlegającym zaliczeniu do dwóch lub więcej rodzajów terenów wyszczególnionych w ww. załączniku określa się, przyjmując wartości dopuszczalne poziomów dźwięku odpowiadające najniższemu dopuszczalnemu poziomom dźwięku dla tych terenów. W rozporządzeniu, określono także standardy emisyjne dla takich obiektów jak drogi lub linie kolejowe (wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym) jak i poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez linie elektroenergetyczne oraz starty, lądowania i przeloty statków powietrznych.

Tabela 35 Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami L_{AeqD} i L_{AeqN} , które to wskaźniki mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w [dB]			
		Drogi lub linie kolejowe1)*		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		$L_{Aeq D}$ przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	$L_{Aeq N}$ przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	$L_{Aeq D}$ przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym	$L_{Aeq N}$ przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy
1.	a) Strefa Ochronna „A” uzdrowiska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2.	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinym pobytem dzieci i młodzieży2) c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	55	50	50	40
3.	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	60	50	55	45
4.	a) Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. Mieszkańców3)	65	55	55	45

Objaśnienia:

- 1) Wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei linowych.
- 2) W przypadku niewykorzystywania tych terenów, zgodnie z ich funkcją, w porze nocy, nie obowiązuje na nich dopuszczalny poziom hałasu w porze nocy.
- 3) Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. Mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys. Można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.

Tabela 36 Dopuszczalne poziomy hałas w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami L_{AeqD} i L_{AeqN} , które to wskaźniki mają zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny długookresowy średni poziom hałasu w [dB]			
		Drogi lub linie kolejowe1)*		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		LDWN przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	LN przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy	LDWN przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	LN przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy
1.	a) Strefa Ochronna „A” uzdrowiska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2.	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	55	50	50	40
3.	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	60	50	55	45
4.	a) Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. Mieszkańców2)	65	55	55	45

Objaśnienia:

- 1) Wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei linowych.
- 2) Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. Mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys. Można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.

Dla terenów, na których poziom hałasu przekracza poziom dopuszczalny, (art. 119 ust. Prawo ochrony środowiska) tworzy się programy ochrony środowiska przed hałasem, których celem jest dostosowanie poziomu hałasu do dopuszczalnego. Programy uchwała rada powiatu, lub w drodze uchwały, sejmik województwa.

W związku ze stwierdzoną uciążliwością akustyczną hałasów komunikacyjnych Państwowy Zakład Higieny opracował skalę subiektywnej uciążliwości zewnętrznych tego rodzaju hałasów. Zgodnie z dokonaną klasyfikacją uciążliwość hałasów komunikacyjnych zależy od wartości poziomu równoważnego L_{Aeq} i wynosi odpowiednio:

- mała uciążliwość $L_{Aeq} < 52\text{dB}$
- średnia uciążliwość $52\text{dB} < L_{Aeq} < 62\text{dB}$
- duża uciążliwość $63\text{dB} < L_{Aeq} < 70\text{dB}$
- bardzo duża uciążliwość $L_{Aeq} > 70\text{dB}$

Poprawa klimatu akustycznego na terenie Gminy Dzierżoniów winna być oparta na polskich aktach prawnych uwzględniając jednakże istniejące standardy Unii Europejskiej.

Polski system ochrony przed hałasem bazuje na systemie standardów imisyjnych (dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku) jak i procedur imisyjnych (ustalanie dopuszczalnych poziomów hałasu dla obiektów w drodze decyzji). Polityka Unii Europejskiej i jej dyrektywy w tym zakresie polegają na tworzeniu aktów prawnych ustanawiających wymagania akustyczne dla maszyn i urządzeń. Są to działania oparte na standardach emisyjnych.

W zakresie ochrony środowiska przed hałasem zarówno standardy emisyjne (obowiązujące w UE, do których Polska musi się dostosować) jak i imisyjne (które UE ma zamiar wprowadzić) mają służyć poprawie klimatu akustycznego.

4.5.1. Charakterystyka i ocena stanu aktualnego

Głównymi źródłami hałasu na terenie Gminy Dzierżoniów są ruch drogowy, działalność przemysłowa oraz ruch kolejowy.

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez:

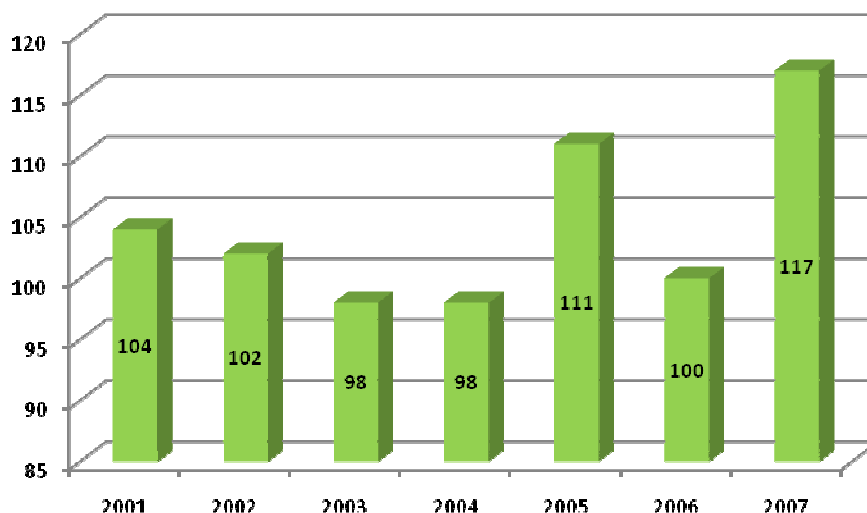
- utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie;
- zmniejszanie poziomu hałasu, co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Jeżeli na terenach przeznaczonych do działalności produkcyjnej, składowania i magazynowania znajduje się zabudowa mieszkaniowa, szpitale, domy opieki społecznej lub budynki związane ze stałym albo czasowym pobytem dzieci i młodzieży, ochrona przed hałasem polega na stosowaniu rozwiązań technicznych zapewniających właściwe warunki akustyczne w budynkach. Można to osiągnąć przez stosowanie rozwiązań technicznych i organizacyjnych zapobiegających powstawaniu lub przenikaniu hałasu do środowiska, a także środków zmniejszających poziom hałasu lub poprzez eliminację czynności powodujących hałas.

Zgodnie z przepisami Prawa ochrony środowiska (art. 180) prowadzący instalację nie ma obowiązku uzyskania decyzji określającej poziom hałasu. Decyzję o dopuszczalnym poziomie hałasu wydaje organ ochrony środowiska z urzędu w przypadku stwierdzenia na podstawie pomiarów, że poza zakładem, w wyniku jego działalności, przekroczone są dopuszczalne poziomy hałas.

4.5.1.1. Hałas przemysłowy

Istotnym i uciążliwym źródłem hałasu na terenie Gminy są małe przedsiębiorstwa nieposiadające żadnych zabezpieczeń akustycznych, są to głównie zakłady kamieniarskie, stolarnie, warsztaty lakiernicze czy mechaniki samochodowej. Niejednokrotnie takie działalności są źródłem konfliktów mieszkańców z przedsiębiorcami, gdyż działalności te są uciążliwe dla mieszkańców, co przyczynia się do składania skarg i donosów na niewłaściwe funkcjonowanie przedsiębiorstw. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska przeprowadza kontrole i ustala szereg zaleceń dotyczących minimalizacji emisji hałasu, lub też z powodu znikomej i tylko okresowej uciążliwości sprawa nie jest kontynuowana. Analizując ilości skarg mieszkańców na uciążliwość związane z nadmierną emisją hałasu można stwierdzić, iż w latach 2001-2007 ich ilość nieznacznie się wahała.

Rysunek 25 Zestawienie skarg i wniosków o podjęcie interwencji za okres 2001-2007 r. na terenie Dolnego Śląska.

Źródło: WIOŚ we Wrocławiu

Większość uciążliwości powodowanych emisją hałasu wynika z niewłaściwej lokalizacji przedsiębiorstw, z których działalnością nierozłącznie jest związana emisja hałasu z zakładów kamieniarskich i przemysłem wydobywczym. W związku z tym bardzo ważnym zaleceniem dla Gminy jest lokowanie działalności uciążliwych w miejscach zapisanych w Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego o przeznaczeniu na działalność produkcyjną i przemysłową.

4.5.1.2. Hałas komunikacyjny

Układ drogowy stanowi o rozwoju danego regionu i powiązaniach z innymi ośrodkami. Przez teren Gminy przebiegają drogi wojewódzkie nr 384, 382. Układ drogowy uzupełniają drogi powiatowe i drogi gminne.

W Gminie Dzierżoniów istnieje łącznie 127,605 km dróg, w tym 15,97 km dróg wojewódzkich, 71,5 km powiatowych, natomiast dróg gminnych jest 40,135 km. Część dróg cechują niskie parametry techniczne i zły stan nawierzchni.

Program Państwowego Monitoringu Środowiska w ramach sieci regionalnej (wojewódzkiej) przewiduje badania hałasu emitowanego z dróg krajowych i wojewódzkich oraz linii kolejowych – w miejscach o szczególnym zagrożeniu (węzły drogowe, drogi tranzytowe przebiegające w pobliżu zabudowy mieszkaniowej).

W latach 2000–2008 na terenie Dolnego Śląska przebadano poziom hałasu w 560 punktach kontrolno-pomiarowych. Głównym założeniem przy typowaniu tras do badania był spodziewany hałas przekraczający 70 dB lub uciążliwość sygnalizowana skargami mieszkańców. W 2008 roku WIOŚ we Wrocławiu nie prowadził badania hałasu komunikacyjnego na terenie Gminy. Najbliższy punkt pomiarowy znajdował się w Świdnicy przy ul. Westerplatte na odcinku drogi wojewódzkiej nr 374 w kierunku Dzierżoniowa. Odnotowany średni poziom równoważny $L_{Aeq} = 68,9$ dB dla 16 godzin dnia. Wysoki poziom równoważny hałasu L_{Aeq} odnotowany na linii pierwszej zabudowy wynika z faktu bardzo bliskiego usytuowania budynków mieszkalnych względem krawędzi jezdni, jak również dużego natężenia ruchu i wysokiego w nim udziału pojazdów ciężarowych transportujących surowce.

Znaczna część dróg gminnych posiada nawierzchnię bitumiczną (60% dróg) oraz nawierzchnię gruntową (8%). Większość dróg gminnych wybudowanych przed rokiem 1995 wymaga gruntownych remontów lub przebudowy łącznie z kanalizacją deszczową. Budowa kanalizacji sanitarnej szczególnie z uwagi na konieczność jej zlokalizowania w przeważającej większości w drogach wymusi również ich przebudowę.

Mając na uwadze rozwój motoryzacji oraz związany z tym faktem wzrost natężenia ruchu drogowego Gmina Dzierżoniów przystąpiła do wspólnego przedsięwzięcia z zakresu budowy i modernizacji dróg wojewódzkich. Stosowne porozumienia zostały zawarte pomiędzy samorządami lokalnymi z powiatu dzierżoniowskiego oraz Dolnośląską Służbą Dróg i Kolei. W latach 2007-2013 przewiduje się współfinansowanie dwóch projektów drogowych tj.

- Budowa obwodnicy Dzierżoniowa i południowego obejścia Piławy Dolnej
- Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 384 na odcinku Dzierżoniów Łagiewniki.

Tereny sołectw charakteryzuje sieć drogowa typowa dla obszarów wiejskich, gdzie większość zabudowy zlokalizowana jest przy głównych ciągach komunikacyjnych a lokalna-niewielka, choć znacznie wydłużona sieć dróg gminnych: zbiorczych, lokalnych i dojazdowych jest uzupełnieniem w/w infrastruktury drogowej.

Znacznie bardziej rozbudowana jest sieć dróg gminnych, gdzie zagęszczenie zabudowy, osiedla mieszkaniowe, lokalne centra handlowe i kulturalne determinują konieczność rozbudowy sieci drogowej, która winna zapewnić łatwy i bezpieczny dojazd do nich.

Duże natężenie ruchu lokalnego, przy nakładaniu się ruchu tranzytowego stwarza uciążliwości akustyczne na terenach wzdłuż głównych ciągów drogowych, co dodatkowo potęgowane jest przez niskie parametry techniczne i zły stan nawierzchni. Organem zatwierdzającym organizację ruchu na drogach gminnych jest Starostwo Powiatowe w Dzierżoniowie – Wydział Komunikacji i Transportu. Zgodnie z rozporządzeniem ministra infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 roku „w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach”, Gmina Dzierżoniów jest zobligowana do dnia 31 grudnia 2010 roku zastąpić istniejące znaki drogowe, znakami spełniającymi warunki techniczne.

4.5.1.3. Hałas kolejowy

Hałas kolejowy w całej Polsce kształtuje się na porównywalnym poziomie. W porze nocnej hałas pochodzący od linii kolejowych przewyższa dopuszczalne granice. Emisja hałasu do środowiska zależy od wielu czynników

- system kontroli i egzekucji.

Niejednokrotnie mieszkańcy składają do organów administracji donosy na uciążliwości powodowane nadmiernych hałasem, każda tego typu informacja powinna być skontrolowana, mimo iż zdarza się, że informacje są nieprawdziwe. Na analizowanym obszarze działalność związaną z przeróbką kamienia, co związane jest z charakterem Gminy prowadzi wiele małych przedsiębiorstw i głównie one stanowią źródło niekontrolowanej emisji hałasu. Natomiast większe przedsiębiorstwa posiadają uregulowany stan prawny i czynią starania w kierunku zmniejszenia lub całkowitego wyeliminowania uciążliwości związanych z ich działalnością.

Działanie zakładów nie powinno powodować przekroczenia standardów, jakości środowiska i dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku poza teren, do którego prowadzący instalację ma tytuł prawny. Dotyczy to również obszaru ograniczonego użytkowania, jeżeli został utworzony w związku z funkcjonowaniem zakładu.

Jeżeli akustyczne oddziaływanie będące wynikiem prowadzenia zakładu występuje na terenach, dla których nie zostały ustawowo ustalone dopuszczalne poziomy hałasu lub na terenach, dla których nie można określić dopuszczalnego poziomu hałasu poprzez przyjęcie wartości dopuszczalnych dla rodzaju terenu o zbliżonym przeznaczeniu – wówczas nie podejmuje się działań przewidzianych ustawą na rzecz kształtowania klimatu akustycznego tych terenów.

Za emisję hałasu do środowiska nie ponosi się żadnych opłat. Natomiast za przekroczenie poziomów hałasu określonych w decyzji na emitowanie hałasu do środowiska i obowiązujących nadal decyzjach o dopuszczalnym poziomie hałasu przenikającego do środowiska – wojewódzki inspektor ochrony środowiska wymierza, w drodze decyzji, administracyjnej kary pieniężne. Ponadto na podmiocie prowadzącym działalność gospodarczą spoczywa odpowiedzialność za ochronę środowiska polegająca na podjęciu niezbędnych działań naprawczych.

Cele krótkoterminowe (do 2013 roku) i główne działania w zakresie ochrony przed hałasem to:

- Niedopuszczanie do realizacji inwestycji, które mogą być źródłem dużej emisji hałasu do środowiska ze względu na rodzaj prowadzonej działalności lub technologie produkcji.
- Ograniczenie emisji hałasu poprzez inwestycje dot. infrastruktury drogowej:
 - o budowa obwodnic,
 - o poprawa nawierzchni dróg,
 - o optymalizacja płynności ruchu,
 - o wprowadzanie systemów pasów zieleni izolacyjnej.

Dokładne rozpoznanie stanu narażenia na hałas jest podstawą podjęcia działań zmierzających do eliminacji lub minimalizacji tego typu zagrożeń. Na bieżąco realizowana modernizacja układów komunikacyjnych uznaje się za dążenie do obniżenia emisji hałasu. Są to przede wszystkim działania usprawniające ruch drogowy.

W związku z tym głównymi kierunkami działań na terenie Gminy Dzierżoniów w najbliższych latach będzie dokonanie oceny akustycznej wybranych miejsc, będą to głównie ciągi komunikacyjne drogowe i kolejowe. Niezależnie od przeprowadzania oceny akustycznej terenów ruchu komunikacyjnego niebagatelnym elementem działalności kontrolnej są przeprowadzane przez WIOŚ kontrole podmiotów prowadzących działalność gospodarczą.

Istotnym elementem będzie kontynuacja wprowadzania do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin zapisów poświęconych ochronie przed hałasem.

4.5.3. Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

Cel	Cele długoterminowe do roku 2016	Cel	Cele krótkoterminowe do roku 2012	Zadanie	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna
OH.1	Poprawa klimatu akustycznego na obszarach, gdzie zostały przekroczone wartości normatywne.	OH.1.1	Ograniczenie występowania przekroczeń normatywnych hałasu komunikacyjnego.	OH.1.1.1	Realizacja zadań przewidzianych dla poprawy infrastruktury drogowej oraz organizacji ruchu w celu obniżenia emisji hałasu komunikacyjnego.	Dolnośląska Służba Dróg i Kolei, Powiatowy Zarząd Dróg w Dzierżoniowie, Gmina Dzierżoniów
				OH.1.1.2	Uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego gminy dopuszczalnych wartości poziomu dźwięku w środowisku dla poszczególnych sołectw Gminy Dzierżoniów	Gmina Dzierżoniów
				OH.1.1.3	Opracowanie dokumentacji technicznych do budowy ekranów akustycznych i modernizacji obwodnicy	Dolnośląska Służba Dróg i Kolei, Powiatowy Zarząd Dróg w Dzierżoniowie
		OH.1.2	Ograniczanie występowania przekroczeń normatywnych hałasu przemysłowego.	OH.1.2.1	Ograniczanie hałasu w obiektach przemysłowych poprzez: – zastosowanie w zakładach przemysłowych automatyzacji i hermetyzacji procesu produkcji, – montaż ekranów akustycznych wokół obiektów szczególnie uciążliwych, – przebudowę instalacji wentylacyjnych i klimatyzacyjnych, – dobór technologii produkcji o niskim poziomie hałasu, – stosowanie obudów dźwiękochłonnych na urządzenia i maszyny emitujące wysoki poziom hałasu.	Podmioty gospodarcze oddziałujące na klimat akustycznych na terenie Gminy

4.5.4. Harmonogram zadań w zakresie ochrony przed hałasem

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane koszty ogółem (PLN) tys.	Partnerzy
ZADANIA WŁASNE						
OH.1.1.2	Uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego gminy dopuszczalnych wartości poziomu dźwięku w środowisku dla poszczególnych sołectw Gminy i Miasta Dzierżoniów	2009	2012	Gmina Dzierżoniów	65	
ZADANIA KOORDYNOWANE						
OH.1.1.1	Realizacja zadań przewidzianych dla poprawy infrastruktury drogowej oraz organizacji ruchu w celu obniżenia emisji hałasu komunikacyjnego.	2009	2016	Dolnośląska Służba Dróg i Kolej, Powiatowy Zarząd Dróg w Dzierżoniowie	1100	Gmina Dzierżoniów
OH.1.1.3	Opracowanie dokumentacji technicznych do budowy ekranów akustycznych i modernizacji obwodnicy	2009	2016	Dolnośląska Służba Dróg i Kolej, Powiatowy Zarząd Dróg w Dzierżoniowie	600	
OH.1.2.1	Ograniczanie hałasu w obiektach przemysłowych poprzez: – zastosowanie w zakładach przemysłowych automatyzacji i hermetyzacji procesu produkcji, – montaż ekranów akustycznych wokół obiektów szczególnie uciążliwych, – przebudowę instalacji wentylacyjnych i klimatyzacyjnych, – dobór technologii produkcji o niskim poziomie hałasu, – stosowanie obudów dźwiękochłonnych na urządzenia i maszyny emitujące wysoki poziom hałasu.	2009	2016	Podmioty gospodarcze oddziałujące na klimat akustycznych na terenie Gminy	b.d.	Gmina Dzierżoniów
RAZEM ZADANIA WŁASNE					65	
RAZEM ZADANIA KOORDYNOWANE					1700	

4.5.5. Wnioski

W celu poprawy klimatu akustycznego na terenie Gminy oraz ochrony środowiska przed negatywnym działaniem hałasu należy:

- Podejmować działania, które spowodują zmniejszenie uciążliwości powodowanej przez hałas drogowy.
- Ograniczać rozprzestrzenianie się hałasu komunikacyjnego poprzez zadania inwestycyjne polegające na, wymianie okien, tworzeniu osłon naturalnych.
- Podjąć zapobiegawcze działania inwestycyjne w zakresie infrastruktury drogowej na trasach komunikacyjnych.
- Zapewnić możliwość lokalizacji dla obiektów przemysłowych i produkcyjnych poprzez podporządkowanie struktury przestrzennej Gminy, w planach zagospodarowania przestrzennego uwzględniać kształtowanie klimatu akustycznego.
- Wyznaczyć strefy mieszkaniowe na terenie, których nie lokować inwestycji, które mogą być źródłem dużej emisji hałasu do środowiska ze względu na rodzaj prowadzonej działalności lub technologie produkcji.

4.6. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych

Minister właściwy do spraw środowiska, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia, określa, w drodze rozporządzenia, dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposoby sprawdzania dotrzymania tych poziomów.

W rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. 2003 nr 192 poz. 1883) są ustalone zróżnicowane poziomy pól elektromagnetycznych dla:

- terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową - do 50Hz
- miejsc dostępnych dla ludności – do 300 GHz

Według ustawy Prawo ochrony środowiska (art.122a) prowadzący instalację oraz użytkownik urządzenia emitującego pola elektromagnetyczne, które są stacjami elektroenergetycznymi lub napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi o napięciu znamionowym nie niższym niż 110 kV, lub instalacjami radiokomunikacyjnymi, radionawigacyjnymi lub radiolokacyjnymi, emitującymi pola elektromagnetyczne, których równoważna moc promieniowana izotropowo wynosi nie mniej niż 15 W, emitującymi pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 30 kHz do 300 GHz, są obowiązani do wykonania pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

Wojewódzki inspektor ochrony środowiska prowadzi okresowe badania poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

4.6.1. Charakterystyka i ocena stanu aktualnego

Źródła pola elektromagnetycznego można podzielić na naturalne występujące w przyrodzie oraz sztuczne, które powstają wraz z rozwojem przemysłu w tym telekomunikacji. Głównymi instalacjami emitującymi pola elektromagnetyczne są :

- linie elektromagnetyczne
- instalacje radiokomunikacyjne, takie jak:
 - o stacje bazowe telefonii komórkowej,
 - o stacje radiowe i telewizyjne.

Źródłem promieniowania elektromagnetycznego są również linie przesyłowe wysokiego, średniego i niskiego napięcia oraz stacje transformatorowe. Gmina Dzierżonów zaopatrywana jest w energię przez sieci napowietrzne średniego napięcia 40 kV i 20 kV oraz system trafostacji. Obecnie na terenie gminy jest 61 stacji transformatorowych o zainstalowanej mocy 7381 kVA.

Na terenie Gminy Dzierżonów zlokalizowane są następujące stacje bazowe telefonii komórkowej:

- stacja bazowa telefonii komórkowej PTK Centertel nr 6238 „Mościsko” zlokalizowana w miejscowości Mościsko (działka nr 528, obręb Mościsko, Gm. Dzierżonów).

W dniu 27.06.2006 r. została wydana decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia polegającego na rozbudowie stacji bazowej telefonii komórkowej PTK Centertel nr 6238 o nazwie

Mościsko zlokalizowanej na istniejącej wieży antenowej o wysokości ok. 40m w miejscowości Mościsko, działka nr 528, w której określono, iż rozbudowana stacja bazowa będzie źródłem emisji promieniowania elektromagnetycznego o łącznej maksymalnej równoważnej mocy promieniowania izotropowego wynoszącej EIRP=21583,69 W.

- stacja bazowa telefonii komórkowej PTK Centertel nr 4706/5494 „Ostroszowice” zlokalizowana w miejscowości Ostroszowice przy ul. Jodłownickiej 4, na działce nr 196/3 (teren Ostroszowickiej Fabryki Mebli” S.A.)

W dniu 19.09.2006 r. została wydana decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia polegającego na rozbudowie stacji bazowej telefonii komórkowej PTK Centertel nr 4706/5494 „Ostroszowice”, zlokalizowanej na istniejącej wieży kratowej o wysokości ok. 60m w miejscowości Ostroszowice przy ul. Jodłownickiej 4, na działce nr 196/3, w której określono, iż rozbudowana stacja bazowa będzie źródłem emisji promieniowania elektromagnetycznego o łącznej maksymalnej równoważnej mocy promieniowania izotropowo wynoszącej EIRP= 16161 W.

Ponadto w dniu 31.05.2007 r. została wydana decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia polegającego na budowie stacji bazowej telefonii cyfrowej sieci ERA Mościsko 49638.01 zlokalizowanej w miejscowości Mościsko (działka nr 527, obręb Mościsko). Jednak z uwagi na konflikt społeczny i brak zgody mieszkańców Mościska na budowę kolejnej stacji bazowej telefonii komórkowej na terenie miejscowości Mościsko inwestycja nie została zrealizowana (działka nr 527 jest własnością Gminy Dzierżoniów, nie zawarto umowy dzierżawy z inwestorem).

4.6.2. Identyfikacja potrzeb

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez:

- utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach;
- zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych, co najmniej do dopuszczalnych.

Oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska. Wojewódzki inspektor ochrony środowiska prowadzi, aktualizowany corocznie, rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, z wyszczególnieniem przekroczeń dotyczących:

- terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową;
- miejsc dostępnych dla ludności

Oprócz tego prowadzący instalację oraz użytkownik urządzenia emitującego pola elektromagnetyczne, które są stacjami elektroenergetycznymi lub napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi o napięciu znamionowym nie niższym niż 110 kV, lub instalacjami radiokomunikacyjnymi, radionawigacyjnymi lub radiolokacyjnymi, emitującymi pola elektromagnetyczne, których równoważna moc promieniowana izotropowo wynosi nie mniej niż 15 W, emitującymi pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 30 kHz do 300 GHz, są obowiązani do wykonania pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku:

- bezpośrednio po rozpoczęciu użytkowania instalacji lub urządzenia;
- każdorazowo w przypadku zmiany warunków pracy instalacji lub urządzenia, w tym zmiany spowodowanej zmianami w wyposażeniu instalacji lub urządzenia, o ile zmiany te mogą mieć wpływ na zmianę poziomów pól elektromagnetycznych, których źródłem jest instalacja lub urządzenie.

Zadania na poziomie gminy obejmują:

- preferowanie mało konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania niejonizującego,
- opracowywanie przyszłych planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem zagrożeń promieniowaniem niejonizującym.

4.6.3. Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

Cel	Cele długoterminowe do roku 2016	Cel	Cele krótkoterminowe do roku 2012	Zadanie	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna
PN.1	Kontrola i ograniczenie emisji niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego do środowiska	PN.1.1.	Rozpoznanie stanu zagrożenia oddziaływania pól elektromagnetycznych	PN.1.1.1	Stworzenie rejestru potencjalnych źródeł promieniowania niejonizującego	Gmina Dzierżoniów
				PN.1.1.2	Gromadzenie danych dotyczących instalacji powodujących wytwarzanie pól elektromagnetycznych	Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego
				PN.1.1.3	Stworzenie systemu monitoringu środowiska ze względu na promieniowanie niejonizujące	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, użytkownicy urządzeń emitujących pole elektromagnetyczne

4.6.4. Harmonogram zadań w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane koszty ogółem (PLN) tys.	Partnerzy
ZADANIA WŁASNE						
PN.1.1.1	Stworzenie rejestru potencjalnych źródeł promieniowania niejonizującego	2009	2012	Gmina Dzierżoniów	3	Właściciele stacji przekątnikowych telefonii komórkowych
ZADANIA KOORDYNOWANE						
PN1.1.1.3	Stworzenie systemu monitoringu środowiska ze względu na promieniowanie niejonizujące	2009	2016	WIOŚ, użytkownicy urządzeń emitujących pole elektromagnetyczne	100	Gmina Dzierżoniów
PN.1.1.2	Gromadzenie danych dotyczących instalacji powodujących wytwarzanie pól elektromagnetycznych	2009	2016	Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego	50	Gmina Dzierżoniów
RAZEM ZADANIA WŁASNE					3	
RAZEM ZADANIA KOORDYNOWANE					150	

4.6.5. Wnioski

Zadania w zakresie oceny poziomów promieniowania elektromagnetycznego i ich zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska. Zadania dotyczące badań i prowadzenie rejestrów przekroczeń spoczywają na Wojewódzkim Inspektoracie Ochrony Środowiska.

Zadania władz Gminy Dzierżoniów polegać będą na właściwej lokalizacji obiektów, które przekraczają dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych oraz uwzględnianiu ich lokalizacji w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Skuteczna ochrona środowiska przed szkodliwym działaniem pól elektromagnetycznych, polega na:

- inwentaryzacji źródeł emisji,
- wdrażaniu najlepszych technik ograniczających promieniowanie elektromagnetyczne,
- wyznaczaniu obszarów ograniczonego użytkowania od istniejących i projektowanych emitatorów,
- lokalizacji nowych obiektów tak by były jak najmniej konfliktowe z otaczającą przestrzenią,
- zwracanie szczególną uwagę na lokalizację zabudowań mieszkalnych, żłobków.

5. Analiza finansowa realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dzierżoniów

5.1. Nakłady na realizację zadań

Oszacowane w ramach poszczególnych kierunków ochrony środowiska koszty realizacji zadań (zarówno inwestycyjnych, jak i tzw. „miękkich”), wskazują jednocześnie te obszary działań, których realizacja – w kontekście możliwości finansowych – będzie najtrudniejsza. Należą do nich:

- gospodarka wodno-ściekowa,
- ochrona powierzchni ziemi,
- ochrona powietrza.

Zbiornicze zestawienie nakładów, w podziale na wydatki dotyczące zadań własnych i koordynowanych, przedstawia tabela poniżej.

Tabela 37 Nakłady finansowe na realizację zadań określonych w POŚ Gminy

Lp.	Wyszczególnienie	Zadania własne		Zadania koordynowane		OGÓŁEM	
		Wartość	Udział	Wartość	Udział	Wartość	Udział
		[tys. PLN]		[tys. PLN]		[tys. PLN]	
1.	Ochrona przyrody i krajobrazu	190	9,75%	120	0,60%	310	1,42%
2.	Ochrona i zrównoważony rozwój lasów	-	-	3 700	18,58%	3 700	16,93%
3.	Ochrona powierzchni ziemi	175	8,98%	75	0,38%	250	1,14%
4.	Ochrona zasobów kopalin	10	0,51%	-	-	10	0,05%
5.	Kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy	206	6,83%	100	0,50%	306	1,34%
6.	Gospodarka wodno-ściekowa	40	1,33%	4 860	24,42%	4 900	21,39%
7.	Ochrona powietrza	685	22,73%	668	3,36%	1 353	5,90%
8.	Gospodarowanie odpadami	-	-	8536,2	42,90%	8 536	37,25%
9.	Poważne awarie	575	19,08%	-	-	575	2,51%
10.	Ochrona przed hałasem	65	2,16%	1 700	8,54%	1 765	7,70%
11.	Ochrona przed promieniowaniem Elektromagnetycznym	3	0,02%	150	0,75%	153	0,03
12.	OGÓŁEM	1 949	100%	19 909	100,00%	21 858	100,00%

Źródło: opracowanie własne

W kontekście zadań własnych (a zatem najistotniejszych z punktu widzenia wydatkowania środków budżetowych) ok. 80% środków przeznaczonych będzie na uregulowanie systemu zaopatrzenia w wodę pitną oraz odprowadzania ścieków komunalnych i gospodarkę odpadami. Skuteczna realizacja tych zadań wymaga zaangażowania środków w postaci dofinansowania ze źródeł zewnętrznych, a w szczególności funduszy. Zgodnie z założeniami (określonymi w harmonogramach dla poszczególnych kierunków ochrony środowiska), wydatki na realizację zadań POŚ rozłożone zostaną w czasie (do roku 2016). Na tej podstawie, w odniesieniu do zadań własnych, przedstawiony został szacunkowy plan finansowy. Odpowiednie dane w tym względzie przedstawia tabela 38, natomiast strukturę nakładów (w ujęciu rocznym) przedstawia tabela 39.

Tabela 38 Plan wydatków inwestycyjnych i pozainwestycyjnych w zakresie zadań własnych [w tys. zł]

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	OGÓŁEM
Ochrona przyrody i krajobrazu	25	23	23	23	24	24,00	24	24	190
Ochrona powierzchni ziemi	15	20	20	20	25	25	25	25	175
Ochrona zasobów kopalin	5	5							10
Kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy	26	30	25	25	25	25,00	25	25	206
Gospodarka wodno-ściekowa	5	5	5	5	5	5	5	5	40
Ochrona powietrza	60	65	70	75	80	100	115	120	685
Poważne awarie	55	60	65	65	70	80	85	95	575
Ochrona przed hałasem	6	7	7,5	8	8	9	9	10	65
Ochrona przed promieniowaniem	3								3
OGÓŁEM	2								

Źródło: opracowanie własne

Tabela 39 Struktura wydatków inwestycyjnych i pozainwestycyjnych w zakresie zadań własnych [%]

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	OGÓŁEM
Ochrona przyrody i krajobrazu	12,38	10,70	10,67	10,41	10,13	8,96	8,33	7,89	9,75
Ochrona powierzchni ziemi	7,43	9,30	9,28	9,05	10,55	9,33	8,68	8,22	8,98
Ochrona zasobów kopalin	2,48	2,33	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,51
Kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy	12,87	13,95	11,60	11,31	10,55	9,33	8,68	8,22	10,57
Gospodarka wodno-ściekowa	2,48	2,33	2,32	2,26	2,11	1,87	1,74	1,64	2,05
Ochrona powietrza	29,70	30,23	32,48	33,94	33,76	37,31	39,93	39,47	35,15
Poważne awarie	27,23	27,91	30,16	29,41	29,54	29,85	29,51	31,25	29,50
Ochrona przed hałasem	2,97	3,26	3,48	3,62	3,38	3,36	3,13	3,29	3,34
Ochrona przed promieniowaniem	1,49	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,15
OGÓŁEM	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Źródło: opracowanie własne

5.2. Proponowany montaż finansowy dla zadań własnych

Z uwagi na duże trudności z opracowaniem montażu finansowego dla wszystkich zdefiniowanych w ramach POŚ zadań (wynikające z różnorodności podmiotów zaangażowanych we wdrażanie zadań koordynowanych), obecnie przedstawiony zostanie wstępny montaż finansowy jedynie dla zadań własnych – mający bezpośrednie przełożenie na wydatkowanie środków budżetu samorządu terytorialnego.

Charakter zadań własnych POŚ wskazuje, iż optymalnymi źródłami finansowania przedsięwzięć są środki zaproponowane poniżej:

- środki funduszy UE – Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 [dalej: RPO WD],
- środki Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu [dalej: WFOŚiGW],
- środki z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Warszawie
- środki własne (budżetu gminy Dzierżoniów),
- środki mieszkańców gminy

Montaż finansowy dla zadań własnych Gminy Dzierżoniów wdrażających POS opracowany, został w oparciu o wstępny plan finansowy wydatków przedstawiony w poprzednim punkcie. Rozkład poszczególnych źródeł finansowania przedsięwzięć oraz ich strukturę przedstawiają odpowiednio: tabela 40 i tabela 41.

Przyjęto, iż poziom dofinansowania ze środków UE wyniesie 85% wydatków (przy założeniu, iż całość nakładów to koszty kwalifikowalne). Pozostała część wydatków współfinansowanych w ramach RPO WD pokryta zostanie ze środków budżetu gminy. Szczegółowy poziom dofinansowania określony został w Ramowym Planie Realizacji RPO WD na lata 2007-2013, w okresie 2009-2011 przyjętym przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego Uchwałą Nr 2250/III/08 z dnia 15.12.2008 r. Dla zagadnień związanych z ochroną środowiska najistotniejsze znaczenie mają priorytety:

Priorytet 1. Wzrost konkurencyjności dolnośląskich przedsiębiorstw („Przedsiębiorstwa i Innowacyjność”)

Działanie 1.1.f - Dotacje inwestycyjne dostosowujące MSP (z wyłączeniem mikroprzedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą do 2 lat) do wymogów wynikających z prawa krajowego i wspólnotowego w zakresie ochrony środowiska oraz projekty w zakresie zwiększenia efektywności energetycznej

Priorytet 3. Rozwój infrastruktury drogowej na Dolnym Śląsku („Transport”)

Działanie 3.3 Transport miejski i podmiejski

Priorytet 4. Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz bezpieczeństwa ekologicznego i przeciwpowodziowego Dolnego Śląska

Priorytet 5. Regionalna infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku

Priorytet 6. Wykorzystanie i promocja potencjału turystycznego i kulturowego Dolnego Śląska

W odniesieniu do pozostałej grupy zadań, proponuje się uzyskanie dofinansowania z WFOŚiGW we Wrocławiu. Ponadto zadania te mogą być finansowane jednocześnie ze środków wojewódzkiego funduszu oraz ze środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi z tym, że wysokość udzielanej pomocy nie może przekroczyć 80% różnicy pomiędzy planowanymi kosztami realizacji przedsięwzięcia a dofinansowaniem ze środków zagranicznych. Jednak w przypadku, gdy suma tych środków przekroczy 50% kosztów całego przedsięwzięcia, dofinansowanie z WFOŚiGW może być wyłącznie w formie pożyczki.

Pożyczki przyznawane są m.in. na:

- zadania z zakresu termomodernizacji (obejmujące ocieplenie budynków, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej), wodociągowania i zakup specjalistycznych samochodów do transportu odpadów,
- wykonanie dokumentacji dla inwestycji:
 - o studium wykonalności,
 - o raport oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko,
 - o projekt budowlany (w przypadku, gdy jest on wymagany na etapie przygotowania aplikacji) w zakresie wymaganych przez aplikację.

W/w zadania muszą spełniać warunki:

- o zgodności z planem zagospodarowania przestrzennego,
- o są to zadania, dla których zostały wydane warunki zabudowy i zagospodarowania terenu lub ustalenia lokalizacji celu publicznego,

o muszą wynikać z wieloletnich planów inwestycyjnych.

Nakłady na wykonanie dokumentacji, niezbędne dla pozyskania środków z funduszy unijnych kierowanych do sektora ochrony środowiska, mogą być dofinansowane w wysokości do 50% ich kosztów.

Natomiast środki w postaci dotacji standardowo wynoszą do 25% wartości zadania, ale w uzasadnionych przypadkach poziom ten może być wyższy.

Udzielane są one na:

- zadania w zakresie ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego i ich związków oraz ich stowarzyszeń, jednostki sfery budżetowej oraz inne jednostki organizacyjne prowadzące działalność w zakresie ochrony zdrowia, profilaktyki zdrowotnej, pomocy społecznej, oświaty i kultury,
- zadania z zakresu ochrony przyrody, monitoringu środowiska, zapobiegania lub likwidacji skutków poważnych awarii, profilaktyki zdrowotnej dzieci i młodzieży, z obszarów o przekroczonych standardach środowiska oraz realizowane w ramach porozumień zawieranych z administratorami cieków przedsięwzięcia z zakresu gospodarki wodnej.

W przypadku łączenia powyższych form dofinansowania (dotacja i pożyczka) wysokość dofinansowania wynosi: do 25% wartości zadania w formie dotacji i do 75% wartości zadania w formie pożyczki, przy czym wysokość pożyczki nie może być niższa niż wysokość dotacji.

Zgodnie z *Listą przedsięwzięć priorytetowych WFOŚiGW we Wrocławiu planowanych do dofinansowania w 2009 r.*, priorytetowo traktowane będą zadania ujęte w Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko oraz zadania RPO WD na lata 2007-2013, których zakres odpowiada działalności statutowej Funduszu.

Stosunkowo niewielkie (kwotowo) zadania w całości finansowane będą ze środków będących w dyspozycji Gminy Dzierżoniów. Ponadto w zadaniach związanych z ochroną powietrza – jest to związane z realizacją programu ograniczenia niskiej emisji - przewidywany jest udział finansowy mieszkańców.

Należy zaznaczyć, iż przedstawiony w dalszej części montaż finansowy ma jedynie charakter poglądowy. Precyzyjne określenie wartości dofinansowania na etapie opracowywania POS jest bardzo trudne. Konieczne jest przede wszystkim opracowanie studium wykonalności i analiz finansowo - ekonomicznych, które wykażą maksymalny poziom wsparcia – biorąc pod uwagę czynniki formalno - prawne, jak również charakter konkretnych zadań.

Ponadto określony montaż finansowy nie wyklucza możliwości zastosowania innych źródeł współfinansowania, dostępnych w danym czasie.

Tabela 40 Proponowane źródła finansowania zadań własnych określonych w Programie [w tys. zł]

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	OGÓŁEM
Fundusze UE	115,1	122,6	125,0	128,2	139,8	160,8	172,8	182,4	1 146,7
WFOŚiGW	28,3	30,1	28,0	26,5	28,4	29,5	28,8	30,4	230,0
Środki własne	45,5	48,4	47,4	53,0	56,9	67,0	74,9	79,0	472,1
Pozostałe środki (środki mieszkańców)	13,1	14,0	15,1	13,3	11,9	10,7	11,5	12,2	101,7
OGÓŁEM	202	215	215,5	221	237	268	288	304	1 949,0

Źródło: opracowanie własne

Tabela 41 Struktura źródeł finansowania zadań własnych [%]

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	OGÓŁEM
Fundusze UE	57,0%	57,0%	58,0%	58,0%	59,0%	60,0%	60,0%	60,0%	58,7%
WFOŚiGW	14,0%	14,0%	13,0%	12,0%	12,0%	11,0%	10,0%	10,0%	11,8%
Środki własne	22,5%	22,5%	22,0%	24,0%	24,0%	25,0%	26,0%	26,0%	24,1%
Pozostałe środki (środki mieszkańców)	6,5%	6,5%	7,0%	6,0%	5,0%	4,0%	4,0%	4,0%	5,3%
OGÓŁEM	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: opracowanie własne

5.3. Ocena możliwości budżetowych wdrożenia zadań własnych Programu Ochrony Środowiska

Pomimo szerokiej dostępności zewnętrznych źródeł wsparcia, skuteczne wdrożenie przedsięwzięć określonych w POŚ wymagać będzie istotnego zaangażowania budżetu gminy.

Ważnym z punktu widzenia polityki pozyskiwania środków finansowych na inwestycje jednostek samorządu terytorialnego, jest określenie zdolności do zaciągania zobowiązań. Możliwości Gminy w tym zakresie reguluje Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. nr 249, poz. 2104, ze zmianami).

Art. 169.

1. Łączna kwota przypadających w danym roku budżetowym:

- 1) spłat rat kredytów i pożyczek (...) wraz z należnymi w danym roku odsetkami od kredytów i pożyczek (...)
- 2) wykupów papierów wartościowych emitowanych przez jednostki samorządu terytorialnego (...) wraz z należnymi odsetkami i dyskontem od papierów wartościowych (...)
- 3) potencjalnych spłat kwot wynikających z udzielonych przez jednostki samorządu terytorialnego poręczeń oraz gwarancji - nie może przekroczyć 15% planowanych na dany rok budżetowy dochodów jednostki samorządu terytorialnego.

Art. 170.

1. Łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec roku budżetowego nie może przekroczyć 60% wykonanych dochodów ogółem tej jednostki w tym roku budżetowym.

Przy planowaniu dochodów budżetowych brano pod uwagę wielkość wpływów z danego źródła w roku poprzednim oraz:

- prognozowany średnioroczny wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych w wysokości 102,9 %,
- średnioroczny wskaźnik wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej w wysokości nie niższej niż 103,9 %,
- składka na Fundusz Pracy planowana jest w wysokości 2,45 % podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne.

Biorąc pod uwagę powyższe założenia i obowiązujące przepisy prawa, w budżecie Gminy Dzierżoniów na rok 2009 przyjęto:

- dochody w wysokości 19.362.951 zł,
- wydatki w wysokości 21.222.436 zł.

Wysokość zobowiązań na dzień 31 grudnia 2008 roku z tytułu zaciągniętych długoterminowych pożyczek i kredytów wynosiła łącznie 6 445 395 zł, a zakładane kwoty zobowiązań na dalsze lata pokazuje poniższa tabela.

Tabela 42 Prognoza kwoty długu na 2009r. i lata następne (w zł)

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Ogółem kwota zadłużenia, w tym	6 445 395	8 304 880	7 104 880	5 904 880	4 699 946	3 490 000	2 290 000	1 090 000	0
Wyemitowane papiery wartościowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kredyty	6 445 395	8 154 880	6 954 880	5 754 880	4 549 946	3 340 000	2 140 000	940 000	0
Pożyczki	0	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000	0
Prognozowane dochody budżetowe	19 795 769	19 362 951	21 300 000	21 300 000	21 300 000	21 300 000	21 300 000	21 300 000	21 300 000

Źródło: budżet Gminy Dzierżoniów, 2009

Przedstawiony budżet jest budżetem niezrównoważonym. Różnica między dochodami i wydatkami stanowi deficyt budżetowy w wysokości 1.859.485 zł. Źródłem finansowania planowanego deficytu oraz rozchodów

budżetu z tytułu spłat kredytów zaciągniętych w latach poprzednich, będą kredyty i pożyczki w wysokości 2.990.000 zł.

Znaczącą pozycję w przedstawionym projekcie budżetu stanowią wydatki na inwestycje zaplanowane w kwocie 24.210.106 zł. Udział wydatków inwestycyjnych w ogólnej kwocie wydatków ujętych w projekcie budżetu na rok 2009 wynosi 34,06%.

Dochody Gminy Dzierżoniów w roku 2009 będą niższe o 3,39 % w stosunku do planu roku 2008 (stan na dzień 31.10.2008r). Na spadek wartości dochodów budżetu wpływ mają następujące czynniki:

- Zmniejszenie stawki podatku rolnego,
- Urealnienie wysokości pozostałych dochodów,
- Brak możliwości zapisu dotacji do planowanych inwestycji (w roku 2008 kwota dotacji do zadań majątkowych wyniosła 1.021.770 zł).

Plan wydatków w roku 2009 do analogicznego okresu 2008 jest niższy o 4,28%, ale plan wydatków majątkowych będzie wyższy o 8,8% (pomniejszony po stronie dochodów i wydatków o dotacje). \ Wśród zadań majątkowych znajdują się ważne dla mieszkańców inwestycje, przede wszystkim drogowe, na realizację których zawarto w latach poprzednich stosowne porozumienia, a które realizowane są przez podmioty zewnętrzne, przy udziale środków gminy.

Budżet zakłada również rozpoczęcie szeregu zadań z zakresu gospodarki wodno-ściekowej w tym zadanie pn. „Modernizacja i rozbudowa gospodarki wodno-ściekowej na terenie gmin. powiatu dzierżoniowskiego”. Wykonanie tego, niezwykle istotnego zadania, wymagać będzie dużych nakładów finansowych, przekraczających możliwości budżetu gminy, dlatego niezbędne będzie ubieganie się o dofinansowanie zadania ze środków Unii Europejskiej.

W budżecie wskazano także zadania z zakresu odnowy i rozwoju wsi, które są kontynuacją przyjętego kierunku rozwoju, jak również mają duże, realne szanse uzyskania dofinansowania ze środków Unii Europejskiej.

Zaplanowane zadania wynikają z najpilniejszych potrzeb społecznych oraz wieloletnich planów rozwoju. Mają one na celu zrównoważony rozwój wszystkich miejscowości z terenu gminy. Duży nacisk położony został na edukację przedszkolną m.in. poprzez budowę wraz z Fundacją Promyk Słońca dwóch integracyjnych punktów przedszkolnych.

6. Narzędzia i instrumenty realizacji programu

6.1.Mechanizmy prawne

Ustawa Prawo Ochrony Środowiska określa narzędzia prawne wykorzystywane dla realizacji zadań w dziedzinie ochrony środowiska, jak również nakłada na organy administracji samorządowej obowiązki w tym zakresie. Organami ochrony środowiska w myśl art. 376 ustawy Prawo ochrony środowiska są:

- wójt, burmistrz lub prezydent miasta,
- starosta,
- sejmik województwa,
- marszałek województwa,
- wojewoda,
- minister właściwy do spraw środowiska.

Organy Inspekcji Ochrony Środowiska działające na podstawie przepisów ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska wykonują zadania w zakresie ochrony środowiska, jeżeli ustawa tak stanowi. Wójt Gminy sprawuje kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym właściwością tych organów.

Wójt lub osoby przez niego upoważnione są uprawnieni do występowania w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia przeciw przepisom o ochronie środowiska. Wójt, występuje do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o podjęcie odpowiednich działań będących w jego kompetencji, jeżeli w wyniku kontroli organy te stwierdzą naruszenie przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić, przekazując dokumentację sprawy.

Wójt gminy okresowo przedkłada marszałkowi województwa informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.

Wójt gminy w drodze decyzji może nakazać osobie fizycznej, której działalność negatywnie oddziałuje na środowisko, wykonanie w określonym czasie czynności zmierzających do ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko.

Szczegółowe kompetencje organów na szczeblu gminnym w zakresie każdej z dziedzin ochrony środowiska określają przepisy Ustawy Prawo ochrony środowiska.

6.2. Prawo ochrony środowiska i inne akty niezbędne do realizacji Programu Ochrony Środowiska

USTAWY

- Ustawa z dnia 4 lutego 1994 roku Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. z 2005 r., Nr 228, poz. 1947 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2004 r., Nr 121, poz. 1266 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2007 r., Nr 39 poz. 251 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r., Nr 25 poz. 150 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r., Nr 239 poz. 2019 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r., Nr 92, poz. 880 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz. U. z 2007 r., Nr 147, poz. 1033);
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r., Nr 199, poz. 1227);

ROZPORZĄDZENIA

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi (Dz. U. z 2002 r., Nr 165, poz. 1359);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. z 2004 r., Nr 229, poz. 2313 z późn. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie trybu i zakresu opracowania projektu planu ochrony dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. z 2005 r., Nr 61, poz. 549);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 31 marca 2006 roku w sprawie rodzajów instalacji objętych wspólnotowym systemem handlu uprawnieniami do emisji (Dz. U. z 2006 r., Nr 60, poz. 429);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 marca 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie rodzajów instalacji objętych wspólnotowym systemem handlu uprawnieniami do emisji (Dz. U. z 2007 r., Nr 45, poz. 295);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. z 2007 r., Nr 120, poz. 826);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2008 r., Nr 47 poz. 281);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 marca 2008 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz. U. z 2008 r., Nr 52, poz. 310);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2008 r. w sprawie przyjęcia Krajowego Planu Rozdziału Upnień do emisji dwutlenku węgla na lata 2008-2012 dla wspólnotowego systemu handlu uprawnieniami do emisji (Dz. U. z 2008 r., Nr 202, poz. 1248);

OBOWIAZUJĄCE DYREKTYWY W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA

- Dyrektywa 2004/101/WE Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniająca dyrektywę 2003/87/WE ustanawiającą system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie, z uwzględnieniem mechanizmów projektowych Protokołu z Kioto
- Decyzja Rady przyjmująca program szczegółowy badań, rozwoju technologicznego i demonstracji w dziedzinie energii, środowiska i stałego rozwoju (1998-2002)

- Dyrektywa 2000/14/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zbliżenia ustawodawstw Państw Członkowskich odnoszących się do emisji hałasu do środowiska przez urządzenia używane na zewnątrz pomieszczeń
- Decyzja nr 1600/2002/WE Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiająca szósty wspólnotowy program działań w zakresie środowiska naturalnego
- Dyrektywa Rady w sprawie swobody dostępu do informacji o środowisku
- Dyrektywa 94/63/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie kontroli emisji lotnych związków organicznych (LZO) wynikających ze składowania paliwa i jego dystrybucji z terminali do stacji paliw
- Dyrektywa Rady 96/61/WE dotycząca zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli
- Dyrektywa Rady 97/11/WE zmieniająca dyrektywę 85/337/EWG w sprawie oceny wpływu wywieranego przez niektóre publiczne i prywatne przedsięwzięcia na środowisko
- Dyrektywa Rady 91/156/EWG zmieniająca Dyrektywę 75/442/EWG w sprawie odpadów
- Dyrektywa Rady 80/68/EWG w sprawie ochrony wód gruntowych przed zanieczyszczeniem spowodowanym przez niektóre substancje niebezpieczne
- Dyrektywa Rady 85/337/EWG w sprawie oceny wpływu wywieranego przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko
- Dyrektywa Rady 87/101/EWG zmieniająca dyrektywę 75/439/EWG w sprawie unieszkodliwiania olejów odpadowych
- Dyrektywa 90/1210/EWG w sprawie ustanowienia Europejskiej Agencji Ochrony Środowiska oraz europejskiej sieci informacji i obserwacji środowiska
- Dyrektywa Rady 90/313/EWG w sprawie swobody dostępu do informacji o środowisku
- Dyrektywa Rady 91/692/EWG normalizująca i racjonalizująca sprawozdania w sprawie wykonywania niektórych dyrektyw odnoszących się do środowiska
- Dyrektywa Rady 91/689/EEC w sprawie odpadów niebezpiecznych
- Dyrektywa Komisji 93/67/EWG ustanawiająca zasady oceny ryzyka dla człowieka i środowiska naturalnego ze strony substancji notyfikowanych zgodnie z dyrektywą Rady 67/548/EWG
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2001/81/WE z 23 października 2001 r. w sprawie krajowych pułapów emisji dla niektórych zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego (dokument opublikowany w Fakty. Dokumenty nr II, czerwiec 2002, PSE SA)
- Decyzja ramowa Rady 2003/80/WSiSW w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne
- Dyrektywa 2003/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady przewidująca udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniająca w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywę Rady 85/337/EWG i 96/61/WE

7. Dostęp do informacji, edukacja ekologiczna, udział społeczeństwa

Według Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r., Nr 199, poz. 1227); organy administracji są obowiązane udostępniać każdemu informacje o środowisku i jego ochronie znajdujące się w ich posiadaniu lub które są dla nich przeznaczone.

Udostępnieniu podlegają:

- projekty: polityki ekologicznej państwa, wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska, programów ochrony powietrza, programów ochrony środowiska przed hałasem, zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych – przed ich skierowaniem do postępowania z udziałem społeczeństwa;
- polityki, strategie, plany lub programy,
- prognozy oddziaływania na środowisko,
- decyzje wydawane dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000, które nie są bezpośrednio związane z ochroną tego obszaru lub nie wynikają z tej ochrony;
- raporty o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko;
- analizy porealizacyjne;
- opracowania ekofizjograficzne, mapy akustyczne
- wnioski o wydanie pozwolenia oraz pozwolenia,
- przeglądy ekologiczne;
- rejestry substancji niebezpiecznych
- raporty o bezpieczeństwie
- zewnętrzne plany operacyjno-ratownicze;
- decyzje o wymiarze, odroczeniu terminu płatności, zmniejszeniu i umorzeniu opłat za korzystanie ze środowiska lub administracyjnych kar pieniężnych i wiele innych.

Wśród opracowań, stanowiących dokumenty jawne, które powinny zostać udostępnione przez organ gminy znajduje się również projekt Programu Ochrony Środowiska i Planu Gospodarki Odpadami, a także same już zatwierdzone opracowania. W ramach współuczestnictwa społeczeństwa i niektórych grup społecznych w tworzeniu niniejszego opracowania będzie ono poddawane konsultacjom społecznym. Władze Gminy Dzierżoniów udostępnią projekty POŚ i PGO do publicznej wiadomości poprzez umożliwienie wglądu do dokumentów na stronie internetowej, oraz w siedzibie Urzędu Gminy, możliwe będą również wszelkiego rodzaju konsultacje i udział społeczeństwa. Działania te zostaną poprzedzone informacjami i ogłoszeniami zamieszczonymi na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy, na stronie internetowej oraz w gazetce gminnej. Narzędzia takie usprawniają współpracę i budowanie partnerstwa. Ważną rolę również odgrywa budowanie powiązań między samorządami, a społeczeństwem, gdzie podstawą są komunikacje społeczne, systemy konsultacji i debat publicznych oraz wprowadzanie mechanizmów budowania świadomości. Zainteresowane osoby będą miały możliwość wpływu na ostateczny kształt opracowań, zostanie stworzone narzędzie dające możliwość zrozumienia niejasnych kwestii zamieszczonych w dokumentacji. Wynikiem tak szerokich działań z użyciem wielu narzędzi komunikacji interpersonalnej będzie stworzenie dokumentacji w formie satysfakcjonującej zarówno dla władz gminy jak i społeczeństwa.

W zakresie edukacji ekologicznej najważniejszym celem, który należy osiągnąć jest wykształcenie świadomości ekologicznej i przekonanie ludzi o konieczności myślenia i działania według zasad ekorozwoju. Jest to cel dalekosiężny, wykraczający poza horyzont 2016 roku, do którego można się zbliżyć poprzez stopniowe podnoszenie świadomości ekologicznej. Ustawa Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. Dz. U. 2001 Nr 62 poz. 627 z późn. zm. narzuca obowiązek uwzględniania problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w programach nauczania wszystkich typów szkół, a także kursów prowadzących do uzyskania kwalifikacji zawodowych.

W środkach masowego przekazu w publikacjach i audycjach również istnieje obowiązek popularyzacji ochrony środowiska i kształtowania pozytywnego stosunku do przyrody. Organy administracji, instytucje koordynujące oraz kierujące działalnością naukową i naukowo-badawczą, a także szkoły wyższe, placówki naukowe i naukowo-badawcze, obejmujące swym zakresem działania dziedziny nauki lub dyscypliny naukowe wiążące się

z ochroną środowiska, są obowiązane uwzględniać w ustalanych programach oraz w swej działalności badania dotyczące zagadnień ochrony środowiska i badania te rozwijać.

Jednym z istotnych elementów "programu ochrony środowiska" jest stworzenie w społeczności lokalnej odpowiedniego poziomu świadomości ekologicznej.

Obecnie kształtowanie świadomości ekologicznej w Gminie Dzierżoniów odbywa się głównie poprzez podejmowanie działań proekologicznych w formie akcji, konkursów, które są realizowane we wszystkich szkołach z terenu gminy. Do najważniejszych zadań realizowanych w ramach edukacji ekologicznej można zaliczyć:

- Uczestniczenie w ogólnopolskiej akcji **„Sprzątania Świata”**, organizowanej przez Fundację Nasza Ziemia. Główny cel, jaki przyświeca akcji to ukazanie ludziom zagrożeń środowiska naturalnego, promowanie zachowań proekologicznych, a także czynne uczestnictwo w działaniach poprawiających nasze otoczenie. Uczniowie ze wszystkich szkół z terenu gminy biorą co roku czynny udział w akcji. Urząd Gminy Dzierżoniów, w celu sprawnego przeprowadzenia akcji i zapewnienia bezpieczeństwa dzieci oraz młodzieży szkolnej, co roku wyposaża wszystkich biorących udział w akcji w worki oraz rękawice.
- Gmina Dzierżoniów uczestniczy w ogólnopolskiej akcji zbierania zużytych baterii i akumulatorów małogabarytowych. Celem akcji jest selektywna zbiórka zużytych baterii oraz ich utylizacja. Bateria zbierane są do specjalnych pojemników, które zostały umieszczone we wszystkich szkołach z terenu gminy oraz w siedzibie Urzędu Gminy. Zbiórka zużytych baterii prowadzona jest w ramach współpracy z największą w Polsce Organizacją Odzysku REBA S.A. Łączna ilość zebranych baterii w roku szkolnym 2005/2006 wyniosła 97 kg natomiast w 2006/2007-109,5 kg, 2007/2008 – 183,4 kg, 2008/2009-254,50 kg, 2009/2010 – 196,80 kg. Wójt Gminy Dzierżoniów co roku ogłasza konkurs na zbiórkę zużytych baterii dla wszystkich szkół z terenu gminy. W konkursie nagradzane są trzy szkoły, które zbiorą w wyznaczonym czasie największą ilość baterii w przeliczeniu na jednego ucznia. Środki finansowe na nagrody przeznaczone są z Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

W ramach edukacji ekologicznej, propagowania proekologicznych postaw, przekonań i poglądów wobec problemów ochrony środowiska i przyrody Urząd Gminy co roku organizuje konkursy ekologiczne dla szkół z terenu gminy. W 2005 r. został zorganizowany wiedzy konkurs ekologiczny pn.: „Śmieci mniej – Ziemi lżej!”, który odbył się w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Piławie Dolnej. W 2006 r. zorganizowano konkurs ekologiczny pn. **„Ziemia jest wielką jabłonią”** w Szkole Podstawowej w Tuszynie. Przedmiotem konkursu były przedstawienia o tematyce ekologicznej przygotowane przez uczniów szkół podstawowych. W 2007 r. zorganizowano plastyczny konkurs ekologiczny na plakat pn.: **„Ziemia nie należy do nas, to my należymy do ziemi”**. W 2008 r. został zorganizowany konkurs pn.: **„Nie śmiećcie, nie trujcie – segregujcie!”** w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Ostroszowicach. W 2009 r. zorganizowano plastyczny konkurs ekologiczny na plakat z hasłem ekologicznym. Natomiast w 2010 r. został zorganizowany VI wiedzy konkurs ekologiczny, który odbył się w Szkole Podstawowej w Tuszynie.

Ponadto wszystkie szkoły z terenu Gminy czynnie biorą udział w działaniach na rzecz propagowania ochrony środowiska.

Podnoszenie świadomości społeczeństwa odbywa się również poprzez udział mieszkańców gminy w koordynowanych przez powiat programach: „Mała Emisja” i „Słoneczny kolektorek”. Łączna liczba nieruchomości, która wzięła udział w ww. programach wynosi 14 (tab. 4).W 2006 r. z programów tych skorzystały 3 nieruchomości z terenu gminy, natomiast w 2007 r. – 2 nieruchomości, w tym każda otrzymała dofinansowanie z dwóch programów.

Tabela 43 Liczba nieruchomości z terenu gminy Dzierżoniów, które skorzystały z programów koordynowanych przez powiat w latach 2002-2007.

Nazwa programu	Liczba nieruchomości
„Mała Emisja” - zmiana ogrzewania	3
„Mała Emisja” - przydomowa oczyszczalnia ścieków	2*
„Słoneczny Kolektorek”	9
	14

* w tym wspólnota mieszkaniowa – 20 lokali

Źródło: Raport z POŚ, 2007

W ramach edukacji ekologicznej podnoszącej świadomość społeczną w dziedzinie racjonalnej gospodarki odpadami Związek Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego (ZGPD-7) w latach 2005-2006 prowadził akcję edukacyjno-informacyjną. Akcja skierowana była przede wszystkim do dzieci i młodzieży. Szczególnie ważnym punktem kampanii jest promowanie selektywnej zbiórki odpadów. W czasie trwania akcji były rozpowszechniane plakaty informacyjne oraz oznakowano pojemniki służące do selektywnej zbiórki odpadów na terenie Związku. W czasie trwania akcji przeprowadzono również szereg szkoleń i warsztatów dla nauczycieli. Z inicjatywy Związku na antenie radia „Sudety”, emitowane były spoty „ekoedukacyjne” dotyczące selektywnej zbiórki oraz prowadzone cykliczne audycje poświęcone ochronie środowiska.

W listopadzie 2007 r. na terenie powiatu dzierżoniowskiego rozpoczęła się prowadzona przez ZGPD-7 inwentaryzacja pokryw dachowych zawierających azbest, w celu opracowania programu usuwania azbestu z terenu powiatu. Inwentaryzacja została zakończona w kwietniu 2008 r. i jest ona systematycznie uzupełniana na podstawie „Informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscach ich wykorzystania”, spływających od mieszkańców.

Azbest stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi. W związku z tym powstało wiele regulacji prawnych zakazujących stosowania i produkcji wyrobów zawierających azbest, a także nakazujących usunięcie wyrobów już istniejących. Realizacja programu powinna ułatwić mieszkańcom i władzom bezpieczne postępowanie z azbestem. W ramach tego działania Gmina wspólnie z ZGPD-7 prowadziła akcję edukacyjno-informacyjną na temat zagrożeń zdrowotnych jakie stwarza azbest oraz na temat obowiązków właścicieli, zarządców lub użytkowników miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest (lokalne media, plakaty, ulotki, ogłoszenia, informacja na stronie internetowej Urzędu Gminy Dzierżoniów i ZGPD-7).

Na terenie gminy Dzierżoniów zostało zinwentaryzowanych 269 nieruchomości na terenie, których znajdują się wyroby zawierające azbest, z czego 168 właścicieli nieruchomości złożyło „Informację o wyrobach...”. Ilość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest wg ostatniej inwentaryzacji – 44946,2 m². Należy mieć na uwadze, iż inwentaryzacja ta może zawierać niepełne informacje i nie przedstawia rzeczywistej sytuacji pod względem ilości występowania wyrobów azbestowych w Gminie. Podczas inwentaryzacji mogły nie zostać uwzględnione wyroby azbestowo-cementowe w postaci rur bądź płaskich płyt elewacyjnych oraz wyrobów miękkich.

Kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy odbywa się także przez lokalne media („Radio Sudety”, gminna gazeta - „Nowiny z Gminy Dzierżoniów”, strona internetowa i BIP Urzędu Gminy Dzierżoniów), w których zamieszczane są informacje propagujące ochronę środowiska.

PROMOCJA WALORÓW PRZYRODNICZYCH GMINY W RAMACH EDUKACJI EKOLOGICZNEJ

Gmina aktywnie promuje walory przyrodnicze terenu. Wspólnie ze Stowarzyszeniem Gmin Ślęzańskich oraz Stowarzyszeniem „Ślężanie-Lokalna Grupa Działania” realizuje „Pilotażowy Program Leader +”, którego jednym z głównych celów jest m.in. promocja zasobów przyrodniczych i kulturalnych, rozwój turystyki i agroturystyki, a także propagowanie zdrowego stylu życia i spędzania czasu (sport i rekreacja). Stowarzyszenie wydało Informator Gmin Ślęzańskich, książkę kucharską „Smaki i smaczki kuchni Ślęzańskiej”, a także bierze udział w licznych targach i kampaniach promujących walory naszego terenu. Gmina jest również członkiem Stowarzyszenia Turystycznego Gmin Gór Sowich. Do najważniejszych celów Stowarzyszenia można zaliczyć rozwój turystyki Gór Sowich, ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych. W 2006 r. Stowarzyszenie wydało czterojęzyczny folder reklamowy Gór Sowich wraz z filmem promocyjnym (produkcja i emisja filmu 2005 r.)

Gmina Dzierżoniów włączyła się do realizacji europejskiego projektu Eurovelo 9, którego celem jest stworzenie odcinka transeuropejskiego szlaku rowerowego od Bałtyku aż po Adriatyk. Budowa szlaku ma zachęcić ludzi do zmiany przyzwyczajeń i zamiany popularnie używanego dziś środka lokomocji - samochodu na rower. Cała trasa Eurovelo ma mieć długość ok. 65 tys. kilometrów oplatających swoim zasięgiem cały kontynent Europejski, w tym EV9 ok. 2000 km. Przez teren gminy trasa przebiega przez następujące miejscowości: Jędrzejowie, Kiełczyn, Tuszyń, Włóki, Nowizna, Ostroszowice i jej długość wynosi 18,5 km.

Jednym z priorytetów Gminy jest tworzenie nowych miejsc aktywnego wypoczynku i rekreacji. W 2005 r. rozpoczęto budowę „Parku wiejskiego z infrastrukturą sportowo-rekreacyjną w Książnicy”. W latach 2005-2009 powstały place zabaw dla dzieci w miejscowościach: Ostroszowice, Róztocznik, Piława Dolna, Jodłownik, Owiesno, Mościsko, Nowizna, Myśliszów, Dobrocin, Kiełczyn. W 2007 r. zakończono również budowę kompleksu sportowego pn.: „Centrum kulturalno – sportowe w Uciechowie”.

8. Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych i pozainwestycyjnych

Wszystkie przedsięwzięcia zdefiniowane w ramach Programu prowadzą do poprawy stanu istniejącego w zakresie ochrony środowiska – różnice dotyczą w zasadzie jednostek wdrażających, charakteru przedsięwzięcia i oczywiście jego kosztów. W myśl zatem ogólnej polityki krajowej i Unii Europejskiej, podmioty odpowiedzialne za ich realizację mogą ubiegać się o wsparcie ze środków zewnętrznych na preferencyjnych (w stosunku do rynkowych) zasadach. Jest to szczególnie ważne w sytuacji ograniczonych możliwości budżetowych jednostek samorządu terytorialnego, jak również znacznych kosztów pozyskania i wykorzystania komercyjnych środków zwrotnych.

Preferencyjne źródła finansowania przedsięwzięć środowiskowych wynikają z szeregu programów (np. finansowanych środkami UE) bądź związane są z polityką instytucji/funduszy celowych. Generalnie źródła te można podzielić na dwie grupy: środki krajowe i środki zagraniczne.

W dalszej części opisane zostaną najistotniejsze (biorąc pod uwagę charakter określonych w programie przedsięwzięć) metody finansowania przedsięwzięć w zakresie ochrony środowiska. Należy jednak zaznaczyć, iż wskazane zostaną jedynie informacje podstawowe – duża zmienność kryteriów i czynników związanych z wykorzystaniem dostępnych środków nie daje się pogodzić z okresem planowania zadań wskazanych w programie. Dlatego też bardziej zasadne wydaje się wskazanie źródeł informacji (najczęściej oficjalnych serwisów internetowych); ich systematyczne wykorzystanie pozwoli na wykształcenie obrazu sytuacji na podstawie najbardziej aktualnych danych.

Najważniejszymi źródłami finansowania inwestycji w zakresie ochrony środowiska są:

- Źródła zagraniczne, w tym środki:
 - o Unii Europejskiej, dostępne w ramach Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko” oraz Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013
- Źródła krajowe, w tym środki:
 - o Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
 - o Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu

W przypadku inwestycji z zakresu gospodarki ściekowej większość zadań finansowana będzie w ramach środków funduszy strukturalnych (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego) -Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013.

Konkretny wybór formy i źródła dofinansowania będzie musiał być poprzedzony szczegółową analizą i znaleźć odzwierciedlenie w studium wykonalności dla poszczególnych inwestycji. Analizę taką najkorzystniej oprzeć o aktualne dane zamieszczane na stronach internetowych odpowiednich instytucji:

- Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (PO IiŚ, fundusze strukturalne UE): www.mrr.gov.pl
- „Fundusz na rzecz Globalnego Środowiska: www.undp.org.pl
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej: www.nfosigw.gov.pl
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu: www.wfosigw.wroclaw.pl
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW)

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO NA LATA 2007 – 2013

Jednym z priorytetów UE jest ochrona środowiska naturalnego dlatego unijne prawodawstwo określa restrykcyjne normy dotyczące m.in. redukcji emisji zanieczyszczeń powietrza, oczyszczania ścieków i zagospodarowania odpadów komunalnych i przemysłowych. Ze względu na fakt, że działalność proekologiczna wymaga ogromnych nakładów finansowych pomoc z unijnych funduszy jest niezbędna. Planowane inwestycje władz gminnych z zakresu ochrony środowiska mogą być finansowane na określonych zasadach ze środków Funduszu Spójności oraz funduszy strukturalnych, głównie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR).

Poziom dofinansowania ze środków UE wyniesie 85% wydatków (założono iż całość nakładów stanowią koszty kwalifikowalne). Pozostała część wydatków współfinansowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego pokryta zostanie ze środków budżetu gminy. Szczegółowy poziom dofinansowania określony został w Ramowym Planie Realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego

dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 w okresie 2009-2011 przyjętym przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego Uchwałą Nr 2250/III/08 z dnia 15.12.2008 r.

RPO WD na lata 2007-2013 został formalnie zaakceptowany przez Komisję Europejską (KE) w dniu 4 września 2007r. Zgodnie z Wytocznymi nr 1 dotyczącymi prowadzenia negocjacji programów operacyjnych w ramach Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013 z Komisją Europejską oraz przepisami ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, po wydaniu decyzji przez KE w sprawie przyjęcia RPO, Program został przyjęty przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego Uchwałą Nr 748/III/07 z dnia 25 września 2007r. Zarząd Województwa Dolnośląskiego 16 marca 2010 r. Uchwałą nr 4084/III/10 przyjął zaktualizowaną wersję Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007 – 2013 (Uszczegółowienie RPO WD).

Cel główny RPO WD na lata 2007 – 2013 jest tożsamy z celem nadrzędnym strategii województwa i odnosi się do trójkierunkowego oddziaływania wynikającego z unijnych i krajowych dokumentów strategicznych. Jego realizacja wymaga wdrażania szczegółowych celów, z których najważniejszym dla niniejszego POŚ jest drugi z wymienionych w RPO WD:

Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości środowiska, warunków inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej

Spśród dziesięciu priorytetów pozwalających na osiągnięcie wyznaczonych celów szczegółowych RPO, a tym samym i celu głównego, najważniejszymi działaniami są:

- PRIORYTET 4. Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz bezpieczeństwa ekologicznego i przeciwpowodziowego Dolnego Śląska („Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne”),
- PRIORYTET 5. Regionalna infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku („Energetyka”),
- PRIORYTET 9. Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich na terenie Dolnego Śląska („Miasta”).

W ramach Priorytetu 4. wspierane będą projekty dotyczące:

- budowy i modernizacji oczyszczalni ścieków,
- budowy i modernizacji sieci wodociągowej (w tym dotyczących ujęć wody) i kanalizacyjnej,
- działania z zakresu sanitacji i racjonalnego gospodarowania wodą, zwłaszcza na obszarach wiejskich i terenach objętych ochroną np. siecią Natura 2000 oraz na terenach turystycznych, czy uzdrowiskowych.

WFOŚiGW WE WROCŁAWIU

WFOŚiGW we Wrocławiu posiada osobowość prawną z mocy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity - Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm). Art. 386 ust.3 ustawy określa, że instytucjami ochrony środowiska są m.in. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Natomiast art. 400 ustawy odwołując się do art. 9 pkt 14 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. Nr 157, poz. 1240) ustala, że państwową osobą prawną jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, a samorządowymi osobami prawnymi są wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Celem działania WFOŚiGW jest finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej zgodnie z kierunkami Polityki Ekologicznej Państwa, Strategii Ekologicznej Integracji z Unią Europejską, Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego, zobowiązań międzynarodowych Polski i obowiązujących przepisów prawa. Zadania własne gminy dotyczące ochrony środowiska mogą być finansowane z funduszu w wysokości nie mniejszej niż kwota wpływów z tytułu opłat i kar, o których mowa w art. 402 ust. 4-6, stanowiących dochody budżetu gminy, pomniejszona o nadwyżkę z tytułu tych dochodów przekazywaną do wojewódzkich funduszy. Zadania te obejmują:

- przedsięwzięcia związane z ochroną wód,
- wspomaganie realizacji zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym dotyczących instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej,
- przedsięwzięcia związane z gospodarką odpadami,
- przedsięwzięcia związane z ochroną powierzchni ziemi,
- wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska, innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,

- wspomaganie systemów gromadzenia i przetwarzania danych związanych z dostępem do informacji o środowisku,
- przedsięwzięcia związane z ochroną powietrza,
- wspomaganie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii,
- wspomaganie działalności związanej z wytwarzaniem biokomponentów i biopaliw ciekłych,
- wspomaganie ekologicznych form transportu,
- działania z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałujące na stan gleby, powietrza i wód, w szczególności prowadzenie gospodarstw rolnych produkujących metodami ekologicznymi położonych na obszarach podlegających ochronie na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- przedsięwzięcia związane z ochroną przyrody, w tym urządzenie i utrzymanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków,
- profilaktykę zdrowotną dzieci zamieszkających na obszarach, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska,
- edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,
- współfinansowanie projektów inwestycyjnych, kosztów operacyjnych i działań realizowanych z udziałem środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi,
- przygotowywanie dokumentacji przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, które mają być współfinansowane ze środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi;
- współfinansowanie projektów inwestycyjnych, kosztów operacyjnych i działań realizowanych z udziałem środków bezzwrotnych pozyskiwanych w ramach współpracy z organizacjami międzynarodowymi oraz współpracy dwustronnej,
- współfinansowanie przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych na zasadach określonych w ustawie z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (Dz.U. z 2009 r. Nr 19, poz. 100),
- inne zadania służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju i polityki ekologicznej państwa.

Finansowanie wyżej wymienionych zadań własnych gminy z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej ze środków WFOŚiGW odbywa się poprzez:

- udzielanie oprocentowanych pożyczek, w tym pożyczek przeznaczonych na zachowanie płynności finansowej przedsięwzięć współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej,
- udzielanie dotacji, w tym:
 - o dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych,
 - o dokonywanie częściowych spłat kapitału kredytów bankowych,
 - o dopłaty do oprocentowania lub ceny wykupu obligacji,
 - o dopłaty do demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej, niezwiązaną z wykonywaniem obowiązków pracowników administracji rządowej i samorządowej.

W planach wydatków WFOŚiGW we Wrocławiu na 2010 rok znajdują się wydatki:

- z tytułu dotacji nieinwestycyjnych 7,9 mln zł,
- na dotacje inwestycyjne 25,4 mln zł,
- dopłaty do kredytów udzielanych przez banki w wysokości planowanej 3,5 mln zł,
- nagrody w konkursach ekologicznych w wysokości 300 tys. zł,
- umorzenia udzielonych pożyczek wartości 0,5 mln zł.

Z uzyskanych wpływów oraz wykorzystując wolne środki Fundusz ma zamiar przeznaczyć na wydatki kwotę w wysokości 231,625 mln zł, w tym:

- wydatki na finansowanie ochrony środowiska w formie pożyczek i kredytów – 95 mln zł,
- wydatki na finansowanie ochrony środowiska w formie dotacji (bez umorzeń) – 113,403 mln zł, w tym:
 - o z własnych środków – 37,15 mln zł,
 - o z dotacji rozwojowej, czyli środki dla beneficjentów – 76,253 mln zł,
- wydatki na finansowanie ochrony środowiska w formie kapitałowej – 0 zł.

Środki finansowe WFOŚiGW we Wrocławiu na planowane dotacyjne i pożyczkowe finansowanie ochrony środowiska przeznaczone zostaną na różne dziedziny działalności. Udział dotacji w finansowaniu przedsięwzięć w roku 2010 ulegnie znacznemu zmniejszeniu i wyniesie 37,65 mln zł, ale do poziomu 3,5 mln zł wzrośnie kwota dopłat do preferencyjnych kredytów bankowych pozyskiwanych przez beneficjentów. Dominującą formą wspierania zadań ochrony środowiska będą preferencyjne pożyczki w wysokości 95 mln zł.

Kwota współfinansowanych projektów z udziałem środków zagranicznych oraz środków Funduszu łącznie na 2010 rok wynieść ma 80,6 mln zł, z tego:

- w formie pożyczek 77,4 mln zł, w tym:
 - o pożyczki na realizację przedsięwzięć POLiŚ wyniosą 27,0 mln zł,
- w formie dotacji 3,2 mln zł - z czego 2,0 mln zł stanowić będą dopłaty do oprocentowania kredytów preferencyjnych.

Pozostałe środki w kwocie 53,6 mln zł przeznaczone zostaną na wsparcie zadań realizowanych w ramach programów ISPA/FS, GEF, POWT, EOG, PROW, RPO etc.

PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH (PROW)

Siedmioletni Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) ma przyczynić się do zapewnienia opłacalności produkcji rolnej, modernizacji gospodarstw i przetwórstwa artykułów rolnych, wspartych przez rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej. W ramach PROW zagadnienia środowiskowe realizowane będą w ramach następujących priorytetów:

Oś priorytetowa 1 – Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego – działanie: poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa (scalanie gruntów, gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi).

Oś priorytetowa 2 - Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich – działania:

- wsparcie gospodarstw na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW),
- program rolnośrodowiskowy (Płatności rolnośrodowiskowe),
- zalesienie gruntów rolnych oraz zalesienie gruntów innych niż rolne,
- odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy i wprowadzenie instrumentów zapobiegawczych.

Oś priorytetowa 3 – Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej – działania:

- różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej,
- podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej
- gospodarka wodno-ściekowa w szczególności zaopatrzenie w wodę, odprowadzanie i oczyszczanie ścieków, w tym systemów kanalizacji sieciowej lub kanalizacji zagrodowej,
- tworzenie systemu zbioru, segregacji, wywozu odpadów komunalnych,
- wytwarzanie lub dystrybucja energii ze źródeł odnawialnych, w szczególności wiatru, wody,
- energii geotermalnej, słońca, biogazu albo biomasy.

PROGRAM LIFE+

LIFE+ jest kontynuacją Instrumentu Finansowego LIFE, utworzonego przez Komisję Europejską w 1992 roku. W trakcie trzech kolejnych edycji dofinansowano realizację łącznie ponad 2500 projektów we wszystkich krajach członkowskich. W latach 2004-2006 z tej formy dofinansowania skorzystała również Polska, na obszarze której realizowano cztery projekty z zakresu ochrony środowiska i różnorodności biologicznej.

W odróżnieniu od poprzednich edycji, program LIFE+ składa się z trzech komponentów określonych przez tematykę projektów a nie ich realizatora. Nabór przedłożonych projektów następować będzie na poziomie krajowym, jednak ostateczna ocena i związana z nią decyzja o przyznaniu dofinansowania zależą będzie do Komisji Europejskiej.

Nowy program LIFE+ będzie jedynym programem wspólnotowym poświęconym wyłącznie zagadnieniom związanym z ochroną środowiska. LIFE+ powinien bezpośrednio wspierać realizację priorytetów 6. Programu Działań na Rzecz Środowiska (2002-2012), do których należą:

- ochrona przyrody i bioróżnorodności,
- przeciwdziałanie zmianom klimatu,
- zminimalizowanie negatywnych skutków wpływu zanieczyszczeń środowiska na zdrowie ludzi,
- zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych i racjonalna gospodarka odpadami.

Działania dotowane muszą mieć związek z propagowaniem polityki UE w zakresie ochrony przyrody i środowiska. Komisja Europejska raz w roku będzie ogłaszać „call for proposals” - czyli nabór projektów.

Do otrzymania dofinansowania kwalifikują się następujące działania:

- działania operacyjne organizacji pozarządowych zaangażowanych w ochronę i poprawę jakości środowiska na poziomie europejskim oraz w tworzenie i wdrażanie ustawodawstwa i polityki ochrony środowiska unii europejskiej,
- tworzenie i utrzymywanie sieci, baz danych i systemów komputerowych związanych bezpośrednio z wdrażaniem ustawodawstwa i polityki ochrony środowiska UE, w szczególności gdy działania te poprawiają publiczny dostęp do informacji o środowisku,
- analizy, badania, modelowanie i tworzenie scenariuszy,
- monitorowanie stanu siedlisk i gatunków, w tym monitorowanie lasów,
- pomoc w budowaniu potencjału instytucjonalnego,
- szkolenia, warsztaty i spotkania, w tym szkolenia podmiotów uczestniczących w inicjatywach dotyczących zapobiegania pożarom lasów,
- platformy nawiązywania kontaktów zawodowych i wymiany najlepszych praktyk,
- działania informacyjne i komunikacyjne, w tym kampanie na rzecz zwiększania świadomości społecznej, a w szczególności kampanie zwiększające świadomość społeczną na temat pożarów lasów,
- demonstracja innowacyjnych podejść, technologii, metod i instrumentów dotyczących kierunków polityki
- specjalnie w odniesieniu do komponentu I „**LIFE+ przyroda i różnorodność biologiczna**”:
 - o zarządzanie gatunkami i obszarami oraz planowanie ochrony obszarów, w tym zwiększenie ekologicznej spójności sieci Natura 2000;
 - o monitorowanie stanu ochrony, w szczególności ustalenie procedur i struktur monitorowania stanu ochrony;
 - o rozwój i realizacja planów działania na rzecz ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych;
 - o zwiększenie zasięgu sieci Natura 2000 na obszarach morskich;
 - o nabywanie gruntów pod następującymi warunkami:
 - nabycie to przyczyniłoby się do utrzymania lub przywrócenia integralności obszarów objętych siecią Natura 2000,
 - nabycie gruntu jest jedynym lub najbardziej efektywnym sposobem osiągnięcia pożądanego skutku w zakresie ochrony przyrody,
 - nabywany grunt jest długookresowo przeznaczony na wykorzystanie w sposób zgodny z celami szczegółowymi komponentu I „LIFE+ przyroda i różnorodność biologiczna”, oraz
 - dane państwo członkowskie zapewnia długookresowe wyłączone przeznaczenie takich gruntów na cele związane z ochroną przyrody.

9. Monitoring i kontrola realizacji przedsięwzięć zapisanych w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Dzierżoniów

9.1. Monitoring środowiska

Wdrażanie aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dzierżoniów będzie podlegało regularnej ocenie w zakresie określenia stopnia wykonania przedsięwzięć, określenia stopnia realizacji przyjętych celów, oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem, analizy przyczyn tych rozbieżności.

Gmina będzie oceniała, co dwa lata stopień wdrożenia Programu, natomiast na bieżąco będzie kontrolowany postęp w zakresie wykonania przedsięwzięć zdefiniowanych w programie. Pod koniec 2011 roku nastąpi ocena realizacji przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2009 - 2010. Wyniki oceny będą stanowiły wkład dla nowej listy przedsięwzięć, obejmujących okres 2011 - 2013. Ten cykl będzie się powtarzał, co każde dwa lata, co zapewni ciągły nadzór nad wykonaniem Programu.

W cyklach czteroletnich będzie oceniany stopień realizacji celów ekologicznych (określonych w tym dokumencie dla okresu do 2016 roku). Ocena ta będzie bazą do ewentualnej korekty celów i strategii ich realizacji. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie "Prawo ochrony środowiska", a dotyczących okresu, na jaki jest przyjmowany program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu ochrony środowiska

Podstawą właściwego systemu oceny realizacji Programu jest dobry system sprawozdawczości, oparty na wskaźnikach stanu środowiska i zmiany presji na środowisko, a także na wskaźnikach świadomości społecznej. Do najistotniejszych wskaźników wdrażania programu dla Gminy Dzierżoniów można zaliczyć m.in.:

- Jakość wód powierzchniowych; udział wód pozaklasowych,
- Jakość wód podziemnych; udział wód o bardzo dobrej i dobrej jakości (klasa Ia i Ib),
- Udział ścieków komunalnych nieoczyszczonych,
- Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej,
- Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych / 1 mieszkańca w roku,
- Udział odpadów komunalnych składowanych na wysypiskach,
- Udział odpadów przemysłowych składowanych na składowiskach,
- Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych do powietrza z zakładów objętych sprawozdawczością GUS,
- Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych do powietrza z zakładów objętych sprawozdawczością GUS (bez CO₂),
- Udział terenów zieleni publicznej w stosunku do całkowitej powierzchni,
- Wskaźnik lesistości (lub pow. leśna w ha/1 mieszk.,
- Powierzchnia terenów objętych ochroną prawną,
- Powierzchnia terenów zdegradowanych,
- Nakłady inwestycyjne na ochronę Środowiska,
- Ilość zużytych nawozów sztucznych i mineralnych/1ha Użytków rolnych,
- Ilość zużytej wody/1 mieszkańca,
- Ilość zarejestrowanych pojazdów samochodowych,
- Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska wg oceny jakościowej,
- Ilość i jakość interwencji (wniosków) zgłaszanych przez mieszkańców,
- Liczba, jakość i skuteczność kampanii edukacyjno-informacyjnych.

Określenie powyższych wskaźników wymaga posiadania odpowiednich informacji pochodzących z monitoringu środowiska oraz z badań społecznych. W oparciu o analizę powyższych wskaźników będzie możliwa ocena efektywności realizacji „Programu ochrony środowiska” a w oparciu o tą ocenę kolejna aktualizacja programu.

Najważniejsze działania w ramach wdrażania Aktualizacji Programu ochrony Środowiska to:

- koordynacja,
- weryfikacja celów ekologicznych,
- współpraca z różnymi jednostkami.

Niezbędna jest również edukacja i komunikacja ze społeczeństwem (w tym system informacji o środowisku), systemy zarządzania środowiskiem, monitoring stanu środowiska. Dla każdego zagadnienia wskazano, w poszczególnych rozdziałach niniejszego opracowania, instytucje uczestniczące w realizacji wyszczególnionych działań.

10. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Przedmiotem niniejszego opracowania jest aktualizacja "Gminnego Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dzierżoniów" opracowanego w 2004 roku.

Zakresem opracowania objęto:

- cele ekologiczne;
- priorytety ekologiczne;
- poziomy celów długoterminowych;
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych;
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno ekonomiczne i środki finansowe.

Szczegółowy zakres, sposób oraz forma sporządzania Gminnego Programu Ochrony Środowiska (POŚ) została przyjęta tak by była zgodna z przyjętymi 21 grudnia 2002 roku przez Ministerstwo Środowiska „Wytycznymi do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym”. Wytyczne „...mają charakter ramowy i mogą być wykorzystane, jako materiał pomocniczy przy sporządzaniu programów ochrony środowiska”.

Dokument ten podkreśla, że struktura wojewódzkich powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska powinna nawiązywać do struktury „Polityki ekologicznej państwa”.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dzierżoniów na lata 2009-2016 opracowana została z uwzględnieniem układu strukturalnego „Wytycznych...” i zawiera wszystkie wyszczególnione w Polityce ekologicznej elementy. Są to głównie:

- racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych,
- poprawa jakości środowiska,
- narzędzia i instrumenty realizacji programu,
- harmonogram realizacji i nakłady na realizację programu,
- kontrola realizacji programu.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy zawiera takie elementy jak:

- OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO
 - o Ochrona przyrody i krajobrazu,
 - o Ochrona i zrównoważony rozwój lasów,
 - o Ochrona powierzchni ziemi,
 - o Ochrona zasobów kopalin,
- ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII
 - o Materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość produkcji,
 - o Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych,
 - o Kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy,
- ŚRODOWISKO I ZDROWIE. DALSZĄ POPRAWĄ, JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO
 - o Jakość wód,
 - o Zanieczyszczenie powietrza,
 - o Gospodarka odpadami,
 - o Poważne awarie,
 - o Oddziaływanie hałasu,
 - o Oddziaływanie pól elektromagnetycznych,

Struktura Aktualizacji Programu obejmuje:

1. Omówienie kierunków ochrony środowiska w Gminie w odniesieniu do racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych w tym racjonalnego użytkowania lasów i zasobów przyrodniczych, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, ochrony gleb, ochrony powietrza, ochrony przed hałasem, ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych z podaniem ich stanu aktualnego,
2. Ocenę stanu wyjściowego i stanu docelowego umożliwiając tym samym identyfikację potrzeb w tym zakresie. Stan docelowy zostanie osiągnięty po zrealizowaniu zaproponowanych zadań stanowiących zadania Gminy Dzierżoniów a także instytucji i podmiotów działających na analizowanym terenie.
3. Dowodów osiągania stanu docelowego dostarczać będzie ocena efektów działalności środowiskowej, dokonywana okresowo (według ustawy, co 2 lata) w formie Raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska.

Całość działań proekologicznych zamykają wnioski, w których wyspecyfikowane zostały najważniejsze informacje i uwagi odnośnie zadań i potrzeb Gminy Dzierżoniów.

Dla każdego kierunku działań utworzony został harmonogram realizacji zadań. Zawiera on wykaz zadań własnych – gminnych i finansowanych w większości ze środków własnych i koordynowanych, czyli takie, które realizowane są na terenie Gminy nie koniecznie ze środków będących we władaniu gminy. Zadania te będą realizowane często bez zaangażowania środków finansowych gminy przez przedsiębiorstwa działające na obszarze gminy czy mieszkańców.

Harmonogram określa terminy i jednostki odpowiedzialne za realizację zadań, planowane efekty ekologiczne oraz planowane szacunkowe koszty przedsięwzięć a także jednostkami pełniącymi funkcję partnerujących w realizacji tych zadań. Harmonogramy są zebrane w jedną całość, jako zbiorcze zestawienie w końcowej części opracowania. Pomagają one w realizacji całości zamierzeń inwestycyjnych.

Aktualizacja programu to przede wszystkim przedstawienie zadań, które zostaną zrealizowane w najbliższych 8 latach w celu zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego gminy i tworzenia podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego. Planowane nakłady na realizację zadań własnych gminy w latach 2010-2017 na ochronę środowiska szacuje się na około 20 mln zł. Największe środki planowane są na ochronę przyrody i krajobrazu, ochronę atmosfery, gospodarkę odpadami.

Aktualizacja Programu zawiera omówienie uwarunkowań finansowych Gminy Dzierżoniów. Na podstawie budżetów gminy z ostatnich lat i planu budżetu na rok 2010 i szacunkowych kosztów zaproponowanych zadań nakreślono ogólną sytuację finansową gminy, przeprowadzono prognozę budżetową oraz przeanalizowano możliwości gminy w zakresie realizacji najważniejszych zadań. Analiza ta pokazuje jak duże powinno być zaangażowanie środków finansowych pochodzących z zewnątrz na realizację zaplanowanych działań. Zostały przedstawione potencjalne i możliwe do pozyskania źródła bezzwrotnego, a także preferencyjnego i komercyjnego dofinansowania.

Dzięki wyznaczeniu i identyfikacji problemów możliwe jest określenie celów, do jakich należy dążyć w ciągu najbliższych 8 lat wdrażania programu.

Najważniejszymi problemami ekologicznymi na terenie Gminy Dzierżoniów są:

- niska emisja,
- zły stan dróg na terenie gminy,
- nieuporządkowana gospodarka wodno-ściekowa,

Przeprowadzona analiza stanu zanieczyszczenia powietrza wykazała, że na terenie Gminy Dzierżoniów w celu zmniejszenia emisji i imisji wskazane są działania dążące do poprawy czystości atmosfery.

W zakresie ochrony powietrza atmosferycznego gmina realizuje na bieżąco zadania polegające na termomodernizacji w budynkach komunalnych polegające na zmniejszeniu zapotrzebowania na energię i paliwa, są to głównie działania polegające na wymianie stolarki okiennej i drzwiowej, dociepleniu dachów ścian zewnętrznych a także wymiana instalacji i źródła ciepła.

W celu zmniejszenia zanieczyszczeń liniowych planuje się intensyfikację działań związanych z modernizacją dróg. Jednocześnie planuje się zmodernizować kilkadziesiąt kilometrów dróg gminnych.

W celu poprawy jakości wód powierzchniowych, niezbędna jest likwidacja niekontrolowanych zrzutów ścieków bytowych do rzek płynących przez teren gminy, niezwykle ważnym w tym zakresie zadaniem jest inwentaryzacja stanu technicznego zbiorników bezodpływowych (szamb), które obecnie funkcjonują na terenach nieskanalizowanych. Bardzo często zbiorniki te są nieszczelne i są źródłem zanieczyszczenia wód.

W niektórych zakładach przemysłowych wprowadzane są technologie ograniczające ilości zużywanej wody, w innych powinno się promować wprowadzanie zamkniętych obiegów wody, jako elementu pozwalającego na

ograniczenie zrzutu zanieczyszczonych wód do środowiska, a także zmiany technologii, poprawę stanu zakładowych sieci wodociągowych, itp.

W rolnictwie należy się skupić na stosowaniu najlepszych dostępnych praktyk rolniczych, co powinno doprowadzić ograniczenia ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do odbiorników.

W tym celu należy:

- realizować projekt „Modernizacja i rozbudowa gospodarki wodno – ściekowej na terenie gmin powiatu dzierzoniowskiego”.
- popierać inicjatywy gmin sąsiadujących w górnych biegach rzek i potoków zmierzającą do poprawienia stanu wód płynących.
- wykorzystywać każdą inicjatywę przedsiębiorców i grup mieszkańców do budowy lub rozbudowy urządzeń służących do ochrony wód.

Głównymi celami w zakresie gospodarki odpadami na terenie Gminy Dzierżoniów są: doskonalenie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych oraz redukcja strumienia odpadów komunalnych zmieszanych kierowanych na składowisko. Wzięto pod uwagę konieczność:

- Rozwoju selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, w oparciu o zbieranie selektywne z wykorzystaniem systemu workowego lub gniazd:
 - o Wydzielanie odpadów wielkogabarytowych ze strumienia odpadów komunalnych
 - o Wydzielanie odpadów budowlano - remontowych ze strumienia odpadów komunalnych
 - o Wydzielanie odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych
 - o Odzysk i unieszkodliwianie odpadów ulegających biodegradacji wydzielonych ze strumienia odpadów komunalnych
- Rozwoju systemu selektywnej zbiórki odpadów opakowaniowych
- Utworzenie na terenie gminy Gminnych Punktów Zbierania Odpadów Niebezpiecznych (stacjonarnych bądź mobilnych)

Dzięki realizacji tych celów możliwe będzie objęcie wszystkich mieszkańców zorganizowanym wywozem odpadów, co przyczyni się do uatrakcyjnienia terenu gminy, spełnienia wymagań prawnych dotyczących ilości odpadów poddanych recyklingowi a także do zmniejszenia lub wyeliminowania zjawiska powstawania dzikich wysypisk, co przyczynia się także do ograniczenia zanieczyszczenia innych komponentów środowiska takich jak woda i gleba.

W zakresie ochrony gleb użytkowanych rolniczo ważnym celem do realizacji jest racjonalne gospodarowanie zasobami glebowymi i ich ochrona przed degradacją. Cel ten osiągnąć można przez właściwą gospodarkę rolną dostosowaną do panujących warunków glebowych i ukształtowania terenu.

Na terenach narażonych na procesy erozyjne istnieje potrzeba właściwego doboru roślin uprawnych, aby zatrzymywały wody opadowe i nie dopuszczały do spływu powierzchniowego.

Zadaniem przyczyniającym się do ograniczenia zanieczyszczenia gleb nawozami mineralnymi jest coroczna kontrola stosowanych nawozów i środków ochrony roślin dokonywana przez samych rolników. Badanie poziomu pH i zawartości metali ciężkich daje możliwość porównania wyników i określenia, w jakim kierunku zmierza stan środowiska. Na bieżąco organizowane są przez Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego oddział w Dzierżoniowie oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Dzierżoniowie spotkania informacyjne – edukacyjne dla rolników.

Głównym celem w zakresie ochrony przed hałasem na terenie Gminy Dzierżoniów w najbliższych latach będzie dokonanie oceny akustycznej wybranych miejsc Gminy, to główne ciągi komunikacyjne drogowe i kolejowe. Niezależnie od przeprowadzania oceny akustycznej terenów ruchu komunikacyjnego niebagatelnym elementem działalności kontrolnej są przeprowadzane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska kontrole podmiotów prowadzących działalność gospodarczą.

Bardzo ważnym elementem i celem krótkoterminowym w zakresie ochrony przed hałasem jest:

- ustalenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wydzielonych terenów pod realizację zorganizowanej działalności inwestycyjnej, zakładów mogących być potencjalnymi źródłami hałasu do środowiska, co umożliwi lokalizację zakładów produkcyjnych i przemysłowych, z dala od terenów mieszkaniowych i turystycznych
- niedopuszczanie do realizacji inwestycji, które mogą być źródłem dużej emisji hałasu do środowiska ze względu na rodzaj prowadzonej działalności lub technologie produkcji.

Kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa, biorącego aktywny udział w procesie dbania o środowisko to cenne i długoterminowe zadanie, które niejednokrotnie trzeba prowadzić na bieżąco i nieustająco. Edukacja ekologiczna jest procesem, którego głównym celem jest ukształtowanie aktywnej i odpowiedzialnej postawy mieszkańców Gminy w sferze konsumpcji, a także ochrony powietrza, gospodarki wodnej oraz postępowania z odpadami.

Właściwie ukierunkowana edukacja ekologiczna mieszkańców przyczyni się do zwiększenia efektywności prowadzonych działań na rzecz ekologizacji, co zapewni ograniczenia niskiej emisji, zmniejszenie ładunku zrzutu ścieków surowych do rzek i potoków a także pozyskanie większej surowców wtórnych, zmniejszenie ilości odpadów trafiających na składowisko.

Realizacja zadań zaproponowanych w niniejszej aktualizacji przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności Gminy Dzierżonów, polepszenia warunków życia i zdrowia mieszkańców, a także poprawy jakości walorów środowiskowych i skuteczniejszej ochrony terenów prawnie chronionych i interesujących przyrodniczo i rekreacyjnie.

Bibliografia

- Analiza stanu zdrowotnego lasu w RDLP Wrocław w roku 2007 i prognoza na 2008, 2008
- Bank danych regionalnych www.stat.gov.pl.
- GMO – problemy gospodarcze i ochrony przyrody dr hab. Krzysztof Kasprzak, ekspert Polskiej Izby Ekologii
- Krajowy Plan Działań dotyczący efektywności energetycznej.
- Narodowa Strategia Spójności 2007-2013
- Ocena jakości powietrza na terenie województwa dolnośląskiego w 2008, 2009
- Ocena poziomów substancji w powietrzu oraz wyniki klasyfikacji stref Województwa Dolnośląskiego za 2007 rok, 2008
- Ocena stanu czystości rzek na terenie województwa dolnośląskiego w 2007 r., 2008
- Ocena stanu czystości wód podziemnych na terenie województwa dolnośląskiego w 2007 r., 2008
- Ocena stopnia zanieczyszczenia gleb w województwie dolnośląskim w 2007 r., Obszary bezpośrednio zagrożone zanieczyszczeniami, 2008
- Opracowanie Ekofizjograficzne dla Województwa Dolnośląskiego; Zarząd Województwa Dolnośląskiego, Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne we Wrocławiu; Wrocław, listopad 2005;
- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010;
- Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016
- Program Edukacji Ekologicznej dla Dolnego Śląska, 2005
- Program małej retencji wodnej w województwie dolnośląskim, 2006
- Program Rozwoju Turystyki dla Województwa Dolnośląskiego, 2005
- Program zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska dla województwa dolnośląskiego (Uchwała Sejmiku Województwa Dolnośląskiego Nr XLIV/842/2002 z dnia 26.04.2002 r.)
- Program rozwoju infrastruktury transportowej i komunikacyjnej dla województwa dolnośląskiego
- Raport o stanie środowiska województwa dolnośląskiego w 2007 r., 2008
- Raport o stanie lasów, 2007
- Raport POŚ, 2007
- Program usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Dzierżoniów, 2008
- Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013;
- Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007-2015
- Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku,
- Strategia rozwoju powiatu dzierżoniowskiego, 2008
- Strategia Rozwoju Gminy Dzierżoniów, 2008
- Studium uwarunkowań 1 kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dzierżoniów
- Wieloletni program inwestycyjny Gminy Dzierżoniów w latach 2009-2012
- Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami Województwa Dolnośląskiego, 2004
- Projekt aktualizacji Planu gospodarki odpadami dla ZGPD7, 2009

Spis skrótów

b.d. – brak danych,
CO – tlenek węgla,
CO₂ – dwutlenek węgla,
co – centralne ogrzewanie,
cwu – ciepła woda użytkowa,
EBOR – Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju,
ESOCh – Ekologiczny System Obszarów Chronionych,
GFOŚiGW – Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
GJ – gigadżul,
GUS – Główny Urząd Statystyczny,
GZWP – Główny Zbiornik Wód Podziemnych,
KDPR – Kodeks Dobrych Praktyk Rolniczych,
kW – kilowat,
MSO – Międzygminne składowisko odpadów,
MW – megawat,
MWt – megawat cieplny,
MWe – megawat elektryczny,
MJ – megadżul,
m³ – metr sześcienny,
NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
NON – nie odpowiadający normatywom,
NO₂ – dwutlenek azotu,
NO_x – tlenki azotu,
ODR – Ośrodek Doradztwa Rolniczego,
PM_{–10} – stężenie pyłu o średnicy aerodynamicznej ziaren do 10 µm,
PM_{–2.5} – stężenie pyłu o średnicy aerodynamicznej ziaren do 2,5 µm,
RDLP – Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych,
Sch – R – Stacja Chemiczno – Rolnicza,
SO₂ – dwutlenek siarki,
SO_x – tlenki siarki,
SP – Starostwo Powiatowe,
t – tona,
VOC - lotne zanieczyszczenia organiczne,
UG – Urząd Gminy,
UPWP – Użytkowy Poziom Wód Podziemnych,
WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

PODSUMOWANIE
przebiegu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko
„Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy
Dzierżoniów na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2016”

SPORZĄDZIŁ:

EKO – TEAM Sebastian Kulikowski,
ul. Poniatowskiego 20/14, 59-900 Zgorzelec
tel. 0691 015 026, fax. 75 613 81 34
e-mail: ekoteam.kulikowski@gmail.com, www.ekoteam.com.pl

SPIS TREŚCI:

1	WSTĘP	2
2	Ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko	3
3	Opinie odpowiednich organów	5
4	Zgłoszone uwagi i wnioski.....	7
5	Wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko	7
6	Propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu	8

1 WSTĘP

Posumowanie zgodnie z art. 55 ust 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r., o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227 ze zm.) zawiera:

1. uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych;
2. informacje w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione:
 - a. ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko;
 - b. opinie właściwych organów, o których mowa w art. 57 i 58;
 - c. zgłoszone uwagi i wnioski;
 - d. wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko;
 - e. propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu,
3. informacje o udziale społeczeństwa w postępowaniu;
4. informacje o sposobie wzięcia pod uwagę i zakresie uwzględnienia uwag i wniosków zgłoszonych w związku z udziałem społeczeństwa

Niniejszy Program stanowiący narzędzie prowadzenia polityki ekologicznej w Gminie Dzierżoniów został opracowany zgodnie z zapisami ustawy Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27.04.2001 (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 20 listopada 2009 r. o zmianie ustawy — Prawo ochrony Środowiska oraz niektórych innych ustaw, która weszła z dniem 1 stycznia 2010 r. Zmiana ta dotyczy głównie finansowania działalności związanej z ochroną środowiska oraz zmian w strukturze Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Zgodnie z art.16 ustawy likwidacji ulegają powiatowe i gminne fundusze, a uchwały budżetowe na rok 2010 muszą zostać dostosowane w ciągu 3 miesięcy do przepisów ustawy.

Art. 8 ustawy Prawo Ochrony Środowiska zwraca uwagę na to, aby wszystkie polityki, strategie i plany jednostek władzy uwzględniały zasady ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju. Ponadto ustawa ta nakłada na samorządowe organy wykonawcze obowiązek realizowania polityki ekologicznej państwa poprzez sporządzanie co 4 lata programów ochrony środowiska, zgodnie z poniższymi wymaganiami:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,
- poziomy celów długoterminowych,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno ekonomiczne i środki finansowe.

Należy jednak podkreślić, że powyższe wymagania mają charakter ogólnych. Natomiast szczegółowy sposób, zakres oraz forma uwzględniania polityki ekologicznej państwa w programach ochrony środowiska zawarte zostały w przyjętym przez Ministerstwo Środowiska 21 grudnia 2002 roku dokumencie *„Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym”*. „Wytyczne...” podkreślają, że struktura wojewódzkich powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska powinna

nawiązywać do struktury „Polityki ekologicznej państwa”. Dlatego niniejsze opracowanie uwzględnia między innymi takie elementy jak:

- racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych,
- poprawa jakości środowiska,
- narzędzia i instrumenty realizacji programu,
- harmonogram realizacji i nakłady na realizację programu,
- kontrola realizacji programu.

Realizacja programu dąży do poprawy stanu środowiska naturalnego, zapewnienia skutecznych mechanizmów chroniących środowisko przed degradacją, a także stworzenia warunków dla wdrożenia wymagań prawa. Dla uzyskania założonych celów istotny jest fakt, że relacje między rozwojem gospodarczym województwa a jego środowiskiem przedstawiane są w ramach trzech współistniejących i współdziałających podsystemów o charakterze społecznym, przestrzennym i gospodarczym. Równowagę między nimi zachować można poprzez takie kształtowanie środowiska i gospodarowanie zasobami, które będą zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju. Ważne jest przy tym, aby planowane zmiany zachodzące w środowisku uwzględniały również dynamikę procesów oraz okoliczności mających wpływ na nie. Dlatego też niniejsze opracowanie stanowi fundament prognozowania tych zmian.

Skutki środowiskowe podejmowanych działań silnie zależą od lokalnej chłonności środowiska lub od występowania w rejonie realizacji przedsięwzięcia tzw. obszarów wrażliwych, dlatego przy budowie nowych dróg, urządzeń wykorzystujących odnawialne źródła energii należy, rozważać warianty alternatywne tak, aby wybrać ten, który w najmniejszym stopniu będzie negatywnie oddziaływać na środowisko. Jako warianty alternatywne przedsięwzięcia można rozważać: warianty lokalizacji, warianty konstrukcyjne i technologiczne, warianty organizacyjne czy wariant niezrealizowania inwestycji tzw. wariant „0”. Wariant „0” nie oznacza, że nic się nie zmieni, ponieważ brak realizacji inwestycji może także powodować konsekwencje środowiskowe.

W przypadku pozostałych zaproponowanych działań, wpływających korzystnie na środowisko, proponowanie rozwiązań alternatywnych jest nieuzasadnione.

2 Ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko

Podstawą wykonania niniejszej Prognozy oddziaływania na Środowisko Projektu Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dzierżoniów na lata 2009 - 2012 z perspektywą na lata 2013 – 2016 są przepisy Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r., Nr 199, poz. 1227).

Nadrzędnym celem przedmiotowego dokumentu była analiza potencjalnych skutków, zarówno pozytywnych jak i negatywnych, jakie mogą wystąpić w środowisku w związku z realizacją zadań sformułowanych w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Dzierżoniów. Należy w tym miejscu zaznaczyć także, że przedmiotem analizy w aspekcie oddziaływań negatywnych było nie tylko wskazanie możliwości ich wystąpienia, ale również sformułowanie zaleceń mających na celu ich ograniczenie bądź wręcz zapobieżenie im.

W kontekście powyższego punktem wyjścia dla opracowania Prognozy... była analiza stanu aktualnego środowiska przyrodniczego na obszarze Gminy Dzierżoniów oraz wskazanie najważniejszych problemów w tym zakresie.

Analizy stanu aktualnego dokonano w oparciu o informacje uzyskane od Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Regionalnych), na podstawie danych uzyskanych z Gminy. Rokiem bazowym dla prowadzonych analiz był rok 2009 oraz, w przypadku braku wiarygodnych informacji, korzystano także z danych za rok 2007 - 2008.

Ocena stanu środowiska Gminy wskazują następujące problemy występujące w poszczególnych sektorach środowiska:

Powietrze atmosferyczne:

- pogorszenie jakości powietrza ze względu na pył zawieszony przy szlakach komunikacyjnych,
- pogorszenie jakości powietrza na obszarze powiatu pod względem zawartości ozonu w warstwie przyziemnej (troposferycznej),
- wzrastająca liczba obszarów stref zakwalifikowanych do klasy C,
- niski udział energii odnawialnej w ogólnym bilansie energetycznym.

Wody powierzchniowe i podziemne:

- nieuporządkowana gospodarka wodno-ściekowa na części obszarów wiejskich,
- niski stopień oczyszczania ścieków,
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych pochodzących ze źródeł rolniczych i miejsc bytowania ludzi,
- brak kompleksowych planów gospodarowania wodami, w tym planu przeciwdziałania skutkom suszy,

Hałas:

- ciągły wzrost natężenia ruchu samochodowego i bardzo wolny rozwój infrastruktury drogowej w stosunku do przybywającej liczby samochodów,
- uciążliwości powodowane działalnością związaną z przeróbką kamienia oraz innych małych przedsiębiorstw tj. stolarnie, zakłady mechaniki pojazdowej, stacje paliw itp.

Poważne awarie i zagrożenia naturalne:

- brak wyznaczonych tras przejazdu dla pojazdów samochodowych transportujących substancje niebezpieczne przez tereny zurbanizowane,
- zły stan nawierzchni dróg na trasach transportowych,

Ochrona przyrody i krajobrazu:

- brak dokumentacji dla części obszarów chronionych,
- brak waloryzacji przyrodniczej,
- zaśmiecanie lasów.

Gleby:

- trwale utrzymujące się zanieczyszczenie gleb wokół istniejących zakładów przemysłowych

-
- degradacja gleb w wyniku prowadzonej działalności wydobywczej i deponowania odpadów na składowiskach odpadów.

Przy tak przeprowadzonej ocenie możliwe było generalne określenie potencjalnych niekorzystnych skutków środowiskowych związanych z realizacją poszczególnych zadań. Ponadto oceny tej dokonano przede wszystkim pod kątem oddziaływania na środowisko w fazie eksploatacji, zakładając, że uciążliwości występujące w fazie budowy z reguły mają charakter przejściowy.

Pozytywne oddziaływania zadań wskazanych w Programie na środowisko zdecydowanie przeważają nad negatywnymi. Negatywne potencjalne oddziaływanie mogą mieć przedsięwzięcia w ramach priorytetu:

- osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych,
- osiągnięcie jakości powietrza w zakresie dotrzymywania dopuszczalnego poziomu dwutlenku siarki (SO₂), dwutlenku azotu (NO₂) pyłu zawieszonego PM₁₀ w powietrzu zgodnie z obowiązującymi standardami jakości środowiska,
- ochrona mieszkańców przed hałasem zagrażającym zdrowiu lub jakości życia.

Negatywne krótkoterminowe oddziaływania na zasoby środowiska mogą być związane z fazą realizacji inwestycji. Jako ewentualne długoterminowe oddziaływania zidentyfikowano m.in.:

- nieodwracalne przekształcenia terenów (np. inwestycje drogowe),
- nieodwracalne zmiany w krajobrazie (np. inwestycje drogowe),
- pogorszenie jakości powietrza (w przypadku budowy nowych dróg),
- podwyższenie poziomu hałasu (np. inwestycje drogowe),
- przerwanie szlaków migracji (np. inwestycje drogowe).

Negatywne oddziaływanie na środowisko ww. przedsięwzięć można w pierwszej kolejności minimalizować poprzez wybór najbardziej racjonalnej ich lokalizacji zapewniającej zarówno wymierny efekt ekologiczny jak i społeczno – ekonomiczny, czyli innymi słowy – równowagę przyrodniczą. Warunkiem wyboru najbardziej optymalnej lokalizacji jest analiza przepisów prawnych z zakresu ochrony zasobów przyrodniczych, dokumentów strategicznych oraz aktów prawa miejscowego (miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego).

Większość proponowanych do realizacji przedsięwzięć ma pozytywny wpływ na środowisko. W przypadku inwestycji, których oddziaływanie na środowisko może być negatywne należy rozważać warianty alternatywne tak aby wybrać ten, który w najmniejszym stopniu będzie niekorzystnie oddziaływać na środowisko.

W przypadku gdy projekty nie zostaną wdrożone prowadzić to będzie do pogłębiania się problemów w zakresie ochrony środowiska co negatywnie wpływać będzie na zdrowie mieszkańców. Przeprowadzona analiza i ocena wszystkich priorytetów pozwala na stwierdzenie, że generalnie ich realizacja spowoduje poprawę jakości środowiska, zachowanie różnorodności biologicznej oraz dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego, a także wpłynie na ograniczanie zużywania zasobów środowiskowych.

3 Opinie odpowiednich organów

Z art. 46 pkt. 2 w/w ustawy, wynika obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektów, m.in. programów opracowanych lub

przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

- 1) Gmina Dzierżonów pismem nr MK-7610-1/10-7 z dnia 21.06.2010 r. wystąpiła z prośbą o odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu;

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu pismem nr RDOŚ-02-WSI-6617-2-1/69/10/ja z dnia 23.07.2010 r. wezwał do uzupełnienia wniosku w sprawie wyrażenie opinii odnośnie konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko;

Gmina Dzierżonów pismem nr MK-7610-1/10-10 z dnia 04.08.2010 r. przedłożyła do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu uzupełnienie do wniosku w sprawie wyrażenia opinii odnośnie konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (przedłożono wymagane informacje wraz z projektem aktualizacji POŚ);

Pismem nr DROŚ-02-WSI-6617-2-1/69/10/ja z dnia 08.09.2010 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu stwierdził potrzebę przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko;

- 2) Gmina Dzierżonów pismem nr MK-7610-1/10-8 z dnia 21.06.2010 r. wystąpiła z prośbą o odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu;

Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny we Wrocławiu postanowieniem nr ZNS-DG-621-759/10 z dnia 08.07.2010 r. stwierdził brak potrzeby przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko;

- 3) W dniu 05.08.2010 r. zgodnie z art. 39 ustawy ooś podano do publicznej wiadomości informację o przystąpieniu do opracowania projektu dokumentu „Projekt aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dzierżonów na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2013 – 2016” (ogłoszenie nr MK-7610-1/10-9 z dnia 02.08.2010 r.), wyznaczając 21-dniowy termin na składanie uwag i wniosków (05.08.2010 r. – 25.08.2010 r.). Ogłoszenie zostało zamieszczone na stronie internetowej Urzędu Gminy Dzierżonów BIP, tablicach ogłoszeń w siedzibie Urzędu Gminy oraz tablicach ogłoszeń we wszystkich sołectwach Gminy Dzierżonów. W wyznaczonym terminie nie zgłoszono żadnych uwag ani wniosków;

- 4) Pismem nr MK-7610-1/10-11 z dnia 28.09.2010 r. wystąpiono do Zarządu Powiatu Dzierżoniowskiego o opinię dot. projektu dokumentu.

Zarząd Powiatu Dzierżoniowskiego uchwałą nr 260/561/10 z dnia 19.10.2010 r. pozytywnie zaopiniował POŚ z zastrzeżeniami, które zostały zawarte w załączniku do ww. uchwały;

- 5) W dniu 01.10.2010 r. zgodnie z art. 39 ustawy ooś podano do publicznej wiadomości informację o przystąpieniu do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu „Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dzierżonów na lata 2009-2012 wraz z perspektywą na lata 2013-2016” (ogłoszenie nr MK-7610-1/10-14 z dnia 28.09.2010 r.), wyznaczając 21-dniowy termin na składanie uwag i wniosków (01.10.2010 r. – 21.10.2010 r.). Ogłoszenie zostało zamieszczone na stronie internetowej Urzędu Gminy Dzierżonów BIP, tablicach ogłoszeń w siedzibie Urzędu Gminy oraz

tablicach ogłoszeń we wszystkich sołectwach Gminy Dzierżoniów. W wyznaczonym terminie nie zgłoszono żadnych uwag ani wniosków;

- 6) Pismem nr MK-7610-1/10-12 z dnia 28.09.2010 r. wystąpiono do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu o uzgodnienie dotyczące zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko;

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu pismem nr RDOŚ-02-WSI-6617-2-1/69/10/ja z dnia 29.10.2010 r. uzgodnił zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko;

- 7) Pismem nr MK-7610-1/10-13 z dnia 28.09.2010 r. wystąpiono do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu o uzgodnienie dotyczące zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko;

Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny we Wrocławiu postanowieniem nr ZNS-Dg-621-1168/10 z dnia 06.10.2010 r. uzgodnił zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko;

- 8) Pismem nr MK-7610-1/10-15 z dnia 28. 12.2010 r. zwrócono się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu o udzielenie opinii w sprawie projektu dokumentu wraz z prognoza oddziaływania na środowisko;

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu pismem nr WSI.410.32.2011.JA z dnia 28.01.2011 r. pozytywnie zaopiniował projekt dokumentu wraz z prognozą wnosząc uwagi.

- 9) Pismem nr MK-610-1/10-16 z dnia 28.12.2010 r. zwrócono się do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu o udzielenie opinii w sprawie projektu dokumentu wraz z prognoza oddziaływania na środowisko;

Wojewódzki Inspektor Sanitarny we Wrocławiu postanowieniem nr ZNS-DG-621-1561/10/11 z dnia 12.01.2011 r. pozytywnie zaopiniował projekt dokumentu wraz z prognoza oddziaływania na środowisko;

4 Zgłoszone uwagi i wnioski

W trakcie konsultacji społecznych nie wniesiono uwag, wniosków.

5 Wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko

Obowiązek rozważania możliwości transgranicznego oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć wynika z Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, sporządzonej w Espoo dnia 25 lutego 1991 roku. W konwencji jako oddziaływanie transgraniczne określono jakiekolwiek oddziaływanie, nie mające wyłącznie charakteru globalnego, na terenie podlegającym jurysdykcji Strony, spowodowane planowaną działalnością, której fizyczna przyczyna jest w całości lub częściowo położona na terenie podlegającym jurysdykcji innej Strony. W załączniku 1 i załączniku 3 ww. konwencji określono działalności i dodatkowe kryteria, które wskazują na możliwość wystąpienia transgranicznego oddziaływania. Specjalnej analizie powinny podlegać inwestycje zlokalizowane blisko granic, a także te realizowane dalej, ale ze względu na rozmiar przedsięwzięcia mogące powodować znaczące emisje lub zmiany w środowisku. Realizacja Programu... nie tworzy żadnych konsekwencji dla ewentualnych skutków środowiskowych,

których charakter mógłby posiadać znaczenie transgraniczne. Skala przedsięwzięć zaproponowanych do realizacji w ramach Programu ma charakter regionalny i ewentualne negatywne oddziaływanie tych przedsięwzięć będzie miało zasięg lokalny. Na etapie prognozy stwierdzono, że realizacja Programu nie wskazuje na możliwość negatywnego transgranicznego oddziaływania na środowisko, mogącego objąć terytorium innych państw.

6 Propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu

Dla oceny skutków realizacji postanowień „Programu ochrony środowiska...” uwzględniono propozycje metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu zawarte w w/w dokumencie. System monitoringu i oceny zadań winien obejmować obligatoryjne terminy zawarte w aktach prawnych, system sprawozdawczości organów administracji i podmiotów gospodarczych oraz wskaźniki monitorowania celów. Zaproponowane w nim mierniki i skale oceny pozwolą określić stopień realizacji poszczególnych działań i prognozować związane z tym zmiany w środowisku. Przyjęcie jednakowej wysokości skali (0-5) dla każdego z zadań pozwoli określić poziom osiągnięcia danego celu (na określonym etapie jego realizacji), a także poziom zaawansowania realizacji „Programu ochrony środowiska”. Monitorowanie realizacji programu umożliwi ocenę prawidłowości i efektywności działań oraz szybkie i elastyczne reagowanie na zmiany.

Monitoring dostarczy informacji na temat skuteczności i słuszności podejmowanych działań oraz ich zmianę w przypadku rozbieżności pomiędzy założeniami, a uzyskanymi rezultatami. W długoletniej perspektywie monitoring umożliwi obserwację dynamiki realizacji celów oraz zmian strukturalnych. Monitoring realizacji celów zadań określonych w programie polegał będzie na działaniach organizacyjno - kontrolnych. Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska art. 18 ust. 2 raporty z realizacji programu ochrony środowiska powinny obejmować okres dwóch lat kalendarzowych, według stanu na dzień 31 grudnia roku kończącego ten okres. Termin przygotowania raportów z realizacji programu ochrony środowiska upływa 31 marca po okresie sprawozdawczym. Podstawą monitoringu realizacji programu jest sprawozdawczość oparta na wskaźnikach odzwierciedlających stan środowiska i presję na środowisko oraz ocena realizacji celów wyznaczonych w Programie obejmująca ocenę realizacji zadań ujętych do realizacji.